MATE MERŠIĆ MILORADIĆ HORVÁT ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM

PEDAGÓGIAI ÉS NEVELÉSI PROGRAM

2024

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék ... 3
I. Bevezető ... 8
I. 1 Pedagógiai programunk jogszabályi háttere ... 8
II. Az intézmény bemutatása ... 9
II. 1 Igazgatói köszöntő ... 9
II. 2 Küldetésünk ... 11
II. 3 Rendezvényeink, hagyományaink ... 13
III. Az óvodai nevelési program ... 15
III. 1 Helyzetkép ... 15
III. 1.1 Az óvoda bemutatása ... 15
III. 1.2 Az óvoda vonzáskörzete ... 15
III. 1.3 Személyi feltételek ... 15
III. 1.4 Tárgyi feltételek ... 15
III. 2 Az óvodai nevelés célja, alapelvei ... 16
III. 2.2 Óvodánk sajátos arculata ... 17
III. 2.3 Óvodánk értékrendszere ... 17
III. 2.4 A program alapelve ... 18
III. 3 Gyermekkép, óvodakép ... 18
III. 3.1 Gyermekkép ... 18
III. 3.2 Óvodakép ... 19
III. 3.3 Pedagóguskép ... 20
III. 4 Az óvodai nevelés feladatai ... 20
III. 4.1 Az egészséges életmód alakítása ... 22
III. 4.2 Érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés ... 30
III. 4.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása ... 34
III. 4.4 A nemzetiségi nyelv és kultúra ápolása ... 34
III. 5 Az óvodai élet tevékenységformái ... 43
III. 5.1 A játék ... 43
III. 5.2 Verselés, mesélés ... 50
III. 5.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc ... 53
III. 5.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka ... 55

III. 5.5 Mozgás 57
III. 5.6 A külső világ tevékeny megismerése /tér, forma, idő, mennyiségek, viszonyok/ 63
III. 5.7 Munka jellegű tevékenységek 67
III. 5.8 A tevékenységekben megvalósuló tanulás 70
III. 6 Az óvodai élet megszervezése 72
III. 7 Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések 73
III. 8 Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése 75
III. 9 Az óvoda kapcsolatrendszere 76
III. 9.1 Óvoda és család 76
III. 9.2 Óvoda és iskola 78
III. 9.3 Óvoda és egészségügyi szervek 78
III. 9.4 Óvoda és nevelést segítő intézmények 78
III. 9.5 Közművelődési intézmények 78
III. 10 A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve 79
III. 10.1 Általános elvek 79
III. 10.2 A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során 84
IV. Az iskola nevelési programja 87
IV. 1 Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai 87
IV. 1.1 Alapelvek 87
IV. 1.2 Célok 88
IV. 1.3 Az oktató-nevelő munka feladatai, eszközei, eljárásai 91
IV. 1.4 A pedagógiai program megvalósításának feltételei 92
IV. 2 Nemzetiségi jelleg 92
A nevelő- oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai 93
IV. 3 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok 104
IV. 4 Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok 105
IV. 4.1 Célok, feladatok az egészségnevelésben: 105
IV. 4.2 Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása tanírási órákon belül 106
IV. 5 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok 107

IV. 5.1 A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok 108
IV. 5.2 Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai 108
IV. 5.3 Szabadidős foglalkozások: 110
IV. 6 A pedagógusok feladatai, az osztályfőnök feladatai 111
IV. 7 A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység ... 112
IV. 7.1 A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek 112
IV. 7.2 A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program 114
IV. 8 Az ifjúságvédelemi feladatok ellátása 114
IV. 8.1 Az iskola feladata 114
IV. 9 Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje 116
IV. 9.1 DÖK felépítése, működése 117
IV. 10 Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel 118
IV. 10.1 A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák 118
IV. 10.2 A szülők közösségét érintő együttműködési formák: 119
IV. 10.3 A szülői közösség 119
IV. 10.4 Egészségügyi ellátás: 120
IV. 11 A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata 120
IV. 11.1 A vizsgaszabályzat hatálya, célja 120
IV. 11.2 A vizsgaszabályzat hatálya 120
IV. 11.3 Osztályozó vizsga 121
IV. 11.4 Különbözeti vizsga 122
IV. 11.5 Javítóvizsga 122
IV. 11.6 Pótló vizsga 122
IV. 11.7 A tanulmányok alatti vizsgák szervezésének általános szabályai 123
IV. 12 A felvétel és az átvétel - nkt. Keretei közötti - helyi szabályai 128
IV. 12.1 Tanulói jogviszony létesítése 128
IV. 12.2 Tanulói jogviszony megszűnése 130
IV. 13 A felvételi eljárás különös szabályai 131
V. Az intézmény helyi tanterve 132
V. 1 A választott kerettanterv megnevezése 133
V. 2 A választott kerettanterv 134
V. 3 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása 138

V. 3.1 Az 1.–2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása 138
V. 3.2 A 3.–4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása 139
V. 3.3 Az 5.–6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása 139
V. 3.4 A 7.–8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása 140
V. 4 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei . 142
V. 5 A nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása 143
V. 6 Mindennapos testnevelés 147
V. 7 A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai 148
V. 8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések 151
V. 9 Tanulmányi munka megszervezése elrendelt vészhelyzet esetén: 152
V. 10 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái 155
V. 10.1 A folyamatos továbbhaladás feltételei és követelményei 155
V. 10.2 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái 156
V. 10.3 Írásbeli feladatok értékelése 158
V. 10.4 Szóbeli értékelés 159
V. 11 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása 163
V. 12 A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag 164
V. 13 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei 164
V. 14 Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei 166
V. 14.1 Az egészségnevelés területei 167
V. 14.2 A megvalósítás lehetőségei 168
V. 14.3 Az egészségnevelési tevékenység céljai 170
V. 15 Az iskola környezeti nevelési elvei 172
V. 15.1 A környezeti nevelés megvalósításának módjai: 173
V. 16 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei 174
V. 16.1 A magatartás értékelésének elvei 177
V. 16.2 A szorgalomjegyek megállapításának elvei 180
V. 16.3 A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei 181
V. 17 A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének elvei 186

V. 18 A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei 2020. szeptember 1-től 192
V. 18.1 A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában 192
V. 18.2 A sajátos nevelési igényű tanulók egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátása 193
V. 18.3 A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára 195
V. 18.4 A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás 196
V. 18.5 Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének-oktatásának irányelvei 198
V. 18.6 Oktatási, nevelési célok – részcélok, az elérés útjai 224
VI. Záró rendelkezések 230
VI. 1 Legitimációs záradék 232
VI. 1.1 A nevelőtestület nyilatkozata 232
VI. 1.2 Fenntartói nyilatkozat 233
VII. Mellékletek 234
VII. 1 1. számú melléklet (felszerelések jegyzéke) 234

I. BEVEZETŐ

I. 1 Pedagógiai programunk jogszabályi háttere

- Magyarország Alaptörvénye
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 229/2012 (VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 110/2012.(VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról;
- 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint annak mellékletei
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről, és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 137/2018.(VII.25.) Korm.rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012 (XII.17.) Korm.rendelet módosításáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- 2012. évi CXXV. törvény a tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény módosításáról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok életpályájáról
- 401/2023. Korm.rendelet Púétv. végrehajtási rendelete

II. AZ INTÉZMÉNY BEMUTATÁSA

II. 1 **Igazgatói köszöntő**

Nyugat- Magyarországon kb. 500 évvel ezelőtt telepedett le az a horvát közösség, akiknek leszármazottjai napjainkban is Vas és Győr- Moson – Sopron megye területén élnek. A történelem során folyamatosan változott számuk, az infrastrukturális fejlődéseknek köszönhetően egyre többen költöztek a biztos munkahelyeket adó városokba. Így változott az igény a nemzetiségi nevelés- oktatás megszervezése területén is. Már nemcsak a falvakban, hanem a városokban is megjelentek azok a családok, akik gyermekük számára horvát nemzetiségi nevelést folytató intézményt kerestek, keresnek. A törvényi előírások kedveznek a létszámoknak, hiszen már 8 szülő kérése esetén biztosítani kell a nemzetiségi nevelés- oktatás megszervezését. Az elmúlt évtizedekben több kísérletet tettek már a város különböző intézményeiben egy- egy osztály, csoport elindítására.

A horvát iskola terve már több, mint 15 éves. Több városi intézménybe próbálták beintegrálni- több- kevesebb sikerrel. A sikertelenség oka elsősorban az, hogy egy nemzetiségi létet csak a megfelelő környezetben lehet biztosítani. Az egész napot két nyelven kell eltölteni ahhoz, hogy az identitás tudat, őseink nyelvének szeretete tovább élhessen. A nemzetiségi nevelésben- oktatásban dolgozók egyhangú véleménye az, hogy a nemzetiségi lét, az identitástudat erősítése és fenntartása egy állandó nemzetiségi atmoszférában biztosítható igazán.

Ne felejtsük el: horvátként egy több, mint 500 éves nyelv megőrzésén munkálkodunk. Nemzetiséginek lenni napjainkban komoly felelősség. Gondoljunk arra, hogy a határainkon túl élő kisebbségek milyen erőfeszítéseket tesznek nyelvük és kultúrájuk megőrzéséért. Mi miért ne tennénk ugyanezt?!

Fő célunk, hogy minőségi oktatást nyújtsunk, ahol a gyermek tudása, személyisége kiemelt fontosságú, és ahol valamennyi partner – legyen az gyermek, szülő vagy alkalmazott- jó érzi magát.

Várunk minden érdeklődő szülőt, aki szeretné, hogy gyermeke Eu- kompatibilis, jól felszerelt iskolában, kiváló szaktudással rendelkező pedagógusok segítségével szerezze meg azt a tudást, amellyel a felnőtté válás után bármelyik felsőoktatási intézményben, vagy szakmában kitűnően boldogul majd. A tudás átadása mellett pedig nyugodt, szeretetteljes

légkörben válik a társadalom számára értékes emberi tulajdonságokkal rendelkező tagjává közösségünknek.

Iskolai specialitásaink: horvát nemzetiségi nyelv oktatása, felkészítés a nyelvvizsga bizonyítvány megszerzésére, sokféle szabadidős tevékenység, melyek tanítványaink tehetségének felismerését, annak kibontakoztatását szolgálják.

Tevékenységünket szolgáltatásnak tekintjük, amelyet a társadalmi és partneri igényeknek megfelelően szeretetteljes légkörben végzünk.

Segítünk abban, hogy diákjaink harmonikus, kiegyensúlyozott, a felnőttek világában is boldogulni tudó emberekké váljanak. Mindezeket jól felkészült, szakmailag igényes, megújulásra képes, a minőség iránt elkötelezett, segítőkész, munkakörülményeikkel elégedett munkatársakkal és a velük együttműködő szülőkkel.

A pedagógiai program összeállításánál, a célok megfogalmazásánál elsődleges szempont volt az, hogy a gyermekek érdekei ne sérüljenek, eleget tegyünk a szülők által közvetített kéréseknek, megfeleljünk a fenntartó elvárásainak, és betartsuk a törvényességet.

Igyekszünk úgy alakítani iskolánk arculatát, hogy az magán viselje székhelyének legfontosabb jellemzőit, kövesse kialakult szokásrendjét.

Oktató munkánkat úgy szervezzük, hogy a Nemzeti Alaptantervben rögzített követelmények elsajátíttatása mellett fejlesszük tanulóink nyelvtudását, megismertessük őket hagyományainkkal, és segítsük identitás tudatukat.

Az iskola mottójául választott gondolat is ezt fogalmazza meg

Bízom abban, hogy a tanulóink számára összeállított Pedagógiai Program és Helyi Tanterv olyan ismeretek birtokába juttatja el őket, hogy a középfokú intézményekben helyt tudnak állni, és olyan emberekké válnak, akikre számíthat a család, a környezet és az ország.

A nevelőtestület minden tagjának jövőbe vetett hitet, a kitűzött célok megvalósításához erőt és egészséget kívánok.

Szombathely, 2024. 08.26.

Paukovitsné Horváth Edit

igazgató

II. 2 **Küldetésünk**

„Naš jezik kroz vijeke star,
je mudrosti pun ormar,
da ti pamet ta jezik
I prez škole i prez knjig!“ (M.Miloradić)

„Megtörténhet bármi, hogyha hagyod,
Néha nem megy könnyedén, hát álmodj nagyot!
Nem kell tőle félni, a változás közel,
Egy nagyobbacska ásóval egy hegyet hordhatsz el.
Nincs előtted egy ajtó se zárva,
Pillangóként röppenj ki a nagy világra!
Minden álmod váltsd valóra, nem kell várnod másra!
Az égen minden csillag néked ragyog,
Megtörténhet bármi, hogyha hagyod.” (P. L. Travers)

Tantestületünk pedagógiai hitvallása szerint iskolánk emberközpontú, gyermekközpontú intézmény, az ismeretek és értékek továbbadásának helyszíne. Legfontosabb feladatunk a személyiség sokoldalú fejlesztése, a horvát identitás megőrzése, a felhalmozott ismeretek, értékek továbbadása.

Alapvető célunknak tartjuk, hogy a horvát nemzetiségű gyermekeink és tanulóink őrizzék meg, és erősítsék nemzetiségi identitásukat, a horvát anyanyelvet és kultúrát.

Az oktatási-nevelési program része:

- A szülőhely, a haza, és az anyaország múltjának és jelenének megismertetése.
- A horvát és magyar nemzeti hagyományok és nemzeti kultúra megismertetése, emlékeinek tisztelete, ápolása, megbecsülése.
- A kettős kultúra és a kétnyelvűség értékeinek tudatosítása.
- A hazaszeretet érzésének, az anyaország iránti vonzalom felébresztése.
- A horvát nemzeti szimbólumok (zászló, címer, himnusz, nemzeti és egyházi ünnepek) ismerete és tisztelete; nemzetiségünk és az anyanemzet főbb eredményeinek és gondjainak megismertetése.
- A nemzetiségi jogaink ismerete (Alaptörvény, Nemzetiségi törvény).
- A lokálpatriotizmus ébrentartása, erősítése (település, tájegység).
- A nyelvjárások ismerete, iránt való tisztelet.

A korszerű tanulási körülmények, a követelményeket következetesen és szigorúan számonkérő, de egyben az iskola otthonosságának légkörét is biztosító oktatói munka mellett az intézmény vonzerejének része az értékközpontú nevelés, a korosztályi sajátosságaihoz alkalmazkodó értékközvetítő tevékenység, az erkölcsi normák, a közösségi összetartozás, a szolidaritás, a tolerancia, s a személyiségfejlesztésben szerepet játszó számos más társadalmi érték beépítése a szocializációs folyamatba. A tudás és norma közvetítés az intézmény hivatásából következően az egyetemes, a magyar és speciálisan a horvát kultúra, a hagyományok és szokások elsajátításán keresztül is zajló folyamat, amelynek révén a hazához hű állampolgárokat, egyben erős horvát önazonossággal rendelkező fiatalokat bocsájthat ki az iskola.

Kiemelt céljaink:

1. Az anyanyelv használatának további fejlesztése az oktató-nevelő munka teljes területén, valamint a tanulók szabadidős, kulturális és művészeti tevékenységében, programjaiban, az EU-csatlakozással a horvát nyelv felértékelődésének, az anyanyelvi kommunikációs készség, mint versenyképességi elem fontosságának tudatosítása a tanulók jövőképében, tekintettel a két ország stratégiai jelentőségű kapcsolataira is.
2. Az iskola tudás- és értékközvetítő funkcióinak szorosabb összekapcsolása: identitásképző elemek nagyobb arányú beépítése az oktató-nevelő munkába, a horvát nemzetiségi és az anyaországi kulturális értékekkel, hagyományokkal kapcsolatos népszerű ismeretterjesztő tevékenység bővítése.
3. Az iskolát népszerűsítő programok, akciók kiszélesítése: a tanulói létszám emelése érdekében ismeretterjesztő, kulturális körutak megszervezése, intézményi vezetők és tanárok látogatása vidéki iskolákban, az iskola oktató-nevelő és kulturális értékközvetítő szerepének és kiemelt eseményeinek megjelenítése a horvát nemzetiségi írott és elektronikus médiában.
4. Az anyaországi oktatási intézményekkel együttműködés kialakítása, a tanulók nyelvi környezetben való nyelvgyakorlása érdekében horvátországi partneriskolákkal, oktatási műhelyekkel.

Mindezek tükrében az Országos Horvát Önkormányzat 2015-ben kezdte el a tárgyalásokat a szombathelyi városvezetéssel a tervezett iskolaközpont megvalósításáról. Ai intézményi nevelő- oktató munka az óvodától a gimnáziumi érettségi megszerzéséig tart,

lehetőség szerint kollégiumi férőhelyek biztosításával. Így az óvodába érkező kisgyermek teljes biztonságban, folyamatos felügyelet mellett, családias légkörben érkezhet meg a felnőtté válás kapujába.

II. 3 **Rendezvényeink, hagyományaink**

Intézményünk sajátos arculatának kialakításához szükségünk van és lesz hagyományos rendezvények szervezésére, amelyek a nyilvánosság előtt zajlanak (szülők, a fenntartó, valamint a nemzetiségi önkormányzatok képviselői, vidéki nemzetiségi iskolák tanulói, más vendégek).

Ünnepélyek, megemlékezések:

- Tanévnyitó ünnepség: az igazgató külön köszönti az első évfolyam tanulóit. Bemutatja a leendő osztályfőnököket, az új pedagógusokat.
- Az aradi vértanúkra emlékezünk október 6-án.
- Horvát és magyar nemzeti ünnepeinket (Június 22. Az antifasiszta felkelés napja, Június 25. Az állampolgárság ünnepe, Október 8. Függetlenség napja, október 23., az 1956-os forradalom emlékére és március 15., az 1848/49-es szabadságharc ünnepe) minden alkalommal az éves munkatervben meghatározott módon méltón megünnepeljük.
- A Mikulás ünnepséget az iskolai osztályok és az óvoda egyénileg szervezik meg.
- Karácsonyi ünnepségünket a téli szünetet megelőző héten tartjuk, amelyre meghívjuk dolgozóinkat, a horvát nemzetiségi önkormányzatok képviselőit és más vendégeket. A horvát nemzetiségi önkormányzatok anyagi támogatásával tanulóink részére ajándékok is kerülnek a fenyőfa alá.
- A Föld Napja alkalmából környezetünk védelméről emlékezünk meg (a biológia és a földrajz tanár szervezésében).
- Az Anyák napi köszöntőt az óvoda és iskola külön szervezi a munkatervben meghatározott időben és módon.
- A nyolcadikosok ballagása általában a tanév utolsó tanítási hetében kerül megrendezésre.
- Az érettségiző fiatalok ballagása a tanév rendjéhez igazodva zajlik.
- A pedagógusnapot intézményi szinten együtt ünnepeljük.
- A tanévzáró ünnepségen az igazgató nyilvánosságra hozza a legjobb tanulmányi teljesítményt elért tanulók névsorát, felsorolja a különböző versenyeken résztvevőket, azok teljesítményét, kiosztja az értük járó elismeréseket, jutalmakat.

Intézményi programok, rendezvények:

- A Horvát Kultúra Hetét szeptemberben tartjuk, névadónk, Mate Meršić Miloradić születésnapjához kötve.
- „Nyitott kapuk” – az iskolánk és óvodánk iránt érdeklődő gyermekek és szüleik számára nyílt napokat szervezünk.
- Színház- és mozi látogatás osztály-, illetve óvodai szervezésben.
- Az óvodai és iskolai farsangot külön szervezzük
- A magyar nyelvű vers- és prózamondó versenyt áprilisban, a Költészet napjához kötve rendezzük meg a nagycsoportosok és az iskolások közreműködésével.
- Kihasználjuk az Országos Horvát Önkormányzat által szervezett vers- és prózamondó versenyen, rajzversenyen való részvételi lehetőségeket.
- A Madarak és fák napja májusban kerül megrendezésre. Ilyenkor az iskola tanulói és tanárai az iskolán kívül, a természetben szervezik meg a tanítási órákat különféle programok, versenyek formájában.
- Tanulmányi kirándulások - egyéni program szerint az Éves munkatervben meghatározott időben.
- Tanulmányi kirándulások Horvátországban az Éves munkatervben meghatározott időben.
- A tantestület csapatépítő kirándulását az óvodával közösen szervezzük, az Éves munkatervben meghatározott időpontban.

III. AZ ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM

III. 1 Helyzetkép

III. 1.1 Az óvoda bemutatása

Óvodánk a Mate Meršić Miloradić Horvát Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium épület-komplexumán belül működik. Az óvodánknak otthont adó épületrész megfelel az intézménytípussal szemben támasztott követelményeknek, 3 csoportszobával, hozzá tartozó mosdókkal és kiszolgáló helyiségekkel rendelkezik. A berendezés korszerű, a gyermekek méreteinek megfelelő. A belső környezetet az óvónők egyéni ízlésének megfelelő díszítés teszi esztétikussá, vidám hangulatot árasztóvá. Az óvoda díszítésében igyekszünk felhasználni a horvát népi kultúra elemeit is (horvát népviseletek, használati tárgyak, dísztárgyak felhasználásával). Intézményünk egy lakótelep szomszédságában helyezkedik el. Ebből a környezetből szép kivitelezésével, vidám színeivel tűnik ki.

III. 1.1.1 Az óvoda jellemző adatai

Az óvoda alaptevékenysége: horvát nemzetiségi óvodai nevelés

Az óvodai csoportok száma: 3 vegyes életkorú csoport

Férőhelyek száma: 75

III. 1.2 Az óvoda vonzáskörzete

A hozzánk járó gyermekek részben a szomszédos lakótelepről, részben a város különböző kerületeiből érkeznek. Mivel óvodánk horvát nemzetiségi óvoda, elsősorban a horvát nemzetiségű szülők hozzák ide gyermekeiket.

III. 1.3 Személyi feltételek

Óvodánkban elvárás a nemzetiségi óvodapedagógus végzettség. Az óvónők munkáját a dajkák segítik.

III. 1.4 Tárgyi feltételek

Az óvoda mérete a három csoport számára megfelelő. Csoporttermek száma: 3.

Az óvodai munkához szükséges eszközök (játéktevékenységekhez, tanuláshoz, a horvát nyelv elsajátításához szükséges eszközök), valamint a horvát kultúra tárgyi emlékeinek a hagyományokat, szokásokat tükröző eszköztárának bővítése folyamatosan történik.

III. 2 **Az óvodai nevelés célja, alapelvei**

„A gyermekkor évei azok az esztendők, amikor a szív a legérzékenyebb, leghajlékonyabb. Amit oda elültetnek, azt aligha lehet valaha is onnan kipusztítani.”

/J. F. Oberlin/

III. 2.1.1 Az óvodai nevelés céljai

Óvodai nevelésünk célja, hogy a családi nevelést kiegészítve a környezetünkben élő, eltérő szociális háttérrel rendelkező 3–6–7 éves korú gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, gyermeki személyiségük kibontakozását elősegítse. Jó családi bánásmódhoz hasonló nevelői légkörben, megértő és nem bíráskodó, együtt érző, de nem mindent elfogadó nevelői magatartást tanúsítva. Fontos számunkra, hogy a gyermekek szeressenek óvodába járni, a társas élmények jó érzéseket hagyjanak bennük. Szándékunk, hogy elérhető közelségbe hozzuk számukra az őket körülvevő gazdag világot, és alkotó légkörben segítsük önkibontakozásukat úgy, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez viszonyítva fejlődjön. Testi, szociális, érzelmi és értelmi érettség terén is alkalmassá váljon az iskolai életre. Olyan helyzeteket kívánunk teremteni, amelyben a gyermeki műveltség megalapozása a játék, a mese és a művészetek nyelvén történik. A gyermek életében a játék elsődlegességét hangsúlyozzuk. A gyermek tapasztalataira, élményvilágára építve olyan változatos tevékenységeket biztosítunk, amelyek során eljuttatjuk őket egyéni képességeik optimális határához. A környezethez való helyes viszony kialakításával, alkalmazkodásával a természeti környezet változásához, a természet megszerettetéséhez és védelméhez juttatjuk el a gyermekeket. Szeretnénk kialakítani a gyermekekben a szabad levegőn való tartózkodás, a helyes étkezés, tisztálkodási szokások, testápolás igényét. Kialakítjuk bennük a környezettudatos magatartást. Tiszteletben tartjuk a gyermek egyéniségét, különbözőségét, segítjük személyiségük természetes fejlődését, egyenrangú társként kezeljük őket, miközben egyéni tempóban fejlődnek készségeik és

képességeik. Biztosítjuk gyermekeink számára életkori sajátosságaiknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően a horvát nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését. Felkészítjük a gyermekeket a nemzetiségi nyelv tanulására, elősegítjük a gyermekek nyelvhez fűződő pozitív érzelmi viszonyának, identitástudatuknak kialakulását és a hagyományok átörökítését.

III. 2.2 Óvodánk sajátos arculata

Óvodai nevelésünk egész rendszerét a nemzetiségi nevelés hatja át. Ennek megfelelően mindennapi óvodai életünkben a horvát nyelv minél nagyobb arányú alkalmazására törekszünk. Az egész napi tevékenységek folyamán szemléletes gesztusokkal kísérve gyakoroljuk a horvát nyelvet. Az életkori sajátosságok figyelembevételével változatos módszerek, játékszituációk segítségével késztetjük a gyermekeket a horvát nyelv használatára. Nagy hangsúlyt helyezünk a magyarországi horvát nemzetiségi hagyományok és népszokások megismertetésére, megszerettetésére. A horvát néphagyományok ápolásával természetesen illeszkedünk az egyetemes játékvilágba.

III. 2.3 Óvodánk értékrendszere

Óvodánk a gyermeki személyiség formálásában a személyiségértékek, tulajdonságok, képességek közül az egyoldalú fejlesztés elkerülésével megalapozza az alábbiakat:

- a személyiség autonómiáját, pozitív énképet, önérvényesítő képességét, önelfogadást, önértékelést,
- a saját szükségletek kifejezésének képességét, az önállóságot,
- az érzelmi gazdagságot,
- a kulturált magatartás szokásait,
- az önfejlesztő magatartást,
- a másság elfogadását,
- a társakkal való együttműködést,
- fegyelmezett, kitartó cselekvést,
- a döntés, a választás, a rugalmas gondolkodás, a kreativitás képességét,
- a művészetek, a természeti, társadalmi környezetük iránti érzékenységüket,
- a horvát nemzetiség kultúrájának, nyelvének megismerését,
- nyitottságot, rugalmasságot, az alkotótevékenységet, leleményességet, toleranciát,
- a gondolkodást, a problémamegoldást, a tapasztalatszerzésen alapuló tanulást.

III. 2.4 A program alapelve

Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag nemzetiségi óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy gyermeki tartást, önállóságból fakadó egészséges öntudatot ad a gyermeknek a nemzetiségi identitás megerősítésével. „Tisztellek téged, fontos vagy nekem, csakis rád figyelek, és segítek neked, ha szükséged van a segítségemre."

III. 3 Gyermekkép, óvodakép

„Ha a jövő évről akarsz gondoskodni, vess magot,
Ha egy évtizeddel számolsz, ültess fát,
Ha terved egy életre szól, embert nevelj!"

(Kínai mondás)

III. 3.1 Gyermekkép

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik nyugodtak, tele vannak élményekkel, érzelmekben gazdagok, szeretnek óvodába járni, kötődnek a közösséghez, nyitottak egymás iránt. Ismerik a magyar kultúrát, amelyben élnek, ugyanakkor természetesen kötődnek a nemzetiség nyelvéhez, kultúrkincséhez. Akiknek kialakult az óvodástartásuk és látszik rajtuk a kiegyensúlyozottság. Tudnak nevetni, felfedezni, csodálkozni. A világra nyitottak, kíváncsiak, kutató felfedezők, akik tapasztalataikat, ismereteiket, élményeiket aktívan dolgozzák fel. Tudják önmagukat értékelni, feltalálják önmagukat környezetükben, konfliktushelyzeteiket tudják mérlegelni, kezelni, megoldani.

Olyan tudatos és gyermekközpontú óvodai nevelést biztosítunk, amely elősegíti a gyermeki személyiség kibontakozásán keresztül a befogadás, az esélyteremtés és esélyegyenlőség megteremtését.

A Pedagógiai program megvalósításával az óvodáskor végére olyan gyermekeket kívánunk nevelni, akik jellemzője:

- érzelem gazdag gyermekkort tudhat magáénak,
- testileg, lelkileg egészséges és edzett az összerendezett, harmonikus mozgás,
- a nyitott érdeklődés,
- a differenciált érzékelés és észlelés,
- a kialakult testséma, én-tudat és téri tájékozottság,
- a tanulás alapját képező szándékos figyelem, feladatértés, feladattartás, és feladattudat,
- együttműködés a társakkal, felnőttekkel.

Sajátos nevelési igényű gyermekeket is teljes értékűnek fogadjuk el, hiszünk fejleszthetőségében. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és családok számára fokozottabb érzelmi és szociális támogatást nyújtunk.

III. 3.2 Óvodakép

Szeretetteljes, befogadó bánásmóddal, sokféle tapasztalási lehetőséggel, gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről. **Arra törekszünk, hogy óvodánk tükrözze külső megjelenésében a harmóniát, az egységet és az esztétikumot. Légköze sugározza a szeretetteljes bánásmódot és az otthon érzetét.** A testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkorspecifikus alakításáról, a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről. Különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra, e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmakra, emberi értékek közvetítésre; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetre. Segítjük az iskolai közösségbe való beilleszkedéshez szükséges személyvonások és kompetenciák fejlődését, az egyéni készségek és képességek kibontakozása mellett, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, a környezet-tudatos magatartás kialakítását. Valljuk, hogy az életre való felkészítés csak valóságos tevékenységek, tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg, ezért kezeljük kiemelten az életfeladatokra való összpontosítást.

III. 3.3 Pedagóguskép

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. Magatartása modellértékű, hiteles pozitív visszajelzéseivel elfogadást, megértést, szeretetet vidámságot és nyugalmat sugárzó. Képes a differenciálás és a kooperatív (együttműködő) technikák alkalmazásaival a különböző szociális háttérrel és fejlettségi szinttel rendelkező gyermekek fogadására, együttnevelésére, differenciált, komplex személyiség fejlesztésre.

A program eredményes megvalósításához a pedagógusokat, kisegítő dolgozókat a következő nevelői kép jellemezze:

- A gyermek szeretete, tisztelete.
- Nemzetiségi öntudat megléte.
- Szülőföld, anyanemzet, anyaország tisztelete, kötődés.
- Személyes méltóság, mások tisztelete.
- Őszinteség gyermekekkel, kollégákkal, szülőkkel szemben.
- Önfejlesztés, önnevelés – igénye van a szakmai megújulásra.
- Mások és saját munkájának megbecsülése, alkotó munka.
- Természet szépségeinek szeretete, tisztelete, a természeti kincsek, a környezet ápolása, óvása.
- Hagyományápolás, kultúrkincsek ápolása, óvása, őrzése.
- Tudatosan alkalmazza az IKT eszközöket.
- Képes a pedagógiai folyamatokkal kapcsolatos önreflexióra, és ha szükséges, önkorrekcióra
- Együttműködik a különböző szakemberekkel, akiknek az iránymutatásait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

III. 4 Az óvodai nevelés feladatai

Óvodánk alapvető funkciójának tekintjük az óvodáskorú gyermekek gondozását, szocializálását, nemzetiségi nevelését, valamint személyiségük fejlesztését. A prevenciót alkalmazzuk, mely számunkra a természetes érés és a gyermekre szabott egyéni fejlesztés harmonizálását jelenti. Számunkra mindez a gyermekek körültekintő gondozását, ápolását, alapvető testi szükségleteik minél magasabb szinten való biztosítását, valamint a nemzetiségi

identitástudat kialakulását jelenti. Ezen kívül, mint második szocializációs erőtér, feladatunknak tekintjük a gyermekek szociális, közösségi nevelését, társas kapcsolataik alakítását, valamint a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekekkel való törődést is. Az óvodai együttélés fontos feltétele bizonyos szokások, szabályok betartása. Ehhez kapcsolódik az óvónő tudatos nevelőmunkája. A nevelőfunkcióhoz hozzátartozik a személyiségfejlesztő funkció is, ami elengedhetetlenül szükséges a gyermek testi, értelmi, érzelmi, akarati és anyanyelvi – nyelvi képességeinek kialakulásához.

Feladataink

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja a következőképpen fogalmazza meg az óvodai nevelés feladatait:

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód kialakítása,
- az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

A nemzetiségi óvodáknak ezen kívül kiemelt feladatokat is meg kell valósítaniuk. Ezek a feladatok a következők:

- a nemzetiségi identitástudat kialakulásának és fejlesztésének segítése,
- anyanyelvi környezet biztosítása a gyermekek számára,
- a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kapcsolódó hagyományok és szokások ápolása és fejlesztése,
- a gyermekek felkészítése a nemzetiségi nyelv tanulására, a nemzetiségi nyelvén az artikulációs bázis erősítése, szókincs és fogalomkör bővítése, mondatalkotó készség kialakulása.

Mivel óvodánk horvát nemzetiségi óvoda, fő feladataink megfogalmazásakor az Irányelvben kiemelt feladatokhoz kell igazodnunk.

Óvodánk fő feladatai:

- Az óvodások számára lehetőség szerint biztosítjuk az egészséges és biztonságos környezetet, egészségvédelmi szokásokat alakítunk ki.

- Törekszünk a gyermekek igényes gondozására, fejlesztjük mozgásukat, testi képességeiket, kielégítjük napi mozgásszükségletüket.
- A gyermekek gondozásában részt vevő felnőttek érezzék feladatuknak a horvát nyelv mind gyakoribb alkalmazását.
- Családias légkört biztosítva igyekszünk elérni, hogy a gyermekek jól érezzék magukat, és ki tudjanak bontakozni a felnőttek és a gyermekek társaságában.
- Az óvodásokat a másság elfogadására neveljük, kialakítva bennük olyan erkölcsi tulajdonságokat, mint az együttérzés, figyelmesség, őszinteség, segítőkészség stb.
- A nemzetiségi családokkal közösen erősítjük a horvát népi hagyományokhoz, szokásokhoz való kötődést.
- Kétnyelvű nevelésünkből adódóan gazdag tevékenységgel igyekszünk felkelteni a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát.
- A horvát és a magyar nyelvű kommunikációt felhasználva törekszünk a természetes nyelvtanulási eljárások alkalmazására, különös tekintettel az utánzáson alapuló nyelvelsajátításra.
- A fejlesztésben kiemelten kezeljük a horvát kultúra értékeit.

Óvodánk speciális feladata:

- A sajátos nevelési igényű nemzetiségi gyermekek számára olyan nevelést igyekszünk biztosítani, amely lehetővé teszi számukra az óvodai csoportba való beilleszkedést, azt, hogy a csoport is fogadja be őket, a közösség hasson rájuk húzóerőként.
- Annak érdekében, hogy képességeik optimálisan fejlődjenek képzett szakemberek (gyógypedagógus, logopédus, gyógytornász) segítségét vesszük igénybe.

III. 4.1 Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése óvodáskorban kiemelt jelentőségű. A testi nevelés az egészség megőrzésére és megszilárdítására, a szervezet edzésére, a szervezet fejlődésének – növekedés, gyarapodás és testi képességek kialakításának – elősegítésére, valamint a mozgásműveltség fejlesztésére irányul. A testi nevelés a családon és az óvodán belül a gyermekek gondozásában, ápolásában, az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek biztosításában, az egészséges életrend és életmód kialakításában valósul meg.

Feladataink:

- A családi és az óvodai életritmus közelítésére törekvés.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

- Kielégíteni a gyermek olyan szükségleteit, amelyek elősegítik növekedését, fejlődését (testi szükségletek, mozgásigény).
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése.
- Biztosítani az egészséges, jó közérzet kialakulásának feltételeit.
- Az egészség védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- Rugalmassággal a nyugodt, kiegyensúlyozott élettempó elősegítése.
- A gyermek életkorának megfelelő óvodai életritmus kialakítása, az egészséges életvitel iránti igény és megfelelő napirendi ritmus fejlesztése.
- A rendszeres tevékenységek biztosításával a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó szokás- és szabályrendszer kialakítása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.

Az óvodapedagógusok nagy felelősséget vállalnak, amikor a családi körből először „kiszakadó” gyermek gondozására, nevelésére vállalkoznak. A gyermek az óvónőben érzelmi támaszt keres. Nem elég szavainkra, azok tartalmára ügyelni, egész magatartásunkat, annak minden apró összetevőjét úgy kell szabályoznunk, hogy a gyermekkel való személyes érzelmi kapcsolatunk szoros, bensőséges és biztonságot adó legyen.

Legfontosabb feladatunk megkönnyíteni a gyermekek számára az új környezetbe, a közösségbe való beilleszkedést és megalapozni az eredményes továbbhaladást. A családból, a bölcsődéből érkező gyermekek számára az új környezetben a tárgyi feltételek mellett az életritmus is szokatlan. A beilleszkedés, az alkalmazkodás nehézségeit az óvoda minden dolgozója tartsa természetes folyamatnak, melyet jelentősen megkönnyít a fokozatos befogadás, az óvónő és a dajka segítő, türelmes magatartása, a gyermek személyes tárgyainak, egy - egy otthoni szokásának elfogadása. A befogadásban a szülők is vegyenek részt fokozatosan, időcsökkentéssel. Az egészséges személyiségfejlődés egyik legfontosabb feltétele az óvónő és a gyermek közötti jó kapcsolat. A gyermekek jó közérzetéhez az óvónő testközelségére is szükség van. Ez a testi kontaktus a kapcsolatnak az a formája, amikor a felnőtt nem csak dédelgeti, ölbe veszi, simogatja, vigasztalja a gyermeket, hanem befűzi a cipőjét, megköti a sapkáját, segít az öltözködésben, a WC papír és papír zsebkendő használatában is.

Az óvónő megkülönböztetett figyelemmel, keresztnéven szólítással, gondoskodással vegye körül a gyermekeket. Szava, tekintete, hangsúlya, mozdulatai, gesztusai gondozás közben is figyelmet, megérzést, elfogadást közvetítsenek. Ismerje a gyermek igényeit, egyéni

jelzéseit, otthonról hozott szokásait. Ne sürgesse, de ösztönözze, segítse a gyermekeket abban, hogy szükségleteik körüli teendőiket közösen, az óvónővel és a dajkával együttműködve elégítsék ki, ügyelve arra, hogy fokozatosan önállóságra nevelje őket.

Az óvónő a gyermekek eredményes gondozása érdekében működjék együtt a családdal. Fontos, hogy a szülők is segítsék a gyermek érzelmi feloldódását, óvodai beilleszkedését. Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják a gondozás színvonalát és hatékonyságát.

Az óvoda dolgozói gondoskodjanak a megfelelő tárgyi környezetről. A felszerelések megvásárlásában, a környezet ápolásában, védelmében a gyermekekkel együtt, tevékenyen vegyenek részt. Az óvoda udvara az egészséges életmód alakításának egyik színtere kell, hogy legyen. Az óvoda dolgozói formálják ezt olyanná, hogy a gyermekek óvodai életük minél nagyobb részét a szabadban tölthessék. A gyermekek jó közérzetének egyik feltétele, hogy az udvaron együtt játszhassanak óvodás testvéreikkel, másik csoportba járó barátaikkal. A helyes életritmus kialakítása az óvodában kezdődik.

Az óvónő a gyermekek óvodában eltöltött idejét tudatosan és élettani szükségleteik figyelembevételével tervezze. A helyes életritmust fokozatosan az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelelően a családdal együttműködve alakítsa ki. Az óvodáskorú gyermek megfelelő életritmusának kialakításában elsődleges követelmény a rendszeresség és következetesség.

Az életkornak megfelelő helyes életritmus kialakítása az egészséges testi és szellemi fejlődés alapfeltétele, ezért az a gondozás központi kérdése. A rendszeresen, ugyanabban az időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, feltételei az egészséges testi és szellemi fejlődésnek. A napirend megtervezésénél a gyermekek élettani szükségleteinek kielégítését (táplálkozás, alvás, mozgás, szabad levegőn való tartózkodás) úgy hangoljuk össze, hogy minden következetesen a nap bizonyos szakaszában, bizonyos időben és keretek között történjen. A szokásoknak, szokáscselekvésnek az ember életében rendkívül nagy a szerepe, jelentősége. Nemcsak a kialakult, illetve viszonylag kialakult személyiség életben jelentős ez a szerep, hanem már a személyiség fejlődését is lényegesen befolyásolja. A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének az eredménye, meghatározott helyzetben. Ezért a szokások kialakulásának legfontosabb feltétele, hogy a gyermekek megfelelő mennyiségben végezzék, ismételjék, gyakorolják azokat a cselekvéseket, viselkedési formákat, amelyeket szokássá szükséges fejleszteni (Pl. ha azt szeretnénk elérni, hogy a gyermekeknél a kézmosás szokássá fejlődjön, biztosítani kell, hogy ezt a műveletet otthon is, és az óvodában is rendszeresen végezze.) Ebben az életkorban, a 3-6-7 éves gyermekek esetében, a szokások kialakításának

elengedhetetlen, alapvető feltétele a pozitív példa. Ez elsősorban az óvoda dolgozóira vonatkozik, de szükséges biztosítani azt is, hogy nagyobb gyermekektől és egymástól se érjék őket a negatív példák romboló hatásai. Az életkori sajátosságok természetesen nemcsak a szokások megnyilvánulásában, hanem a kialakítás módszereiben is különbségeket igényelnek.

Testápolás

A testápolási műveletek az óvónő és a gyermekek közötti bensőséges kapcsolat elmélyítését is elősegítik. Az óvónő késztesse a gyermekeket szükségleteinek, kívánságainak jelzésére, szóbeli kifejezésére. A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztasági igényük kialakulását szolgálja. Minél fiatalabbak a gyermekek, annál nagyobb szükség van a testápolásban a felnőttek közreműködésére. A kisgyermek szívesen veszi a neki nyújtott segítséget. Az óvónővel együttműködve alakul ki igénye az önálló testápolásra. Óvodánkban a mosdó és WC felszerelése, annak méretei megfelelnek a gyermek méreteinek. Minden gyermeknek van jellel ellátott fogasa, törölközője, fésűje, fogmosó pohara és fogkeféje. Az óvodában a gyermekek ruhájuk ujját feltűrve, szappannal, folyóvízben mossanak kezet, arcot. Feladatunk a kézmosás technikájának megtanítása is. Mossanak kezet étkezés előtt és után, WC- használat után, és minden olyan esetben, amikor szükséges. Körmüket körömkefével tisztítsák, kezüket saját törülközőjükbe töröljék. A mosdószerekre vigyázzanak, azokat tartsák rendben. Rövid hajviselet esetén fésülködjenek önállóan, igényeljék, hogy hajuk mindig ápolt legyen. Étkezések után mossanak fogat, tartsák rendben és helyükön a fogmosószereket. Az óvónő hívja fel a szülők figyelmét a fogápolás fontosságára és annak helyes végzésére. Az óvodában a gyermekek papír zsebkendőt használjanak, azt egyszeri használat után dobják fedett szeméttárolóba. A helyes orrfújás és zsebkendőhasználat kialakulását az óvónő is segítse elő.

Az óvónő ügyeljen arra, hogy a gyermekek mindig helyes testtartással üljenek. A gyermekek akkor mehetnek ki WC-re, amikor akarnak, így szükségleteiket társaiktól elválasztva, nyugodt körülmények között végezhetik el. A WC használatának technikáját nem elég tanítani, hanem ki kell alakítani a szükséges önállóságát. A gyermekek cselekvés és beszélgetés közben megismerik a testápolást szolgáló eszközöket és azok használatát is. Az ilyen cselekvések és beszélgetések közben fokozatosan törekszünk a horvát nyelv használatára. Fontos feladatunk a tisztaság igényének felkeltése, valamint annak fejlesztése. A gyermek fokozatosan jut el odáig, hogy önmagával, ruházatával, használati tárgyaival kapcsolatban is igényli a rendet, tisztaságot. Az óvónő feladata, hogy a rendetlenséget észrevetesse, és

megszüntetésébe bevonja a gyermekeket. Ehhez szükséges, hogy maga is ügyeljen a tisztaságra, a rendre és a személyes gondozottságra.

Étkezés

A táplálkozás a fejlődés egyik legfontosabb feltétele. A gyermekek napi étrendjéből nem hiányozhatnak a fehérjét és kalciumot tartalmazó tej és tejtermékek, a sok gyümölcs, zöldségféle és a kellő mennyiségű folyadék, mely egész nap álljon a rendelkezésére.

Az étkezés megszervezése és kulturált lebonyolítása fontos gondozási feladat. Az óvónő az étkezéshez mindig ép és tiszta edényeket és a gyermekek kézméretének megfelelő evőeszközöket használjon. Meg kell tanítani a gyermekeket az evőeszközök helyes használatára, az asztalnál való kulturált viselkedésre. Az óvónő a gyermekeknek hagyjon elegendő időt az étkezésre, önkiszolgálásra. Az étkezés előtti várakozási időt a lehető legrövidebbre csökkentse. Az ízlésesen terített asztal látványa fokozza az étvágyat, egyúttal igényességre, kulturált viselkedésre késztet. Célunk a gyermekekben a korszerű táplálkozás iránti igény felkeltése, hogy egészségesen táplálkozó felnőtt váljék belőlük.

Öltözködés

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de egyúttal fejleszti a gyermekek ízlését, önállóságát is. Az óvónő a helyes öltözködés követelményeit ismertesse meg a szülőkkel, olyan öltözködést szorgalmazzon, amely összhangban van a gyermekek önállóságával és az óvodai élettel. Ajánlatos a többrétegű öltözködés, mivel megfelelő ruházatban a gyermek nem fázik, nem izzad meg, szabadon mozog. Jelezze, ha fázik, illetve melege van, segítsen magán. Az öltözködés gyakorlásával a gyermek a testsémáról kap jelzéseket. Közben tapasztalatokat szerez az öltözködés sorrendjéről, és arról, hogyan könnyebb a végrehajtás. Mindezeket a tevékenységeket az óvónő magyarázata, útbaigazítása kíséri. Az öltözők kialakítása, berendezése és világítása a gyermekek kényelmes öltözését – vetkőzését szolgálja. A gyermeket a feladat elvégzésére serkentse a kellemes légkör, az óvónő elismerő magatartása, az elegendő idő biztosítása.

Önkiszolgálás

A test gondozása közben nemcsak a testi, hanem a szellemi egészség épülése is serkenthető. A gyermek pozitív énképének alakulását segíti, ha a rájuk bízott feladatokat

sikeresen teljesítik, és ezáltal egyre önállóbbakká válnak. Az önkiszolgálás magába foglalja a gyermek mindennapi szükségleteinek önálló kielégítését. Minden tevékenységnél alapfeltétel a jó hangulat, az oldott légkör, a kellemes közérzet. Az önkiszolgáló feladatok a tevékenységek begyakorlását teszik lehetővé, ehhez minden gyermeknek elegendő időt kell biztosítani. A gyermekek az óvodába lépéskor különböző fejlettségi fokon vannak, az önkiszolgálásban és e téren is eltérő ütemben fejlődnek. Célunk az, hogy a gyermek saját cselekvőképességéhez viszonyítva eljuthasson az optimális szintre. A gyermek a felnőtt segítségével ismerkedik az egyes használati tárgyak alkalmazásával, az önkiszolgálás különböző műveleteivel, azok sorrendjével. Az önkiszolgálás készségei gyakorlás útján megszilárdulnak, kialakulnak az önálló munkavégzés szokásai. Az elvégzendő feladatok és ismeretek nehézségi foka a képességekhez mérten egyénenként is növelhető.

Mozgás, edzés

Az egészség megőrzéséhez fontos, hogy a gyermekek szervezete képes legyen alkalmazkodni az időjárás változásaihoz. Az óvónő a nap folyamán a 3-4 évesek számára többször is kezdeményezzen rövidebb, néhány perces mozgásos játékokat. A nagyobbaknak, 5-6-7 éveseknek bonyolultabb, önálló kezdeményezésre késztető játékokat szervezzen. A változatos mozgásformákat egyénileg gyakoroljuk a gyermekkel, így tapasztalatokat szereznek arról, mire képesek. Mindez segíti őket önmaguk megismerésében, növeli önbizalmukat. Az önállóan kezdeményezett játékok olyan mozgásformák elvégzésére is késztetik a gyermekeket, amelyektől idegenkednének. Az óvoda udvara az egészséges életmód alakításának egyik színtere. Kialakítása, felszerelése az óvodások sokféle tevékenységét szolgálja minden évszakban és különböző napszakokban. Az óvoda dolgozói formálják ezt olyanná, hogy a gyermekek óvodai életük minél nagyobb részét a szabadban tölthessék. A gyermekek az udvaron annyit mozogjanak, amennyire egyénileg igényük van. A szabad levegőn való rendszeres tartózkodás növeli a gyermekek ellenálló-képességét, így télen sem maradhat el. A derűs, napfényes időben való levegőzésnek télen különösen nagy jelentősége van. Esős, szeles időben az óvónő a csoportszobában nyitott ablakok mellett szervezzen mozgásos játékokat. A sok mozgással járó tevékenységeket a csoportszobában úgy kell megszervezni, hogy a gyermekeket a hideg levegő közvetlenül ne érje. Az óvónő a kevésbé mozgékony gyermekek aktivizálására külön figyeljen. A betegségből felgyógyulókat fokozatosan szoktassa a szabad levegőhöz, az erőteljesebb mozgáshoz. Az óvodánkban működő három gyermekcsoport

óvónőkkel és dajkákkal együtt közösen és külön-külön is szervezzen sétákat, kirándulásokat, melyek alkalmával hagyjon időt a gyermeknek a nézelődésre és a szabad mozgásra is.

Pihenés, alvás

A gyermek alvásszükséglete kielégítésének egy része az óvodára hárul. A gyermek akkor aludt eleget, ha felkeltés nélkül ébred fel. Az óvónő sugallja a szülőknek, hogy az esti tv-nézés, a késői lefektetés ne rövidítse meg a gyermekek éjszakai alvásának időtartamát. A délutáni lefekvés előtt az óvónő a csoportszobát jól szellőztesse ki. A levegőcserét az alvás ideje alatt télen is biztosítsa. A gyermekeknek egyénenként más-más az alvásszükséglete. A nehezen elalvó gyermekre a nyugalom, a kellemes közérzet jó hatással van.

A gyermekek elalvását, pihenését segíti az is, ha maguk mellé vehetik személyes tárgyukat. Elalvás előtt az óvónő egy horvát és egy magyar mesét olvas a gyermekeknek. Alvás alatt az óvónő tartózkodjon a gyermekek között, ha igénylik, üljön le mellékük. Igyekezzen az alváshoz, pihenéshez szükséges kedvező körülményeket minden gyermek számára megteremteni és fenntartani. Az ágyneműről és annak tisztaságáról a szülő gondoskodik, 3 hetente és a gyermek minden megbetegedése esetén mosásra kerül. Az esetleges ágybavizelés tapintatos kezelése, törekvés a szülőkkel közösen az okok feltárására és kiküszöbölésére.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Önállóan mosakodjanak, törölközzenek, figyelmeztetés nélkül mossanak kezet, amikor csak szükséges.
- Ruhájuk ujját tűrjék fel- és le, gombolják be, kapcsolják ki.
- Használják a WC-t. Vigyázzanak a WC, a mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket tegyék a helyükre. Mossanak fogat, a fogmosó szereket tartsák tisztán, rendben, a fogmosás váljon szokásukká. Hajukat tartsák rendben.
- Zsebkendőjüket használják, helyesen fújják az orrukat, tüsszentéskor, köhögéskor kezüket, zsebkendőjüket tartsák a szájuk elé.
- Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként lássák el. Segédkezzenek a csoportszoba átrendezésében. Nyújtsanak segítséget a kisebbeknek, társaiknak, valamint a felnőtteknek. Legyenek képesek mindennapi szükségleteik életkoruknak megfelelő kielégítésére.
- Étkezés közben kulturáltan viselkedjenek. Igényeljék az asztal esztétikus rendjét, helyesen használják az evőeszközöket.
- Önállóan, a megfelelő sorrendben öltözködjenek, vetkőzzenek, ruhaneműjüket összehajtva tegyék helyre, cipőfűzőjüket kössék meg.

- Ügyeljenek saját személyük és környezetük, rendjére, gondozottságára.
- Az ajtókat csendesen nyissák – csukják, az eszközökkel óvatosan bánjanak.
- Vegyék észre, ha valami hiányzik vagy rendetlen, a rendetlenséget szüntessék meg.
- A tevékenységek végzése közben használjanak horvát szavakat, ismerjék az eszközök horvát nevét és az utasításokat horvát nyelven is értsék meg.

Módszertani alapelvek

A gyermekek fokozatosan váljanak képessé szükségleteik önálló kielégítésére. Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés, azaz az önkiszolgálás kezdetben komoly feladatot jelent számukra. Az ennek keretében végzett tevékenységek gyakorlás közben válnak szokássá. A gyermekekben csak fokozatosan alakul ki az alapos kézmosás technikája és igénye. Pancsolás a vízben, játék a szappannal szórakoztatóbb, mint a célratörő kézmosás. Felügyelet melletti gyakorlásra, példára van szükség, amíg mindenki megtanul kezet mosni, és érzi a kézmosás szükségességét. A WC használat technikáját sem elég tanítani, hanem ki kell alakítani a szükséges önállóságot. Vannak olyan gyermekek, akik gátlásosak, küszködnek, ezért mindent el kell követnünk, hogy a testi szükséglet jelentkezése ne okozzon feszültséget, és hogy emiatt ne szenvedjen senki. A szeretetteljes bánásmód előbb-utóbb elősegíti a feszültségek oldását. A rossz étvágyú és az ételben válogatós gyermekeknél két étkezés között kiiktatunk minden étkezési lehetőséget. Eleinte kevesebb adag elfogyasztásával is megelégszünk.

A mozgás is szerves része az egészséges életmód-alakításnak. Mozgásra minden gyermeknek szüksége van, azonban a differenciált bánásmód érvényesítése legalább annyira fontos, mint az egyéb szokásoknál, hiszen a gyermekek nem egyformán terhelhetők. Igyekezzünk minél több időt a szabadban tölteni. A szabad levegőn való tartózkodás biztosítja a napfényt is a gyermekek számára. A fiatal szervezet nyáron az erős napfényre igen érzékeny, ezért a fokozatosságot és mértéktartást fontos egészségügyi követelménynek tartjuk. A növekedés és fejlődés üteme egyéni sajátosságokat mutat, amit a gondozás során nagyon fontos figyelembe venni.

Az óvodába lépéskor a gyermekek az önkiszolgálásban is különböző fejlettségi fokon vannak, és e téren is eltérő ütemben fejlődnek. Ezért fontos, hogy az óvónő támogassa, bátorítsa a gyermekeket, ismerje el elért eredményeiket, teremtse meg önállóságuk feltételeit.

Kapcsolat más nevelési területekkel

A gondozás és egészséges életmód-alakítás kapcsolatban áll más nevelési területekkel is. Ezek közül kiemelkedő a horvát nyelvi neveléssel való szoros kapcsolata, hiszen a gyermek az óvodába lépés kezdetétől kommunikáció útján közvetíti az ismereteket a tevékenységek elvégzéséhez. Kiemelkedik a környezet megismerésére való nevelés, amely erősíti a környezethez való kötődést, s egyben segíti a gyermek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozását. A gondozás és egészséges életmód-alakítás közben a gyermek ismeretekhez jut, megismerkedik testrészeivel, a testápolást szolgáló eszközökkel, azok használatával. Az egészséges életmód-alakítás során szoros a kapcsolat a testneveléssel is. Az udvaron, illetve a szabadban történő mozgás és a testedzés a testnevelés feladatait is magába foglalja.

III. 4.2 Érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Óvodáskorban a magatartás megnyilvánulásaiban, a tevékenységekben meghatározó szerepet töltenek be az érzelmek. Átszövik a gyermekek életét, és sajátos motivációként alakítják viselkedésüket. A magasabb rendű érzelmek a gyermekek tapasztalatai során alakulnak ki. **Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Az „én” fejlődés folyamatában az óvodás életszakasz kiemelkedő jelentőséggel bír.** Ezért fejlődésükben meghatározó a családban a szülők szerepe, az óvodában az óvodapedagógus mintája, aki hangsúlyaival, gesztusaival, mimikájával is kifejezi érzelmeit. Ebben a korban az érzelmek dominálnak, ezért fontos, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, nyugodt, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Az így kialakított családias légkörben a gyermek pozitív érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt biztosított. A gyermek óvodába való beilleszkedésében vegyenek részt a szülők is, fokozatos időcsökkentéssel. A befogadás során a gyermek olyan viselkedési normát ismer meg, ami segíti a csoportba való beilleszkedést.

Az óvodai nevelésben az életkori és életkori szakaszonként jelentkező általános jellemzők mellett az ember egyéniségére, a gyermekek között meglévő különbségekre irányul a figyelem. A család és az óvoda szocializáló szerepét hangsúlyozva, a 3–5–6–7 éves korban intenzív „én-fejlődés” szakaszában kiemelt jelentőségű az egyediség, az egyéniség támogatása, megalapozása. Az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását és engedjen teret önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek. Teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit, nevelje a

gyermeket a különbözőségek elfogadására és tiszteletére. Az óvodáskor végére jut el a gyermek az önérvényesítéstől az együttműködésig, a társak szükségleteinek, igényeinek, szándékainak megértéséig. A nevelés úgy is értelmezhető, mint tudatosan szocializáló tevékenység.

A szocializáció összetett folyamat, amelyben a gyermekek sokféle tapasztalatot szereznek. A fejlődést támogató óvodapedagógus átgondolt, a gyermekekre figyelő nevelő munkájával befolyásolja a folyamatot. A gyermekek között jelentős eltérések vannak az együttműködés szokásait, az alapvető magatartásmódokat tekintve. Ezek a különbségek részben az egyéni jellemzők, másrészt a családi nevelés hatására alakulnak ki.

A szocializáció feltételei: a kontaktus másokkal, a társakkal, a személyes kommunikálás lehetőségei. A gyermekek érzelmi kötődései nem ugyanolyan erősek minden gyermek irányába. A szocializáció szempontjából a szabad játéktevékenységnek van a legnagyobb jelentősége. A játék szabadsága és a gyermekek önkiteljesedése a közösségi élet szabályai között ésszerű korlátokkal valósul meg. A közösségi szabályok megalkotásában és közvetítésében indirekt módon vezérlő szerepet tölt be az óvodapedagógus, biztosítva a folyamatban a gyermekek aktív közreműködését. A gyermek nyitottságára építve elősegítjük, hogy gyermek megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz, valamint az anyaországhoz való kötődés alapja. Tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével.

A fejlesztés tartalma - tevékenységformák

A gyermekek különböző érzelmekkel fogadhatják az óvodát. A közösségi nevelés eredményeként viszont szívesen kapcsolódnak az óvodához, óvónőjükhöz, a hozzájuk érzelmileg közel álló társaikhoz. Csoportjukkal azonosulnak, örömet szerez nekik a közös tevékenység, az együttes élmények magas hőfoka. Szívesen teszik magukévá a közösségi szokásokat, szívesen segítenek egymásnak. Egyre jobban eligazodnak abban is, melyik társuknak mire van szüksége, és megkísérlik a segítségnyújtást. A csoport hatása annál jelentősebb, minél gazdagabb lehetőséget biztosít az egyénnek a sokszínű tevékenységre, a társas együttműködésre, szerepvállalásra, élményszerzésre. A gyermekek alkalmazkodnak egymáshoz, és maguk is alakítják a közösségi szokásokat. Az együttes tevékenység, a másokra figyelés biztosítja a közösségi magatartás fejlődését. A közösségi nevelés hatására alakul ki a tettek mind tárgyilagos értékelése, a gyermekek véleménye másokról, önmagukról.

A napirendben a legtöbb időt a gyermekek legfőbb tevékenysége, a játék kapja. Legyenek kuckók, bensőséges zugok, leválasztott sarkok, amelyek a csoportszoba családias jellegét, intimitását növelik. Az óvodai gyermekközösség alakulásában az első eredmény, ha minden gyermek jól érzi magát a csoportban. Tapasztalhassák, hogy közösen örömtelibb és eredményesebb minden tevékenység. A gyermekek között alakuló kapcsolatban jelentős szerepe van a beszédnek. Legyenek az egyes csoportoknak hagyományai, sajátos légkörük, ennek kialakításában és megőrzésében a gyermekek is vegyenek részt. Jelentőssé válhat a születésnap, névnapok ünneplése, új vagy hosszabb hiányzás után az óvodába érkező gyermek fogadása is. Jelentős fordulat az iskolába lépés. Ez az 5–6–7 éveseknek legyen örömteli távlat. Fontos, hogy hagyománnyá váljék az óvoda és az iskola kapcsolatának alakítása.

Hogy ez megvalósuljon a nagycsoportoskorú óvodások meglátogatják az elsősöket, a tanítónők és az óvónők konzultálnak egymással. Az ünnepek jelentős alkalmak a gyermekek és az óvoda életében. Fárasztó előkészítés helyett tevékeny várakozás előzze meg az ünnepeket. A gyermekek vegyenek részt az előkészületekben. A Mikulás és a Karácsony ünnepét ne csak az ajándékozás, hanem az ajándékkészítés öröme is előzze meg. Az ünnep kiválasztásában és megszervezésében fontos szempont, hogy a gyermekek életkori sajátosságait kell szem előtt tartani a gyermekek érdeklődése, az óvoda kialakult hagyományai, valamint az óvodai környezet adottságainak figyelembevételével. Az alapvető szokások alakítása már 3 éves kortól kezdve szükséges. A gyermekek az óvodába lépéstől kezdve találkozzanak a közösségi élet szokásaival.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A kialakult szokások váljanak a gyermekek igényévé, melyeknek természetes módon tesznek eleget. A közös tevékenységben aktívan vegyenek részt. Vegyék észre kinek, mire van szüksége. Vegyék számba a csoport tagjait, érdeklődjenek a hiányzók iránt.
- Figyelmesen, türelmesen hallgassák meg az óvónő és társaik közlését, kérdését. Önként vagy kérésre kapcsolódjanak be az óvónők által kezdeményezett tevékenységekbe.
- A szervezett tevékenységek közben figyeljenek az óvónőre, és hajtsák végre a feladatokat. Nyugodtan üljenek, az óvónő kérdéseire érthetően válaszoljanak. Tisztelettel viselkedjenek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyázzanak munkájuk eredményeire. Érezzenek együtt társaikkal, érdeklődjenek egymás iránt, érdekelje őket társaik mondanivalója, munkája.
- Bízzanak önmagukban és társaikban.
- Fogják fel az óvónő alapvető metakommunikatív jelzéseit.
- A megkezdett munkát felszólítás nélkül fejezzék be.

- Önálló véleményalkotásra is vállalkozzanak. Válasszanak és döntsenek ismert helyzetekben.
- Mondjanak igazat!
- Érzelmileg kötődjenek a nemzetiségi környezetükhöz, váljék természetessé számukra a kétnyelvűség.

Módszertani alapelvek

Az óvónő a gyermekek közösségi életének irányítója. Az óvónő személyiségének modell értékével hat a csoportszerveződés folyamatára, serkentője a gyermekek egyéni fejlődésének, miközben maga is a közösség tagja. Törekedjék arra, hogy a gyermekekkel igazságosan és differenciáltan bánjék. Törekedjék az óvónő arra, hogy a gyermekek életkoruknak megfelelő tevékenységet folytassanak, és abban minden gyermek a saját egyéni képességének leginkább megfelelő szinten vehessen részt. Az óvónő teremtse meg az egy időben, de egymástól függetlenül folyó tevékenységek, a közös és egyéni foglalkozások, valamint a játék zavartalanságának feltételeit. Fontos, hogy a csoportszobát, mindazokat a helyiségeket, ahol életük lezajlik, az óvónő tegye otthonossá, barátságossá. Fontos, hogy a gyermek előnyös tulajdonságait vagy dicséretre méltó tettét ne csak az adott gyermekre, hanem a közösségre vonatkoztatva is értelmezzük. A pozitív értékeléssel megerősítjük a helyes magatartást, és elősegítjük az óvónői elvárások belsővé válását.

A jutalmazás tartalma és formája nagyon sokféle lehet. Dicséretünk mosollyal dicséretet jelző pillantással, bíztató gesztusokkal, mimikával, egy-egy dicsérő szóval. A büntetés tartalmát és formáját mindig nagyon körültekintően fontoljuk meg. Igyekezzünk a gyermekek magatartásának helyes kezelési módját megbeszélni a családdal. Minden lehető eszközzel hatunk az otthoni verés, megfélemlítés ellen

Kapcsolat más nevelési területekkel

A közösségi nevelés a játékkal, a munkajellegű tevékenységekkel és az anyanyelvi neveléssel van szorosabb kapcsolatban. A közös játék során alakulnak a játékhagyományok, amelyek a „mi tudat” létrejöttét erősítik. Így a játék a közösségi élet fejlesztésének alapvető eszköze. Amikor a gyermek a többiekkel játszik, alkalmazkodnia kell hozzájuk egész viselkedésében és beszédében is. A játék során, ha szerepet vállal, utánzással, modellközléssel szóban, hanglejtésben, mimikában, gesztussal igyekszik azonosulni szerepével. Az óvodában a munka egyik legfontosabb eleme az összehangolt, közös cselekvés. Ez szükségessé teszi a

gyermekek folyamatos, szóbeli kapcsolatát a társakkal és az óvónővel. A szabályok, az eszközhasználat és az eljárás módjának közlése, az utasítás megértése segíti a beszédfejlődést, bővíti a nyelvhasználat területeit.

III. 4.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az óvónő az értelmi fejlődésben a gyermekek eltérő tapasztalataira, egyéni és közös élményeire, érdeklődésükre és kíváncsiságukra építve: a cselekvés, tevékenység – a beszéd – és a gondolkodás egységét biztosítva fontosnak tartja:

- a spontán szerzett tapasztalatokra és az utánzásra épülő tanulással együtt a felfedezéseket, a próbálkozásokat, az élethelyzetekben, tevékenységekben történő felismerésekben, a pszichikus funkciók intenzív fejlődését,
- a hagyományok ápolását,
- a természet, az élőlények szeretetét és védelmét,
- az írott nyelv és a jelzések iránti érdeklődést.

Az óvoda a gyermekek érdeklődésére és kíváncsiságára építve az óvodai élet változatos tevékenységein keresztül ad lehetőséget a gyermeknek, hogy tapasztalatokat szerezhessen a társadalmi és természeti környezetről. Cél a gyermek meglévő értelmi képességeinek, érzékelésének, észlelésének, emlékezetének, figyelmének, képzeletének, gondolkodásának, kreativitásának, beszédképességének fejlesztése.

Feladataink:

- a játékos tapasztalatszerzés biztosítása,
- az élményen alapuló tartalmas játék kibontakoztatásának segítése, amely jellegétől, helyzetétől függően alkalmas az ismeretnyújtásra, egyes készségek és képességek kialakítására, illetve gyakoroltatására,
- a gyermekek kíváncsiságára, aktivitására alapozva szituációk kezdeményezése, amelyek során „érdekeset, újat” tapasztal, érzékel, vagyis tanul,
- a gyermekek életkori sajátosságait támogató folyamatos modellnyújtás, mivel a gyermeket utánzásos minta és modellkövető magatartás és viselkedés jellemzi.

III. 4.4 A nemzetiségi nyelv és kultúra ápolása

A nemzetiségi nyelv és kultúra ápolásában programunk alappillére kettős. Az első a gyermeki érzelmekre építve megalapozni a horvát nyelvhez, a horvát népi kultúrához való KÖTŐDÉST. A programunk másik alappillére a TEVÉKENY óvodai élet. Az egész napos

óvodai életet a differenciáltabban, az egyéni szükségleteket, képességeket figyelembe véve szervezzük meg. Okos szeretetben, érzelmi biztonságban, humorral teli szabad légkörben neveljük az óvodásokat. Felhasználjuk a horvát nemzetiségi kultúrából merítve – a verset, a mesét, a dramatikus játékokat, az éneket, az énekes játékokat, a zenehallgatást, a vizuális és tárgyi környezet megismerését, a hagyományőrzést, népszokásokat. Mindezt az évszakokhoz, a jeles napokhoz kapcsolódva tervezzük meg. A nemzetiségi nyelvtanulási folyamatában a gyermekeket eljuttatjuk az értékekkel való azonosulásig. Hirdetjük és azonosulunk a „CSAK TISZTA FORRÁSBÓL" elvvel, melyen keresztül a gyerekek megismerik és megtanulják a horvát hagyományokhoz, kultúrához, életmódhoz kötődő értékeket. Környezetünket úgy tesszük harmonikussá, széppé, hogy tükrözze a horvát nemzetiségi kultúrához való tartozásunkat, jellegünket. Mindezek a külső jegyek kifejezik belső hovatartozásunkat, kultúránk szeretetét. Már a beszoktatás időszakában lehetőséget adunk arra, hogy a szülők gyermekükkel együtt megismerhessék a nemzetiségi nyelvet, a nemzetiségi nevelés legfontosabb feladatait. Ez idő alatt a szülők megfigyelhetik a horvát nyelven folytatott kommunikációs gyakorlatokat. Családias légkörben tevékenykedő élet mellett az óvoda ünnepnapjain különös tekintettel ápoljuk a horvát nemzetiséghez kötődő hagyományokat és szokásokat. Mindezt olyan formában, amely megfelel az óvodások életmódjának. Érjük el, hogy érzelmileg kötődjenek nemzetiségi környezetükhöz, szeressék multikulturális környezetüket, természetes legyen számukra a KÉTNYELVŰSÉG!

III. 4.4.1 Hagyományőrzés, a nemzetiségi kultúra átörökítése

A gyermekek nevelésébe beépítjük mindazon értékeket, amelyet a környezet megőrzött, vagy az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Az óvodába lépés első pillanatától – a nevelés részeként – megteremtjük azt a miliőt, amelyben jelen van a hagyományápolás. Ismerjék a horvát nemzetiség jellegzetes ruhadarabjait, népviseleteit. Így a modern világgal ötvözve tovább él a nemzetiségi gyökér, s a gyerekek megismerhetik ennek szépségét, értékét. A hagyományőrzést úgy tudjuk megvalósítani, ha ragaszkodunk nemzetiségi értékeinkhez. Ismerjük népszokásaink eredetét, lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Ismerjünk számos népi játékot, népmesét, népdalt. Nemzetiségünk hagyománya szerint tervezzük a feladatokat. A hagyomány így családtól családig, gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig szájról szájra hagyományozódik.

Óvodánk neves napjai /a kalendáriumot követve/:

- Ősz
  - Mihály nap /szeptember 29./
  - Márton nap /november 11/
- Tél
  - Advent /november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig/
  - Mikulás /december 6./
  - Karácsonyi előkészületek /december utolsó hete/
  - Farsang
- Tavasz
  - Húsvéti előkészületek
  - Pünkösd

A horvát néphagyományőrzés tartalmai

Minden jeles napot egy hosszabb előkészülettel vezetünk be. A gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítjuk a változatos tevékenységet. A hagyományok ápolása a szülőkkel, nagyszülőkkel, gyermekekkel közös együttjátszást, együttmunkálkodást jelent, mely örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. A tevékenységek során mindig használjuk a horvát nyelvet. Így maga az ünnep és a nyelvtanulás nem válik merevvé, erőltetetté, hanem vidám hangulatú, természetes, felszabadult és sok spontán ötletet befogadóvá válik.

Mihály nap - Az őszi természet kincseinek gyűjtése, a csoportszoba feldíszítése ezekkel a „kincsekkel”.

Márton nap - a város védőszentjéhez kapcsolódó történet megismerése, Márton napi lampionok készítése, lampionos felvonulás.

Advent - Az óvoda gyermekei ismerkednek az advent jelképeivel, a koszorúval, az adventi naptárral.

Mikulás dec. 6.

Karácsonyi előkészületek – kézműves foglalkozás

A Mikulást és a karácsonyt várva horvátul is tanulnak rövid ünnepi énekeket, mondókákat és verset. Luca napján búzát ültetnek, szüleiknek egyszerű ajándékot készítenek.

Almát fényesítenek, mézeskalácsot sütnek, melyet horvát motívumokkal díszíthetnek. Almát, mézes diót kóstolgatnak. Éneklés közben élvezik a gyertya fényét, illatát.

Farsang /Vízkereszttől Hamvazószerdáig/ télbúcsúztató népszokás Papírálarcot készítünk, jelmezbe öltözünk. Horvát farsangi dalokat, verseket, mondókákat tanulunk. Az óvodát és a csoportszobákat feldíszítjük. Megismertetjük a gyerekekkel a horvát farsangi ételeket/ pl. cukros fánk/. Horvát népzenére horvát tánclépéseket „kólót" próbálgatunk a gyerekekkel. Megismerjük a régió egyedi farsangi szokásait, mint pl. a rozmaringolás

Húsvéti előkészületek Az óvoda szokásaival ismerkedő kisóvodások locsolkodó verset, vagy mondókát tanulnak horvát nyelven. A nagyok tojást díszítenek. Az óvónők a csoportszobákat ünnepi jelképekkel ízlésesen feldíszítik. A fiúk meglocsolják a lányokat, közben horvát locsolóverset mondanak, a lányok pedig tojással köszönik meg a fiúk figyelmességét.

III. 4.4.2 Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. A szociális kapcsolatok kiépítése és az emberek közötti kommunikáció legfontosabb eszköze az anyanyelv. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Az anyanyelv, amely a személyiséget belül és kívül, a természeti és emberi környezettel összehangolja, áthatja az óvodai nevelési rendszer egészét az óvodába lépéstől a hazamenetelig. A kép, a szó, a zene, a mozgás alkotják együttesen az anyanyelvi nevelés jelrendszerét. Az óvodai anyanyelvi nevelés összetett folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden tevékenységformát áthat, jelen van a gyermek cselekedetében, érzelemi hangulatában, játékában és beszédében. Segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását, valamint a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Az óvónő feladata felelősségteljes és egyben nemes is, mert meg kell teremteni a nyugodt, derűs légkört, melyben bátran, szívesen beszélnek a gyermekek. Célját így tudja elérni. A horvát nyelvet a gyermekek nagy hányada második nyelvként sajátítja el. A nyelv elsajátításának érdekében nagy segítségünkre szolgál, hogy sikerült megteremteni a nyelvi környezetet. A gyermek érzelmi biztonságának megteremtése mellett törekszünk az egynyelvű kommunikációra. Különös gondot fordítunk a gyermekek nyelvi ismereteire, életkori sajátosságára és egyéni fejlődési ütemére.

Az óvónő szeresse, ismerje anyanyelvét, önképzéssel fejlessze anyanyelvi kultúráját. Beszéde legyen követésre méltó, kifogástalan. Mondanivalóját közölje világos, érthető formában. Mondatszerkesztése legyen egyszerű, de változatos. Kérdéseivel is fejlessze a gyermekek gondolkodását, ösztönözze őket beszédre. Az óvónő a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítsa az utánzáson alapuló nyelvtanulást, szókincsgyarapítást.

Módszertani alapelvek

Az óvónő tartsa szem előtt, hogy bár szerepe irányító és beszéde minta a gyermekek számára, a nyelvi folyamat kétoldalú, s ez hangsúlyozottan érvényes az óvónő és a gyermek között kialakuló nyelvi kommunikációra. Törekedjék a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására. Olyan nyelvi eszközöket használjon, amelyek szinte láthatóvá teszik a gyermek előtt a beszédben ábrázolt eseményeket, helyzeteket, cselekvéseket, szereplőket. Az óvónő kísérje figyelemmel a gyermek kialakulóban lévő egyéni beszédsajátosságait, ezért lehetőleg kerülje az olyan beszédhelyzeteket, amelyekben a gyermekcsoport együtt beszél.

Fejletlen beszédkészségű gyermeknél fordítson külön gondot az egyéni fejlesztésre, hogy tartós lemaradás ne gátolja a gyermeket a tapasztalatok gyűjtésében, a megismerő tevékenységben, a társas kapcsolatok alakításában. Az anyanyelvi nevelés tervezésekor az óvónő mindig tartsa szem előtt, hogy példamutató beszéde, kommunikatív viselkedése, gyakori szeretetteljes beszédkezdeményezése, beszédkapcsolata a beszédfejlesztésnek a leghatékonyabb eszköze. A gyermek érdeklődésének felkeltése a nevelés elengedhetetlen feltétele.

Kapcsolat más nevelési területekkel

Az anyanyelvi kommunikációs nevelés áthatja az óvodai nevelőmunka minden területét, közvetítő elemként jelen van a nevelési feladat megvalósulásának minden mozzanatában. Nem kezelhető elszigetelten, nem tekinthető kizárólag foglalkozásokon megvalósítandó feladatnak. Eredményes megvalósítása hozzájárul a gyermekek iskolai képességeinek megalapozásához.

III. 4.4.3 Nemzetiségi nyelvi nevelés

A horvát nemzetiségi nevelés célja a gyerekek nyelvi környezetének biztosítása, és felkészítés a horvát nyelv iskolai tanulására. A horvát nyelvi nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a horvát nyelv megismerését, elsajátítását, fejlesztését szolgálja.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek nyelvismeretének függvényében minél teljesebb horvát nyelven folyó kommunikáció kialakítása.
- Utánzáson alapuló, rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetek megteremtése a különböző helyzetek során.
- A horvát kultúrkincsből – irodalom, zene, népi játékok – tudatosan felépített nyelvelsajátítás megszervezése.

Az egészséges életmódra nevelés során a gyerekek óvodai felvétele után anamnézist készítünk. Feltárjuk, milyen szinten beszélik a gyerekek a horvát és a magyar nyelvet. Jó közérzetet teremtünk, majd a gyerekeket minél előbb a fejlettségüknek megfelelően fejlesztjük. A gyermekek gondozásánál az óvónő és a gyermek között meghitt, megértő viszonyt, természetes testközelséget teremtünk. Olyan gondozási helyzetet alakítunk ki, melyben a gyermeknek lehetősége van a horvát nyelv használatára. A gyermek óvodába lépésétől kezdve a testápolási, öltözködési, étkezési, elalvás előtti helyzetekben megteremtjük a kétnyelvű

miliőt. A horvát nyelvet aktívan használjuk, mondat modelleket ismétlünk, melyeket a mindennapok során visszatérően alkalmazunk /automatizálás/.

A horvát nyelv szókincsének lehetséges tartalma:

A csoportszobában: játékok, bútorok, használati tárgyak, eszközök neve, étkezéssel kapcsolatos eszközök, az étkezési szokásokhoz tapadó interakciók neve, valamint az ételek neve.

Öltözőben: az öltözködést kísérő cselekvések, a testrészek, valamint a ruhadarabok neve.

Mosdóban: a használati tárgyak megnevezése, a kézmosást, fogápolást, fésülködést, WC – használatot kísérő visszatérő párbeszédes szituációk.

Udvaron: a játékeszközök, az udvaron található tárgyak, növények, cselekvési lehetőségek, időjárási jellemzők neve.

Feladataink az érzelmi nevelés terén

Az erkölcsi, szociális érzelmek alakításában a horvát nyelvi – kulturális közösség hagyományait és szokásait beépítjük az óvoda mindennapjaiba. Nyugodt, szeretetteljes légkört biztosítunk, hogy a gyerekeknek már az óvodába lépés pillanatában pozitív viszonyulása alakuljon ki a horvát nyelvhez. A biztonságos, derűs társas kapcsolat segíti a horvát nyelvi párbeszéd kialakulását. A felnőttek egymás közötti horvát nyelven történő kommunikációja pozitív mintaként szolgál. Az esztétikai érzelmek alakításában a horvát nemzeti értékeket láttató esztétikus környezettel formáljuk a gyermekek szépérzékét. Az átélt esztétikai élmények segítik a gyermek kötődését a horvát nyelvhez. A gyerekek érzéseiket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhetik. Egyéni képességüknek, nyelvi állapotuknak megfelelően ismerkedjenek a horvát nemzetiségi nyelvvel. Meghitt beszélgetésekkel erősítjük a gyermekek beszélőkedvét, a horvát nyelv használatát. A gyermek kíváncsiságának, utánzási kedvének felhasználásával fejlesztjük az értelmi képességeiket: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet és a kreatív gondolkodást. A horvát nyelvi szókincs lehetséges tartalma: az alapvető udvariassági szokások kifejezése – megszólítás, kérés, bemutatkozás, köszönés, megköszönés, köszöntés.

A gyermeki tevékenységek hatása a horvát nyelvi nevelésre

A játék a kétnyelvű nevelésben igazi fejlesztő hatású, mert a szabad, önként vállalt cselekvések kifejezésére készteti a gyermekeket. Ebben a helyzetben spontán gyakoroljuk a válaszadó szerepét. A vers, mese, dramatikus játék a nemzetiségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából azokat a verseket, meséket, mondókákat közvetíti, amelyek a gyermekek identitását alakítják. Lehetőséget adunk, hogy a gyermekek megismerkedjenek a tájnyelvekkel is. Az ének, az énekes játékok, a zenehallgatás a horvát kultúrából válogatva segíti a horvát nyelv elterjedését. A gyermekeknek válogassunk igényes, életkornak megfelelő énekeket. A környezet tevékeny megszerettetése sok lehetőséget rejt magában a horvát nyelvi nevelés számára, a horvát népi szokások, kultúra, népviseleti hagyományok, tárgyi jellemzők megismertetésével.

A horvát nyelvi szókincs lehetséges tartalma a tevékenységekben

- Szerepjátékok, bábjátékok, nyelvi didaktikus játékok.
- Mondókák, versek, mesék szólások.
- Ritmusos mondókák, énekek, dalos játékok.
- Növények, állatok, emberek, évszakok jellemzői, tárgyak, nevezetességek.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekekben kialakul a pozitív viszony a horvát nyelv és kultúra iránt.
- Életkoruknak és egyéni képességeiknek megfelelően rendelkeznek olyan szókinccsel, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket horvát nyelven is tudják közvetíteni.
- Tudnak tájékozódni a kommunikációs helyzetekben.
- Az alapvető udvariassági szokások kifejezése: megszólítás, kérés, bemutatkozás, köszönés, megköszönés, köszöntés.

A nyelvtanulás lehetősége a különböző tevékenységi formákban

Játék

A gyermekek kétnyelvű beszédkészségének fejlesztése a játékban kreatív, alkotó légkört igényel az óvodapedagógustól. A játékba integrált tanulás során a gyermeki kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során fejlesztjük a gyermekek egyszerű gondolkodási műveleti szintjét, az ismeretek emlékezetben tartását mindkét nyelven. A játék számtalan

lehetőséget teremt a kétnyelvű kommunikációra, párbeszédek kialakítására. A felnőttek beszéde modellértékű a játék során, a szókapcsolatok, nonverbális jelzések /mimika, gesztus/, a beszéd hatáselemeinek /hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet/ megfigyelése tekintetében. A gyermekek a játék során örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak, mely jó alkalom mindkét nyelv használatára. A nyelvelsajátítás folyamatában mindvégig az óvónő a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre.

Verselés, mesélés

A tevékenység célja, hogy nemzetiségi identitásukat megalapozzuk a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével. Az óvodapedagógus feladata, hogy a gyermekek kétnyelvű beszédkészségét fejlessze a nemzetiségi irodalom beépítésével. A kiválasztott versek, mesék, mondókák erősítsék a néphagyományőrzést, a kétnyelvűséget, a környezet megszerettetését és az évszakok szépségét. A horvát nyelven tanított mondókákat mindenkor a gyermekek nyelvi állapotának megfelelően arányítsuk egymáshoz. A népi mondókák segítségével tisztítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a válaszadó szerepének gyakorlására, így a horvát nyelven történő társalgási kedv fokozására.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A gyermekek jussanak minél több zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvünket, és hozzájárulhat a nemzetiségi identitásuk kialakulásához. Mindkét zenei kultúrából kapjanak „ízelítőt” /mindkét nyelven tanuljanak gyermekdalokat, mondókákat, zenei képességfejlesztő játékokat/. A zenei élményközvetítés legyen mindennapos az óvodában, és kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez. A gyermekek ismerkedjenek meg a nemzetiségi táncokkal is. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megérezteti a két nyelv kifejezőerejét, szépségét. A sokféle énekes játék alkalmat ad a szókincs bővítésére.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Tevékenységünk során a használt eszközök nevét, formáit, színeit ismerjék és használják horvát nyelven is. Színhasználatukban érvényesítsék kedvenc színeiket, de a horvát nemzetiségre jellemző színeket és formavilágot is ismerjék.

Mozgás

Horvát nyelven is tudják alkalmazni a különböző tevékenységek során használt kifejezéseket, eszközöket, az alkalmazott térformákat /pl. kör – krug /, alakzatokat.

A külső világ tevékeny megismerése

Környezetük értékeinek felfedezése során a gyermekek kétnyelvű kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés útján történjen. A valós élethelyzetekben a gyermekek mindkét nyelven alkalmazzák a helyes köszönést, véleménynyilvánítást, kérést.

Munka jellegű tevékenységek

A gyermekek szeressenek közösen dolgozni, s a különböző munkafolyamatok során is érvényesüljön a kétnyelvűség /pl. naposi munka/.

A tevékenységben megvalósuló tanulás

III. 5 Az óvodai élet tevékenységformái

III. 5.1 A játék

„Hacsak lehet, játszik a gyermek. Mert végül a játék komolyodik munkává.
Boldog ember, ki a munkájában megtalálja a valamikori játék hangulatát." (Sütő András)

Az óvodáskorú gyermek alapvető szükséglete, spontán szabad tevékenysége, örömforrása a játék. Óvodai nevelésünk folyamatában úgy tekintjük a játékot, mint a nevelési célok elérésének legfőbb eszközét. Ezért igyekszünk megteremteni mindazokat a feltételeket, amelyek a játék-tevékenységhez szükségesek. A gyermek a játékban számtalan információt ad önmagáról, belső világáról, kellemes és kellemetlen élményeiről. A játék nemcsak azért kitűnő lehetősége a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékon kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit, és újraélheti kellemes élményeit. Itt alakulnak társas kapcsolatai, gazdagodnak szociális érzelmei és a világról szerzett tapasztalatai, ismeretei. Folyamatosan tanulják meg a mindennapi **játékeszközök, tevékenységek horvát nevét, értsék meg a mindennapi tevékenységek**

során használt utasításokat horvátul is. Minden gyermek egyéni szókincsének megfelelően használja a horvát nyelvet.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. **A játék szabadsága nem jelenti a gyermekek magukra hagyását.** A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. Az óvodapedagógus fejlesztő, feltételteremtő, folyamatokat befolyásoló szerepe tudatos tevékenységet jelent. A gyermekek közös élményeinek gazdagítása, az élmények forrásainak tervezése, a szocializáció segítése, az érzelmek, a szokások, a magatartásmódok formálása, a kultúra közvetítése, a kevésbé önálló, nem kreatív, élményszegény gyermekek játékának fejlesztése, az óvodai nevelés felvállalt funkciónak érvényesítését jelentik. A mintaadó óvodapedagógus a játékbeli magatartásra is hat, elsősorban azzal, ha maga is bekapcsolódik – a gyermekek igényeitől függően- a játékba. Hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást. A nagyobb gyermekek gyakran napokon keresztül folytatják érdekes témájú játékukat, amelyben maguk is kezdeményezik a felnőtt bekapcsolódását, még szerepet is osztanak az óvodapedagógusra.

Az óvodapedagógus segít a gyermekek közötti megoldatlan konfliktusok lerendezésében, a lehetséges megoldások demokratikus megvitatásában. A játékszükségletből, ötletekből fakadó eszközigény kielégítése, a feltételek bővítése a gyermekekkel együttműködve megtervezhető, a szükséges anyagok folyamatos gyűjtésével, a családban nélkülözhető, érdekes eszközök felhasználásával. Az eszköztár az igények változását követi, aminek gyarapításába a szülők is bekapcsolódnak.

Az óvodai életbe bevont szülők egy-egy játékban, tevékenységben (társasjáték, kézművesség, barkácsolás) maguk is mintát adhatnak. **Az egyéni bánásmódot alkalmazva az óvónő a gyermek képességeinek megfelelően fejlessze a horvát szókincset és követelje meg annak használatát. A passzív szókincs folyamatosan váljon aktív szókinccsé.**

A nyugodt játék feltételei:

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű alakítható a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson

különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz a szimbolikus szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, szabályjátékokhoz.

Megfelelő hely biztosítása

A csoportszobában a mozgalmasabb és a csendesebb tevékenységek elkülönülése, megfelelő elhelyezése fontos szempont. A gyermek szabad mozgása, a játék térbeni kibontakozása az egymás mellett játszó csoportok és az egyedül játszó gyermekek számára az óvónő alakítsa ki a legmegfelelőbb helyet. Ha szükséges, a játék idejére a mozgatható bútorokat távolítsák el. Szükség szerint a gyermekek közreműködésével alakítson ki állandó és ideiglenes játszóhelyeket pl. barkácsoláshoz, dramatizáláshoz, festéshez, mintázáshoz. A sokat mozgó gyermekek számára éppen úgy tegye lehetővé a játékot, mint azoknak, akik nyugalmat igényelnek. Az óvónő teremtsen helyet az asztali és az építőjátékokhoz is. Szoktassa a gyermekeket ahhoz, hogy önállóan alakítsák ki maguknak a játékhoz szükséges helyet, „rendezzék át” ennek érdekében a csoportszobát, ez maradjon így mindaddig, amíg a játékhoz szükséges. A játék befejezése után a bútorokat rendezzék vissza. Az óvónő biztosítsa az elmélyült, nyugodt játékot és az ehhez szükséges helyet a csoportszobában, az udvaron, a játszótéren és a kirándulások alkalmával is. Óvodánk udvara a játéklehetőségek terén még fejlesztésre szorul, ezért tartjuk fontos feladatunknak a lehetőségek fokozatos javítását, bővítését.

A játékidő biztosítása

A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia. A szabad játék védelmét a napirendben megfelelő időtartam biztosítja. A várakozási idő kiküszöbölésével, a testápolásra, öltözködésre, étkezésre, alvásra és pihenésre szánt idő kivételével az egész nap a szabad játék rendelkezésére áll. Az óvodapedagógus által kezdeményezett, választható és kötelező tevékenységek időtartama a nagyok esetében nem haladja meg a 30-35 percet. A játékidő biztosítása is fontos feladat.

A szabad játék időtartama			
	3-4 évesek	**4-5 évesek**	**5-6 évesek**
délelőtt	3,5 óra	3 óra	3 óra
délután	2 óra	2 óra	2 óra
összesen	**5, 5 óra**	**5 óra**	**5 óra**

Gyakorló játék

A gyakorló játék kiindulópontja a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker, amely újra és újra ismétlésre készteti a gyermeket. Lényege valamilyen újszerű cselekvés ismételgetése, amely örömet okoz. Mivel nehezen hagyják abba a megkezdett műveleteket, cselekvésüket bizonyos merevség, tapadás jellemzi. A gyermek a játék során az anyagok, eszközök tulajdonságaival, a tárgyak egymáshoz való viszonyával, működésével ismerkedik. A gyakorló játékok irányításában biztosítjuk a mozgásteret és mindazokat a játékszereket, amelyek alkalmasak a gyermek mozgásigényének és manipulációs vágyának kielégítésére. Gondoskodunk arról, hogy legyenek olyan eszközök, amelyeket tologathatnak, amelyekbe rakodhatnak, maguk is beleülhetnek, amelyekkel szállíthatnak. A homokszórás, kavarás, vízöntögetés, gyúrás, papírtépés, mázolás, kavicsszórás örömmel végzett hosszantartó foglalatosság.

Szimbolikus szerepjáték

A szerepjáték nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtó játékfajta, amely a gyakorló játék keretei között bontakozik ki és kifejlett formáját az óvodáskor végére éri el. A gyermekek szerepjátéka tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket és az ezekhez

fűződő érzelmeiket tükrözi. A környezet benyomásait a gyermekek szubjektív módon jelenítik meg. A vállalt szerepeken keresztül ábrázolják a valóság számukra lényeges mozzanatait. A gyermek játékában különösen a hozzá érzelmileg közel álló felnőtteket és társakat utánozza. Azonosul az óvónő, a szülő cselekvéseivel, szavaival, gesztusaival. Megjeleníti a felnőttek és a gyermekek közötti kapcsolatokat, közben új magatartásformákat sajátít el. A játék témájához kapcsolódó szerepek és az ennek megfelelő magatartás fokozottan megkívánja a társra figyelést, a kívánságok késleltetését, az elgondolások módosítását.

Dramatizálás, bábozás

A szerepjátékot gazdagítja, ha a gyermekek irodalmi élményeiket szabadon választott, kötetlen módon dramatizálják. Ezért törekszünk arra, hogy az irodalmi alkotások érzelmileg megragadják a gyermekeket, esztétikai élményt nyújtsanak a számukra. Gondoskodunk a dramatizáláshoz szükséges különféle eszközökről, jelmezekről, a különböző szerepeket jelző kellékekről. Lehetővé tesszük, hogy saját elgondolásaik alapján dramatizáljanak, tanácsot adunk a megoldás módjára, és ha igénylik, segítjük annak a megvalósítását. A bábjátékban a gyermekek közvetlenül nyilvánulnak meg, játéktevékenységük a környezethez való viszonyukat, az átélt cselekvés vagy történés általuk fölfogott tartalmát tükrözi. Igyekszünk színes, megragadó érdeklődést felkeltő bábjátékokkal kedvet ébreszteni a gyermekben a bábozáshoz. **A bábozás a horvát nyelv tanításának, elsajátításának egyik leghatékonyabb eszköze.**

Építő, konstruáló játék

A gyermekek kockákból és más játékszerekből, különböző alkatrészekből, anyagokból építményeket, játékszereket, különféle tárgyakat hoznak létre. Az „én csináltam” tapasztalata bizonyságot nyújt a gyermekeknek saját képességeikről, növeli biztonságérzetüket. A tapasztalatok hatására a spontán létrejövő alkotások mellett fontos helyet kap az előre elgondolt, meghatározott céllal végzett építés. A gyermekeket az alkotás öröme, a sokféleképpen összeállítható játékszer és építőelem fölhasználása ösztönzi a konstruálásra. Az építőjáték az eszközök és az anyagok változatosságát igényli. A hagyományos építőkockák mellett szükség van olyan építőelemekre is, amelyek összekapcsolhatók, egymásba illeszthetők. Ezek mérete és mennyisége olyan legyen, hogy belőlük valóban tetszetős építményeket alkothassanak a gyermekek. Az óvónő igyekezzék elérni, hogy minden gyermek megtalálja a neki legmegfelelőbb építő és konstrukciós elemeket, és képes legyen ezekkel elmélyülten játszani. Tanítsa meg őket a konstrukciós eszközök használatára, az anyagok kezelésére. Különös

gonddal és megértéssel segítse a homokban folyó játékok kialakulását. A kicsiknek mutassa meg a különböző homokozó formák használatát. A nagyobbaknak adjon egy-egy ötletet arra, hogy mit lehet még homokból építeni, mivel lehet az építményt kiegészíteni, továbbfejleszteni. Az építés, a konstruálás fejlettebb fokán a gyermekek mind igényesebbekké válnak alkotásaikkal szemben. A fejlődést egyaránt jelzi a bonyolultabb alkotások létrehozása, az eredményességre törekvés. Az óvodáskor végén alkotásaikat már önálló, sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, és képesek a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.

Barkácsolás

A szerepjátékban a gyermekek élethelyzeteket alkotnak újra. Ehhez számos eszközre van szükségük. A barkácsolás olyan tevékenység, amelynek során a gyermek különböző szerszámokkal, eszközökkel (tű, olló, kalapács, dörzspapír, ragasztó, stb.…) kötetlen formában, önkéntes alapon, főleg saját elképzelése alapján hoz létre valamit. Igyekezzünk kialakítani a gyermekekben azt az igényt, hogy alkalomadtán maguk készítsék el a játékhoz szükséges eszközöket. A barkácsolást személyes példamutatással is biztosítsuk.

Szabályjáték

Jellemzője, hogy pontos, meghatározott szabályok szerint zajlik. A szabályok határozzák meg a játék megkezdésének módját, menetét, befejezését, egy – egy szakaszának a lezárását. A szabályok pontos betartása a szabályoknak megfelelő viselkedés. A szabály betartása vagy megszegése különböző érzelmeket vált ki a játék résztvevőiből, s ez nagymértékben meghatározza a gyermekek magatartását, egymáshoz, csoporthoz való viszonyát. A gyermekek önállósága a szabály önkéntes vállalásában fejeződik ki. A gyermekek akár nyernek, akár veszítenek, a szabályjátékban is tanulják a helyes magatartás alapvető formáit: a szerénységet, mértéktartást, az eredményekre törekvést. A nagyok csoportjátéka fejleszti a közösségi érzést és a felelősségtudatot. A gyermekek megtanulják, hogy viselkedésüktől és ügyességüktől is függ az egész csoport győzelme.

A szabályjátékok kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek kívánságait, fejlettségüket. Tervszerűen készülünk a szabályjátékok megtanítására.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek képesek állhatatosan több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák **mindkét nyelv használatával.**
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Kétnyelvű interakcióra képesek egyéni sajátosságuk szerint.

Módszertani alapelvek

Az óvónőnek ismernie kell a különböző játékfajták sajátosságait, pedagógiai funkcióit. Fontos, hogy az óvónő is szeressen játszani, mert igazán csak így értheti meg a gyermekek játékát, és csak így tud megfelelő viselkedést tanúsítani. Akkor képes átérezni azt az örömet, amit a játék az óvodásnak nyújthat, ha beleéli magát a gyermek játékhelyzetébe. Az óvónőnek meg kell tanulnia a játék nyelvén kommunikálni a gyermekekkel, ha a játék által nevelni akar. Fontos, hogy a gyermekekkel állandó kapcsolatot alakítsunk ki, érezze az állandó törődést, mert ez az egyik legfontosabb szubjektív előfeltétele az óvodában a játék „spontán" kibontakozásának. Az óvónő személye azonosulási minta a gyermekek számára, ezért ügyelni kell beszédére, mozdulatára, emberekhez való viszonyára. A játékban is merje önmagát adni az óvónő, hiszen azonos célokat különböző eszközzel érhetünk el azonos elvi alapokon is. Minél színesebb, minél kreatívabb egyéniség, annál több örömet szerez óvodásainak, és gazdagítva játékukat, hatásosabban neveli – fejleszti személyiségüket. Kreativitása úgy érvényesüljön a játékban is, hogy azzal a gyermekek kreativitását növelje. Érvényesítse a közvetett játékirányítást, biztosítsa, hogy a gyermekek saját elgondolásaikat valósíthassák meg, ne avatkozzék be indokolatlanul a játékba. A folyamatban lévő játék irányítása korcsoportonként, egyénenként és játékfajtánkként differenciált feladatokat kíván az óvónőtől. Ha szükséges, kísérelje meg felébreszteni a szülők igényét a gyermekükkel való együttjátszásra. Igyekezzék felismertetni az együttlét, a közös játék jelentőségét a gyermek érzelmi fejlődésére és a bensőséges szülő-gyermek kapcsolat alakulásában.

Kapcsolat más nevelési területekkel

A játék áthatja az óvodai nevelés egész folyamatát. Szorosabb kapcsolatban viszont a közösségi neveléssel, az anyanyelvi és a testi neveléssel áll. A személyiségfejlődésben különösen jelentős, hogy legváltozatosabban a játékban nyilvánulnak meg és fejlődnek a gyermekek közti társas kapcsolatok. A kezdeti magányos játékból, az egymás melletti játékból fokozatosan alakul ki a közös játék, majd a közösen játszó párok, kis csoportok mind jobban szervezett, viszonylag tartós együttműködése, közös játéka. A közös játék olyan bonyolult kölcsönös kapcsolatokra, együttműködésekre készteti a gyermekeket, amilyenre a játékon kívül még nem képesek. A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek. Fokozódik a gyermek beszédkedve. A beszédkedv ösztönzi a nyelvi kommunikációs készség fejlődését. A játék fejleszti a gyermekek mozgását. Segíti új mozgásformák kialakulását, gyakorlását, ismert mozgások ismétlésével azok tökéletesedését. Fejleszti kézügyességüket és elősegíti, hogy a pillanatnyi mozgásfejlettségük hatásaival számolni tudjanak. A változatos mozgás ügyesebbé teszi a gyermekeket, növeli önállóságukat, kitartásukat, hozzáértésüket.

III. 5.2 Verselés, mesélés

„Aki mindennap hall mesét, annak iskolába lépéskor a nyelvi fejlettsége másfél évvel előzheti meg azt, aki csak rendszertelenül hall – vagy pláne csak néz! – mesét. Márpedig a nyelvi fejlettség a gondolkodás alapja.” Vekerdy Tamás

A gyermek irodalmi nevelése jó esetben már a családban megkezdődik. Lényeges, hogy a gyermek csak nyelvileg tiszta, korának megfelelő és értékes verseket, meséket halljon. **A gyermekekkel elsősorban horvát és magyar népi mondókákat, népmeséket ismertetünk meg.** A népi eredetű mesének erkölcsi tartalma van, élményeket közvetít, erkölcsi rendszerében a jó és az igaz győz a gonosz és igazságtalan felett. A jól megválasztott, klasszikus és kortárs gyermekirodalmi művek tanulása és hallgatása szintén fejleszti a gyermekek irodalmi ízlését. A verselés, mesélés, dramatizálás és bábozás élmény a gyermekek számára. A mese, a mesehallgatás fejleszti a képzelőerőt, bővíti a szókincset, oldja a szorongást. Képi és konkrét formában is feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat. Az óvónő gyűjtsön össze minél több mondókát, verset, mesét, egy részét tanulja meg, hogy alkalomszerűen a nap bármely szakaszában elő tudja adni. Szerepeljenek benne az évszakokról szóló, ünnepi és különböző, gyermekekhez közelálló témájú művek. A befogadásnál az egyénileg, ölben előadott vigasztalók, dúdolgatók, ritmikus, játékos mondókák alkalmazása célszerű a gyermek és óvónő

közötti kapcsolatteremtés érdekében. Később következhetnek a rövid versek, verses mesék, halmozó, lánc-, állat-, és tündérmesék. A régi kedvenc meséket újra elővehetjük. Teremtsük meg a mesehallgatás helyét, hangulatát. **Délutáni alvás előtt meséljünk magyar és horvát mesét is.** Az óvónő határozza meg, hogy az irodalmi nevelés alkalmait, pillanatait mekkora létszámú gyermekcsoport számára tervezi, csend szükséges-e hozzá vagy a játékzaj nem zavarja a tevékenységet. Tegyük lehetővé a könyvnézegetést, meséljünk belőlük kisebb csoportnak, feleljünk a gyermekek kérdéseire.

A nyelvtanulás megkönnyítése érdekében illusztrációval is kísérheti a mesét, verset, azonban később, amikor a gyermekek már rendelkeznek egy bizonyos horvát szókinccsel, célszerű a szemléltetőeszközök mennyiégét csökkenteni, illetve elhagyni. Horvát versek lévén kiválasztásuknál figyelni kell arra, hogy ne legyen túl sok ismeretlen szó, illetve bonyolult kifejezés. Mind a mesénél, mind pedig a vers bemutatásánál ismeretlen szavak felmerülése esetén kerülni kell annak magyarra fordítását.

Támogassuk a gyermekek saját vers- és mesealkotását, az irodalmi művek mozgással és ábrázolással történő kombinálását, amelyek az önkifejezésre adnak lehetőséget. Az 5-6-7 éves gyermekekkel tegyünk látogatást az iskola könyvtárában, kölcsönözzünk 2-3 könyvet, nézegessük, meséljünk belőle, majd vigyük vissza.

A fejlesztés tartalma - tevékenységformák

horvát és magyar mondókák:

- lovagoltatók
- ujjkiszámolók
- tenyeresedik
- hintáztatók
- csúfolódók
- kiszámolók
- párválasztók

Alkalmazása: kapcsolatteremtés, kiszámolás, hangulatteremtés, egyenletes járás, tapsolás, találós kérdés, stb.

vers:

- párbeszédes vers
- verses dramatizálás
- verses mese

Alkalmazása: **emlékezet fejlesztése, a horvát nyelv kiejtésének, dallamának megérzése, ismert szavak felfedezése az új szövegben,** spontán alkalmazás a játékban, bábozásban, ünnepségek alkalmából, stb.

mese:

- magyar
  - halmozó, lánc-, állat-, tréfás- és tündérmesék.
- horvát
  - néhány egészen egyszerű, rövid állatmese, párbeszédes mese vagy verses mese, bábozással vagy dramatizálva

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen ismételgetik a verseket, rigmusokat mindkét nyelven.
- Várják, igénylik a mesehallgatást
- **Ismernek mondókákat, verseket a nemzetiség nyelvén.**
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és maguk szórakoztatására is.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni s azt mozgásban megjeleníteni.

Módszertani alapelvek

Az előadásmód fő szabálya: a beszéd zenei elemeinek érvényesítése. Az óvónő a mese- és a versmondást a spontán adódó helyzetekre, a kedvező körülmények tudatos kivárására, előidézésére építse. Éreztesse, hogy a mesemondás a nap lényeges eseménye. Az érdeklődést elsősorban a szemléletes, jól hangsúlyozott mesemondással és mozgásos játékokkal keltse fel a gyermekekben.

Kapcsolat más nevelési területekkel

A mese, vers kapcsolata az anyanyelvi neveléssel a nemzetiségi óvodákban még szorosabb, mint az egynyelvű óvodákban. A mondókázás, verselés, a dalos játék kelti fel a gyermekek érdeklődését a kevésbé ismert nyelv iránt. Az óvónőt utánozva gyakorolják a szavak kiejtését, átveszik a nyelv jellegzetes dallamát. A felelgetős versek arra késztetik őket, hogy **horvát nyelvű párbeszédet kezdeményezzenek a társaikkal is.** Az énekkel, zenével, énekes játékkal való kapcsolata nyilvánvaló, hiszen a dalos játékokban gyakran fordulnak elő mondókaszerű betétek, s a mondókák és versek zeneisége, ritmikája nem kérdéses. Ezért járnak, tapsolnak, mozognak a mondóka ritmusára. A gyermekek gyakran alkotnak „műveket" irodalmi élményeik hatására. Versekből, elbeszélésekből megismerik környezetük tárgyait, az élőlények tulajdonságait, a természeti jelenségeket. Mondókákban, kiszámolókban, versekben, de más műfajokban is gyakran előfordulnak matematikai fogalmak (számok, relációk, mértékek stb.).

III. 5.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodai zenei nevelés – a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés - örömet nyújt a gyermekeknek, egyben felkelti zenei érdeklődésüket, élményhez juttatja őket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Megszeretteti a gyermekekkel az éneklést, az énekes játékokat és szoktatja őket a szép tiszta éneklésre. Fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét, mozgáskultúrájuk fejlődését. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességéinek. (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. Az óvónő feladata a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése, a tudatos, tervszerű és folyamatos fejlesztő hatások megszervezése. A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének. Énekelgessen, dúdolgasson napközben többször is, mondjon mondókákat, beszéljen néha énekelve, találjon ki egyszerű játékos mozdulatokat, hogy ezzel is kedvet ébresszen a gyermekekben az utánzásra, énekelgetésre.

Tanítson a gyermekeknek horvát gyermekdalokat, mondókákat, egyszerű tánclépéseket, táncmotívumokat. Mutasson be nekik a horvát népi hagyományokhoz kötődő mondókákat, népi játékokat, azokat ábrázoló képeket, népviseleteket. Az óvónő ne kényszerítse a gyermekeket éneklésre, várja meg, amíg kedvük szerint maguktól kezdenek

énekelgetni. A horvát népdalok éneklése, a horvát gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. A horvát tánccsoportok, dalkörök, zenekarok programjainak megismerésével a gyermekekben a horvát zenei kultúrához való kötődést erősítjük.

A fejlesztés tartalma – tevékenységformák

- dalanyag: mondókák, népi gyermekdalos játékok és műdalok;
- zenehallgatás: horvát és magyar nyelvű népdalok, énekes és hangszeres műzenei darabok, régi és mai zenei szemelvények;
- halk -, hangos, magas - mély hangok közötti különbségek;
- dallamfelismerés;
- hangszerek hangjának felismerése;
- egymás hangjának felismerése, elváltoztatott hangon is;
- környezet zörejeinek felismerése, zajforrás távolsága, iránya;
- dallambújtatás;
- dallamkitalálás;
- egyenletes lüktetés és a dal ritmusának érzékelése;
- szövegrögtönzés ritmusmotívumokra;
- hangszerekkel való ismerkedés, ütőhangszerek használata;
- figyelmes, érdeklődő zenehallgatás.

Az iskolában működő gyermek tamburazenekarral való kapcsolattartás által a gyermekek megismerik a horvát népi hangszereket. A gyermekek a hangszerek hangját, azok használatát az óvodában adott kis „hangversenyek” alkalmával ismerik meg.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyerekek gátlás nélkül tudnak egyedül énekelni.
- Élvezik a zenehallgatást.
- Ismernek a nemzetiség nyelvén mondókákat, énekeket és dalos játékokat.
- Megkülönbözetik a zenei fogalom párokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Módszertani alapelvek

Az óvónő kövesse a fokozatosság elvét a zenei anyag feldolgozásában, a játékok sorrendjében, a zenei képességek fejlesztésében is. A játékok életkornak megfelelő tervezésével együtt, az egyes dallamfordulatok, motívumok nehézségi fokát is vegye figyelembe. A szülők zenei ízlését is alakítsa. Segítse elő, hogy az otthoni bírálat ne törje le a gyermekek énekkedvét, önbizalmát.

Kapcsolat más nevelési területekkel

Az egész nap folyamán rengeteg lehetőség nyílik éneklésre, mondókázásra: babáinkat halk dúdolással altatjuk, születésnapon köszöntőt énekelünk, az elbújó napot dallal csalogatjuk. A szabályjátékok csoportjába tartozó énekes játékok mutatják legjobban az ének és a játék kapcsolatát. Ha munka közben énekelünk, mondókázunk, jobban telik az idő, mozdulataink átveszik a dalok ritmusát, a munka élménnyé válik.

III. 5.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A rajzolás festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az óvónő ismertesse meg a gyermekeket a különböző anyagok tulajdonságaival, alakíthatóságával a homoktól kezdve a különböző papírokon és kartonokon át a festékekig és textíliáig. Mutassa meg, hogyan kell, lehet kezelni a különböző eszközöket, szerszámokat, és mikor milyen hatást érhetnek el. Mutasson rá az egyes szerszámok veszélyes voltára. Teremtse meg a feltételeket a gyermek képi, plasztikai kifejező nyelvének, ábrázoló- és konstruáló képességének fejlődéséhez. Fejlessze képi gondolkodásukat, keltse fel bennük a tevékenységi vágyat, biztosítsa élményeik, fantáziájuk és megfigyeléseik képi és térbeli megjelenítésének sokféle lehetőségét, juttassa a gyermekeket az alkotás öröméhez. Az ábrázolás folyamatához az egész nap folyamán biztosítson teret és lehetőséget. Legyen igényes az esztétikus környezet formálásában és annak megóvásában. A gyermekmunkákat gyűjtse, elemezze. Minden gyermek alkotását értékként kezelje. A tevékenységek szervezése legyen átgondolt. Mint minden tevékenység, így az ábrázolás is fontos helyet foglal el **a horvát nyelv megismertetésében pl. a szakkifejezések használatánál, horvát népmesék illusztrálása, reprodukálása alkalmával.**

A fejlesztés tartalma - tevékenységformák

- rajzolás:
  - természet, emlékezet, elképzelés utáni rajz, díszítő munka, betonrajz stb.,
  - A helyes ceruzafogás kialakítás, íráshoz szükséges mozgáskoordináció kialakítása
- festés:
  - természet, emlékezet, elképzelés utáni festés, nyomdázás, csepegtetés, mártogatás, hófestés, textilfestés stb.,
- kézimunka:
  - tépés, vágás, ragasztás, hajtogatás, mozaik, fűzés, varrás, barkácsolás, képeskönyv-készítés stb.,
- mintázás:
  - homokozás, gyurmázás, agyagozás, tésztakészítés, hóból való építés,
- vegyes technikájú munkák, kollektív munkák,
- vizuális jelrendszerek megismerése
- környezetalakítás, nemzetiségi jelleg kidomborítása,
- ismerkedés a horvát népi kultúra tárgyi hagyatékával,
- a hagyományos óvodai ábrázolás mellett ismerjék meg a régi gyermekkor játékkészítő és népi kismesterségek őrző technikáit és eszközeit, beleszőve a horvát néphagyományokat, motívumokat
- műtárgyakkal való ismerkedés, tárlatlátogatás.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képalkotásban, egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, színek variálása
- Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket, és a nemzetiségre jellemző jellegzetes szín és formavilágot.
- Örülnek az egyéni és közös kompozíciónak.
- Plasztikai munkáik egyéniek, részletezőek.
- Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetnek az alkotásokról mindkét nyelven.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

Módszertani alapelvek

Az óvónő vegye tekintetbe az egyes gyermekek közötti ábrázolás képességbeli különbséget. Nem kell és nem is lehet egy szintre hozni a gyermekeket. Fontos, hogy a gyermekek önálló ábrázolási törekvéseinek megindulását elősegítse alkotókedvük, önbizalmuk megerősítésével. Az értékelés vonatkozzon az eredeti ötletre, az érzékeny megfigyelésre, a formákra, a színhasználatra, a gondos kivitelezésre. Az értékelés legyen rövid, és vonatkozzon az ábrázolás tényére, szándékára. Legyen a gyermekeknek lehetőségük a félbehagyott munkát a nap folyamán újra elővenni, kiegészíteni és befejezni. Gondoskodjék a munkák folyamatos bemutatásáról a csoportszobában és az előtérben.

Kapcsolat más nevelési területekkel

Szorosan kapcsolódik az anyanyelvi neveléshez az ábrázolt kép tartalmának elmondásában, a forma megindokolásában. Az irodalmi és zenei területekkel kölcsönösen ihletként hatnak egymásra. A zenei élmény hatására készült képek mindig érdekesek. A meseillusztrációk pedig megjelenítik a gyermek képzeletvilágát. A környezet megismerését az anyagok tulajdonságainak megismerése, a formák megfigyelése segíti, gazdagítja. Az arányok meghatározásában, a sorakoztatásban szerepet kap a matematika. A testnevelés és a tánc a mozgások ábrázolásának megjelenésében kap szerepet.

III. 5.5 Mozgás

A mozgás a testi nevelés egyik része csak, amely a testgyakorlásokkal, a környezet egészségügyi feltételeinek és a természet erőinek rendszeres felhasználásával a nevelés megvalósításához járul hozzá. A mozgás az óvodai nevelés folyamatában a gyermekek egészséges testi- és mozgásfejlesztése útján szolgálja személyiségük fejlődését. A mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását, lehetőséget biztosítanak mozgástapasztalataik rendszeres bővítésére, fejlesztik cselekvő- és feladatmegoldó képességüket, erősítik a szép mozgás iránti vonzalmukat. Fejlesztik testi képességeiket, az ügyesség sokféle formáját, a testi erőt, gyorsaságot és állóképességet, társra figyelést. Hozzájárulnak a harmonikus összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

Az örömmel végzett gyakorlatok és játékok elősegítik helyes testtartásuk, szép mozgásuk kialakulását, s megkedvelik a szabad levegőn történő testmozgást. Az óvónő a

gyermekek egészséges fejlődése érdekében teremtse meg azokat a feltételeket, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, növelik a szervezet teherbíró, ellenálló és alkalmazkodó képességét, az egyes szervek teljesítőképességét, ezért alapvető feladat a jó levegő, tiszta környezet biztosítása (lehetőség szerint udvar, tornaterem). Fontos szerepe van az egészség megőrzésében, megóvásában. A mozgásos játékok felerősítik és kiegészítik a gondozás, és az egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntés és az alkalmazkodó képességet valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását. Figyelembe kell vennünk, hogy minél kisebb egy gyermek, annál nagyobb a mozgásigénye. Erre élettanilag is szüksége van.

A mozgás – a szorosan vett testi fejlődésre és bizonyos mértékben a pszichikus funkciókra kifejtett pozitív hatásán kívül - nagymértékben fejleszti a gyermek ügyességét, mozgásbiztonságát, mozgásbátorságát. A gyakorlási lehetőséggel bizonyos mozgássorok (reflexláncok) egyre gyorsabban jönnek létre, egyes mozgások egyre biztonságosabban, pontosabban hajthatók végre. A mozgás mind összerendezettebbé válik, a „felesleges” mozgások fokozatosan elmaradnak.

Játékos mozgásoknak teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában, óvodai nevelésük minden napján lehetőséget kell biztosítanunk. **Mivel óvodánk horvát nemzetiségi óvoda, ezért a mozgásos foglalkozásoknál is törekszünk a horvát nyelv használatára oly módon, hogy a gyermekek megértés szintjén követni tudják a mozgásokkal kapcsolatos szakszavakat, illetve utánzás útján hajtsák végre a mozdulatokat.**

A fejlesztés tartalma - tevékenységformák

Az óvodai mozgásfejlesztés feladatainak megvalósítása két formában történik.
Ezek:

1. a mindennapos testmozgás
2. a szervezett mozgásfejlesztés

A különböző mozgások elsajátításának folyamatát az óvónő a gyermekek mozgástapasztalatára, játékos kedvére építse. Az óvónő alkalmazkodjon a gyermekekhez, adjon lehetőséget, hogy az adott gyakorlatot ki-ki saját képességei szintjén hajtsa végre. A mozgás megszerettetésében az óvónő működjön együtt a családdal, az iskola testnevelő tanáraival, valamint néptánc tanárával.

Mindennapos testmozgás

Az óvodás gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapos testmozgás nélkül. A mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. Így a mozgás fejlesztéséhez hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget az egyéni sajátosságok figyelembevételével. A mindennapos testmozgás megalapozza azt az igényt, hogy mindennap rendszeresen mozogni jó és szükséges.

A mindennapos testmozgás is a szervezet általános és sokoldalú fejlődését segíti elő. A mindennapos testmozgás után a gyermekek mossanak kezet. A kézmosást akkor is követeljük meg, ha a gyermekek esetleg a mindennapos testnevelés során nem teszik le kezüket a földre.

Az örömmel, jó hangulatban végzett mozgásos játékok jó lehetőséget nyújtanak a társas kapcsolatok alakulásához is.

Az óvónő feladatai a mindennapos testmozgás megszervezésében:

- minden nap adjon lehetőséget a gyermeknek minél hosszabb időtartamon keresztül szabad levegőn való tartózkodásra, kivéve esős idő,
- biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit,
- adjon ötleteket, irányítsa a gyermekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz,
- teremtsen mindig jó hangulatot, hogy a mindennapos testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

A szervezett mozgásfejlesztés

A szervezett mozgásfejlesztés megoldásához gondosan kiválogatott mozgásos játékokra van szükség.

A kiválogatás legfőbb szempontjai:

- a 3-6-7 éves gyermekek mozgásszerveinek fejlettsége,
- a gyermekek mozgásigénye,
- a mozgás minősége és mennyisége,
- a gyermekek sajátos értelmi színvonala, emlékezete, képzelete, figyelme és érdeklődése,
- az óvoda berendezése, felszerelése, tornaterem, táncterem.

A szervezett mozgásfejlesztés anyaga:

- rendgyakorlatok (rendgyakorlati formák),
- gimnasztikai gyakorlatok (tartásos és mozgásos gyakorlatok),
- főgyakorlatok (alapmozgások),
- testnevelési játékok.

A mozgásfejlesztés feladatai

- a gyermekeknek legyen lehetőségük saját testük mozgását átélni,
- a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által sokoldalú mozgástapasztalatot szerezzenek,
- folyamatosan biztosítani a lehetőségeket a gyermekek mozgásának és egyensúlyérzékének a fejlődéséhez,
- változatos lehetőségek nyújtása a kéz finommozgásainak fejlesztésére,
- komplexen elősegíteni a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

A szervezett mozgásfejlesztés egészségügyi feltételei a testnevelés mozgásanyagával, a természet erőivel szoros összefüggésben vannak, és így együtt az egészség fenntartását szolgálják. A testnevelési foglalkozások számára a legkedvezőbb egészségügyi és higiéniai feltételekről kell gondoskodni: a tornaterem portalanításáról, az udvar felsöpréséről, fellocsolásáról, a szerek és eszközök tisztán tartásáról.

A gyermekek a szervezett mozgásfejlesztésre öltözzenek át (tornatrikó, rövidnadrág), viseljenek tornacipőt, harisnyanadrág ne maradjon rajtuk, mert alatta a bőr nem szellőzik. Foglalkozás után a gyermekek mossanak kezet.

Az óvodában a gyengélkedő, vagy betegségből visszatérő gyermeket fokozatosan szoktassuk hozzá az aktívabb mozgáshoz.

A teremben mindig nyitott ablaknál foglalkozzunk, még télen is.

A mozgás megszerettetése révén öröm a sikerélmény elérése, tér-, és időérzék fejlesztése, mozgásérzékelés és tájékozódni tudás biztosítása.

<u>A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére</u>

- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik. Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük gyors, a mozgásokban kitartóak. Fejlődik tér- és időtájékozódó képességük. Megszeretik és igénylik a mozgást.

- Egyéni, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével és a szabályok pontos betartásával. Megértik az egyszerű vezényszavakat. A természetes járást ütemes járással váltakoztatják.
- Állórajtból 20-30 métert futnak, egyensúlyoznak padmerevítő gerendán, akadályt ugranak át. Ugrásukat a talajéréskor fékezni tudják.
- Kislabdát hajítanak távolba, és labdát pattogtatnak helyben.

Módszertani alapelvek

A szervezett mozgásfejlesztés megtervezésénél és levezetésénél az óvónő tartsa szem előtt a csoport egészségi állapotát, egy-egy gyermek fáradékonyságát, teljesítőképességét, és éljen a környezeti feltételek adta lehetőségekkel. A hibajavítást tapintatosan végezze, gyakorlat közben a helyes mozgás dicséretével javítsa az óvónő. A jó hangulatot az egyes gyakorlatok gyorsításával vagy lassításával tartsa fenn. Az ismeretek átadásában törekedjen a fokozatosságra. Az óvónő a mozgásfeladatok pontos bemutatásával biztosítsa a szemléletességet.

Kapcsolat más nevelési területekkel

A mozgásos tevékenységek által fejlődik a gyermekek közösségtudata (egymás segítése, együttműködés). A mozgás fontos szerepet játszik az egészség megóvásában, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartásában. A gondozás az egészséges életmód-alakítás hatását felerősíti, kiegészíti. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést, fejleszti az alkalmazkodás képességét is, így előkészíti a rajzolás, mintázás, kézimunka, a matematikai, az ének, zene, énekes játék, és a környezet megismerésére nevelés fontos, kapcsolódó feladatait, ezzel fejleszti a gyermek személyiségét.

Horvát népi mozgásos és táncos játékok

A gyermekkort szinte a születéstől kezdve átszövi a mozgásos játék, hisz ez a gyermek legfőbb tevékenységi formája. Kevés jobb nevelőeszközt ismerünk a közösségi ember tulajdonságainak kifejlesztéséhez, mint a játékot. Aki játszik, megtanul jól, biztosan mozogni, s ügyességre, leleményességre tesz szert. Fejlődik reagáló képessége, világosabbá válnak ismeretei, gondolkodásmódja, javul beszédkészsége, nagymértékben gazdagodik szókincse, nyelvismerete, erősödik figyelme. Ilyenkor tanul meg szívből örülni a győzelemnek és elviselni

a vereséget is. A mozgásos játékok lehetővé teszik az alkotó képzelet, az ügyesség az erő és a művészi hajlamok kibontakozását, közösségi magatartásra, nagyfokú önállóságra is nevelnek. Az óvónő a népi csoportos játékok folyamán alaposan megismerheti a gyermekek tulajdonságait. Észreveszi, hogy mely tulajdonságokat kell erősíteni, felszínre hozni, és melyeket lecsiszolni vagy megváltoztatni.

A törtető mindig győzni akaró gyermeknek „jót tesz”, ha néha veszít, a félénket, a bátortalant pedig többször lehet szerepeltetni. A figyelmetlen, szétszórt gyermekkel figyelemösszpontosító gyakorlatokat végeztetünk, míg a nem becsületesen játszót rákényszerítjük az egyenes útra.

Legnagyobb eredménye és sikere az lesz a munkánknak, ha a gyermekcsoport biztatás nélkül maga kezdeményez egy népi mozgásos játékot.

A népi mozgásos játékok csoportjába tartoznak:

- fogócskák,
- futójátékok,
- körjátékok,
- szembekötősdik,
- labdajátékok,
- ugró- és szökdelő játékok,
- ügyességi játékok,
- versenyjátékok,
- szobai mozgásos játékok.

A népi mozgásos játékok közvetlenül egy-egy tájegység, egy-egy vidék szokásait őrzik. Minden tájegységnek megvolt és bizonyos mértékig ma is megvan a maga egyéni életformája, szokása, dal-, tánc-, játékterméke.

A népi játékok akkor hitelesek, ha a játékok tartalmán, az eredeti kifejezéseken nem változtatunk. A tanítás során hagyjuk meg játékaink összetett formáit. Ne fosszuk meg a vele együtt járó daltól, szövegtől, táncos mozgástól. Ha erre mégis szükség lenne, akkor ezt csak olyan mértékben szabad megtenni, hogy a játék eredetisége megmaradjon. A gyermekeknek csak így tudjuk visszaadni a teljességet.

A népi mozgásos játékokban egy esemény zajlik le, amelyben a mindennapi élet valamely ismert mozzanatának utánzása és átélése mellett a gyermek fantáziája is szabadon repülhet.

A játékok kiválasztásánál az óvónő ügyeljen arra, hogy azok a gyermekek egyéniségének testi és szellemi képességeinek megfeleljenek.

A kiválasztást a játék célja is meghatározza.

Tudnunk kell előre, hogy mit akarunk a játékkal elérni, bizonyos mozgáskészség növelését, a közösségi érzés tudatos erősítését, vagy csak szórakozást, hangulatkeltést. A népi mozgásos játékok sokcélú felhasználást rejtenek magukban. **A játékoknak, a velük járó daloknak a horvát nemzetiségi nevelés szolgálatában kell állniuk.**

A játékok egy része a kialakult horvát népszokások hatására sajátos horvát népi játékká alakult át. Ezek sportszerű népi játékok, gazdagok, változatosak, mégis egyszerűek. A különböző fogócskák, körjátékok, dalos- és táncos játékok az egyes tájegységek néphagyományait mutatják be.

A népi mozgásos és táncos játékok tanításának, felhasználásának különböző színterei vannak (mindennapos testnevelés, mozgásos tevékenységek, néptánc.)

Az óvodában a nemzetiségi kultúra, mint egész jelenik meg. A játékok közvetítő szerepe a horvát nemzetiségi kultúra hagyományainak megismerése. Az énekes-, illetve táncjátékok eredeti, igen régi szokásokat, a mozdulatok szépségeit közvetítik.

III. 5.6 A külső világ tevékeny megismerése /tér, forma, idő, mennyiségek, viszonyok/

E nevelési területen a gyermekeket szeretnénk segíteni, hogy eligazodjanak a természeti, emberi és tárgyi környezetükben. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletét alakítjuk. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotáshoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. Gyermeki szinten fedezzék fel, ismerjék meg, szeressék meg a természetet. Az évszakok szerint változik a kinn és benn eltöltött idő aránya, a játékok helye, hangulata, élményháttere, tárgyi kellékeinek sokasága. A természet ritmusa a bennünk is lüktető életritmus. A nap járása, a világos és sötét napszakok aránya, a szél ereje, a föld, a víz illata, változásai befolyásolják a gyermekkorban oly erőteljesen kirajzolódó érzéki és hangulati benyomásokat. A mi felfogásunkban játékká válhat a fény és árnyék, a sár és a tócsa, a jég és a hó, a homok, a kövek, a termések, madártollak, virágok, a tavaszi fakéreg, minden, ami kézbe vehető. Mindig csak azt és annyit dolgozunk fel, amennyihez élményt tudunk nyújtani, ami iránt van érdeklődés. Akár óvodai, otthoni vagy egyéb hatás nyomán. A látott környezetet mindig elemezzük, formai, nagyságbeli, mennyiségi szempontból. A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikro-csoportban történik, a közvetlen tapasztalat és

élményszerző tevékenységek, séták alkalmával. A nevelés különböző módszereit – folyamatos és alkalomszerű megfigyelés, gyűjtőmunka, spontán élményszerzés, tapasztalatszerzés – úgy építjük be a közös tevékenységekbe, hogy a gyermekeknek közben új ismeretek megszerzésére és a már elsajátítottak rendszerbe foglalására nyíljon lehetőségük. Ilyen jó társalgási témák pl. a gyermeki élet eseményei, a család és a felnőttek munkája, az évszakok jellegzetességei, állatok, növények élete, szépsége időrendisége. A sok beszélgetéssel a gyermekek mondanivalóját kiegészítő, hozzátoldó felnőtt közléssel ösztönözni szeretnénk a gyermekeket a beszédkapcsolat felvételére és fenntartására, az érzelmi összetartozás megerősítésére. Sétákat, kirándulásokat tervezünk és veszünk részt ezeken az óvoda csoportjaival közösen.

A környezet megismerése közben biztosítjuk annak lehetőségét is, hogy a gyermekek matematikai tapasztalatok birtokába jussanak, a matematikai fogalmakkal természetes módon ismerkedjenek, és azokat tevékenységeikben alkalmazzák. A matematikai fogalmakat beépítjük a beszédünkbe, éppen a folyamatosan, sokoldalúan ismétlődő megtapasztalásokkal, pl. terítésnél, babák öltöztetése során, növények levelének színe, formája, nagyságbeli összehasonlításánál, gyűjtögetős játék során, méricskélések, kísérletezések alkalmával. Megismerik a mennyiségi alaki nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítélő képességük, fejlődik tér – sík és mennyiség szemléletük. A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való életkorának megfelelő, biztos eligazításhoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értekeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Környezettudatosságra nevelés

A környezetvédelem ebben a korban igen egyszerű dolgot jelent:

- Gondozzák a virágokat és gyönyörködjenek bennük.
- A fák, bokrok ágait, leveleit ne tördeljék le.
- Ne szemeteljenek, társaikat is figyelmeztessék erre.
- Gondoskodjanak az itt maradt madarakról.
- Ne tapossák el a bogarakat.

Ezek az „apró dolgok” alapját képezik annak, hogy később természet szerető és tisztelő felnőttekké váljanak. Lényeges azonban a felnőttek személyes példaadása. A környezettudatosságra neveléssel kialakulnak azok a szokások, amelyek megalapozzák a gyermekek környezet-és természetbarát életvitelét. Igyekszünk az udvarunkat úgy alakítani,

hogy alkalmas legyen szolgálni a környezettudatos nevelést (gondozzuk a kertet, bokrokat ültetünk, vigyázunk az udvar tisztaságára). Az óvónő feladata, hogy lehetővé tegye a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló vélemény alkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

Célunk:

- Gyermekeinket tudatos környezetvédő magatartásra nevelni.
- A gyermekeket már az óvodában meg kell tanítani arra, miként lehet harmóniában élni a természettel.
- A gyermekeket megismertetni a környezetszennyezés romboló és visszafordíthatatlan hatásaival.
- A gyermekek figyelmét felhívni a természet szépségeire, mert ha megismerte, megszerette, akkor vigyázni is fog arra.

Zöld jeles napjaink:

- Állatok világnapján meglátogatunk egy közeli kisállat-kereskedést. (október 4.)
- Egy napra óvodánkba befogadjuk a házi kedvenceiket (kisállatok).
- Víz világnapjára csoportonként olyan tevékenységeket szervezünk a gyermekek számára, amelyekkel felhívjuk a figyelmet a víz fontosságára és védelmére. (március 22.)
- Föld napja alkalmából kirándulást szervezünk a nagycsoportosoknak. (április 22.)
- Madarak és fák napja alkalmából gyarapítjuk az udvarunk növényzetét egy-egy növény, illetve bokor közös ültetésével. (május 10.)

Módszertani alapelvek

Mivel emberi mivoltunk fontos kritériuma a kíváncsiság, valamennyi foglalkozásunk, kezdeményezésünk kezdetén arra kell törekednünk, hogy minél több gyermek önkéntelen figyelmét felkeltsük a foglalkozás témája iránt. Ez az alapelv foglalkozásunk egész időtartamára érvényes kell, hogy legyen.

A sokféle tevékenység megszervezésével, a sokoldalú megfigyeltetéssel kell törekednünk a változatosságra, mivel a gyermekek számára akkor válik valóban érdekessé az anyag, ha előző élményeiket felszínre hozzuk, ha az ismert tárgyat újabb oldaláról mutatjuk be,

ha egy – egy kérdés feltevésével probléma elé állítjuk őket. A foglalkozáson, kezdeményezésen a tárgyakat, jelenségeket célszerű természetes környezetben, természetes megjelenési formájukban bemutatni, mivel így a gyermek közvetlenebb kapcsolatba kerülhet velük. Arra kell törekedniük, hogy a szót a szemlélettel, a cselekvéssel összekapcsoljuk, mivel ennek fokozott jelentősége van a természeti és társadalmi ismeretek horvát nyelven történő elsajátítása során. A matematikai nevelés során minden problémahelyzet legyen világos és áttekinthető. Azt a tényt, összefüggést ábrázolja, amit meg akarunk ismertetni a gyermekekkel. Fontos, hogy az óvónő beszéde, mondanivalója is szemléletes és érthető legyen, mert csak így tudja mozgósítani a gyermekekben a feladatmegoldáshoz szükséges ismereteket. Matematikai nevelésünk csak akkor lehet eredményes, ha figyelembe vesszük a gyermek életkori sajátosságait és az egyének közötti különbséget. A differenciálás a gyermekek egyéni képességeinek megfelelő feladatok formájában kell, hogy megnyilvánuljon. A 3–6–7 éves gyermekek életkori sajátossága, hogy a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzéssel érdeklődésük és figyelmük intenzívebb, az így szerzett tapasztalataik tartósabbak. Az egész tevékenységet a gyermekek aktivitása hassa át. Ennek érdekében fontos, hogy engedjük őket önállóan tevékenykedni, a matematikai képzeteket sokoldalú tapasztalatszerzéssel közelítsük meg, valamint az óvónő ne „főszereplője” hanem tapintatos irányítója legyen a gyermekek tevékenységének. Óvodai nevelésünk fontos sajátossága a játékosság. A gyermekek érdeklődését, aktivitását cselekvéses tapasztalatszerzések és játékos cselekvések biztosítsák. Az óvodai nevelés játékos jellege, a játékszerű feladatok könnyebben vezetik majd el a gyermekeket az ismeretszerzés komolyabb, elvontabb formáihoz.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek tudják nevüket, lakcímüket és szüleik nevét mindkét nyelven.
- Tudjanak különbséget tenni az évszakok közt és gyönyörködni szépségükben.
- Ismerjék a napszakokat és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket mindkét nyelven.
- Ismerjék és óvják a háziállatokat, vadon élő állatokat és más élőlényeket.
- Ismerjék a legelterjedtebb gyümölcsök, zöldségfélék valamint néhány más növény nevét horvátul és magyarul is.
- Ismerjék a közlekedési eszközöket, és az azokon való viselkedési szabályokat sajátítsák el. • Biztonságosan közlekedjenek.
- Legyenek képesek a tulajdonságok szerinti válogatás folytatására, a sorba rendezés kiegészítésére, ismerjék a mennyiségekkel kapcsolatos összehasonlítást kifejező szavakat mind horvátul, mind magyar nyelven.

- Tudjanak megszámlálni tárgyakat legalább 10-ig, s azokat megkülönböztetni forma, nagyság, mennyiség és szín szerint.
- Tudják megkülönböztetni az irányokat, ismerjék a helyet kifejező névszókat mind horvát, mind magyar nyelven.

Kapcsolat más nevelési területekkel

A környezettel való ismerkedés közben nemcsak a gyermek társas magatartása alakul, hanem a beszédmegértő és nyelvi kifejezőképessége is fejlődik. Mindez elősegíti a tárgyi és emberi környezethez fűződő kapcsolat kedvező alakulását. A külső világ megismerésére való nevelés tartalmában és feladataiban szoros összefüggést mutat más nevelési területekkel is. A környezettel való szoros kapcsolat, az életfolyamatok újrajátszása nemcsak feszültségfeloldásra ad lehetőséget a gyermekek számára, hanem elősegíti a társadalomba való későbbi beilleszkedésüket, szocializálódásukat. A természeti és a társadalmi környezet a művészetek forrása is. Bármilyen jelenség, történés, folyamat rengeteg olyan információt hordoz, amelyet a felfedező, probléma érzékeny gyermekek több oldalról is megtapasztalhatnak. A zenei, az ábrázoló tevékenységnek éppúgy lehet matematikai, környezetismereti tartalma, mint a matematikai játékoknak. A természeti, társadalmi, matematikai tapasztalatok, ismeretek változó körülményekben történő játékos alkalmazását segítik a szabály- és a társasjátékok is. A különböző foglalkozásokhoz kapcsolódó tevékenységek és a közlekedési helyzetek megjelenítésére különösen alkalmasak a szimulációs játékok.

III. 5.7 Munka jellegű tevékenységek

„Minden elvégzendő munkában van valami szórakoztató.
Keresd meg ezt, és hopp, a munka máris játékká változott!" P. L. Travers

A játékidőben, az élethelyzetekben, bármely tevékenységben adódik lehetőség a munkavégzésre. A gyermekek kezdetben önmagukért, önként, saját szükségleteik kielégítéséért dolgoznak az óvodapedagógusok közreműködésével, majd később szívesen végeznek munkát társaikért is. Az óvónő teremtse meg a gyermekek számára az életformához, erejükhöz mért munkalehetőségeket. Tanítsa meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére. Az óvónő teremtse meg a munkavégzéshez szükséges feltételeket, biztosítsa a gyermekek méreteinek megfelelő eszközöket (szoktassuk a gyermekeket azok rendben tartására), teremtse meg a nyugodt, kiegyensúlyozott munkához szükséges légkört, biztosítson a munkához elegendő időt, hogy a gyermekek a különböző feladatokat egyéni tempójuknak megfelelően végezhessék. Ismertesse

meg a gyermekekkel az adott munka eszközeit, azok ésszerű használatát, a munka legcélszerűbb fogásait, azok sorrendjét, a munka ellenőrzésének módjait.

Lehetőséget kell adni a gyermeknek olyan munkák elvégzésére, amelyek fejlesztik képességüket, gazdagítják egész személyiségüket cselekvő tapasztalatszerzéssel. Az óvónő adjon a gyermekeknek tartalmilag gazdag, változatos feladatokat. Törekedjen arra, hogy a munkavégzés során tudatosodjon a gyermekekben, mikor játsszák a munkát, és mikor végeznek eredményt, létrehozó munkát. Az óvónőknek, dajkáknak egyaránt nagy a felelőssége a gyermekek munkára nevelésében, hiszen a gyermekek előtt végzik munkájukat, mintát adnak számukra, ezáltal fejlődik kitartásuk, önállóságuk, felelősségük, és céltudatosságuk.

Munkafajták

A naposság

A naposság közösségi megbízatás. A naposi funkció gyakorlása során a gyermekek olyan munkát végeznek, amely nélkülözhetetlen a csoport életrendjében. A naposságot 4 éves kortól fokozatosan vezetjük be. Minden csoportban önállóan alakítják ki a választás rendszerét (névsor, ülésrend vagy más rend szerint).

Ennek alapján a gyermekek tartják számon, ki mikor kerül sorra. A naposokat köténnyel látjuk el. Ügyelünk arra, hogy minden gyermek sorra kerüljön. Akik nem merik, vagy nem akarják vállalni a feladatot, azokat nem erőltetjük, de igyekszünk munkakedvüket, érdeklődésüket felkelteni, és csak ezután megbízni őket a naposi teendőkkel. A naposi munka során is a horvát nyelvet használják a gyermekek.

Alkalomszerű munkák

Óvodánk életében vannak olyan munkafeladatok, amelyeket a gyermekek a naposi feladatok mellett alkalomszerűen végeznek. Az alkalomszerű munkák egy része időről – időre szabályosan ismétlődik, tehát tervezhető, másik része esetleges. Mindezeket a feladatokat a szükségletektől, a munka jellegétől, a körülményektől függően a csoport egyidejűen végzi, vagy megbízatásként egyes gyermekek teljesítik.

Alkalomszerű munkák:

- a környezet rendjének biztosítása,
- segítés óvónőknek, egymásnak, kisebbeknek,
- ajándékkészítés,
- egyéb megbízatás.

Növénygondozás

A növények gondozásával azok életfeltételeinek megteremtéséhez járulnak hozzá a gyermekek (ültetés, öntözés), miközben átélik és megfigyelik a közreműködésük nyomán létrejövő változásokat. Óvodánkban a következő tevékenységeket gyakorolják a gyermekek óvónő felügyeletével és segítségével: – csíráztatás, rügyeztetés, – virágok öntözése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyerekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha kötelességüket teljesítik.
- Önállóan igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények gondozásában.

Módszertani alapelvek

Az óvónő az egyes munkafajtákat fokozatosan vezesse be, és a munka mennyiségét is csak fokról – fokra növelje. Biztosítsa a gyermekek tényleges aktivitását, küszöbölje ki az üres, formális tevékenykedést. Biztosítsa a munka önállóságát és folyamatosságát. Vegye figyelembe az egyes gyermekek egyéni sajátosságait. Igyekezzék elérni, hogy minden gyermek a képességeinek megfelelő munkafeladatot kapja, és legyen alkalma arra is, hogy a még nem teljesen elsajátított munkafogásokat gyakorolhassa. Az óvónő a munka jellegének, a csoport és az egyes gyermekek fejlettségének megfelelően értékelje a munkát. Kérje a szülőket, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, megbízatásait, legyenek segítségére annak elvégzésében. Igyekezzék elérni, hogy minden család szoktassa gyermekét a saját személyével kapcsolatos teendők elvégzésére.

Kapcsolat más nevelési területekkel

A munka a gondozással, a környezeti neveléssel és a közösségi neveléssel áll szoros kapcsolatban. A gondozó tevékenysége hozzájárul a gyermek önállóságának kialakulásához. A munka végzése közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természetbeni, társadalmi környezetükről. Az óvodában a munka elsősorban közösségért végzett tevékenység. Hozzájárul a gyermekek közti társas kapcsolatok alakulásához, a közösségért végzett tevékenység értelmének, szükségességének és örömének

felfogásához, átéléséhez. Lehetővé válik általa a kitartás, a felelősségérzet, a kötelességteljesítés gyakorlása, az önértékelés és ezzel együtt a közösségi értékelés alakulása.

III. 5.8 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Teljes mértékben egyetértünk az Óvodai nevelés játékkal, mesével program tanulás felfogásával, mi szerint az óvodás korú gyermek NEM TUD NEM TANULNI! Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált helyzetekben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és keretekben valósul meg. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése. A mi felfogásunkban a játék az, amiben az óvodás tanul. Alapvetően tanul, elsősorban önmagát, önmagán keresztül a környező világot. Célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás. A játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdhetnek. Mivel a gyermekek fő tevékenysége a játék, ezért a játékba integrált tanulás kereteit nem kötjük konkrét naphoz, hanem a programban meghatározott tanulás kereteit egy hétre tervezzük meg. A megvalósulásnál figyelembe vesszük a gyermekek élményeit, a gyermekek érdeklődését. A tanulás tartalmát heti ciklusban tervezzük. A csoportok heti rendjét minden nevelési év elején az óvónők úgy alakítják ki, hogy figyelembe veszik a többi intézményegységgel közösen használt helyiségek időbeosztását.

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez:

Életkor szerint	Kötetlen foglalkozás	Kötelező foglalkozás	Kötetlen, ill. kötelezően szerv. foglalkozás	A foglalkozás javasolt időtartama	A foglalkozások szervezési formái	A foglalkozások kezdete és vége
3-4 évesek	• Mese, vers • Ének-zene, énekes játék • Külső világ tevék. megism. • Rajzolás, mintázás, kézimunka	mozgás		7-15 perc	• egyéni • mikro csoportos	11.01.-05.31.
4-5 évesek	• Rajzolás, mintázás, kézimunka	mozgás	• Ének, zene • Külső világ tevék. megism.	15-20 perc	• egyéni • mikro csoportos	10.01.-05.31.
5-6-7 évesek		mozgás	• Mese, vers • Ének-zene, énekes játék • Rajzolás, mintázás, kézimunka • Külső világ tevékeny megismerése	25-35 perc	• egyéni • mikro csoportos	09.15.-05.31.

A szervezett tanulás formái mindkét nyelv használatával:

- Kötelezően:
  - Mozgás, mozgásos játékok
  - Énekes játékok
- Közvetve kötelező:
  - Vers, mese, dramatikus játékok
- Kötetlen:
  - Rajz, mintázás, kézimunka
  - A környezet megszerettetése, megismertetése
  - Ének-zene, énekes játékok 3- 4 éveseknek
  - Nemzetiségi nyelvi játékok

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során spontán, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

III. 6 Az óvodai élet megszervezése

Csoportszervezés

Óvodánk jelenleg kettő csoporttal működik. A csoportok szervezése során lehetőség nyílik a testvérek, a különböző korú barátok együttnevelésére. A gyermekek családias, barátságos légkörben könnyebben beilleszkednek. Első perctől kialakul az egymásra figyelés, segítőkészség, természetessé válik a másság elfogadása. A korosztály számára fontos, hogy az óvodáskor végéig ugyanaz az óvónő foglalkozzon velük.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

Időtartam	Tevékenység két nyelv használatával
6:30- 8. 45	- JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN - Személyes percek Szabad játék
8:45- 11:00	- Játékba integrált egyéni és csoportos teendők, tevékenységek. - Testápolási teendők. - Tízórai. - Vers – mese – dramatikus játékok. - Rajz, mintázás, kézimunka. - Ének-zenei készségek fejlesztése. - Mozgás, mozgásos játék.
11:00- 12:00	- JÁTÉK A SZABADBAN - Mikro csoportos tapasztalatszerzések, séták - Énekes játékok az udvaron - Edzés: kocogás, futás
12:00- 13:00	- EBÉD - Testápolási teendők
13:00- 15:00	- Pihenés, alvás mesével, altatódallal
15:00- 15:30	- Testápolási tevékenységek - Uzsonna
15:30- 17:00	- JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN - Zenés, mozgásos percek

Részképességek fejlesztése egyénenként

Egy héten kétszer – a frontálisan szervezett mozgásos játék miatt – a játékba integrált tanulás rendje felborul.

III. 7 Az óvoda gyermekvédelmi feladatai, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

A gyermekeket különleges védelem illeti meg, és a törvény és más eszközök által nyújtott lehetőségek, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkileg és társadalmilag egészségesen, szabadságban és méltóságban tudjon fejlődni. (A gyermekek jogai II. alapelv) Óvodásaink különböző szociokulturális környezetből, eltérő szociális gondokkal kerülnek óvodába. A gyermekvédelemről szóló 1997. évi XXXI. törvény 17. § - a szerint a gyermekek veszélyeztetésének megszüntetése érdekében a Nevelési és Oktatási Intézmények kötelesek együttműködni a gyermekvédelmi rendszerhez tartozó intézményekkel és hatóságokkal. Az óvodai gyermekvédelmi munka lényege azon körülmények feltárása, amelyek óvodásaink családi helyzetét hátrányosan befolyásolják.

Célunk, hogy segítséget nyújtsunk a gyermekek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésük elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a családból történő kiemelés megelőzéséhez. A mi (óvónők) feladatunk az, hogy odafigyeljünk a gyermekekre, és időben észrevegyük a viselkedés megváltozását (szorongás, agresszió, stb.) valamint, hogy a szülőkkel együttműködve keressük az okokat és a megoldás lehetőségét.

Az óvónő személyes példamutatása a másság elfogadásában a problémával küszködő gyermek beilleszkedésének segítése.

Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Elősegítik a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek mielőbbi óvodába kerülését.
- Biztosítják a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedésekre javaslatot tesznek.
- A gyermekeket és családjukat lehetőségeikhez képest igyekeznek minél jobban megismerni.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket felismerik, és ha szükséges ehhez szakember segítségét kéri.
- Egyéni differenciált bánásmóddal a testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődést elősegítik, folyamatosan ellenőrzik.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérik, szükség esetén az óvodavezetőnek jelzik a hiányzást.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően javaslatukkal elősegítik a különböző támogatásokhoz való hozzájutást.
- A szülőkkel együttműködő, partneri kapcsolatot alakítanak ki, a szülői szerep eredményesebb betöltését elősegíti.
- Jelzik, ha hiányosságot, elhanyagolást tapasztalnak a gyermek higiénés gondozásában, ellátásában, esetleg bántalmazás vagy családon belüli erőszak tüneteit észlelik.
- Feltárt problémák esetén jelentést küldenek a Gyermekjóléti Szolgálatnak.
- A hátrányos helyzetből adódó értelmi lemaradások kiszűrésére igénybe veszik a szakértői bizottság vizsgálatát, fejlesztő javaslatait.
- Segítik az intézmény gyermekvédelmi tervének megvalósítását.

Az alábbi esetekben fokozottan figyelemmel kísérik a gyermekek testi, lelki állapotát:

Ha

- fejlődési,
- beilleszkedési, magatartásbeli zavart észlel,
- sajátos törődést igényel (dyslexia, fogyatékos),
- egészségügyi problémákat tapasztal,
- hátrányos, veszélyeztetett helyzetű,
- szülők egymás közötti kapcsolata rossz,
- szülő – gyermek kapcsolata nem megfelelő,
- különleges gondozásban részesül (Családsegítő Szolgálat tevékenysége).

A gyermekvédelmi munka várható eredményei:

Minden veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban. Minden veszélyeztetett gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről, és segítséget ügyeinek elintézéséhez. Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket. Bizalommal fordulnak felénk a szülők. Elfogadják javaslatainkat, segítségünket. Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.

III. 8 Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek:

- sajátos nevelési igényű gyermekek
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küszködő gyermekek
- kiemelten tehetséges gyermekek

Feladataink a sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelése során:

- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, eredményeit, erényeit, sikeres próbálkozásait elfogadó környezet biztosítása.
- Befogadó szülői környezet biztosítása.
- Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik: a nevelés hatására náluk is ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek. Ennek érdekében mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- A fejlesztés céljait a szakértői bizottság diagnózisára, javaslataira kell építeni.

Minden sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése szakember bevonásával történik. Ehhez a speciálisan képzett szakemberek (logopédus, fejlesztőpedagógus, pszichológus, konduktor) segítségét vesszük igénybe.

Feladataink a tehetséges gyermekek nevelése során:

Az óvodáskorú gyermekeknél, tehetségígéretről, tehetségre irányuló hajlamról beszélhetünk. A gyermekek adottságai a megfelelő környezeti hatások (család, óvoda, társak)

által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé. Az óvoda feladata elősegíteni, hogy felszínre kerüljenek a gyermekek adottságai, képességei. Korán megmutatkoznak a művészi és pszicho-motoros, zenei képességek, rajzkészség.

A tehetséges óvodás a viselkedésjegyek megfigyelésével ismerhető fel:

- pozitív viselkedésjellemzők: gyorsan tanul, elvont dolgok iránt érdeklődik, kreatív, elmélyült, érdeklődő, kritikus,
- negatív viselkedésjellemzők: erős kritikai érzékű, energikus, néha nehezen találja meg a hangot társaival, egyenlőtlen fejlődés jellemzi.

A tehetséges gyermek jellemzői:

- átlag feletti általános képességek (pl. jó memória, fejlett anyanyelvi képesség stb.),
- átlagot meghaladó speciális képességek (nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuálistéri, testi-mozgásos, szociális),
- kreativitás (eredetiség, rugalmasság),
- feladat iránti elkötelezettség (érdeklődés, kitartás, emocionális stabilitás), azaz a motiváció.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermek erős oldalának differenciált feladatokkal, játékokkal történő fejlesztése,
- a tehetségterület azonosítása, felismerése,
- az elfogadó légkör, cselekvési szabadság, széleskörű tapasztalatszerzés biztosítása,
- komplexitás, az egész személyiség fejlesztése (mindig a gyermek egyéni tempójához, fejlettségi szintjéhez igazodva), a fejlődés folyamatos nyomon követése,
- folyamatos bátorítás, ösztönzés,
- a fokozatosság elvének biztosítása.

III. 9 Az óvoda kapcsolatrendszere

III. 9.1 Óvoda és család

Óvodánk kis létszámmal működik, így nem okoz gondot a családias légkör kialakítása. A gyermekek, felnőttek jól ismerik egymást. Ilyen légkörben mind a gyermekek, mind a szülők jól érzik magukat. Ez elengedhetetlen feltétele az eredményes szülő – óvónő együttműködésnek, hiszen a családdal szorosan együttműködve kell, hogy neveljük, fejlesszük a ránk bízott gyermekeket. Munkánkhoz nagyon fontos a szülők egyetértése, támogatása. Ezért

a befogadáshoz az óvodáskor végéig biztosítjuk számukra a nevelőmunkánkba történő közvetlen betekintést. Befogadáskor természetes számunkra a szülő jelenléte – a gyermek és a szülő igénye szerint – fokozatos időcsökkentéssel. Ez alatt nemcsak a gyermek, hanem a szülő is megismerkedik az óvodai élettel, a csoport napirendjével és az itt dolgozó felnőttekkel. A későbbiekben erre a nyílt napokon, közös kirándulásokon és a szülői értekezleteken nyílik lehetőség.

A kapcsolattartás formái:

- Beíratás: első találkozás szülővel gyermekkel
- Összevont és csoportonkénti szülői értekezletek
- Egyéni beszélgetések
- Nyílt napok
- Fogadó órák szülők igénye szerint
- Közös ünnepek
- Közös kirándulás
- SZMK együttműködés

Szülői értekezletet évente kétszer szervezünk.

- Év elején tájékoztatjuk a szülőket nevelési célkitűzéseinkről és felvázoljuk az egész éves programot.
- Félévkor értékeljük az addigi eseményeket, megbeszéljük az időközben felmerült problémákat, valamint a következő félév programjait.
- Az évzárón értékeljük az egész évet.

Év végén az évzáró ünnepség keretében látjuk vendégül a szülőket, nagyszülőket.

Óvodánkban működik Szülői Munkaközösség, amely nagy segítséget nyújt a különböző programok megszervezésében /pl. Mikulás, Gyermeknap/. A közös programok nagy örömet szereznek a gyermekeknek, hiszen anyukájukkal, apukájukkal, vagy éppen a nagymamájukkal közösen tevékenykedhetnek, a szülők pedig jobban megismerik egymást, egymás gyermekeit és az óvónőket. Mindezek mellett nagyon fontosnak tartjuk a napi kapcsolatot, hiszen a

gyermek érkezése, vagy távozása alkalmával lehetőség nyílik néhány fontos információ átadására a gyermekkel vagy az egész csoporttal kapcsolatban mindkét fél részéről.

III. 9.2 Óvoda és iskola

Az iskolával jó kapcsolatra törekszünk, melynek alapja az egymás munkája iránti tisztelet. Kihangsúlyozzuk, hogy közös célunk az óvodás gyermeket egyéni képességeinek megfelelően úgy nevelni és fejleszteni, hogy az iskolába lépés átmenete minél zökkenőmentesebb legyen.

Az együttműködés formái:

- Kölcsönös látogatások.
- A leendő elsős tanító néni az év folyamán többször is ellátogat az óvodába, hogy megismerje a leendő elsősöket.
- Nagycsoportosok iskolalátogatása.

III. 9.3 Óvoda és egészségügyi szervek

- Védőnő, fogorvos,
- Alkalmanként esetmegbeszélések,
- Évente fogászati szűrés minden csoportban.

III. 9.4 Óvoda és nevelést segítő intézmények

- Nevelési Tanácsadó,
- Gyermekjóléti szolgálat (szükség esetén a gyermekvédelmi felelős közreműködésével).

III. 9.5 Közművelődési intézmények

- Színházlátogatás,
- Múzeumlátogatás,
- Könyvtárlátogatás.

<u>Az óvoda speciális szolgáltatásai</u>

A szülők kérésére, térítésmentesen hitoktatásban vesznek rész a középső és nagycsoportos gyermekek. A hitoktatás egyházjogi személy szervezésében és irányításával történik.

III. 10 A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

III. 10.1 Általános elvek

III. 10.1.1 Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

III. 10.1.2 Az Irányelv célja

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

III. 10.1.3 A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékosság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,

b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: habilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékosságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékossága, személyiségjegyei befolyásolják.

A habilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos

nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

III. 10.1.4 A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszédfogyatékosságból, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékosságból, autizmus spektrum zavarból illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,

b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.

c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.

d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

III. 10.1.5 A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.

b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.

c) Korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.

d) A gyermek

- életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
- képességei, kialakult készségei,
- kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékosságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

III. 10.1.6 A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;

b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;

c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;

d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;

e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;

f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;

g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

III. 10.1.7 A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda:

a) pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,

b) külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,

c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus:

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,

- a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c) A gyermek fogyatékosságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák igénybe vehetik az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

III. 10.2 A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

III. 10.2.1 Beszédfogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszédfogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszédfogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia,

kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszédfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszédszerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszédfogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszédfogyatékossághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékosság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

III. 10.2.2 A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

IV. AZ ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA

IV. 1 AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI, ESZKÖZEI, ELJÁRÁSAI

„Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felébredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, és megtalálja a munkát, amit szeretni fog." (Szent-Györgyi Albert)

IV. 1.1 Alapelvek

Nevelőtestületünk a nemzeti köznevelésről, a Nemzeti alaptanterv, valamint a nemzetiségek jogairól szóló törvény alapján a következő alapelveket vallja magáénak:

- egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek,
- az eredményes tanulás elvei,
- képesség-kibontakoztató felkészítés alapelve,
- valamennyi horvát és más származású gyermek, tanuló intézményünkben állampolgári jogainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesül,
- az alapfokú nevelés-oktatás szakasza a nyolcadik évfolyam végéig tart,
- a középfokú oktatás-nevelés szakasza a kilencedik évfolyamon kezdődik, és a tizenkettedik évfolyam végén fejeződik be,
- gimnáziumunkban a kilencedik évfolyamot nemzetiségi előkészítő évfolyam előzheti meg,
- iskolánk – a törvényben meghatározott feladatai ellátásának keretei között – felelős minden gyermek, tanuló, testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődéséért, a gyermek-, tanulói közösség kialakulásáért és fejlődéséért,
- tiszteletben tartjuk tanulóink gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való jogát és véleményét,
- kötelezőnek ismerjük el a bármilyen okból történő hátrányos megkülönböztetés tilalmát,
- esélyegyenlőséget biztosítunk valamennyi gyermek és tanuló részére,

- figyelembe vesszük a gyermek, tanuló mindenekfelett álló érdekét.

Az iskola célul tűzte ki, hogy a magyarországi horvát nemzetiség felnövekvő generációjának megteremtse az anyanyelven és magyar nyelven való tanulás és művelődés lehetőségét, melynek során sokoldalú ismereteket szereznek a mindenkori magasabb iskolai szintek eléréséhez, felkészítést kapnak a tanulmányok folytatásához.

Célunk továbbá személyiségközpontú nevelőmunkával testben és lélekben egészséges, a környezetével kapcsolatban érzékeny ifjúság nevelése, akik majdan szülővé válva ugyancsak hasonló értékeket kívánnak gyermekeiknek átadni.

Nemzetiségi horvát intézményként kiemelt feladatunknak tekintjük a horvát identitástudat megőrzését és fejlesztését, a történelmi és kulturális hagyományok átadását, az asszimiláció megállítását az intézményben lehetséges eszközökkel.

Az intézmény dolgozói lényegesnek tartják az iskola harmonikus és nyugodt légkörének kialakítását, illetve megtartását, a szélesebb intézményhasználói körrel való egészségesen együttműködő kapcsolat fenntartását a neveltek fejlesztésének és fejlődésének érdekében
Intézményünk a magyarországi iskolarendszer szerves részeként működik, a nemzetiségi kétnyelvű intézmények számára kiadott irányelvek szerint.

IV. 1.2 Célok

A fenti alapelveket figyelembe véve oktató-nevelő munkánk céljai:

- Tantestületünk pedagógiai hite szerint iskolánk lényege, hogy emberközpontú, gyermekközpontú intézmény, az ismeretek és értékek továbbadásának helyszíne. Ezért tevékenységünk középpontjában az „emberközpontú” nevelés áll. Megvalósítása során legfontosabb feladatunk a személyiség sokoldalú fejlesztése, a horvát identitás megőrzése, a felhalmozott ismeretek, értékek továbbadása. A nevelők szellemileg, erkölcsileg és testileg egészséges nemzedéket kívánnak nevelni a rájuk bízott gyermekekből.
- Pedagógiai programunkban, melyet A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló rendelet, a nemzeti köznevelésről szóló törvényben, valamint a Nemzeti alaptantervben meghatározottak alapján állítottunk össze, biztosítjuk a horvát és más származású tanulók részére, hogy

a Magyarország Alaptörvényében és A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi 61 CLXXIX. törvényben megfogalmazott jogaikat megfelelő módon érvényesítsék az oktatás és nevelés terén. Alapvető célunknak tartjuk, hogy tanulóink őrizzék meg, erősítsék, és fejlesszék nemzetiségi identitásukat, a horvát anyanyelvet és kultúrát. A tanulók életkorának és a konkrét pedagógiai célnak megfelelő szinten sajátítsák el a horvát szóbeli és írásbeli kommunikáció képességét, ideértve a hangzó és az írott szövegek mellett az audiovizuális közlés és az IST különféle jelenségeinek (pl. internet, CD-ROM) ismeretét, megértését, funkcionális elemzését és gyakorlati alkalmazását.

- A családokkal együttműködve cselekvő elkötelezettségre neveljük tanulóinkat az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránt, fejlesszük a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességüket. Ezáltal hozzájárulunk, hogy

- vállalják nemzetiségi hovatartozásukat, őrizzék meg identitástudatukat, nyelvüket, kultúrájukat, hagyományaikat, azokat erősítsék, fejlesszék tovább,
- a haza felelős polgáraivá váljanak,
- kifejlődjön bennük a hazafiság érzelemvilága,
- reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyenek szert,
- megtalálják helyüket a családban, a szűkebb és tágabb közösségekben, valamint a munka világában,
- törekedjenek tartalmas és tartós kapcsolatok kialakítására,
- legyenek képesek felelős döntések meghozatalára a maguk és a gondjaikra bízottak sorsát illetően,
- váljanak képessé az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre, o ismerjék meg és értsék meg a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat,
- tartsák értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

- Olyan oktatás és nevelés biztosítása, mely alapján tanulóink tizennégy éves korukig szilárd alapkészségekre tehetnek szert, s így lehetővé tesszük számukra, hogy képessé váljanak a középiskolai, illetve a szakiskolai továbbtanulásra, valamint a társadalomba való beilleszkedésre.

- Iskolánk tanulói rendelkezzenek a korszerű műveltség alapjaival. Fogadják el a másságot (testi fogyatékosság, származás, nemzetiség, vallás, világnézet, stb.); jellemezze őket a humanista gondolkodás, belső emberi tartás. Tiszteljék és ápolják a horvát, a magyar és a világ népeinek hagyományait. Viselkedésük legyen kulturált, a helyzethez illő, erkölcsük pedig szilárd és egészséges. Legyenek képesek a testileg,

szellemileg, érzelmileg és erkölcsileg egészséges életvitelre: legyenek szellemileg fogékonyak, érzelmileg gazdagok, erkölcsösek; legyen akaraterejük és fegyelmezettségük; legyenek képesek a nehézségek, a kudarcok leküzdésére; rendelkezzenek a megújulás és alkalmazkodás képességével. Rendelkezzenek a társas emberi léthez nélkülözhetetlen szokások és magatartásmódok ismeretével és gyakorlatával: jellemezze őket a tágabb és szűkebb haza, valamint az anyaország szeretete, a közösségi, a valahová tartozás érzése; érezzenek és vállaljanak felelősséget önmagukért és másokért, a közösségükért. (Bizonyos, hogy ezen tulajdonságok mindegyikét nem tudjuk kialakítani minden egyes, az iskolába járó tanuló személyiségében, mégis a nevelők mindennapi nevelő és oktató munkája arra irányul, hogy minél több diák rendelkezzen végzős korára minél több itt felsorolt személyiségjeggyel.)

- Tiszteljék az élet és az emberi élet méltóságát, legyenek tisztában a Föld, az ember, a természet és a kultúra védelmét szolgáló nemzetközi egyezményekkel. Tanulóink gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való jogának és véleményének tiszteletben tartása érdekében valamennyi tanórai és tanórán kívüli tevékenységünkben lehetőséget biztosítunk ezek szabad gyakorlására.
- A bármilyen okból történő hátrányos megkülönböztetés mindennemű megnyilvánulásának megakadályozása.
- Minden gyermeknél egységesen alakítjuk ki az életben való boldoguláshoz szükséges alapismereteket, alapkészségeket, a közösség alapértékeit, biztosítjuk a tanulás és továbbhaladás feltételeit. Az iskolában minden tanulónak esélyt kell kapnia szociokulturális hátrányainak leküzdésére. Ehhez hatékony felzárkóztató foglalkozásokat biztosítunk.
- Figyelembe vesszük a gyermekek, tanulók mindenek felett álló érdekét, s ennek érdekében szolgáltatásainkat megfelelő színvonalon biztosítjuk számukra, segítséget adunk képességük, tehetségük kibontakoztatásához, személyiségük fejlesztéséhez, ismereteik folyamatos korszerűsítéséhez; ügyeikben méltányosan, humánusan, valamennyi tényező figyelembevételével, a többi tanuló érdekeinek mérlegelésével, a rendelkezésre álló lehetőségek közül a számukra legkedvezőbbet választva döntünk.
- Az enyhe fokban mozgáskorlátozott horvát nemzetiségi gyermekek neveléséhez és oktatásához biztosítjuk a szükséges személyi és tárgyi feltételeket, valamint testnevelés

és néptánc tantárgyból a mentesítés, a részleges mentesítés, illetve a gyógytestnevelés lehetőségét.

- Nevelési céljainkat a következő fejlesztési területeken valósítjuk meg: erkölcsi nevelés; nemzeti öntudat, hazafias nevelés; állampolgárságra, demokráciára nevelés; közéletre nevelés; az önismeret és a társas kultúra fejlesztése; a családi életre nevelés; a testi és lelki egészségre nevelés; felelősségvállalás másokért, önkéntesség; fenntarthatóság, környezettudatosság; pályaorientáció; gazdasági, pénzügyi nevelés; médiatudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.

IV. 1.3 Az oktató-nevelő munka feladatai, eszközei, eljárásai

IV. 1.3.1 Feladatok

A nemzeti alaptanterv a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg. Feladatunk továbbá a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megőrzése. A célokkal összhangban kiemelt feladatnak tartjuk a kulcskompetenciák fejlesztését (anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, matematikai kompetencia, természettudományos kompetencia, digitális kompetencia, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia, esztétikai - művészeti tudatosság és kifejezőképesség a hatékony, önálló tanulás), az egész életen át tartó tanulásra való felkészítést, a modern személyközpontú, interaktív, tapasztalati tanulásra alapozó tanulásszervezési eljárások, módszerek, pedagógiai kultúra általánossá válásával. Az iskolánkban folyó nevelő és oktató munka feladata, hogy a felsorolt alapelvek, célok megvalósításához szükséges személyi és tárgyi feltételeket biztosítsuk. Törekszünk a megfelelő végzettséggel és szakképzettséggel rendelkező szakemberek alkalmazására mind a pedagógusok, mind a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak esetében.

Tárgyi feltételeinket folyamatosan javítjuk. A meglévő tan- és szaktantermek eszközeit bővítjük, iskolai könyvtárunk állományát a követelményekhez igazítottan célzottan gazdagítjuk. Céljaink végrehajtását szolgálják a nevelési program különböző fejezeteiben meghatározásra kerülő tanórai és tanórán kívüli nevelési tevékenységek is, valamint az e tevékenységekhez kapcsolódó folyamatos értékelés. A tanulóktól elvárt követelményeket a

hatályos jogszabályok alapján fogalmaztuk meg. A fenti alapelvek és célok érdekében az intézmény által támasztott követelményeket rögzítettük, a szülők és tanulók által elfogadtattuk. A magatartással kapcsolatos követelményeket a házirendben, a tantervi követelményeket a pedagógiai program helyi tantervében rögzítettük. Kiemelt feladatunk az alapkészségek gyakoroltatása, elsajátíttatása, amely nélkülözhetetlen a tanulók tanulmányi munkájának tovább haladásában. Fontos feladatunk a kompetenciafejlesztő módszerek, eljárások elsajátíttatása és tudatos használatának kialakítása, valamint a kompetenciafejlesztés tárgyi feltételeinek biztosítása.

IV. 1.4 A pedagógiai program megvalósításának feltételei

Tárgyi, infrastrukturális feltételek:

Az intézményben folyó nevelő-oktató munkához rendelkezésünkre kell, hogy álljon mindaz a felszerelés és eszköz, mely jogszabályban meghatározásra került. Ezen felszereléseken és eszközökön kívül intézményünkben szükséges a horvát nyelv és irodalom anyanyelvi oktatásához a szükséges irodalom, nyelvi tablók és taneszközök, valamint a nemzetiségi kultúra, a nemzetiségi önazonosság megismerését, fejlesztését segítő speciális taneszközök biztosítása.

Iskolánk felszereltsége jónak mondható. Rendelkezünk az alapvető berendezési tárgyakkal és a szaktárgyakhoz szükséges legfontosabb szemléltetési eszközökkel.

IV. 1.4.1 A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelőoktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

Az eszközjegyzéket a Pedagógiai program 1.számú melléklete tartalmazza.

IV. 2 Nemzetiségi jelleg

Intézményünkben kétnyelvű horvát nemzetiségi nevelés - oktatás folyik. A Pedagógiai Program és a Helyi Tanterv összeállításánál a jogszabályban megfogalmazott nemzetiségi megfogalmazott irányelveket vettük figyelembe.

A horvát kisebbséghez nem tartozó tanulók részére a nemzetiségi kultúra megismerését célzó tevékenység feladatai:

- A tanulók ismerjék meg a helyi nemzetiségi kultúrát, és vegyenek részt a művészeti csoportok (énekkar, tánc, zene, színjátszás) munkájában.
- Vegyenek részt az iskola és a település számára szervezett rendezvényeken. Kapjanak és vállaljanak feladatot a horvát nyelvű műsorokban is.
- Vegyenek részt a régi hagyományok megőrzésében, gyűjtőmunkában.
- Nevelőik segítségével tudatosuljon bennük a nemzetiségi nyelv fontossága. Ennek érdekében kapjanak ösztönzést a horvát nyelv használatára.
- Vegyenek részt nemzetiségi versenyeken, vetélkedőkön, sportversenyeken.
- Ismerkedjenek meg a horvát médiával (újságok, rádió, TV, Internet).
- Vegyenek részt a testvériskolákkal együtt szervezett programokon.
- Vegyenek részt a nemzetiségi nyelv és kultúra jobb megismerését és művelését célzó kirándulásokon, táborozásokban (nyelvi, zenei, tánc- és olvasótáborok).
- Népismereti oktatás keretében ismerjék meg a magyarországi és az anyaországi horvátok történelmét és kultúráját.

A nevelő- oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Az Intézmény az elfogadott Szervezeti és Működési Szabályzat szerint működik. Ennek alapján és a hatályos jogszabályok tükrében a Nevelési és Pedagógiai program szempontjából lényeges jogszabályok a következők:

Az Intézmény alaptevékenységét a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. alapján végzi.

Ennek értelmében a gyermekek és tanulók rendszeres nevelése- oktatása az intézmény feladata. A tanuló magasabb évfolyamra lépésre történő felkészítése a kötelező tanórai foglalkozások keretében történik, amely tevékenységet a nem kötelező foglalkozások keretében is segítjük.

Fő feladata mellett az intézménynek gondoskodnia kell a tehetséggondozásról, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásáról, a sajátos nevelési igényű gyermekek és tanulók integrált neveléséről- oktatásáról, valamint a gyermekek felügyeletéről.

Az iskola horvát nemzetiségi kétnyelvű általános iskola és négy évfolyamos gimnázium, nyelvi előkészítő évfolyammal. A kisebbségi nevelés szerves részét képezi a magyarországi nevelési- oktatási rendszernek, ilyen formában nevelési és oktatási céljaink is összhangban vannak a jogi szabályozással, amit nemzetiségi tartalmakkal egészítünk ki. Ennek

keretében nevelő és oktató munkánk lényeges eleme a sokoldalú és harmonikus személyiségfejlesztés, az életkori sajátosságok figyelembe vétele, a horvát nyelv és kultúra megismertetése, elsajátítatása, a hagyományok megőrzése, átörökítése.

Intézményünk tevékenységét az alábbi célok határozzák meg:

A magyarországi horvátok felnövekvő nemzedékének biztosítani az általános műveltséget, az alapfokú oktatást, nevelést. Megteremteni a horvát anyanyelven való ismeretszerzés lehetőségét, biztosítva a tanulók érdeklődésének és képességeinek megfelelő továbbtanulást, pályaválasztást.

A tanulók kapjanak felkészítést a magasabb évfolyamra lépéshez, fejlett kommunikációval legyenek képesek eligazodni a tárgyi és személyes világukban.

A személyiség teljes körű kibontakozásának segítése.

Célunk a nemzetiségi identitástudat hangsúlyozott fejlesztése, a tanulóknak a horvátság iránti felelős elkötelezettségének a kibontakoztatása. Nyitottság és tolerancia más népek, fajok, kultúrák és szokások iránt. Célunk kiépíteni az egymás segítésére, az együttérzésre való hajlamot és képességet.

Az intézmény célja továbbá személyiségközpontú nevelőmunkával testben és lélekben egészséges, a környezetével kapcsolatban érzékeny ifjúság nevelése, akik majdan szülővé válva ugyancsak hasonló értékeket kívánnak gyermekeiknek átadni.

A közvetlen társadalmi környezetnek (település, szülők, gyermekek) igényei által meghatározott funkciót magunkévá téve, célunk és feladatunk a nemzetiségi létet elősegítő funkciók karbantartása, úgymint a horvát nemzetiségi nyelv, a kulturális hagyományok, értékek, a folklór, az anyanemzet ismerete, a többségi nemzet kultúrája, törvényei, stb. Intézményünk kiemelt hangsúlyt fektet az európai értékek közvetítésére, melyek a teljes intézményhasználói kör tevékenységét kell, hogy jellemezzék, nemzetiségi és nemzeti értékeinkkel folyamatosan gazdagodva.

A nevelő – oktató munka céljai nevelési- oktatási szakaszonként:

A többcélú intézményünk óvodájának három csoportja van. A nevelés az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja és a nemzetiségek nevelésének-oktatásának irányelvei alapján szerveződik. Célunk az óvodapedagógusok vezetésével végzett kezdeményezéseken keresztül nevelni óvodásainkat, játékos formában ismereteket nyújtani, majd az iskolára

felkészíteni őket. Óvodai programunk értelmezésénél ki kell hangsúlyozni, hogy horvát nemzetiségi kétnyelvű intézményről van szó. Ennek megfelelően a program szerinti tartalmakat horvát és magyar nyelven valósítjuk meg, elsősorban vegyes életszervezésű csoportokban. Épületünk is erősíti azt a szándékot, mely szerint összetartozó közösséget kívánunk kialakítani már az óvodától kezdődően, akik majdan szívesen ápolják nemzetiségi hagyományainkat a nagyobb közösségen belül is.

Intézményünk általános iskolájának nyolc évfolyama van, amelyben általános műveltséget megalapozó nevelés és oktatás folyik. Az általános iskolában a nevelő-oktató munka két tanítási nyelven, horvátul és magyarul folyik.

A tanulók felkészülnek a követelmények teljesítésére, továbbá az érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelő középiskolai, illetve szakiskolai továbbtanulásra és a pályaválasztásra.

Az általános iskola tanulója folytathatja tanulmányait másik általános iskola, szakiskola vagy középiskola megfelelő évfolyamán.

Iskolánk cél és feladatrendszerét elsősorban a tanterv határozza meg. ezek a célok egészülnek ki az alapító okiratban megfogalmazott célokkal, a nemzetiségi horvát iskolák nevelését és oktatását szabályozó dokumentumokkal.

Iskolánk cél és feladatrendszerét elsősorban a tanterv határozza meg, ezek a célok egészülnek ki az alapító okiratban megfogalmazott célokkal, a nemzetiségi horvát iskolák nevelését és oktatását szabályozó dokumentumokkal.

Céljainkból és az elvárásokból fakadó feladataink:

- Az intézményben a kommunikáció nyelve a horvát irodalmi nyelv, azzal, hogy a horvát nyelv dialektusai, tájszólásai tanulóinknál teljes értékű nyelvként lehetnek jelen az irodalmi nyelv teljesebb elsajátításának érdekében.
- Az iskolában a magyar nyelven oktatott tantárgyaknál a szakkifejezések, a tananyaggal kapcsolatos terminológia anyanyelven, horvátul is megtanítandó.
- Az egységes pedagógiai ráhatás érdekében törekszünk arra, hogy a pedagógiai munkát segítő, illetve technikai munkakörben dolgozó felnőttek a nyelvismeret esetén a horvát nyelvet használják tanítványainkkal történő beszélgetéseik során.

1 – 4. évfolyamok

- Az általános iskolába lépő kisgyermekeket a pedagógia célravezető módszereivel átvezetjük az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységébe.
- Továbbfejlesztjük a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot.
- Elemi ismereteket közvetítünk, illetve alapvető képességeket és készségeket fejlesztünk.
- Kifejlesztjük bennük a felelősségtudatot és a kitartás képességét.
- Minták adásával megalapozzuk a tanulókban a tanulási szokásokat, illetve továbbfejlesztjük problémamegoldó – képességüket.
- Segítjük a hátrányos szociális – kulturális környezetből vagy eltérő ütemű érésből adódó lemaradások csökkentését.
- Teret adunk a tanulók mozgásigényének.
- Közösségi neveléssel fogékonnyá tesszük őket szűkebb és tágabb környezetünk megismerésére, hogy életkoruknak megfelelő szinten felismerjék és értékeljék a társadalmi és természeti értékeket.
- Közvetítjük számukra az erkölcsi értékeket, a humánus magatartásmintákat, szokásokat, hogy jellemük, személyiségük a megfelelő irányba fejlődjön.
- Pedagógiai munkánk középpontjába a személyre szóló fejlesztést állítjuk.

5 – 8. évfolyam

Ebben a szakaszban folytatjuk az alsó tagozat nevelő – oktató munkáját, a készségek és képességek fejlesztését, figyelembe véve azt, hogy az 5 – 6. évfolyamokban az integratív – képi gondolkodás dominál, míg 7 – 8.-ban előtérbe kerül az elvont fogalmi és elemző gondolkodás. Ebben a szakaszban eltérő értelmi, érzelmi, testi szocializáltságú, motivációjú, kultúrájú gyerekeket nevelünk, s juttatjuk el őket – egyéni ráhatással is! – további tanulásra, s készítjük őket a társadalomba való majdani beilleszkedésre.

Gimnázium 9-12. évfolyam

Négyosztályos gimnáziumunk általánosan képző középiskola. A benne folyó nevelés és oktatás során részben ugyanazokat az értékeket kívánjuk közvetíteni – a korosztálynak megfelelő módon és szinten -, mint az általános iskolában. Ennek megfelelően az iskolai élet sajátosságai a gimnáziumi képzés szakaszában nagyrészt megegyeznek az előzőekben felsoroltakkal. A továbbiakban csupán az eltérő (csak jellemzően középiskolai) sajátosságokat rögzítjük. Az alapkészségek további elmélyítése mellett a gimnáziumi osztályokban megfelelő teret szentelünk az egyéni képességek kibontakoztatásának, a tehetséggondozásnak, valamint a különböző képességű és tudású tanulók azonos szintre hozásának. Tanórán kívüli lehetőségek: a diákokkal való egyéni foglalkozások (versenyekre, pályázatokra, stb. való fölkészítés), versenyeken való részvétel (OKTV, kerületi tanulmányi versenyek, sport- és kulturális versenyek). Az idegen nyelvek tanulásának hatékonyságát fokozza, hogy a nyelvi csoportok kis létszámúak. A gimnázium 9. évfolyamán felmenő rendszerben vezetjük be az angol nyelv mellett az orosz nyelv oktatását. A néptánc tantárgy oktatása a 9-12. évfolyamon többféle célt szolgál: testmozgás, helyes testtartás kialakítása, egymás elfogadása, ismerkedés a horvát nemzeti kultúrával, közösségi életbe való sikeres beilleszkedés, társas kapcsolatok kialakítása, az egyén felelőssége a közösség iránt, önbizalom erősítése, sikerélményhez juttatás.

A leírtak érdekében:

Fejlesztjük a tanulókban a konstruktív kapcsolatokhoz szükséges képességeket, készségeket.

Fejlesztjük a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját.

Alapvető értékként szoktatjuk őket a megbízhatóságra, a becsületességre és a szavahihetőségre.

A szocializációs nevelési folyamat keretében tudatosítjuk bennük a demokrácia alapvető értékeit, és szoktatjuk őket a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására.

A demokratikus normarendszer gyakorlását kiterjesztjük a természetes és az épített környezet iránti felelősségre is.

Kiemelkedő feladat a nemzeti, nemzetiségi és etnikai hagyományok tudatosítása, illetve ápolásukra való nevelés, különös tekintettel arra, hogy községünk horvát nyelvet.

Erősítjük az Európához való tartozás tudatát, s figyelmet fordítunk az emberiség közös problémáinak bemutatására.

A központilag kiadott kerettantervben a meghatározott általános célokat és feladatokat iskolánkban az alábbi alapelvek szerint szándékozunk megvalósítani:

- munkánkban érvényesüljön a demokratizmus, hogy a demokrácia értékrendjére építve a demokratikus magatartásra készíthessük fel tanulóinkat;
- nevelő – oktató munkánk a nemzeti értékeket szolgálja, fontos szerepet szánva a magyar és horvát hagyományok ápolásának;
- építünk az európai, humanista értékrendre, mert ezzel erősíthetjük az Európához való tartozásunkat;
- nagy figyelmet fordítunk az emberiség előtt álló közös problémák megoldására, hangsúlyozva, hogy ezen a területen felelőssége van az egyénnek, a közösségnek, az államnak és a társadalom egészének;
- kiemelt jelentőséggel foglalkozunk a más népek, kultúránk megismertetésével, megbecsültetésével;
- nevelő munkánk legfőbb szempontja a gyerekközpontúság és a személyiségfejlesztés;

Az iskolánkban folyó nevelő – oktató munka céljait az általános emberi és a nemzeti értékek tanulókkal történő megismertetése, elfogadtatása határozza meg.

Pedagógiai munkánk alapvető feladata, hogy a gyermeki nyitottságra, fogékonyságra, érdeklődésre és aktivitásra építve a személyiségfejlődés szempontjából kiemelten fontos alábbi értékeket tanulóink elsajátítsák, ezek képviselete váljon bennünk meggyőződéssé és határozza meg viselkedésüket, magatartásukat.

- Az élet tisztelete, védelme. A természeti környezet megóvása. Az állatok és növények védelme, szeretete. Fogékonyság az élő és az élettelen természet szépsége iránt.
- Az ember testi és lelki egészsége. Az egészség megőrzésének fontossága. Az egészséges és kulturált életmód iránti igény. A testmozgás iránti igény. Az önellátás képességeinek kialakítása (tisztálkodás, öltözködés, étkezés, környezet rendben tartása). Az egészségvédelem (az egészségre káros szokások ismerete, elutasítása; a balesetek megelőzése).
- Az önismeret, a saját személyiség kibontakoztatásának igénye (önbecsülés, önbizalom). Felelősségvállalás saját sorsának alakításáért (önállóság, kitartás, szorgalom, kreativitás). Nyitottság az élményekre, a tevékenységekre, az esztétikum befogadására és létrehozására.
- Fogékonyság az emberi kapcsolatokra, a barátságra. Hűség, önzetlenség, megértés, tapintat, őszinteség, egymás elfogadása, udvariasság, figyelmesség.
- A család tisztelete, a szülők, nagyszülők megbecsülése, szeretete.
- Kulturált magatartás és kommunikáció a közösségben.

- A világ megismerésének igénye. Igény a folyamatos önművelésre, az értékelés és önértékelés, valamint az önálló tanulás képességeinek kialakítására.
- A szülőföld és Magyarország megismerése, szeretete, megóvása. A nemzeti kultúraápolása: a nemzeti múlt megismerése, megértése, emlékeinek, hagyományainak, jelképeinek tisztelete, ápolása, megbecsülés és hazaszeretet.
- A kisebbségben élő magyarságért érzett felelősség – és közösségvállalás. A hazánkban élő kisebbségek és más népek, nemzetek tisztelete, kultúrájuk, hagyományaik tiszteletben tartása.
- Az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok tisztelete. Az emberek egyenlőségének elismerése. Az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása. Érdeklődés a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény a közéletiségre, a közösségi tevékenységekre. Törekvés a demokrácia érvényesítésére.

Az iskolánkban folyó nevelő és oktató munka feladata, hogy a felsorolt értékek elsajátítását elősegítse. Ezt szolgálják a nevelési program különböző fejezeteiben később meghatározásra kerülő tanórai és tanórán kívüli nevelési tevékenységek, valamint az e tevékenységekhez kapcsolódó folyamatos értékelés.

Nevelési céljaink megvalósítását segítik az iskola pedagógusai által alkalmazott személyiségfejlesztésre irányuló eljárások, nevelési módszerek.

Nevelési módszereink két nagy csoportra oszthatóak:

- Közvetlen (direkt) módszerek azok, amelyeknek alkalmazása során a nevelő közvetlenül, személyes kapcsolat révén hat a tanulóra.
- Közvetett (indirekt) módszerek azok, amelyekben a nevelő hatás áttételesen, a tanulói közösségen keresztül érvényesül

<u>Iskolánk pedagógusai által alkalmazott közvetlen és közvetett nevelési eljárások:</u>

	Közvetlen módszerek	Közvetett módszerek
1. szokások kialakítását célzó beidegző módszerek	• Követelés • Gyakoroltatás • Segítségadás • Ellenőrzés • Ösztönzés	• A tanulói közösség tevékenységének megszervezése • Közös (közelebbi vagy távolabbi) célok kitűzése, elfogadtatása • Hagyományok kialakítása • Követelés • Ellenőrzés • Ösztönzés

2. Magaratási modellek bemutatása, közvetítése.	• Elbeszélés • Tények és jelenségek bemutatása • Műalkotások bemutatása • A nevelő személyes példamutatása	• A nevelő részvétele a tanulói közösség tevékenységében
3.Tudatosítás (meggyőződés-kialakítása)	• Magyarázat, beszélgetés • A tanulók önálló elemző munkája	• Felvilágosítás a betartandó magatartási normákról • Vita

Nevelési céljaink magvalósulását illetően akkor tekinthetjük nevelő és oktató munkánkat sikeresnek, ha iskolánk végzős diákjainak nagyobb hányada a nyolcadik évfolyam végén:

- minden tantárgyból megfelel az alapfokú nevelés-oktatás kerettanterveiben meghatározott továbbhaladás feltételeinek. (természetesen elsődleges célunk az, hogy tanulóink többsége – vagyis több mint ötven százaléka – a minimális követelmények teljesítésén túl az egyéni képességei alapján elvárható legjobb szinten feleljen meg az iskola helyi tantervében megfogalmazott követelményeknek),
- rendelkezik olyan bővíthető biztos ismeretekkel, készségekkel, képességekkel és jártasságokkal, amelyek képessé teszik őt arra, hogy a középiskolás követelményeknek a későbbiekben megfeleljen,
- ismeri a kulturált viselkedéshez, az emberek közötti kapcsolathoz, valamint a közösségben éléshez szükséges viselkedés- és magatartásformákat,
- határozott elképzeléssel bír saját közelebbi és távolabbi jövőjét és sorsát illetően.
- megszerzi a horvát nyelvvizsga bizonyítványt.

A meggyőzés, a felvilágosítás, a tudatosítás módszerei:

- az oktatás valamennyi módszere
- meggyőzés
- minta
- példa
- példakép
- példakövetés
- eszménykép
- bírálat
- önbírálat
- beszélgetés
- felvilágosítás

- tudatosítás
- előadás
- vita
- beszámoló

A tevékenység megszervezésének módszerei:

- követelés
- megbízás
- ellenőrzés
- értékelés
- játékos módszerek
- gyakorlás

A magatartásra ható módszerek:

- ösztönző módszerek
  - ígéret
  - helyeslés
  - bíztatás
  - elismerés
  - dicséret
  - osztályozás
  - jutalmazás
- kényszerítő módszerek
  - felszólítás
  - követelés
  - parancs
  - büntetés

Mivel iskolánk rövid múltra tekint vissza, célunk és feladatunk a haladó hagyományok ápolása, a pedagógiai munka színvonalának folyamatos emelése, a testület pedagógiai kultúrájának folyamatos fejlesztése, az önképzés és szervezett továbbképzés keretében való folyamatos fejlődés, egységes nevelési és oktatási eljárások, követelményrendszerek kialakítása.

A szabadidő hasznos és helyes eltöltésének biztosítása.

Tanulmányi, kulturális és sportversenyek és más, a diákok egymás és iskolák közötti egészséges megmérettetését szolgáló rendezvények támogatása és szervezése.

Nemzetiségi horvát intézményként kiemelt feladatunknak tekintjük a horvát identitástudat megőrzését és fejlesztését, a történelmi és kulturális hagyományok átadását, az asszimiláció megállítását az intézményben lehetséges eszközökkel. Egész-napos szakszerű foglalkozások és ügyeletek lehetőségeivel az időkeret teljes terjedelmében a horvát nyelven való kommunikáció preferálásával kívánjuk kijelölt céljainkat támogatni, a nyelvtudást fejleszteni.

Intézményünk nemzetiségi jellegét az alább felsorolt tevékenységekkel szeretnénk még erősíteni:

- Tudatosítjuk az anyanyelv fontosságát a gyerekekben.
- Ösztönözzük őket az anyanyelv foglalkozáson és tanórán kívüli használatára is.
- Az iskola, az óvoda és a település számára szervezett műsorok, ünnepélyek, rendezvények keretében mindig alkalmazunk horvát nyelvű műsorszámokat is.
- A nemzetiségi kultúra, ápolására művészeti csoportokat szervezünk /énekkar, tánc - és színjátszó csoport/
- Megismerjük a régi népszokásokat, megőrizzük a régi hagyományokat.
- Horvát nyelvű feliratokat, idézeteket, kétnyelvű faliújságokat, plakátokat, dekorációkat helyezünk el a tantermekben és a folyosókon egyaránt.
- Házi versenyeket, vetélkedőket szervezünk.
- Különböző versenyek keretében kapcsolatokat ápolunk és teremtünk más nemzetiségi iskolákkal.
- Célirányos kirándulásokat, táborokat szervezünk. / olvasó, zenei, tánc- és nyelvi táborok /
- Az anyanyelvükön keresztül felkeltjük a tanulók érdeklődését más nyelvek iránt is.
- Törekszünk arra, hogy mielőbb anyaországi testvériskolai kapcsolatot alakíthassunk ki.

A nevelő –oktató munka feladatai:

Az intézmény pedagógiai feladatellátása, tevékenysége a következő:

- 8 évfolyamon folyó általános iskolai nevelés és oktatás
- 4 évfolyamos gimnáziumi oktatás
- nyelvi előkészítő gimnáziumi oktatás
- magyar, mint idegen nyelv oktatása nem magyar állampolgárságú tanulók részére,
- horvát nemzetiségi nyelv oktatása, kétnyelvű tanórák

- idegen nyelv oktatása
- informatika-számítástechnika oktatása
- korrepetálás, felzárkóztató foglalkozás
- tanulói szakkörök szervezése, tartása
- tömegsport foglalkozások, testi nevelés, mindennapos testnevelés
- tanulmányi, művészeti és sportjellegű versenyek, vetélkedők, pályázatok
- iskolai szülői munkaközösség
- egészségnevelés

Az osztályközösségek által szervezett tanulmányi kirándulásokat az igazgatónak be kell jelenteni, valamint az osztályfőnöki munkatervben szerepeltetni. Tanulmányi kirándulás tanévenként egyszer szervezhető, legfeljebb három napos időtartamban. A tanulmányi kirándulás részvételi költségeit a tanulók szülei fizetik.

A nevelő- oktató munka eszközei, eljárásai:

Az intézmény a pedagógiai program helyi tantervében meghatározott tantárgyi struktúrával működik. A tantervi rendelettel meghatározott tartalmak a tantárgyak helyi tanterveinél kerülnek meghatározásra a tantárgynak megfelelően.

A tanórai foglalkozások megszervezésénél a jogszabályokban, az intézmény szervezeti és működési szabályzatában és házirendjében meghatározottak szerint járunk el.

Az intézményben a tanulók számára (előzetes igényfelmérés alapján) az alábbi - az iskola által szervezett - tanórán kívüli rendszeres foglalkozások működnek:

- napközi otthon
- tanulószoba
- egyéb tanórán kívüli foglalkozások:
  - szakkörök
  - énekkar
  - diák sportkör
  - felzárkóztató foglalkoztatások
  - tehetségfejlesztő foglalkoztatások
  - továbbtanulásra előkészítő foglalkozások

A tanórán kívüli foglalkozásokra való tanulói jelentkezés - a felzárkóztató foglalkozások kivételével- önkéntes. A tanórán kívüli foglalkozásokra történő jelentkezés tanév elején történik és egy tanévre szól.

Az iskola programja szerint idegen nyelv választására van lehetőség. A jelenlegi feltételek szerint angol nyelv választható. A gimnáziumban az angol mellett a német és az orosz nyelv tanulását kínáljuk megfelelő létszám esetén.

Intézményünkben, szakértői vélemény alapján, felmentést idegen nyelv értékelése alól bármely tanuló kaphat. Ennek elbírálása során a horvát nyelv nem számíthat idegen nyelvnek még a nem horvát anyanyelvű tanuló esetében sem!

IV. 2.1.1 A napközi otthon működésére vonatkozó általános szabályok:

A napközi otthonba történő felvétel a szülő kérésére történik a szervezeti és működési szabályzat elbírásai alapján.

IV. 3 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk nevelő és oktató munkájának alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét a különféle iskolai tevékenységek megszervezésével széleskörűen fejlessze.

Ebből kifolyólag feladataink:

- a tanulók erkölcsi nevelése, melynek keretében megismertetjük velük, tudatosítjuk és meggyőződéssé fejlesztjük bennük az alapvető erkölcsi értékeket;
- a tanulók értelmi nevelése, melynek keretében kialakítjuk és fejlesztjük bennük önálló ismeretszerzéshez szükséges értelmi képességeket;
- a tanulók közösségi nevelése, melynek keretében tudatosítjuk bennük a társas kapcsolatok fontosságát, kialakítjuk bennük az együttműködési készségeket, az együttélés, a kultúrált magatartás és a kommunikáció szabályait;
- a tanulók érzelmi nevelése, melynek keretében kifejlesztjük az élő és élettelen környezet jelenségeire, a tanulók közösségeire és önmagukra irányuló, aktivitásra késztető érzelmeiket;
- a tanulók akarati nevelése, melynek során az önismeret, a saját személyiség kibontakoztatásával kialakítjuk a tanulókban a kitartást, a szorgalmat, a céltudatosságot és az elkötelezettséget;

- a tanulók nemzeti nevelése, melynek során megismertetjük őket a szülőhely, éa a haza múltjával és jelenével, a nemzeti hagyományokkal, a magyarság kultúrájával, emlékeivel, felébresztve és ápolva bennük a hazaszeretet érzését;
- a tanulók horvát nemzetiségi tudatának nevelése, a falu saját hagyományainak megismerése és ápolása, az identitástudat erősítése;
- a tanulók állampolgári nevelése, melynek keretében megismertetjük velük az lapvető állampolgári jogokat és kötelességeket, és rászoktatjuk őket az iskolai és a helyi közéletben való részvételre;
- a tanulók munkára nevelése, melynek során tudatosítjuk bennük az emberek által végzett munka jelentőségét, és gyakoroltatjuk velük önellátásukat, környezetük rendbentartását;
- a tanulók testi nevelése, melynek során fejlesztjük testi képességüket, kialakítjuk bennük az egészséges életmód iránti igényüket és az egészségvédelem fontosságát, hogy egészséges, edzett személyiségekké váljanak.

IV. 4 Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

IV. 4.1 Célok, feladatok az egészségnevelésben:

- A tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek egészségük megőrzése és védelme érdekében.
- Ismerjék fel a tanulók azt, hogy milyen összefüggés van az életmód, viselkedés, környezet és az egészségi állapot között.
- Az egészségnevelés során megszerzett ismeretek, tapasztalatok ösztönözzék a diákokat arra, hogy kialakuljon bennük az önmagukkal szembeni felelősségérzet, segítsen nekik a további életük során az életmódbeli döntések meghozatalára, ezzel is segítve, hogy az egészséget támogató magatartásformák, megoldási módok alternatívaként jelenjenek meg mindennapi éltünkben.
- Az egészségnevelési munkánk eredményeként váljon érthetővé és élményszerűvé a tanulók számára az „egészséges" - „kevésbé egészséges" tevékenységi formák közti különbség és a pozitív életszemlélet.
- Ismerkedjenek meg a tanulók az aktív életmód által kínált előnyökkel, elsősorban a mindennapi mozgás kedvező élettani hatásaival, ezáltal a saját fizikai képességeik megőrzésében játszott szerepével.
- Feladatunk segíteni a diákokat, hogy átéljék a szűkebb és tágabb környezetért vállalt felelősség érzését, ismerjük fel egyéni lehetőségeiket a természetvédelem területén.

A nevelésben résztvevő személyek:

- Az iskola minden pedagógusa az erre alkalmas tanórai és tanórán kívüli foglalkozások során.
- Iskolai egészségügyi szolgálat: iskolaorvos, védőnő.
- Iskolán kívüli meghívott szakemberek.

IV. 4.2 Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása tanírási órákon belül (osztályfőnöki, biológia és testnevelés óra) és délutáni csoportfoglalkozásokon valósul meg.

A 20/2012.EMMI rendelet 7.§ (1.)ak szerint „az alapfokú művészeti iskola kivételével az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai tervet kell készíteni.”
Alapelv: Az elsősegélynyújtás alapjait minden tanuló ismerje meg és sajátítsa el.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

Az elsősegélynyújtás alapjait készség szinten tudják alkalmazni a tanulók a szükséges élethelyzetekben.

Feladatok: A tanítási órákon és a szabadon választható foglalkozások terhére szervezett órákon megismertetni az elsősegélynyújtás alapjait a tanulókkal elméleti és gyakorlati alkalmazás tekintetében.

TANTÁRGY/FOGLALKOZÁS	TEMATIKUS EGYSÉG	TARTALOM
természetismeret **6. osztály**	egészségtan	elsősegélynyújtás elemi ismeretei
biológia –egészségtan **8. osztály**	• szépség, erő, egészség • a szervezet anyag – és energiaforgalma • a belső környezet állandóságának biztosítás	• bőrsérülések és ellátásuk • mozgássérülések és ellátásuk • betegvizsgálat/hármas érzékelés • átjárható légutak biztosítása • újraélesztés • vérzések ellátása • alkoholmérgezett, drog hatása alatt álló állátása • zavart tudatú ellátása

Prevenció: a balesetvédelmi rendszabályok megismerése, alkalmazása.

Iskolánk rendelkezik balesetek megelőzésére és elsősegély-nyújtási ismeretekre vonatkozó programmal.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

- szaktárgyanként minden tanév első hetében balesetvédelmi oktatást tartunk
- tanév közben minden veszélyhelyzetre felhívjuk a tanulók figyelmét, a tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokon
- veszélyes pontok felderítése a közlekedésben – tanulmányi séták alkalmával
- veszélyhelyzetek felismerése – az épület elhagyása, szituációs játékok (bombariadó, tűzriadó)

Segítő kapcsolatok – kapcsolódási pontok:

- Környezetvédelmi programok, iskolai rendezvények, katasztrófavédelmi nap, tűzoltó verseny
- Szülők bevonása a programokba:
  - családversenyek
  - elsősegély-nyújtó verseny
  - közlekedés biztonsági vetélkedő
  - túrázás
- Veszélyes helyzetek megszüntetése az iskolában és környezetében
- Az iskolaorvos és a védőnő alkalmi ellenőrzést, méréseket végez, tanórákon és osztályfőnöki órákon aktuális témákban előadást tart
- Interneten meghirdetett levelező szakkörökön való részvétel – önkéntes.

IV. 5 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A tanulók közösségében, illetve közösség által történő nevelésének megszervezése, irányítása iskolánk nevelő – oktató munkájának egyik legfontosabb, alapvető feladatai.

Ennek fő területei iskolánkban:

- a tanórák
- tanórán kívüli foglalkozások
- szabadidős tevékenységek
- diák önkormányzati munka

A négy terület sajátos foglakoztatási formái abban megegyeznek, hogy ezek a tevékenységek hozzájárulnak

- az egyén (tanuló) közösségi magatartásának kialakításához,
- véleményalkotó, véleménynyilvánító képességének fejlődéséhez,
- a közösségi szokások, normák elfogadásához (etikai értékrend),
- a másság elfogadásához,
- az együtt érző magatartás kialakításához,
- a harmonikus embertársi kapcsolatok fejlesztéséhez.

A tanulói közösségek fejlesztésével kapcsolatos feladataink:

- a különféle iskolai tanulói közösségek megszervezése,
- életkori fejlettség figyelembevételével a tanulóközösségek fejlesztése,
- az önkormányzás képességeinek kialakítása,
- a tanulói közösségek tevékenységének megszervezése,
- a közösségek egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása,

IV. 5.1 A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok

- az osztályfőnöki órák tevékenységei
- a szaktárgyi órák lehetőségei
- osztályok közötti tantárgyi versenyek

IV. 5.2 Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai

- napközis tevékenység
- szakköri foglalkozások
  - népitánc
  - énekkar
  - informatika
  - tömegsport
  - angol
  - német
  - tambura
  - a műsorokra való készülés
- papírgyűjtés

- környezetvédelmi tevékenység
- biogazdálkodásra szoktatás
- osztálykirándulások múzeumlátogatással
- üzemlátogatások
- látogatás és foglalkozás a megyei könyvtárban
- iskolai kirándulások

IV. 5.2.1 iskolai kirándulások:

Az intézmény életében fontos szerepet játszanak a tanulmányi kirándulások és a tanulmányi csereprogramok, melyeknek keretében tanulóink tanulmányi heteket töltenek majd a testvérintézményekben. Ezek a programok a tanórai kereteken kívül esnek, viszont módszerbeli sokszínűséget biztosítanak a nevelési és tanulmányi célok megvalósításához.

- alsósok: évente 1 alkalommal 1 napos kirándulás Dunántúl nevezetességeinek megismerése
- felsősök: évente 1 alkalommal 3 napos kirándulás

Az országjáró kirándulások megvalósulása esetén a kirándulás költségei a szülőket terhelik. Az iskola a meglévő pályázati lehetőségek kihasználásával próbálja enyhíteni a terheket. Ezeken az ún. fizetős kirándulásokon a részvétel önkéntes. Megszervezésére az előzetes igény felmérés alapján az igazgató ad engedélyt.

IV. 5.3 Szabadidős foglalkozások:

- klubdélutánok
- gyalog- és kerékpártúrák
- erdei kirándulások
- korcsolyázás
- uszodalátogatás
- színházlátogatás
- mozi látogatás
- videózás
- farsangi karnevál
- játszódélutánok

IV. 6 A pedagógusok feladatai, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

A pedagógusok legfontosabb feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- A tanítási órákra való felkészülés
- A tanulók dolgozatainak javítása
- A tanulók munkájának rendszeres értékelése
- A megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése
- Különbözeti, felvételi, osztályozó vizsgák lebonyolítása
- Kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése
- A tanulmányi versenyek lebonyolítása
- Tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok
- Felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken
- Iskolai kulturális és sportprogramok szervezése
- Osztályfőnöki, munkaközösség- vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása
- Az ifjúságvédelemmel kapcsolatos teendők ellátása
- Szülői értekezletek, fogadóórák megtartása
- Részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken
- Részvétel a munkáltató által elvégzett továbbképzésen
- A tanulók felügyelete óraközi szünetekben és ebédeléskor
- Tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepélyek, rendezvények szervezése
- Iskolai ünnepségeken, rendezvényeken való részvétel
- Tanítás nélküli munkanapokon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés
- Iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés
- Szertárrendezés, a szakleltárak, szaktantermek rendben tartása
- Osztálytermek rendben tartása, dekorációjának kialakítása

Az osztályfőnököt az igazgató bízza meg minden tanév júniusában, elsősorban a felmenő rendszert figyelembe véve.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola ifjúságvédelmi felelősével.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Órát látogat az osztályban.

IV. 7 A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

IV. 7.1 A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

IV. 7.1.1 A tanórán belüli fejlesztési lehetőségek

- differenciálás
- csoportmunka
- szorgalmi feladatok
- gyűjtőmunka
- egyéni munka
- kiselőadás
- könyvbemutató

IV. 7.1.2 Tanórán kívüli fejlesztési lehetőségek

Tehetséggondozásra, képességfejlesztésre elsősorban szakköröket szervezünk. A mindenkori nevelőállomány, gyerekanyag, tantárgyfelosztás, szülői és tanulói igények figyelembevételével a következőket ajánlja az iskola:

- nemzetiségi hagyományőrző
  - /tánc, ének-zene, népszokások, népviselet, gyűjtőmunka/
- horvát anyanyelvi
- néptánc
- énekkar
- informatika
- sport
- vöröskeresztes
- kézműves
- színjátszó
- természetvédelmi
- tantárgyi
  - /továbbtanulásra felkészítő a 7. és 8. o. számára/

Minden tanév elején van lehetőség a szakköri jelentkezésre. Megfelelő létszám /8 fő/ esetén indítható a szakkör. Aki jelentkezik valamelyikre, kötelezettséget vállal ezen időtartam alatt rendszeresen részt venni a foglalkozásokon.

IV. 7.1.3 További tanórán kívüli lehetőségek

- versenyekre való felkészítés
- versenyeken való részvétel
- vetélkedők szervezése
- meghirdetett vetélkedőkön való részvétel
- színház, mozi hangverseny látogatás
- múzeumok, kiállítások, megtekintése
- könyvtárlátogatás
- előadások látogatása helyben és Szombathelyen kulturális bemutatókon való részvétel

IV. 7.2 A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program

A tanulási, tárgyi nehézségek kiküszöbölésének lehetőségei:

- napközibe való beíratás
- korrepetálás
- új, belépő tárgyak esetén a jegyre történő értékelés 1-2 hónapos elhalasztása
- SNI tanulók felzárkóztatása külön fejlesztő órák keretében
- Tanulószoba létrehozása a gyenge tanulmányi eredményt elért tanulók számára.

IV. 7.2.1 A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése

A magatartási és beilleszkedési nehézségek áthidalását a csoportos és egyéni foglalkozásokon végezzük, melynek lehetőségei:

- játék
- kötetlen beszélgetés
- szabadidős programok

A kötetlen tanórán kívüli foglalkozások körét a tanulók igénye, valamint a pedagógusok szakos ellátottsága határozza meg. Ezek a lehetőségek beilleszthetőek a tanítás menetébe is.

IV. 8 <u>Az ifjúságvédelemi feladatok ellátása</u>

IV. 8.1 Az iskola feladata

Az iskola a gyermekvédelem terén is megteremti az együttműködést a családdal, a szülői munkaközösséggel, az önkormányzattal, az egészségügyi szervekkel, a területi gyermek - és ifjúságvédő szervekkel.

<u>Az együttműködés esetei:</u>

- amennyiben a szenvedélybeteg szülő veszélyezteti a gyermek egészséges fejlődését, az iskola jelzi a hivatalos szerveknek
- amennyiben a szenvedély betegség jelei /drog, alkohol, játékszenvedély, dohányzás, stb./ értesítjük a szülőket, súlyosabb esetben a hivatalos szerveket is
- amennyiben tapasztaljuk a gyermek nem megfelelő ellátását /étkezés, öltözködés, higiénia/, jelezzük a hivatalos szerveknek.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Az iskola – így iskolánk – egyik fontos feladata a közoktatási feladatok ellátása mellett a szociális funkciók teljesítése. Ehhez szükséges a szociális hátrányokkal küszködők feltérképezése, problémáik megismerése. Munkánk során okokként a következőket figyeljük.

A családi mikrokörnyezetből adódó hátrányok:

- családi struktúra (csonka család, házasságon kívüli születés)
- családi légkör (érzelmi kötődés, összetartozás hiánya)
- családi nevelés hibái (kulturálatlanság, szeretethiány, kényeztetés, alkoholizmus, brutalitás, szembehelyezkedés az iskolával, felügyelet hiánya)
- rossz lakáskörülmények (egészségtelen lakás, zsúfoltság, higiéniai lehetőségek hiánya)
- táplálkozás gondjai (túltáplálás, alultáplálás, egyoldalúság)
- a gyermek hosszú vagy súlyos betegségéből adódó gondok
- a szülők munkanélküliségéből adódó problémák

Az iskolai környezet ártalmai:

- iskola-éretlenül való beiskolázás
- a szükséges gyógypedagógiai áttelepítés hiánya
- túlterhelés
- az egyéni, differenciált foglalkozás hiánya, hibái
- az értékelés, jutalmazás és büntetés hibái
- sikerélmény hiánya, folytonos kudarcok átélése

Egészségügyi okokból adódó hátrányok:

- hosszú, súlyos betegség
- gyenge testalkat, kis teherbírás, kis ellenálló képesség
- gyengébb idegrendszer, elégtelen tűrőképesség

A baráti, lakóterületi és szélesebb társadalmi környezetből adódó ártalmak:

- alkoholizmus
- dohányzás
- drogveszély
- bűnözés

Átmeneti hátrányok:

- tartós betegség miatt hátrányos helyzetűek
- áttelepülés, beköltözés miatt hátrányos helyzetűek

A szociális hátrányok enyhítését az alábbi tevékenységek szolgálják:

- tanév eleji felmérés, szociometria készítése
- folyamatos egyeztetés a gyermekjóléti szolgálat felelősével
- napközis foglalkozás biztosítása
- támogatások biztosítása (étkezési, szociális juttatások, kirándulási, tankönyv, táborozási)
- differenciált foglalkozások szervezése
- tehetséggondozás programok szervezése
- felzárkóztatás, korrepetálás
- családlátogatások
- egészségnevelési, mentálhigiénés segítség
- drog-, és bűnmegelőzési programok
- felvilágosító munka
- pályaorientációs tevékenység
- kapcsolattartás a polgármesteri hivatallal

IV. 9 Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

A 2011.évi CXC köznevelési törvény 48.§ (3) értelmében „ A tanulók, diákkörök, a tanulók érdekeinek képviseletére diákönkormányzatot hozhatnak létre. A diákönkormányzat munkáját e feladatra kijelölt, felsőfokú végzettséggel rendelkező és pedagógus végzettségű személy segíti, akit a diákönkormányzat javaslatára az igazgató bíz meg 5 éves időtartamra.” A 48.§ (4) szerint a diákönkormányzat véleményét ki kell kérni:

- az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezései elfogadása előtt
- az iskolai szociális juttatások elosztási elvének meghatározása előtt,
- az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor
- a házirend elfogadása előtt

IV. 9.1 DÖK felépítése, működése

A szervezet felépítése:

Az iskola minden tanulója tagja lehet a diákönkormányzatnak.

A szervezet vezetését egy demokratikusan megválasztott DÖK vezetőség végzi. Minden felsős osztály két főt delegálhat a vezetőségbe. Az alsó tagozat képviseletét a negyedik osztályok delegáltjai látják el. Havonta egyszer ülésezik.

A vezetőség titkos szavazással (többségi szavazattal) választja meg az iskola DÖK elnökét és helyettesét. Megbízatásuk egy tanévre szól.

A megválasztott képviselő tisztségéből visszaléphet,ekkor új választásra kerül sor.

Az iskolai DÖK tevékenységét a diákmozgalmat segítő pedagógus irányítja.

A diákönkormányzat a nevelőtestület véleményének kikérésével dönt

a) saját működéséről,
b) a diákönkormányzat működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról,
c) hatáskörei gyakorlásáról,
d) egy tanítás nélküli munkanap programjáról,
e) az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működtetéséről

A diákönkormányzat SZMSZ-ét a választó tanulóközösség fogadja el, és a nevelőtestület hagyja jóvá. A diákönkormányzat véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

Az iskolai, diákönkormányzat véleményét – az Nkt. 48. § (4) bekezdésben meghatározottakon túl ki kell kérni:

a) a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
b) a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
c) a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
d) az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához,
e) az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
f) a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához,
g) az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben

Azokban az ügyekben, amelyekben a diákönkormányzat véleményének kikérése kötelező, a diákönkormányzat képviselőjét a tárgyalásra meg kell hívni, és az előterjesztést,

valamint a meghívót – ha jogszabály másképp nem rendelkezik – a tárgyalás határnapját legalább tizenöt nappal megelőzően meg kell küldeni a diákönkormányzat részére.

A diákönkormányzat feladatainak ellátásához térítésmentesen használhatja az iskola, a kollégium helyiségeit, berendezéseit, ha ezzel nem akadályozza az iskola, a kollégium működését.

A diákközgyűlés összehívását az iskolai diákönkormányzat vezetője kezdeményezi.

A diákparlament évente kerül megrendezésre.

Iskolánkban jelenleg nem működik a Diákönkormányzat, de természetesen a tanulók igénye szerint történik a megalakítása.

IV. 10 Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

Az oktatás- nevelés eredményes működéséhez meg kell teremtenünk:

- a pedagógus és tanuló,
- a szülő és pedagógus, valamint
- a szülő és iskola közötti együttműködés rendszerét.

Ezen együttműködés

- alapja:
  - a gyerekek iránt érzett közös nevelési felelősség,
- megvalósulási formái:
  - a kölcsönös támogatás
  - koordinált pedagógiai tevékenység.
- feltétele:
  - a kölcsönös bizalom és tájékoztatás és
  - őszinteség
- eredménye:
  - a családi és iskolai nevelés egysége, és ennek nyomán a fejlődő gyermeki személyiség.

IV. 10.1 A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák

- problémamegoldó beszélgetések (egyéni és csoportos)

- tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások (korrepetálás, versenyre való felkészítés)
- szabadidős foglalkozások, (színházlátogatás, kirándulás, túra, játékdélután, klubdélután, stb.)
- tanórán kívüli foglalkozások (hulladékgyűjtés, műsorra felkészítés, környezetvédelmi tevékenység, stb.)
- szabad tanulói véleménynyilvánítás lehetősége korrekt nevelői válaszadással.

IV. 10.2 A szülők közösségét érintő együttműködési formák:

- szülői értekezlet (tervezett és rendkívüli)
- fogadóóra
- nyílt tanítási nap
- családlátogatás
- pályaválasztási tanácsadás
- közös kirándulás
- írásbeli tájékoztatás
- szóbeli tájékoztatás (személyes és telefonos)
- osztály- család közös programja (túra, játékos vetélkedő)
- szakmai előadások szervezése (logopédus, pszichológus, eü-szakember)
- szülői munkahelyek meglátogatása
- iskolai rendezvényeken szülői segítség igénybevétele (hulladékgyűjtés, karnevál, Nemzetiségi Kupa)
- szülői kíséret igénybevétele (úszás, színházlátogatás, versenyek, kirándulás, üzemlátogatás)
- vendégcsoportok fogadása, elszállásolása

IV. 10.3 A szülői közösség

A szülői közösségbe osztályonként 2-2 főt küldhetnek a szülők. A delegált tagok választják a szervezet tisztségviselőit.

A szülői közösség a munkája során érvényesítheti a szülők jogait, segíti az iskola nevelőmunkáját, és a különböző programok szervezésével színesíti a tanulók iskolai életét.

A szülői közösség és az iskola kapcsolata folyamatos.

IV. 10.4 Egészségügyi ellátás:

Tanulóink egészségügyi ellátását a szerződés alapján megbízott iskolaorvos és védőnő, a fogorvosi szűrést pedig tanévenként a fogorvos végzi. A szülők választása alapján a gyerekek fogászati kezelését is ellátja.

Az iskola dolgozóinak foglalkozás egészségügyi ellátását megbízási szerződés alapján biztosítjuk.

IV. 11 A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata

IV. 11.1 A vizsgaszabályzat hatálya, célja

Azon tanulók osztályzatainak megállapítása, akiknek félévi vagy év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján a jogszabályok és az intézmény Pedagógiai Programja szerint nem lehetett meghatározni, a pedagógiai programban meghatározottaknál rövidebb idő alatt (tanév összevonással) szeretné a követelményeket teljesíteni.

A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

IV. 11.2 A vizsgaszabályzat hatálya

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett *tanulmányok alatti vizsgákra,* azaz:

- *osztályozó vizsgákra,*
- *különbözeti vizsgákra,*
- *javítóvizsgákra*

vonatkozik.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozó vizsgára jelentkezik,
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozó vizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira

- akik átvételüket kérik az intézménybe és ennek feltételeként az intézmény igazgatója különbözeti vizsga letételét írja elő.

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

IV. 11.3 Osztályozó vizsga

Az Intézmény osztályozó vizsgát a félévi és év végi jegyek lezárását megelőző két hétben kell megszervezni.

Osztályozó vizsgát kell tennie teljesítményének értékelése céljából a tanulónak, ha a tanítási év során jogszabályban meghatározott mértékű igazolt és igazolatlan hiányzást gyűjtött össze, s emiatt félévi vagy év végi osztályzatát nem tudta a szaktanár megállapítani.

Az osztályozó vizsgához vezető hiányzás mértéke 250 óra, illetve egy adott tantárgyból a tanítási órák több mint 30 % - a.

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és év végi jegyek lezárását megelőző két hétben, ha

- felmentést kapott –kérelmére - a kötelező tanórai foglalkozások látogatása sajátos helyzete miatt,
- engedélyt kapott arra, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget.

A vizsgázónak az írásbeli vizsgák megválaszolásához rendelkezésre álló idő vizsgatárgyanként 45 perc. Szóbeli vizsga egy vizsgázónak egy vizsganapra legfeljebb három vizsgatárgyból szervezhető. A vizsgáztatás időtartama tantárgyanként 10 percnél nem lehet több.

A tanulmányok alatti vizsgán a közoktatási törvény 30.§ (9) bekezdésének hatálya alá tartozó tanulónál a vizsga során lehetővé kell tenni mindazon mentességek, kedvezmények érvényesítését, amelyet a tanuló megfelelő vizsgálat, szakértői vélemény alapján kapott.

A vizsgán történt bármely szabálytalanság esetén az érettségi vizsgaszabályzatban leírtaknak megfelelően kell eljárni.

A tanulmányok alatti vizsgán elért eredmény csak akkor támadható meg, ha az Intézmény nem a Pedagógiai Programban meghatározott követelményeket kéri számon, vagy a vizsgáztatás során olyan eljárási hiba történt, amely vélhetőleg a tanuló teljesítményét hátrányosan befolyásolta.

Az osztályozó vizsgát megismételni, eredményén javítani nem lehet. Ha a szabályosan megtartott osztályozó vizsga elégtelen, a tanulónak a tanévet ismételnie kell.

IV. 11.4 Különbözeti vizsga

A különbözeti vizsgák időpontját az igazgató határozza meg.

Iskolaváltoztatás vagy külföldi tanulmányok magyarországi folytatása feltételeként írhatja elő az Intézmény a különbözeti vizsga letételét. Abból a tantárgyból vagy tantárgyrészből kell különbözeti vizsgát tennie a tanulónak, amelyet az Intézmény a megkezdeni tervezett évfolyamtól alacsonyabb évfolyamon tanított, s amely tantárgy, tananyag ismerete feltétele a sikeres továbbhaladásnak, a magasabb évfolyamra lépésnek.

A különbözeti vizsga tantárgyainak, tartalmának meghatározása során mindig egyedileg kell az Intézmény vezetőjének határozatot hoznia a jelentkező tanuló ügyében.

IV. 11.5 Javítóvizsga

Ha a tanuló tanév végén – a tantárgyak számától függetlenül- elégtelen osztályzatot kap, javítóvizsgát tehet.

Június 15-ig minden tantárgy javítóvizsga témaköreit az iskola honlapján közzé kell tenni.

Javítóvizsga augusztus 15. és augusztus 31. között – a társiskolákkal egyeztetett időpontban szervezhető.

A javítóvizsga bizottságban a kérdező tanár lehetőség szerint ne a tanulót javítóvizsgára utasító kollega legyen.

A tanulót a vizsga eredményéről azonnal tájékoztatni kell.

IV. 11.6 Pótló vizsga

Abban az esetben, ha a tanuló önhibáján kívül nem tudja teljesíteni az osztályozó/pótló/különbözeti vizsga követelményeit, a teljes vizsga anyagából, vagy a nem teljesített vizsgarészből - kérelmére - pótló vizsgát tehet. Időpontját egyéni elbírálás alapján az igazgató jelöli ki.

IV. 11.7 A tanulmányok alatti vizsgák szervezésének általános szabályai

A vizsgabizottság minimum három főből áll. Az általa ellátandó feladatok

- elnök
- kérdező tanár
- ellenőrző tanár

Az elnök

- felel a szabályok betartásáért,
- ellenőrzi a vizsgázók adatait, vezeti a jegyzőkönyvet,
- ha kell szavazást rendel el

Kérdező tanár(ok)

- csak megfelelő tanári végzettséggel lehet
- lehetőség szerint ne az kérdezze a tanulót, aki vizsgára küldte.

Az igazgató felel a vizsgák szabályos lebonyolításáért.

Ellenőrző tanár

- lehetőség szerint szakos tanár felel a vizsga szabályszerűségéért

IV. 11.7.1 Írásbeli vizsgák általános szabályai

- a tanteremben minden padban csak egy diák ülhet
- a feladatlapot az iskola pecsétjével kell ellátni, fel kell tüntetni a tantárgy megnevezését, a tanuló nevét és a dátumot
- a feladatlap megoldásának ideje 45 perc, kivétel a nyelvi előkészítő évfolyamon a célnyelv ahol 60 perc áll a tanuló rendelkezésére
- a vizsgán használható segédeszközöket a szaktanár tájékoztatása alapján a tanuló hozza magával

Egy vizsganapon két írásbeli vizsga tehető le, de közöttük 10 perc pihenőidőt kell biztosítani, kivétel, pótló vizsga esetén, három írásbeli vizsga tartható

Ha a vizsgázó az írásbelin szabálytalanságot követ el, a felügyelő tanár e tényt jegyzőkönyvben rögzíti, és felvezeti a feladatlapra és jelenti az igazgatónak

Az írásbeli vizsga javítása

- a szaktanár az adott vizsganapon piros tollal kijavítja az írásbeli dolgozatot
- ha a szaktanár arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközöket használt, - rávezeti a feladatlapra és értesíti az igazgatót

IV. 11.7.2 A szóbeli vizsga általános szabályai

- egy napon három szóbeli vizsga tehető le
- a vizsgázónak a vizsga előtt minimum 15 perccel kötelező megjelennie
- a vizsgák ideje alatti várakozáshoz lehetőség szerint pihenő helységet kell biztosítani.
- a szóbeli vizsgán minden vizsgázó tételt húz, a tantárgyakhoz kapcsolódó segédeszközökkel készül az önálló feleletre
- a felkészülési idő legalább 20 perc, kivétel az idegen nyelv ahol nincs felkészülési idő
- a felelet során a tanuló a felkészülési idő alatt készített jegyzeteit használhatja
- a felelet maximum 10 percet tarthat
- ha a vizsgázó az adott tételből teljes tudatlanságról tesz tanúbizonyságot, egy alkalommal póttételt húz
- két tantárgy között a vizsgázó pihenőidőt kérhet
- Ha a szóbelin a vizsgázó szabálytalanságot követ el, az elnök figyelmezteti, jegyzőkönyvet készít és a vizsgabizottság a dönt a szóbeli eredményéről
- szabálytalanságok esetében a vizsgabizottság elnöke értesíti az igazgatót, aki a törvények alapján dönt.

Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Értékelési alapelvek

- Az értékelés legyen: objektív, sokoldalú, megbízható, változatos,
- Alkalmazkodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz.
- Feleljen meg a tantárgyak jellegének.
- A nevelők a tantárgytól függetlenül értékeljék a szép, helyes magyar beszéd használatát.
- Pozitívumként értékeljék - a tantárgy jellegétől és a nevelő nyelvi ismeretétől függően - a tanulóknál a horvát nyelv használatát.
- A nevelők a tanulókat mindenkor tájékoztassák a számonkérés céljáról és funkciójáról /diagnosztizáló, formatív, szummatív/.
- A nevelők törekedjenek a szóbeli és írásbeli számonkérés egyensúlyának megteremtésére.
- Második osztálytól nyolcadikig az osztályozás képezze az értékelés alapját.
- A szaktanár szakmailag és pedagógiailag legyen felelős az értékelésért.

Az értékelés célja

- Az értékelés - az iskoláztatás egész időtartamára kiterjedően - fejlessze a tanulók személyiségét.
- Fejlessze ki önértékelési képességüket.
- Alakítsa ki az önálló tanulásra való igényüket és képességüket.
- Az értékelés irányuljon a tanulók teljesítményére, feladatvégző képességükre, kreativitásukra, együttműködési képességükre, szabálytiszteletükre, eszközhasználatukra, érdeklődésükre.

Az értékelés formái

- Alakuljon ki a szóbeli és írásbeli számonkérés egyensúlya.
- A rendszeres szóbeli számonkérés alapkövetelmény.
- Az l. osztályban továbbra is alkalmazzuk a negyedévenkénti szöveges értékelést. A szóbeli értékelés év közben folyamatos legyen.
- A különböző évfolyamokon továbbra is alkalmazzuk az érdemjegy nélküli értékelés motiváló formáit / pontok, csillagok, matricák, stb. / is.

A szöveges értékelés

Az 1. osztályban negyedéves, féléves, háromnegyed éves és év végi szöveges értékelést kapnak a tanulók.

2. osztályban negyedéves és féléves szöveges értékelést kapnak a tanulók. A 2. osztály második félévétől az ötjegyű skála szerinti érdemjegyekkel osztályozunk.

A szöveges értékelés során az alábbi minősítéseket kaphatják a tanulók:

- kiváló
- jó
- megfelelt
- felzárkóztatásra szorul.

A szöveges értékelés során részt vett jelzést kapnak az alábbi tantárgyakból:

- rajz
- ének
- testnevelés
- technika

Az értékelő lapok megjegyzés rovatában a pedagógus jelzi a szülőknek a gyermek kiemelkedő teljesítményét, illetve azt a tényt, ha a gyermek felzárkóztatásra szorul.

A megjegyzés rovatba kerülhetnek a felmérések százalékos eredményei is.

Az érdemjegyek és az osztályzat

- Az érdemjegyeket bizonyos részteljesítményre, tehát feleletekre, dolgozatokra adjuk.
- A félévi illetve év végi osztályzat az évközi érdemjegyekre alapozva összefoglaló képet ad a tanulók teljesítményéről.
- Osztályozni mindenkor a megalapozott tudást kell!

Fontos, hogy a tanulók osztályzatot kimondottan munkájukra, tudásukra, nem pedig magatartásukra, felszerelésükre, stb. kapjanak. Ne várjunk el a gyerekektől olyan információkat, amelyeket még nem tanultak, és főleg ne adjunk érdemjegyet erre a „tudásra”.

Az osztályzatok tartalma

A tantestület az ötskálás osztályozási módot fogadta el. Fontos tehát, hogy a tanárok ezen skálával az alább megfogalmazott kritériumok alapján állapítsák meg az érdemjegyeket.

Jeles:

- Ismeri a tananyagot, tudása megfelel a követelményeknek.
- Érti, tudja és alkotóan alkalmazza az ismereteket.
- Pontosan, szabatosan fogalmaz.
- Definíciói lényegre törőek.
- 2-5 percig tud összefüggően beszélni.
- Bátran mer kérdezni, problémát felvetni.

Jó:

- A tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés hibával tesz eleget.
- Szóbeli és írásbeli előadásmódjában vannak hiányosságai.

Közepes:

- Ismeretei felszínesek.
- A tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával eleget tesz, nevelői segítségre (javításra, kiegészítésre) rászorul.

- Kevésbé tud önállóan dolgozni.
- Segítséggel képes megoldani szóbeli feladatát.
- Mondatonként felel a tanár kérdéseire.
- Csak néhány mondatot tud összefüggően elmondani.

Elégséges:

- Csak a tantárgyi minimumot tudja.
- Ismeretei hiányosak.
- A továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik.
- A fogalmakat visszaadja, de alkalmazni nem tudja azokat.
- A kérdésekre egyszavas vagy félmondatos válaszokat ad.

Elégtelen:

- Nem tudja a tantárgyi minimumot.
- Az alapvető követelményeket nem teljesíti.

Készségtárgyaknál általános elvként érvényesüljön, hogy nem annyira a teljesítmény színvonalának, hanem bizonyos műveletek rendszeres, lelkiismeretes megvalósításának értékelése történjen.

Az osztályozás eszközrendszere

A tanulók érdemjegyeket az alábbiakra kaphatnak:

Nagydolgozatokra, témazárókra, felmérőkre, írásbeli és szóbeli feleletekre, kiselőadásokra, órai aktivitásra, szorgalmi feladatokra, tantárgyi versenyekre, füzetvezetésre, kiemelt hangsúlyt kapjanak osztályozásnál a szóbeli feleletekre, a nagydolgozatokra, és a témazárókra kapott jegyek.
Egyéb esetekben a szaktanár határozza meg egy-egy érdemjegy súlyát.
A nagydolgozatok száma tantárgyanként - a tanterv előírása szerint - változó.
Tanév végén a tanulók egész évi teljesítményét értékeljük, de számítson a fejlődési tendencia.
A tanulók év közben kapjanak lehetőséget az érdemjegyek javítására.
Egy félévben tantárgyanként legalább 3 jegye legyen a tanulóknak.

IV. 12 A felvétel és az átvétel - nkt. Keretei közötti - helyi szabályai

IV. 12.1 Tanulói jogviszony létesítése

A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik, amely jelentkezés alapján történik. A jogviszony létesítéséről az igazgató dönt a jogszabályok figyelembe vételével. A felvétel, ill. az átvétel feltétele, hogy a tanuló, szülő elfogadja az iskola Pedagógiai Programját, helyi tantervét és házirendjét. Tanév közbeni átvétel esetén a házirendben a tanulót megillető jogok gyakorlása és a számukra előírt kötelezettségek teljesítése a beíratás napjától illetik meg a tanulót, ill. ettől kezdve kérhető számon.

Elsősök beíratása, minden évben a Fenntartó és a Kormányhivatal által meghirdetett időpontban történik.

A szülőnek a beíratáskor hoznia kell:

- a gyermek személyazonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosító vagy a lakcímet igazoló hatósági igazolványt
- és az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító óvodai véleményt

A beírást az igazgató vagy helyettese végzi.

Felvételi kérelem elutasítása:

- az iskola beiskolázási körzetében lakó tanuló kérelmét elutasítani nem lehet,
- körzeten kívüli tanuló kérelmét csak helyhiány esetén lehet elutasítani.

Magasabb évfolyamra, más iskolából jelentkező tanulót a tanítási év során bármikor átveszünk, ebben az intézmény igazgatója dönt.

Ebben az esetben a tanulónak be kell mutatnia:

- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát
- az elvégzett iskolai évfolyamokat tanúsító bizonyítványokat.

Különbözeti vizsga letételére akkor kerülhet sor, ha a tanuló a korábbi tanulmányai során nem tanult valamilyen tantárgyat, amelyre iskolánkban az iskolai tanulmányai folytatásához szüksége van. Ekkor a felkészülést a szülőnek kell biztosítani.

A különbözeti vizsga anyagának összeállításáért és a vizsga lebonyolításáért a szaktárgyi pedagógus a felelős. A különbözeti vizsga letételének határideje félév.

A tanuló felvételének, átvételének tényét a beírási naplóba, a törzskönyvbe, az osztálynaplóba és a bizonyítványba jelezzük.

A tanulói jogviszonyt létesítő tanuló adatait az intézmény vezetője a jogviszony létesítést követő 5 napon belül megküldi a KIR-nek. Az Iroda a tanulónak 11 jegyű azonosító számot képez.

Gimnáziumi felvételi:

Gimnáziumunk két tanulmányi területen indít képzést: gimnáziumi nemzetiségi előkészítő évfolyamon és a gimnázium 9. évfolyamán. A Gimnázium tanulói közé felvétel, vagy átvétel útján lehet bejutni, amely jelentkezés alapján történik. A felvételről vagy átvételről az iskola igazgatója dönt. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre.

CXC törvény 50-51.§ szabályozza a tanulói jogviszony létrejöttét.

A középiskolai felvétel eljárásrendjét tartalmazza:

a) 20/2012. EMMI rendelet 26-45.§

b) a tanév rendjéről szóló miniszteri rendelet

Ezek alapján az iskola elkészíti felvételi tájékoztatóját, melyet a honlapján nyilvánosságra hoz. A felvételi tájékoztató tartalmazza a felvételi eljárásrendet, a kérelmek elbírálásának módját, a speciális elbírálási szabályokat (SNI, BTM).

Az azonos összesített eredményt elérő tanulók esetében az EMMI 40.§ (3) szerint járunk el, amennyiben információink ezt lehetővé teszik.

Belépés az iskola induló évfolyamára:

Gimnáziumunk nem tart felvételi vizsgát.

A tanulók felvételének alapját kizárólag az általános iskola 6-7. tanév év végi, valamint a 8. év félévi jegyeinek (készségtantárgyakon kívül minden) átlaga jelenti. A horvát nyelvtudás szintfelmérése az első tanítási napon történik, szükség esetén a nyelvoktatást csoportbontásban végezzük.

IV. 12.2 Tanulói jogviszony megszűnése

A tanulói jogviszony megszűnik;

- ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján
- az általános iskola utolsó évfolyamának elvégzéséről szóló bizonyítvány kiállításának napján

tanulói jogviszony megszűnését dokumentáljuk: beírási napló, törzskönyv, osztálynapló, bizonyítvány.

Az intézmény vezetője a tanulói jogviszony megszűnését 5 napon belül közli a KIR-rel.

Az osztályba, csoportba sorolás szempontjai:

Az iskolai követelmények teljesítésének nem minden gyermek képes egyformán megfelelni. Ezért az oktatás és a nevelés eredményei attól is függnek, hogy idejében felismerjük a tanulók közötti különbségeket, s rendelkezzünk olyan pedagógiai eszközökkel és módszerekkel, melyek figyelembe veszik a tanulók adottságait. Ennek ismeretében célunk, hogy minden gyermek a képességeihez, tehetségéhez, adottságához, hátrányaihoz, fogyatékosságához igazodó sajátos, egyéni bánásmódot, nevelést kapjon.

Ennek érdekében:

- A gyermek iskolába lépése előtt (az óvodai nevelés befejező szakaszában) tájékozódunk a tanuló beszéd, és tanulási valamint magatartási jellemzőiről,
- eredményes együttműködésre törekszünk a nevelési tanácsadó szakembereivel (pszichológus, logopédus stb.)
- folyamatos kapcsolatot tartunk a tanulási képességet vizsgáló szakértői bizottsággal.

A tanulók beiskolázása a szakértői bizottság szakvéleménye, a szülő igénye alapján történik.

Tanulóinkat integráltan oktatjuk, azoknak a tanulóknak, akiknek arra szüksége van, biztosítjuk a törvény által kötelezően előírt habilitációs és rehabilitációs órákat, egyéni fejlesztési terv alapján, és bevonjuk őket a tanórán kívüli tevékenységekbe. Fokozott figyelemmel kísérjük tanulmányi eredményeiket, családi körülményeik alakulását

IV. 13 **A felvételi eljárás különös szabályai**

Ha más - nem horvát nemzetiségű – iskolából érkezik a tanuló, egy tanév türelmi idő alatt felmentést kap az értékelés alól horvát nyelvből. Az egy tanév elteltével különbözeti vizsgát köteles tenni a tanuló.

Ha külföldről érkezik a tanuló és nem ismeri a magyar nyelvet, egy év türelmi időt kap a magyar nyelv alapjainak elsajátítására, valamint az első évben mentesül az osztályozás alól. A magyar nyelv elsajátítása érdekében heti két órában pedagógus segítségével tanulja a nyelvet.

V. AZ INTÉZMÉNY HELYI TANTERVE

A helyi tanterv alapjául szolgáló kerettantervek, irányelvek és alapprogramok

A 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók:

•Kerettantervek: o Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyamára

o Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyamára

o Kerettanterv a gimnáziumok 9–12. évfolyamára

- Nyelvi előkészítő évfolyam kerettanterve17/2013

o A nemzetiségi nevelés-oktatás kerettanterve

• Irányelvek és alapprogramok: o Irányelvek a nemzetiségi oktatáshoz

o A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

o Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához

o Szakmai ajánlás a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók neveléséhez-oktatásához

Az iskola helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben meghatározott tananyaggal és követelményekkel.

Kizárólag horvát, illetve két nyelven oktatott tantárgyak: horvát nyelv és irodalom, horvát nemzetiségi népismeret, történelem, fizika, földrajz, természetismeret, rajz, ének, technika, osztályfőnöki, testnevelés, mozgáskultúra.

V. 1 A választott kerettanterv megnevezése

Iskolánkban a tanulók az idegen nyelvi órákon az angol **nyelv**et tanulják.

A kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyaga megtalálható az egyes tantárgyak helyi tanterveiben.

A kötelező tanórán kívüli foglalkozások heti órakeretét az alábbi táblázat tartalmazza:

Tevékenységi forma	**Alsó tagozat**	Felső tagozat	**gimnázium**
Korrepetálás	4	**4**	
Fejlesztő foglalkozás	SNI + BTMN	**SNI+ BTMN**	SNI
Iskolai sportkör	1	**2**	2
Szakkörök	2	**5**	4
Felvételire felkészítő (8. osztály)	---	**3**	
Napközis foglalkozás	13 óra/ osztály	**---**	
Tanulószobai foglalkozás	---	**10/csoport**	

V. 2 A választott kerettanterv

Az egyetlen kerettanterv esetén értelemszerűen azt, a kerettantervi alternatívát kínáló tantárgyak tantervei közül a nem emelt óraszámú képzésekben az alábbiakat választjuk:

Tanulási terület - tantárgy	A választott kerettanterv megnevezése
Horvát nyelv és irodalom	Nemzetiség iskolai oktatásának irányelvei – EMMI - és kerettantervei
Horvát nemzetiségi népismeret	Nemzetiség iskolai oktatásának irányelvei – EMMI - és kerettantervei
Magyar nyelv és irodalom	EMMI – alap óraszám
Matematika	EMMI – alap óraszám
Történelem	EMMI – alap óraszám
Állampolgári ismeretek 8. évfolyam	EMMI
Hon és népismeret	EMMI
Etika / Hit- és erkölcstan	EMMI + választott egyháznak megfelelően
Környezetismeret	EMMI
természettudomány (5.-6. osztály)	EMMI
kémia	EMMI - alap óraszám
fizika	EMMI - alap óraszám
biológia	EMMI - alap óraszám
földrajz	EMMI
élő idegen nyelv	EMMI - alap óraszám
művészetek	EMMI
ének-zene	EMMI
vizuális kultúra	EMMI
Dráma és színház	EMMI
Mozgóképkultúra és médiaismeret	EMMI
technika és tervezés	EMMI
digitális kultúra	EMMI
testnevelés	EMMI
közösségi nevelés (osztályfőnöki)	EMMI

Az alábbi óratervek a kerettantervi alap óraterv alapján készültek. A minimális óraszámokat tartalmazó kerettanterveket megemelt óraszámmal szintén tanítjuk horvát

nyelvből, horvát nyelv és irodalomból, a minimális kerettantervi óraszámhoz képest biztosított többlet óraszámot nem jelöljük, az a választott tantárgy esetében mindig heti 2 óra.

Óratervi táblázat

Tanulási területek	Tantárgy	Heti óraszám évfolyamonként 1.	2.	3.	4.
Nemzetiségi nyelv és irodalom	Horvát nyelv és irodalom	6	6	5	5
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	6	6	5	5
Idegen nyelv	Első élő idegen nyelv	0	0	0	2
Matematika	Matematika	4	4	4	4
Történelem és állampolgári ismeretek					
	Horvát nemzetiségi népismeret	1	1	1	1
Etika / hit és erkölcstan	Etika / hit és erkölcstan	1	1	1	1
Természettudomány és földrajz					
	Környezetismeret	0	0	1	1
Művészetek					
	Ének-zene	1	1	1	1
	Vizuális kultúra	1	1	1	1
Technológia					
	Technika és tervezés	1	1	1	1
	Digitális kultúra	0	0	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés					
	Testnevelés	4	4	4	4
	Mozgáskultúra	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret		1	1	1	0
	Összes óra:	27,0	27,0	27,0	28,0
	Órakeret:	27	27	27	28

Tanulási területek	Tantárgy	Heti óraszám évfolyamonként			
		5.	6.	7.	8.
Nemzetiségi nyelv és irodalom	Horvát nyelv és irodalom	5	5	5	5
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	3
Idegen nyelv	Első élő idegen nyelv	2	2	3	3
Matematika	Matematika	4	4	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek					
	Történelem	2	2	2	2
	Állampolgári ismeretek				1
	Horvát nemzetiségi népismeret	1	1	1	1
Etika / hit és erkölcstan	Etika / hit és erkölcstan	1	1	1	1
Természettudomány és földrajz					
	Természettudomány	2	2	0	0
	Kémia	0	0	1	2
	Fizika	0	0	1	2
	Biológia	0	0	2	1
	Földrajz	0	0	2	1
Művészetek					
	Ének-zene	1	1	1	1
	Vizuális kultúra	1	1	1	0
Technológia					
	Technika és tervezés	1	1	0	0
	Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés					
	Testnevelés	4	4	4	4
	Közösségi nevelés (osztályfőnöki)	1	1	1	1
	Mozgáskultúra	1	1	1	1
	Összes óra:	31,0	31,0	33,0	33,0
	Órakeret:	31	31	33	33

Tanulási területek	Tantárgy	Heti óraszám évfolyamonként			
		9Ny	9	10.	11.	12.
Nemzetiségi nyelv és irodalom	Horvát nyelv és irodalom	13	6	6	5	6
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	2	3	4	4	4
Idegen nyelv	Első élő idegen nyelv	3	3	4	4	3
Matematika	Matematika	2	3	3	4	4
Történelem és állampolgári ismeretek						
	Történelem	2	2	2	3	3
	Állampolgári ismeretek	0	0	0	0	1
	Horvát nemzetiségi népismeret	1	1	1	1	1
Természettudomány és földrajz						
	Természettudomány		0	0	0	0
	Kémia	1	1	2	0	0
	Fizika	1	2	3	0	0
	Biológia	1	3	2	2	0
	Földrajz	1	2	1	0	0
Művészetek						
	Ének-zene	1	1	1	0	0
	Vizuális kultúra	0	1	1	0	0
Technológia						
	mozgóképkultúra	0	0	0	1	1
	Digitális kultúra	2	1	1	2	1
Testnevelés és egészségfejlesztés						
	Testnevelés	4	4	4	4	4
	Közösségi nevelés (osztályfőnöki)	1	1	1	1	1
	Mozgáskultúra	1	1	1	1	1
Emelt szintű érettségi		0	0	0	4	4
szabadon tervezhető órakeret		0	1	0	2	4
maximális órakeret		32	34	34	34	34

lehetséges nemzetiségi órakeret	36	38	38	38	38
Összes óra:	36	38,0	31,0	33,0	33,0

*A magyar hon- és népismeret tantárgyat – intézményi döntés alapján – az 5–8. évfolyamok tananyagába integrálva tanítjuk. Az intézmény helyi tantervei (magyar nyelv és irodalom, horvát népismeret, földrajz, történelem, ének zene, vizuális kultúra, osztályfőnöki óra) tartalmazzák az integrált tartalmakat és az integrálás módját. (pl. népismeret projektek)

**A dráma és színház tantárgyat részben az 5–8. évfolyamok tananyagába integrálva tanítjuk, részben színházlátogatás (tömbösített órák) keretében. Az intézmény helyi tantervei (magyar nyelv és irodalom, horvát nyelv és irodalom, történelem, osztályfőnöki óra, etika) tartalmazzák az integrált tartalmakat és az integrálás módját.

V. 3 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

V. 3.1 Az 1.–2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése a legfontosabb.

Intézményünk jellegéből adódóan, mivel tanulóink heterogén szintű anyanyelvi környezetből és háttérrel érkeznek, a horvát anyanyelvi kompetenciák kiegyenlítése az egyik legfontosabb feladat.

Az első két évfolyamon még előfordulhat higiéniai szokásokat is gyakoroltató feladat, de az egyik legfontosabb terület a tanulási módszerek kialakítása, a fegyelem és a figyelemkoncentrációjának erősítése. Fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Komoly hangsúlyt fektetünk az önkiszolgáló munkára, mely a kötelességérzet, kötelességtudat kialakulásához is vezet. Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat-és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait. A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével; a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával. A személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával. A biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat az alapvető képességek, készségek

elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával.

A pedagógiai szakaszon belül fontos az óvoda-iskola átmenet problémájának hatékony kezelése, melynek keretében a legszorosabb az együttműködés saját óvodánkkal. Nagy figyelmet fordítunk a tanulástanítására, ami hosszú-távú előnyöket hozhat a későbbikben.

V. 3.2 A 3.–4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik–negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a NAT elveiből következő motiválási és tanulásszervezési folyamat.

Intézményünkben fontos ráhangolni a tanulót az anyanyelvi elvárások fokozódására, ami a külső környezet jelentős hatásai miatt nagy nehézségekbe ütközik. A pedagógiai szakasz során már készségszintű folyamatokat figyelhetünk meg tanulóinknál, eddigre ki kellett derülniük az esetleges tanulási nehézségeknek is. Fontos a teljesítmények nyomon követése. Minden pedagógus és szülő együttes felelőssége, hogy tanulóink motiváltsága megfelelő legyen, sikereket érhessenek el az iskolai élet minden területén.

A tanulásszervezési eljárások során nagy hangsúlyt fektetünk a helyi lehetőségekre, melyek szerint a napközi, a délutáni szakszerű segítség tehermentesítő funkciót is elláthat, stresszmentessé teszi a tanulók otthoni felkészülését szüleivel, akik közül gyakran egyikük sem tud megfelelő színvonalú horvát anyanyelvi segítséget nyújtani.

V. 3.3 Az 5.–6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képességegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása. Ennek keretében kerülnek kihangsúlyozásra a tanulási szokások, a tanítási-tanulási környezet változásaiból eredő kihívások. Fontos az önállóságra nevelés, melyet kooperatív módszerekkel igyekszünk elérni. A legváltozatosabb tanulási formákat kínáljuk.

Legfontosabb a tanulói tudás megalapozása, a megbízható alapok megszerzése, melyek a következő pedagógiai szakaszban alapul szolgálhatnak az érdeklődés specializációjához is. A kialakult kulcskompetenciák magabiztosabbá teszik a tanulót, a bekapcsolásuk és bekapcsolódásuk az aktív tanítási-tanulási folyamatokba erősítik együttműködési készségét,

csökkentik a sztereotípiák mentén működő tanulói teljesítményértékelést, objektívebb önértékelést támogatnak.

V. 3.4 A 7.–8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik–nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata– a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben –a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaorientációra.

- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat-és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;
- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával;
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni;
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákatés a tanulásszervezési módokat;
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni;
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani;•az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása;
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatás

A 9-12. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítás

A gimnázium ezen évfolyamain folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaorientációra.

- A XX. századi totális diktatúrák jellemzőinek feldolgozása, az általuk elkövetett bűntettek tárgyilagos megismertetése a tanulók életkori sajátosságaiból fakadóan különös jelentőségű az alapvető emberi jogi (alkotmányjogi) ismeretek közvetítésével együtt. Ennek keretén belül az Alaptörvény Nemzeti hitvallás és Alapvetés részegységeinek ismertetésével igyekszünk a tanulókat érthető és általuk is értelmezhető ismeretanyaghoz juttatni, mely a felelős, nemzetéért megalkuvás nélkül tenni akaró és tudó, pozitív demokráciaképpel rendelkező állampolgárrá nevelés kulcsfontosságú területe.
- A természettudományi tantárgyak oktatása terén – az adott kompetenciaterület sajátosságaihoz igazodóan – a következők jelentik a prioritást: o természettudományos és műszaki életpályára való szocializáció, o a jelen érdekfeszítő kutatási kérdései, az abba való bepillantás engedése a tanulók számára, o természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő komplex fejlesztése.
- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat,
- kiemelt figyelmet szentelünk a kulcskompetenciák fejlesztésére,
- különböző módszerekkel törekszünk tanulóinkban kialakítani a belső motivációt, mely előmozdítja bennük a tanulás és tudás iránti szomjat és érdeklődést,
- hozzájárulunk a tanuló egyéni képességeinek, tehetségének kibontakoztatásához,
- a különös bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, valamint az egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók esetében alkalmazzuk a sajátos tanulásszervezési megoldásokat,
- alkalmazzuk az egységes alapokon nyugvó tanulási követelményeket, ellenőrzésiértékelési eljárásokat,
- a tanulást érintő lemaradás, illetve a tanulói leszakadás megakadályozása érdekében törekszünk a tanuló személyiségének, szociokulturális hátterének megismerésére,
- segítjük a tanuló tanulási nehézségeinek feltárását és problémái megoldását az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és annak egész területén,
- fejlesztjük a megismerés, a megértés, a tanulás iránti nyitottságot,
- tanulóinkat fogékonnyá tesszük saját környezetük a természet és a társadalom értékei iránt,
- a különös bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, valamint az egyéb

problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók esetében alkalmazzuk a sajátos tanulásszervezési megoldásokat,

- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- törekszünk a tanuló önmagához és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárására, fejlesztésére a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon és az iskolán kívül is,
- kiemelt figyelmet szentelünk a kulcskompetenciák fejlesztésére,
- különböző módszerekkel törekszünk tanulóinkban kialakítani a belső motivációt, mely előmozdítja bennük a tanulás és tudás iránti vágyat és érdeklődést.

Az iskola helyi tantervében a kötelező tanítási órák keretében tanított tantárgyak tananyagai és követelményei teljes egészében megegyeznek az EMMI által kiadott tananyaggal és követelményekkel.

- Idegen nyelvi órákon - fenntartói engedéllyel - lehetőséget biztosítunk a tanulóknak negyediktől nyolcadik osztályig nyelvválasztásra (német, angol). Ezen tantárgyak oktatása csoportbontással történik.
- Az iskola tanulói számára a mindennapi testedzést az alábbi foglalkozások biztosítják:
  - Az első-negyedik évfolyamon a heti 5 kötelező testnevelés óra, amelyből 1 óra tánc és 1 óra sportfoglalkozás (röplabda),
  - minden tanítási napon pedig a játékos, egészségfejlesztő testmozgás.
  - Az ötödik- nyolcadik évfolyamon a heti 5 kötelező testnevelés óra, amelyből 1 óra tánc és 1 óra sportfoglalkozás (röplabda),
  - a kilencedik NY – kilencedik – tizenkettedik évfolyamon a heti 5 kötelező testnevelés óra, amelyből 1 óra tánc és 1 óra sportfoglalkozás (röplabda),
  - az iskolai sportkör különféle sportágakban szervezett foglalkozásai,
  - a napközi otthonban, és a tanulószobán a játékos, egészségfejlesztő testmozgás.

V. 4 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

Az iskolánkban az oktató munka során a tanterv kívánalmainak megfelelő tankönyvet, munkafüzetet, térképet, stb. használunk a tananyag feldolgozásához. A tankönyvjegyzékben nem szereplő taneszközöket a jogszabálynak megfelelően az SZK egyetértésével használjuk. A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál egyéb eszközökre is szükség van (pl.: torna felszerelés, rajz felszerelés, technika felszerelés)

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak kidolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei (illetve, ahol nincs munkaközösség, ott az egyes szaktanárok) határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.

A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) az iskola tájékoztatja. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetére a szülő kötelessége.

A taneszközök kiválasztásánál szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének.
- Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatók.
- A taneszközök használatában a stabilitásra törekszünk új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetjük be.

V. 5 A nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése
- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait
- a mozgásigény kielégítése a mindennapos testneveléssel
- a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztése
- a koncentráció és a relaxáció képességének megalapozása
- fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe
- fokozatosan kialakítjuk a kooperatív- és interaktív tanulási technikákat
- a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés
- a tanulók egészséges terhelése
- személyre szóló fejlesztő értékelés
- helyes magatartásformák megismertetése és gyakoroltatása
- önálló tanulás és önművelés megalapozása

- biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat megalapozása
- alapvető képességek, készségek elsajátítása
- belső motivációk kialakítása változatos szervezési megoldásokkal
- cselekvő tanulás előnyben részesítése
- meglévő ismeretek felhasználása
- differenciálás a tanulás minden területén
- hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, tehetséges tanulók esetében egyéni bánásmód alkalmazása
- tanulás esélyek egyenlőségének biztosítása, különböző tanulásszervezési megoldásokkal
- a tanulók tanulási nehézségeinek feltárása, problémáik megoldásának segítése
- a tanuló személyiségének, képességeinek, szociokulturális hátterének megismerése

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- a 3 – 4. évfolyamon erőteljesebbé válnak – a 4. évfolyam végére már meghatározóan – az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok
- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat-és problémamegoldáshoz, fejlesztjük a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait
- a mozgásigény kielégítése a mindennapos testneveléssel és a sportkörrel
- a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás továbbfejlesztése
- a koncentráció és a relaxáció képességének fejlesztése
- a kooperatív – interaktív tanulási technikák rendszeres alkalmazása
- a kreativitás fejlesztése, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés
- a tanulók egészséges terhelése
- személyre szóló fejlesztő értékelés
- helyes magatartásformák gyakoroltatása
- önálló tanulás és önművelés szorgalmazása
- biztonságos szóbeli és írásbeli szóhasználat továbbfejlesztése
- alapvető képességek, készségek fejlesztése
- belső motiváció változatos szervezési megoldásokkal
- cselekvő tanulás alkalmazása
- meglévő ismeretek beépítése az új tananyagba
- differenciálás a tanítás minden területén
- hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, tehetséges tanulók esetében egyéni bánásmód alkalmazása
- tanulási esélyek egyenlőségének biztosítása különböző tanulásszervezési megoldásokkal

- a feltárt tanulási nehézségek folyamatos figyelemmel kísérése (Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Tanulási Képességet Vizsgáló és Rehabilitációs Szakértői Bizottság…)
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítése szituációs játékok alkalmazásával
- önismeret, önértékelés képességének fejlesztése
- az együttműködés értékének tudatosítása a családban, a közösségekben

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- a felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása
- kreativitás fejlesztése, írásbeliség és szóbeliség egyensúlyára való törekvés, a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló fejlesztő értékelésük
- szövegértelmező és szövegalkotó értelmezés fejlesztése,
- pozitív motiváció kialakítása
- kommunikációs készség fejlesztése
- valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése
- a nyelv logikai elemeinek helyes használata
- tervezés, ellenőrzés igényének kialakítása
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani
- önismeret, önértékelés képességének fejlesztése
- az együttműködés értékének tudatosítása a családban, a közösségekben, a baráti kapcsolatokban, csoporton belül

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

- A felső tagozat 7 – 8. évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaorientációra.
- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása, és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása
- fokozatos kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat

- fejlesztjük az igényes szóbeli és írásbeli közlést, a tanult ismeretek közötti összefüggések felismerését, azok értő alkalmazását
- fejlesztjük kombinatórikus gondolkodást
- megismertetjük és gyakoroltatjuk a helyes magatartási formákat, a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi megalapozásával

A 9-12. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A gimnázium ezen évfolyamain folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaorientációra.

• A XX. századi totális diktatúrák jellemzőinek feldolgozása, az általuk elkövetett bűntettek tárgyilagos megismertetése a tanulók életkori sajátosságaiból fakadóan különös jelentőségű az alapvető emberi jogi (alkotmányjogi) ismeretek közvetítésével együtt. Ennek keretén belül az Alaptörvény Nemzeti hitvallás és Alapvetés részegységeinek ismertetésével igyekszünk a tanulókat érthető és általuk is értelmezhető ismeretanyaghoz juttatni, mely a felelős, nemzetéért megalkuvás nélkül tenni akaró és tudó, pozitív demokráciaképpel rendelkező állampolgárrá nevelés kulcsfontosságú területe.

• A természettudományi tantárgyak oktatása terén – az adott kompetenciaterület sajátosságaihoz igazodóan – a következők jelentik a prioritást: o természettudományos és műszaki életpályára való szocializáció, o a jelen érdekfeszítő kutatási kérdései, az abba való bepillantás engedése a tanulók számára, o természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő komplex fejlesztése.

• mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,

• fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat,

• kiemelt figyelmet szentelünk a kulcskompetenciák fejlesztésére,

• különböző módszerekkel törekszünk tanulóinkban kialakítani a belső motivációt, mely előmozdítja bennük a tanulás és tudás iránti szomjat és érdeklődést,

• hozzájárulunk a tanuló egyéni képességeinek, tehetségének kibontakoztatásához,

• a különös bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, valamint az egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók esetében alkalmazzuk a sajátos tanulásszervezési megoldásokat,

• alkalmazzuk az egységes alapokon nyugvó tanulási követelményeket, ellenőrzésiértékelési eljárásokat,

• a tanulást érintő lemaradás, illetve a tanulói leszakadás megakadályozása érdekében törekszünk a tanuló személyiségének, szociokulturális hátterének megismerésére,

• segítjük a tanuló tanulási nehézségeinek feltárását és problémái megoldását az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és annak egész területén,

• fejlesztjük a megismerés, a megértés, a tanulás iránti nyitottságot,

- tanulóinkat fogékonnyá tesszük saját környezetük a természet és a társadalom értékei iránt,
- a különös bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, valamint az egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók esetében alkalmazzuk a sajátos tanulásszervezési megoldásokat,
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- törekszünk a tanuló önmagához és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárására, fejlesztésére a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon és az iskolán kívül is,
- kiemelt figyelmet szentelünk a kulcskompetenciák fejlesztésére,
- különböző módszerekkel törekszünk tanulóinkban kialakítani a belső motivációt, mely előmozdítja bennük a tanulás és tudás iránti vágyat és érdeklődést.

V. 6 **Mindennapos testnevelés**

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a Köznevelési Törvény 27. §. (11). bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon:

Iskolánkban megszervezzük a mindennapos testnevelést heti 5 testnevelés óra keretében, melyből legfeljebb heti 2 óra kiváltható az alábbiakkal:

- az 1.- 8. évfolyamon a heti öt kötelező testnevelés óra, ebből egy óra népitánc, egy óra röplabda foglalkozás
- versenyszerű sporttevékenységet folytató igazolt, egyesületi tagsággal rendelkező, vagy amatőr sportolói sportszerződés alapján, sportoló tanuló kérelme alapján a tanévre érvényes versenyengedélye és a sportszervezete által kiállított igazolás birtokában a sportszervezet keretei között szervezett edzéssel.

Éves szinten 10 - 10 óra keretében lehetőséget biztosítunk úszás- és korcsolya oktatáson való részvételre.

Az iskola tanulói számára a mindennapi testedzést az alábbi foglalkozások biztosítják:

- az iskolai sportkör szervezett foglalkozásai,
- népitánc foglalkozás
- a napközi otthonban játékos, egészségfejlesztő testmozgás

V. 7 A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

- Iskolánkban pedagógusválasztásra nincs lehetőség, mert több szakos tanárból csak egy van.
- ha a tanulót - kérelmére – felvették a szabadon választott tanítási órára, a tanítási év végéig köteles azon részt venni.
- a szabadon választott tanórai foglalkozást úgy kell tekinteni, mint a kötelező tanítási órát
- az iskolának minden év május 20-áig fel kell mérni, hogy a tanuló milyen szabadon választott tanítási órán, továbbá melyik egyház által szervezett hittanórán, vagy az iskola által szervezett erkölcstan órán kíván részt venni
- a tanulónak vagy kiskorú tanuló esetén a szülőnek írásban kell bejelentenie, ha a tanuló a következő tanítási évben már nem kíván részt venni a szabadon választott tanítási órán, foglalkozáson, továbbá, ha jelentkezni kíván a szabadon választott tanítási órára, foglalkozásra

- A középiskolai oktatásban a választott tantárgyra vonatkozó jogszabályi előírásokat a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. EMMI rendeletben, valamint Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Kormányrendeletben találjuk. A tantárgyválasztás célja, szabályai A középiskolai képzés utolsó két évfolyamán választható tantárgyak célja és feladata a kétszintű érettségi vizsga közép, ill. emelt szintjére, és a felsőfokú tanulmányokra való eredményes felkészítés. A tantárgy választásának lehetőségével minden tanuló élhet. A választás önkéntes. Egy tanuló legalább két, legfeljebb három tárgyat választhat. A választott tantárgy heti óraszáma 2. Az emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítő foglalkozásra az a tanuló jelentkezhet, aki a 9-10. évfolyamon az adott tantárgyból legalább jó (4) eredményt ért el, vagy gyengébb eredmény esetén a szaktanár írásbeli javaslatának alapján erre jogosultságot szerzett. A tantárgyválasztás eljárásrendje A következő tanévre szóló választható tantárgyak körét a szakmai munkaközösségek írásbeli javaslata alapján állítjuk össze, figyelembe véve a pedagógiai programban meghatározott érettségi vizsgatárgyakat. Az iskola igazgatója minden év április 15-éig elkészíti és a fenntartó jóváhagyását követően közzéteszi a tájékoztatót azokról a tantárgyakról, amelyekből a tanulók választhatnak, középiskolában tájékoztatást ad továbbá az érettségi vizsgára történő felkészítés szintjéről is. A tájékoztató elfogadása előtt be kell szerezni szülői szervezet, az iskolai diákönkormányzat és az érintett nemzetiségi önkormányzat véleményét is. A választott órát oktató tanár személyéről a tanulók a jelentkezéskor tájékoztatást kapnak, de a tantárgyfelosztás csak a tanév elején válik véglegessé. Az emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő foglalkozásra írásban, a tanuló és a szülő együttes aláírásával lehet jelentkezni, legkésőbb május 20-ig. (Az alacsony létszám miatt nem induló választott órára jelentkezett tanulók a szorgalmi időszak végéig módosíthatják jelentkezésüket.) A választás két évre szól. Rendkívül indokolt esetben a tanuló kérésére az igazgató a tanév végén engedélyezheti a választás módosítását. Ebben az esetben a kérelemhez mellékelni kell a befogadó szaktanár hozzájárulását is. Változtatás esetén a tanulónak különbözeti vizsgát kell tennie az újonnan választott tantárgy előző évi tananyagából. Ha valakinek az emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő tárgyak leadásának eredményeképp kettő alá csökkenne a választott tárgyak száma, újat köteles fölvenni. Ez a szabály nem vonatkozik azokra, akik a választott tantárgy tanulását sikeres érettségi vizsgával zárták le. A választott óra kötelező érettségi vizsgatárgy esetén min. 3, szabadon választott érettségi vizsgatárgy esetén min. 3 fő részvételével indul. A csoport minimális létszámát az igazgató határozza meg a tantárgy jellege és a hatékony oktató tevékenység érdekében. Tekintettel arra, hogy kis létszámú iskola vagyunk, nem szeretnénk, ha tanulóink emiatt hátrányba kerülnének, igyekszünk közbenjárni fenntartónknál, hogy kevesebb tanuló részére is indíthassunk felkészítő foglalkozást. A kis tanulói létszám kényszerít bennünket arra is, hogy vegyes csoportokat (közép- és emelt szintű) indítsunk az egyes tantárgyakból. Ha a szülő a következő tanévre vonatkozóan az etika vagy a hit- és erkölcstan tantárgyra vonatkozó választását módosítani kívánja, az erre vonatkozó szándékát szintén minden tanév május 20-áig írásban közli az igazgatóval és az érintett egyházi jogi személy képviselőjével. Az

érettségi vizsgára felkészítő foglalkozáson való részvétel a tanítási év végéig kötelező. A választott tanórai foglalkozást az értékelés és minősítés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében úgy kell tekinteni, mint a kötelező tanítási órát.

GIMNÁZIUMBAN VÁLASZTHATÓ ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGYAK

A gimnáziumban választható kötelező érettségi vizsgatárgyak

- horvát nyelv és irodalom,
- magyar nyelv és irodalom,
- matematika,
- történelem,
- nem magyar állampolgár és nem magyar anyanyelvű esetén, illetve ha a középiskolai tanulmányai befejezését megelőző négy tanév közül legalább hármat nem a magyar közoktatási rendszerben végzett, a magyar nyelv és irodalom helyett választhatja a magyar mint idegen nyelv vizsgatárgyat is (ez tehát érvényes a határon túli magyar iskolák tanulóira is),
- egy szabadon választható tantárgy.

Intézményünkben a vizsgázó a horvát nyelv és irodalom vizsgatárgyon kívül legalább két vizsgatárgyból köteles horvát nyelven érettségi vizsgát tenni. A horvát nyelv és irodalom vizsgatárgy szintje valamint az elért eredmény alapján a vizsgázó érettségi bizonyítványa felsőfokú (C2), középfokú (B2) vagy alapfokú (A2) komplex típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

A nem kötelező érettségi vizsgatantárgy választásának feltételei Középszintű érettségi vizsgatárgyat az iskola helyi tantervében szereplő tantárgyak közül választhat a tanuló, amennyiben teljesítette az előírt kimeneti követelményeket. A felkészítést az iskola kötelezően vállalja.

Emelt szintű érettségi vizsgatárgy választását az adott tantárgy követelményeinek legalább jó szinten, emelt szintű tantárgyi óraszámban való felkészülés esetén legalább közepes szintű felkészültség mellett ajánlja iskolánk a kötelező, valamint a tanévenként meghirdetett vizsgatárgyakból. A felkészülés segítését az éves munkatervben megadott formában és a jelentkezés függvényében vállalja iskolánk.

Az érettségi vizsgával kapcsolatos jogszabályt ls. - 100/1997. (VI. 13.) kormányrendelet (vagyis a vizsgaszabályzat) a vizsga megszervezésének és lebonyolításának szabályait, valamint a központi vizsgakövetelményekre épülő vizsgatárgyak általános vizsgakövetelményeit; - a 40/2002. (V. 24.) OM rendelet a központi vizsgakövetelményekre

épülő vizsgatárgyak részletes követelményeit és vizsgaleírását. - 106/2012. (VI. 1.) Kormányrendelet Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Kormányrendelet módosításáról.

A KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA TÉMAKÖREI

A középszintű szóbeli érettségi vizsga témaköreit tantárgyanként a szakmai munkaközösségek dolgozzák ki vizsga-időszakonként, az Érettségi vizsga részletes követelményei, valamint a Vizsgaleírások alapján. Az utóbbi kettő a Mellékletben található meg.

V. 8 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Feladat:

A szociális hátrányok időben történő felderítése, és a problémák szükség szerinti orvoslása.

Helyzetfelmérés:

- a hátrányos helyzetű tanulók felmérése az osztályfőnök közreműködésével, nyilvántartásba vétel
- a problémás családok megismerése
- a szociokulturális háttér felmérése
- a család gazdasági hátterének megismerése
- szülő, gyermek kapcsolat
- tanszer és taneszköz ellátottság a gyermeknél

Megelőzés, gondozás:

- a tanári kar, mint jelzőrendszer működtetése
- a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat bevonása a gyermekvédelmi ügyek konkrét megoldásába
- külső kapcsolatok kiépítése, együttműködés az iskolán kívüli intézményekkel, szakemberekkel
- szabadidős tevékenységek szervezése

- napközi, tanulószoba biztosítása
- hasznos szünidei programok, táborok szervezése
- szülőgondozás, a szülőkkel való együttműködés
- családlátogatások
- a továbbtanulás segítése
- a nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolata
- szoros kapcsolat a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek

V. 9 Tanulmányi munka megszervezése elrendelt vészhelyzet esetén:

Amennyiben az iskolai nevelés-oktatás bármilyen elrendelt vészhelyzet esetén megvalósíthatatlanná válik, intézményünk elsősorban a tantermen kívüli digitális oktatást részesíti előnyben. Az oktatás megszervezésének előfeltétele a technikai eszközök megléte, amit az intézmény pedagógusai számára biztosít. Abból a feltételezésből indulunk ki, hogy a családok és tanulók esetében is rendelkezésre állnak a szükséges technikai feltételek, bár a kimeneti eszközök tekintetében nagyobb változatosságra számítunk. Ennek megfelelően, olyan platformokat használunk, melyek lehetővé teszik a változatos eszközökön keresztüli kapcsolattartást és a szükséges számonkérések és előmeneteli ellenőrzések lebonyolítását.

Az oktatásban a pedagógus szerepe összetett. Egyfelől a pedagógus mint információforrás, a tudás átadója és a különféle kompetenciák fejlesztője áll a tanulók rendelkezésére, másfelől a tanuló önálló tanulását támogató motiváló, irányító, tutor szerepe is van. Egy olyan helyzetben, amikor a pedagógusnak nincs lehetősége közvetlen személyes kapcsolatot fenntartani a tanulókkal, az utóbbi szerepköre válik hangsúlyosabbá: támogatnia kell a tanulók önálló tanulását, információ-felkutatását és -feldolgozását. A tantermen kívüli digitális oktatás bevezetése esetén az intézmény előnyben részesíti azt a megoldást, amikor a teljes intézményi szinten azonos keret-platformon folyik az oktatás, mely a csoportok (tanárokdiákok) digitális kompetenciáinak megfelelően kiegészíthető más távoktatási eljárásokkal, melyek a leghatékonyabb módon támogatják az adott tantárgyak és témakörök tanításának és elsajátításának folyamatát valamint a számonkérési (diagnosztikus-, formatív- és szummatív), értékelési módokat.

A tanuláshoz való jog érvényesítése érdekében a lehetőségeinkhez mérten az infokommunikációs eszközök használatával, távolról, online adunk tájékoztatást a tanulóknak,

támogatjuk őket a tanulásban, jelöljük meg a feldolgozandó tananyagrészeket és határozzuk meg a számonkérés vagy a beszámolás módját.

Fontosnak tartjuk azt is, hogy maradjon reális az a feladatmennyiség, amely a tanulók számára kiadásra kerül. Ezzel párhuzamosan, az értékelést is úgy tervezzük meg, hogy teljesíthető terhet rójon annak résztvevőire, ugyanakkor érthető, világos és reális és fejlődésre is inspiráló visszajelzést biztosítson.

Az értékelés módszerei szerint lehet élő (valós idejű) vagy időben késleltetett beszámoltatás – amelyek támogathatják a gyakorlást és a számonkérést is –, illetve lehet folyamatba ágyazott értékelés.

Az élő (valós idejű) beszámoltatás megvalósítható videókonferencia, telefon, csevegőprogramok, telefonos alkalmazások (például videócsevegések), illetve egyéb irodai vagy tantermi távoktatásos csomag szoftvereinek használatával is.

Az időben késleltetett távoli beszámoltatást segíthetik a fórumok, a megosztott dokumentumok, táblázatok, az online kérdőívek, a különféle tesztek. A pedagógus kérhet a tanulótól házi dolgozatot, prezentációt, multimédiás (fotó, videó, montázs, kollázs, moodboard vagy hangulattábla, gondolattérkép, problémafa) beadandó feladatokat, vagy blogbejegyzést, wiki készítését. Az online tesztek időzíthetők, személyre szabhatók, kiadhatók egyénnek, kisebb vagy teljes csoportoknak, megvalósítható velük a differenciálás. Lehetőség van arra, hogy teszteket valós időben oldjon meg a csoport, de arra is, hogy egyes kérdéseknek utánanézzenek, hozzákeressenek információkat. Készíthetnek a pedagógusok maguk is teszteket, de alkalmasak lehetnek a munkára kész tesztek vagy akár egy-egy kvízjáték is. Az online tesztek kiválthatók e-mailben kiküldött kérdőívvel is, ebben az esetben a tanulók is e-mailben küldhetik be a válaszaikat, az ellenőrzés a pedagógus feladata.

Lehetőség kínálkozik arra is, hogy a tanuló offline oldjon meg feladatot, például készítsen kézzel egy poszter, táblázatot, kreatív, illetve művészi alkotást, és annak digitális változatát (fényképét, hang- vagy videófelvételét) küldje be vagy töltse fel egy előre megadott tárhelyre vagy felületre.

A folyamatba ágyazott értékelést segítik a különféle szavazó- és tesztkészítő rendszerek. A pedagógiai értékelés kiegészülhet a tanulói önértékelési lehetőségekkel. Ilyenek lehetnek a pedagógus által összeállított szempontsorok tanulói önértékeléshez, amelyekre szintén számos példát lehet találni. Ezeket a tanulók kitölthetik táblázatokban, tesztekben is. A pedagógusok bátoríthatják a tanulókat arra is, hogy önreflektív eszközöket használjanak. Ezek lehetnek akár egyszerű ellenőrző listák, akár a tanulás affektív elemeit (motiváció, attitűd, érdeklődés) vagy

egyéb készségek fejlődését (például: időmenedzsment, énhatékonyság, önmotiváció) mérő saját készítésű (vagy az interneten elérhető) gyors tesztek, kérdőívek, felmérések, de a tanulók által készített naplók, rövid szöveges beszámolók, fórumbejegyzések, moodboardok (hangulattáblák), vagy hangulatjelekkel (emotikonokkal) készített visszajelzések a tanulási folyamat egyes lépéseiről, a feladatvégzésről vagy teljesítményükről. Ezeknek az eszközöknek lényeges hozadéka a tanulók önismeretének fejlesztése, és a reflektív szemlélet elsajátítása, amelyek az úgynevezett 21. századi készségek között alapvető fontosságúak.

A pedagógiai értékelést célja vagy funkciója szerint három fő csoportba sorolják.

1. Ilyen helyzetben háttérbe szorul a tanulók tudásszintjét, témához (vagy tanuláshoz) való viszonyulását vagy motiváltsági szintjét megállapító diagnosztikus (helyzetfeltáró) értékelés szerepe, hiszen a háttértudásról, a tanulási alkalmasságról a tanév korábbi vagy későbbi szakaszában feltehetően már elegendő információt szereztek/nek a pedagógusok. Igaz azonban az is, hogy a diagnosztikus értékelést nemcsak a folyamat elején lehet alkalmazni, hanem bármely pontján. A folyamatba ágyazott diagnosztikus értékelés módszerei lehetnek például a mini-tesztek, kvízek, tudáspróbák.
2. A szummatív (összegző) értékelés adott témakör feldolgozásának, tanulási szakasznak vagy folyamatnak a végén annak átfogó értékelését jelenti: célja a tanuló teljesítményének viszonyítása a követelményekhez, ezáltal a tanulói teljesítmény minősítése. Ennek a minősítésnek az eredménye alakítja a félévi és az év végi osztályzatot. A szummatív értékelésre a távoktatásban is szükség van. A szummatív (összegző) értékelés egyik lehetséges módszere az online munka során összeállított elektronikus portfólió, amely a tanulók munkáit, feljegyzéseit, rögzített tapasztalatait és a pedagógus visszajelzéseit gyűjti össze. Ez lehet egy-egy, a tanuló által készített és a pedagógussal megosztott mappa, de akár egybeszerkesztett szöveges fájl is. A portfólió tartalmát és értékelésének a szempontrendszerét a pedagógus és a tanulók közös megbeszéléssel is kialakíthatják. A portfólió kiválóan segíti a tanulói önértékelés fejlődését. Ugyanakkor szummatív értékelésre alkalmasak a fentiekben ismertetett módszerek közül a valós idejű tesztek (amennyiben meg lehet győződni arról, hogy a tanuló egyéni munkáját értékeli), vagy az időben késleltetett módszerek közül a beszámoltatás eszközei is.
3. A távoktatás során a formatív (fejlesztő, formáló, támogató, alakító-segítő) értékelés szerepe előtérbe kerül. A formatív értékelés olyan értékelési eljárás, amelynek célja, hogy megállapítsa a tanuló fejődését, ehhez igazítva a tanulást, ahhoz képest értékel, hogy milyen

tanulási úton képes elérni a tanuló a kitűzött (például a tanterv vagy a feladat által megállapított) célt. A formatív értékelés a fejlődés folyamatát állítja a középpontba, lehetőséget adva az egyéni fejlődési utak bejárására, és a tanulás folyamatos igazítására, korrigálására, alakítására. A formatív értékelés során a pedagógus két fő módon segítheti a tanulók előrelépését: a tanulók haladását, tudásszerzését, ismeret-elsajátítását, önálló kérdésfeltevését, vizsgálódását, tapasztalatszerzését és problémamegoldását megerősítő, támogató visszajelzésekkel, illetve a tanulókat „helyzetbe hozó", a feladat megoldására, alkotó gondolkodásra képessé tevő visszajelzésekkel. A formatív értékelés szerepe azért is fontos a távoktatás során, mert a tanulástanítás folyamatában megszokott, a pedagógusok által jól dekódolt metakommunikatív jelzéseket az online munka során jellemzően nem lehet pontosan érzékelni. Ezért érdemes a pedagógiai folyamatokat eleve úgy tervezni, hogy abban a folyamatba ágyazott, formatív értékelésnek helye legyen. A formatív értékelésben a pedagógus munkáját segítik az önellenőrzést biztosító feladatok és tesztek, amelyek adaptív módon támogatják a tanuló előrehaladását, önálló tananyag-feldolgozását.

V. 10 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A tanulók előmenetele

V. 10.1 A folyamatos továbbhaladás feltételei és követelményei

A tanuló magasabb évfolyamba akkor léphet, ha a tantárgyi követelményeket minden kötelező és választott tárgyban a tanév végén legalább elégséges (2) szinten teljesítette. A tanév végi elégtelen minősítés a javítóvizsgán javítható. (Augusztus hónap második fele.) Ha a tanuló hiányzása az adott tanévben meghaladja a 250 órát, a tanév végén osztályozóvizsgára utasítható, ha nem áll rendelkezésre elegendő számú jegy a tanuló értékeléséhez. A sikertelen osztályozóvizsga vagy a vizsgaengedély elutasítása esetén a tanuló az évfolyam ismétlésére kötelezett.

A nem tanköteles tanuló esetében osztályozóvizsga engedélyezhető. Elutasítás esetén megszűnik a tanuló jogviszonya, anélkül, hogy tanulmányait befejezte volna. Választott tantárgyat leadni - általános szabályként - csak lezárt félév után lehet. A választott tantárgy felvétele a körülmények mérlegelése után a szaktanár, illetve a tagozatvezető igazgatóhelyettes döntése alapján történik. A magántanulói státuszt kérelmezni, a kérést indokolni kell. A magántanuló félévkor és a tanév végén a meghatározott tantárgyakból (minden tárgy, a

készségtárgyak kivételével), az adott évfolyamon osztályozóvizsgát köteles tenni. Az értékelés, minősítés és továbbhaladás rendje ebben az esetben is azonos az általános eljárás rendjével. A magántanuló az osztályozó vizsgára önállóan készül fel, erről a szülő gondoskodik. Hosszabb külföldi tartózkodás esetén a tanuló jogviszonya szünetel. Amennyiben a később visszatér intézményünkbe és a máshol töltött időszakról bizonyítványt hoz, tanulmányait folytathatja.

V. 10.2 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Célunk tágabb értelemben- hogy minden tanuló saját lehetőségeinek optimumáig jusson el értelmi, erkölcsi és testi fejlődésben egyaránt.

Célunk szűkebb értelemben- a kialakított mérési értékelési rendszerben felmérni, hogy az iskola tanulói az adott évfolyamon, illetve a meghatározott mérési szakaszban hogyan tettek eleget iskolánk kerettantervhez igazított helyi tantervében előírt követelményeknek. Kiemelten hangsúlyozzuk a diagnosztikus és a fejlesztő értékelés szerepét és jelentőségét. Meggyőződésünk, hogy a tanulók akkor motiváltabban tanulnak, ha teljesítményük értékelésekor nagyon jól ismerjük a kiinduló állapotot, és ennek függvényében tervezzük meg a folyamatos fejlesztést. Eredményes nevelő- oktató munkánk egyik alapvető feltétele, hogy az értékelési rendszer iskolai szinten is egységes legyen, és azt valamennyien céltudatosan egységesen alkalmazzuk.

Az értékelés csak akkor érheti el a fentiekben vázolt célkitűzéseinket, ha az

- sokoldalú,
- objektív,
- ismeretekre és azok alkalmazására, tevékenységére irányul,
- igazodik a fejlesztési követelményekhez, belépő tevékenységformákhoz, továbbhaladási feltételekhez évfolyamonként, fejlesztési szakaszként,
- változatos (szóbeli, írásbeli, szöveges, osztályzattal történő),
- rendszeres.

Az értékelésnél általában törekszünk:

- a pozitív teljesítmény - motiváció elérésére,
- az optimális értékelési rendszer kialakítására,
- készségtárgyaknál az elméleti és gyakorlati ismeretek összhangjára.

Mérési, értékelési rendszerünk alapelvei

- A pedagógusoknak folyamatosan és rendszeresen össze kell vetniük a tanulók fejlődéséről kapott adatokat a tanulók fejlődése iránt támasztott követelményekkel.
- Az ellenőrzés, értékelés nem szorítkozhat csupán az ismeretek, készségek értékelésére, folyamatosan kell értékelnünk a tanulók képességeinek, egész személyiségének fejlődését.
- A folyamatos nevelői megfigyeléseknél alkalmazzuk a fejlesztő, egyénre szóló szöveges értékelést szóban és írásban (kezdő szakasz).
- Ne csak a tanulók mechanikus emlékezetét vizsgájuk, hanem fejlesszük okkereső, problémamegoldó gondolkodásukat is.
- Az ellenőrzés, értékelés nem lehet fegyelmezés, retorzió eszköze.
- Az ellenőrzéshez megfelelő légkört kell teremteni.
- Fontos, hogy ha az értékelésnek - bármelyik a továbbiakban ismertetett formáját alkalmazzuk- minden esetben tükröznie kell e követelmény és a teljesítés viszonyát. Kialakításánál domináljon a motiváló szándék, az objektivitás.

V. 10.2.1 Az értékelés fajtái

Diagnosztikus értékelés

Célja: előzetes helyzetfeltárás a tanuló tudásáról a tanulás hatékonyságának javítása érdekében. Rögzíti egy-egy tanítási-tanulási szakasz kezdetén a tanulók induló tudásállapotát. Alkalmazása: kiinduló, kezdő szint megállapítása egy-egy tanítási ciklus megkezdésekor, egy-egy új tantervi téma kezdetén, egy-egy téma lezárása előtt. (Az értékelés nem fejeződik ki érdemjegyekben.)

Formatív értékelés

Célja: folyamatos információgyűjtés, a tanítási-tanulási folyamat állandó kísérője. Segítő, formáló szándékú. Felhívja a figyelmet az egyén haladási ütemére, eredményekre, hiányosságokra. A kapott mérési eredmények alapján fejlesztő hatású egyénre vonatkozó, megerősítő vagy korrekciós nevelő- oktató munkát tervezünk. Alkalmazása: a tanítási- tanulási folyamat egészében megerősítésre, korrigálásra, a tanulók önellenőrző, önértékelő képességének fejlesztésére is alkalmas.

Összegző-lezáró-minősítő értékelés

Célja: A tanulók fejlődésének átfogó minősítése. Adott tanítási-tanulási szakasz lezárásakor az elért tudásállapot rögzítése, viszonyítás a követelmények tükrében az induló tudásállapothoz. Cél a minősítés. Alkalmazása: nagyobb tanulási témák, időegységek végén. (félév, tanév vége)

Értékelés pedagógiai szakaszokhoz rendelten

Az első pedagógiai szakaszban, az 1. évfolyamon félévkor és tanév végén, a második évfolyamon félévkor szöveges értékeléssel minősítünk. A 2. évfolyam tanév végétől a 8. évfolyam végéig a félévi és év végi teljesítmények értékelése osztályzattal történik.

Az előzőekben ismertetett értékelési formák mellett más módok és eszközök is alkalmazhatók adott időegység (naponta, hetente) alkalmával. Ez történhet tetszőleges szimbólumok alkalmazásával. A konkrét teljesítményekhez kötődő, alternatív megoldások bármely területen és fejlesztési szakaszban alkalmazhatók.

V. 10.3 Írásbeli feladatok értékelése

Az írásbeli beszámoltatások formái

- nagydolgozatok (magyar irodalomból, matematikából, horvát és német nyelvből)
- témazárók (egy-egy témakör végén minden tantárgyból)
- felmérők (több témakört felölelő felmérések minden tantárgyból)
- írásbeli felet (egy-egy anyag számonkérése)

Az írásbeli beszámoltatások rendje

Az írásbeli beszámoltatások közül – az összefoglaló, rendszerező és gyakorló órák után a tanulóknak tudomására kell hozni az alábbi számonkérések időpontját:

- nagydolgozatok,
- témazárók,
- felmérők.

Az írásbeli feleletek időpontját – mivel csak egy-egy, az előző órán vett tananyagot kérünk számon – nem kell a tanulónak bejelenteni.

Korlátozások

Egy tanítási napon egy adott osztályban 2 nagydolgozatnál vagy 2 témazárónál, valamint 1 nagydolgozatnál és témazárónál, illetve 1 felmérőnél többet nem írhatunk.

Az írásbeli feleletek napi számát nem korlátozzuk.

A számonkéréskor hiányzó tanulóval utólag megíratjuk az írásbeli beszámolókat, ha az előtte lévő összefoglaló, rendszerező és gyakorló órákon jelen volt. Ha a tanuló az előkészítő órák valamelyikéről hiányzott, a beszámolót nem írathatjuk meg vele, ha csak a tanuló maga nem kéri.

Az írásbeli beszámolókat író nevelő – az írásbeli felelet kivételével – legalább 1 héttel a számonkérés előtt a naplóban jelezze a tényt.

Az írásbeli beszámoltatások szerepe, súlya

A tanulóknak egy félévben legalább 3 jegye legyen tantárgyanként. A kapott jegyek közül az érdemjegyek 1/5-e szóbeli feleletre kapott érdemjegy legyen.

Az írásbeli beszámoltatások és a szóbeli feleletek egyforma súlyt kapjanak a félévi és a tanév végi osztályzatokban. Az egyéb módon szerzett jegyek súlyát a szaktanár határozza meg.

Az otthoni (napközis) felkészüléshez előírt szóbeli és írásbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

A tananyag feldolgozásának menetében minden olyan feladat, amelyet a tanítási időn kívül – otthon illetve a napközi otthonban – egyéni munkával végezhetnek el a tanulók, házi feladat. A házi feladat tulajdonképpen az iskolai tanulás, foglalkozás kiegészítése, és alapvető célja az ismeretek gyakorlása, megszilárdítása, emlékezetbe vésése.

V. 10.4 Szóbeli értékelés

Érdemjegyekkel a tantárgyi rendszerbe vont diszciplínákat értékeljük. Havonta értékeljük a tanulók magatartását és szorgalmát is. Bármely a tantárgyi teljesítmény szempontjából releváns tanulói teljesítményt értékelni lehet érdemjeggyel. Az adott nevelőtől és tanulócsoporttól függően ezek a tanulói teljesítmények lehetnek különbözőek. Az iskolai

ellenőrzés, mérés és értékelés célja, hogy megállapításokat tegyen (tényekkel alátámasztva) arról, hogy az intézményi pedagógiai programban meghatározott célok mennyire valósulnak meg, mely feladatokkal lehet a leghatékonyabb célokat elérni. A nevelő-oktató munka értékelése a következő területekre terjed ki: - intézményi oktató-nevelő munka, - pedagógusok oktató-nevelő munkájának értékelése, - tanulói közösségek tevékenysége, fejlődése, - tanulók személyiségfejlődése.

A továbblépés szempontjából releváns periódusban elért teljesítmény megállapításának módja:

- a periódus során szerzett folyamatos értékelések alapján kialakított tanári vélekedés az értékelés alapja.
- 1. osztályban és a 2. osztály első félévében a törvény szerinti szöveges értékelést alkalmazzuk.
- 2. osztály tanév végétől 8. osztály év végéig a tanulói teljesítményeket érdemjegyekkel és osztályzatokkal értékeljük.
- a periódus során a tanuló 1- 5-ig érdemjegyeket kap, melyeknek a teljes periódusban meghatározható átlaga jelenti az osztályzatot.
- az érdemjegyeket a szóbeli, írásbeli és gyakorlati számonkérésnek az adott tantárgyra jellemző és metodikailag megalapozott arányainak betartásával adja a szaktanár.
- az adott periódusok végén átfogó diagnosztikus értékelés is adható. A 6. évfolyam végén a diagnosztikus mérés és értékelés kötelezően megtartandó.
- ha az érdemjegyek átlaga a tanuló hátrányára eltér az átlagtól az osztályozó értekezlet felhívja a szaktanárt az értékelés indoklására és álláspontjának megváltoztatására.
- az első évfolyam során írásos értékelést is kell adni a tanuló előmeneteléről.

A fenti értékelésbe az iskolai oktatás összes tantárgyát bevonjuk, ettől érvényesen eltérni csak a Köznevelési törvény által engedélyezett esetekben lehet. Iskolánkban a leggyakoribb felmentési ok az osztályozás alól a nyelvi különbségekből adódó felzárkózási időszak, melyet a tantestület erre kijelölt bizottsága állapít meg a szükséges mérések és vizsgálatok elvégzésével.

Az osztályzat meghatározásába beszámítható az adott tantárgyhoz vagy műveltségi területhez szorosan kapcsolódó vetélkedő vagy versenyeredmény illetve egyéb rendkívüli érdemjeggyel honorálható teljesítmény.

Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének formái és követelményei, a tanuló tudása értékelésének és minősítésének módja:

- tanév közben a hagyományos értékelési kategóriák szerint értékeljük a tanulókat (érdemjegyekkel, osztályzatokkal), tanév végén az osztályzatok mellett szöveges értékelések is adhatók.
- az adott tanévi nevelési eredmény vagy eredménytelenség szöveges formában kerül értékelésre. (magatartás, szorgalom: példás, jó, változó, rossz, hanyag)
- a kezdő szakaszban az esetleges szöveges értékelést horvát nyelven is megadjuk. Az adott értékelés azonban egyértelműen meghatározza az adott periódusra előírt követelmények teljesítésének szintjét.

A szöveges értékelés a jogszabályoknak megfelelően történik. Az értékelés során az alábbi szempontok érvényesülnek:

- Milyen mértékben sikerült a tanulónak a tantárgy tananyagát, az ehhez kapcsolódó ismereteket elsajátítani?
  - nem sikerült
  - gyengén sikerült
  - megfelelő
  - jól sikerült
  - dicséretet érdemel
- Mennyit fejlődtek a tanuló képességei az előző értékelés óta?
  - Nem fejlődtek
  - keveset fejlődtek
  - sokat fejlődtek
- Milyen a tanuló szorgalma, aktivitása a tantárgy tanítása során?
  - gyenge
  - megfelelő
  - jó
  - dicséretes
- A tanév végén az előírt követelményeknek milyen mértékben felelt meg?
  - nem felelt meg
  - megfelelt
  - jól megfelelt

Szöveges minősítések:

- “nem felelt meg”
- “megfelelt”
- “jól megfelelt”
- “kiválóan megfelelt”

A érdemjegyek és osztályzatok skálája 1 től 5-ig mozog.

Érdemjegyek:

- elégtelen (1)
- elégséges (2)
- közepes (3)
- jó (4)
- jeles (5)

Javaslat a teljesítményszázalékok kialakításához:

100% - 90% = 5
89% - 71 % = 4
70% - 51 % = 3
50% - 31% = 2
30% - 0% = 1

A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt a tárgyat tanító nevelő értesíti a digitális naplón keresztül. A digitális napló bejegyzéseit az osztályfőnök havonta ellenőrzik, és az esetlegesen elmaradt érdemjegyek beírására figyelmeztetik a szaktanárokat. A jegyek beírása az osztályfőnök rendszeres ellenőrzése mellett a szaktanárok felelőssége.

A nevelési eredmények szöveges értékelését a tanítók, tanárok egyénileg fogalmazzák meg a tantestület által meghatározott formai egység megtartásával.

Az értékelés közlésére tanév közben az EMMI által rendszeresített nyomtatványok felhasználásán kívül más, saját előállítású dokumentumokat is használ a szaktanár. A funkciómegosztásról az adott szaktanárnak kell gondoskodnia

A tananyag feldolgozásának menetében minden olyan feladat, amelyet a tanítási időn kívül – otthon illetve a napközi otthonban – egyéni munkával végezhetnek el a tanulók, házi

feladat. A házi feladat tulajdonképpen az iskolai tanulás, foglalkozás kiegészítése, és alapvető célja az ismeretek gyakorlása, megszilárdítása, emlékezetbe vésése.

V. 11 Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Szóbeli házi feladat

Az iskolában elkészített vázlat, rögzített tananyag, illetve a tankönyv anyaga alapján a tanulók átismétlik és megtanulják az előző órán feldolgozott anyagot

Tartalmi bevésés

A különböző tantárgyak keretében feladott tananyagok, értelemszerű, súlypontozott megtanulása, hogy a szóbeli számonkéréskor kerek mondatokban összefüggően tudjon számot adni tudásáról. Írásbeli számonkéréskor lényegre törően és jól ki tudja tölteni – feladatlapokat meg tudja oldani az írásbeli munkát.

Szó szerinti bevésés

A fontos definíciók és a kijelölt versek illetve prózai műrészletek szöveghű megtanulása.

Írásbeli házi feladat

Különböző típusú feladatok gyakorlás céljából történő önálló megoldása. Az írásbeli feladatok jó megoldásának feltétele a szóbeli tananyag előzetes elsajátítása.

A szóbeli házi feladatok rendszeres számonkérésének és az írásbeli feladatok folyamatos ellenőrzésének fontos szerepe van abban, hogy a tanulók óráról órára készüljenek, s ezáltal összefüggő, egymásra épülő tudást szerezzenek.

A leírtak alapján intézményünkben a házi feladat meghatározása az alábbi elvek szerint történjen:

- A kötelező házi feladatként feladott szóbeli és írásbeli feladat a tantervek által meghatározott tananyagra támaszkodjon.
- A szorgalmi, tehát nem kötelezőként elvégzendő szóbeli és írásbeli feladat a tantervi anyagon kívüli témákra is kiterjedhet.
- az írásbeli feladatok – a tanulók képességeinek megfelelően – differenciáltak legyenek mennyiségben és nehézségi fokban is,

- az alsó tagozatban írásbeli házi feladatot háromnál több tantárgyból ne kapjanak,
- péntekről hétfőre ne adjunk írásbeli házi feladatot,
- az őszi, téli és tavaszi szünetre csak annyi írásbeli feladatot adhatunk, amennyit egy átlagos tanítási napra adunk,
- készségtárgyakból ne adjunk írásbeli házi feladatot.
- A tanulókat (versenyre készülők, a tantárgy iránt aktívan érdeklődők) egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.
- Az otthoni tanulási idő (írásbeli és szóbeli feladatok elvégzésének együttes ideje) maximum 20-30 percet vehet igénybe egy tantárgyból.
- A napi felkészülés otthoni (napközis, iskolaotthonos, tanulószoba) ideje nem lehet több 1-1,5 óránál.

V. 12 A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerését szolgáló tananyag

Intézményünk horvát nemzetiségi kétnyelvű óvoda, általános iskola. Fenntartója az Országos Horvát Önkormányzat. Az intézménybe felvesszük a horvát nemzetiséghez nem tartozó tanulókat is. A felvétel során nem vizsgálhatjuk a hovatartozást de a jogszabályoknak megfelelően a szülők nyilatkozatot tesznek arról, hogy gyermekük számára kérik a nemzetiségi horvát programot. Ilyen összefüggésben minden gyermek és tanuló az intézményi nevelés és oktatás keretében alapos ismeretekhez jut a településen élő nemzetiség kultúrájával kapcsolatban. A településen élő nem horvát nemzetiségről alapvető ismereteket a nemzetiségi népismeret és különböző multikulturális projektek keretében közvetítünk.

V. 13 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

A csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésénél figyelembe kell venni a rendelkezésre álló órakeretet, az osztály számára engedélyezett foglalkozási időkeretet és a tanulói terhelhetőség maximumát.

A csoportbontás elvei

- horvát nyelvtudás szintje,
- képességek, hatékonyság, eredményesség,
- létszám,
- differenciálás,

- tanulói érdeklődés,
- „nulladik" évfolyamból jövő tanuló.

A választásukat a tanulók és a szülők aláírásukkal megerősítik és tudomásul veszik, hogy az értékelés, a mulasztás, továbbá a magasabb évfolyamra lépés tekintetében úgy kell tekinteni, mintha kötelező tanórai foglalkozás lenne.

A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

A köznevelésről szóló törvény 80.§ (1) bekezdése alapján országos mérés, értékelés keretében gondoskodni kell a tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálatáról. A vizsgálatot a tanév rendjéről szóló rendeletben meghatározott időpontban kell megszervezni a korábbi években rendelkezésre bocsátott, a fittség vizsgálatára alkalmas módszertani anyagok alapján.

A szempontok az alábbiak:

Tevékenysé	Módszerek, eszközök	Mérésértékelés
Aerob álló képesség	Cooper – teszt	12 perces futás, 10 méteres pontossággal
Gyorsasági erő	Helyből távol ugrás Tömött labdadobás hátra	Centiméteres pontossággal 5 cm-es pontossággal
Erő	Karhajlítás, nyújtás fekvő támaszban	Hány db-ot tud a tanuló szabályosan megcsinálni
Erő-állóképesség	Hanyattfekvésből felülés Hason fekvésből	Négy perc alatt mennyit tud megcsinálni a tanuló

Értékelésnél figyelembe vesszük a tanuló önmagához képesti fejlődését.

<u>Általános vizsgálati szempontok</u>

1. A vizsgálat megkezdése előtt a próbázónak tisztában kell lenni a vizsgálat céljával, gyakorlati hasznosságával és az elvégzendő feladatokkal.
   A teljes próbarendszert egy (max.) két héten belül kell elvégezni.
2. A vizsgálati módszert, az erre a célra elkészített mérési útmutató alapján kell elvégezni.
   A próbákat az év folyamán kétszer, ősszel és tavasszal kell elvégezni.

3. Az általános fizikai teherbíró-képesség pontértékeinek meghatározása a táblázatok alapján történik.
4. A motorikus próbákat sportöltözetben, jól szellőző, nagy teremben, illetve szabadtéren célszerű végrehajtani.
5. Minden motorikus próba elvégzését általános és speciális bemelegítés előzze meg.
6. Az általános testi erő, erő-állóképesség mérésére alkalmazott próbák közül a dinamikus erő mérésére alkalmazott próbák közül több, (legalább három) kísérleti lehetőséget kell biztosítani, melyből a legjobb teljesítmény alapján kell a pontértékeket a táblázatban megkeresni és az adatlapra feljegyezni.

A pontérték táblázatok a szakminisztérium kiadványában találhatók.

V. 14 Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

Az iskola egészségnevelési elvei

Az iskola minden tevékenységével, személyi és tárgyi környezetével szolgálja az egészséges életmódra, vagyis a testi és lelki egészségre nevelést.

A tanulókkal kapcsolatos megállapítások

Tanulóink nagy többségé egészséges – a jelenkor egészségtelen szokásaival: hamburgert, chips-et esznek, cukros üdítőket, kólaféléket isznak, a leves nem tartozik az ebédjükhöz, sokat ülnek a számítógép előtt, és késő estig nézik a sokszor lélekromboló televíziós műsorokat. Ezért délelőtt fáradtak, testtartásuk hanyag, órán a fejüket támasztva fekszenek a padon. Gyalogolni nem szeretnek, kerékpározni viszont igen. Otthon fizikai házi munkát keveset végeznek. Tehát tipikusan mai átlaggyerekek. Komoly problémát jelent, hogy a tanulók nagy százaléka reggeli nélkül érkezik az iskolába.

A tanulók körében számon tartott betegségek:

- asztma
- allergia
- testtartási (gerinc) gondok
- pszichikai gondokkal küzd

A betegségekkel küzdő tanulókkal az iskola egészségügyi szolgálat számon tartja, gondozásukat biztosítja, állapotukat folyamatosan ellenőrzi, a testnevelési csoportbeosztást elvégzi. Tanévenként a szolgálat a munkatervét is az intézmény rendelkezésére bocsátja.

Iskolánk - a tankönyvrendeléssel egy időben- felmérést végez és nyilvántartást vezet a tartósan beteg tanulókról. Névsoruk, valamint a REK-es tanulók névsora megtalálható az iskola irattárában.

Tanulási nehézségekkel küzdők

A tanulási nehézségekkel küzdő tanulók névsora megtalálható a mindenkor érvényes fejlesztő naplóban, az osztálynaplók tanulóra vonatkozó oldalának megjegyzési rovatában, valamint az anyakönyvekben. A tanulási nehézségekkel küzdők – a köznevelési törvény értelmében – egyéni fejlesztésben részesülnek. Rendszeres ellenőrzésükről, vizsgálatukról – az iskolavezetéssel karöltve – a szombathelyi székhelyű Vas Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság gondoskodik.

V. 14.1 Az egészségnevelés területei

Közegészségügyi feladatok:

- iskolaorvosi ellátás
- iskolaorvosi, védőnői szűrések elvégzése
  - pszicho-motoros fejlődés
  - érzékszervi működés
  - mozgásszervi működés
  - golyvaszűrés
  - vérnyomásmérés
  - BCG-heg
- fogászati szűrés, kezelés
- kötelező oltások
- fertőző betegségek kezelése
- baleset megelőzés
- baleseti ellátás
- munkavédelem (oktatások megtartása)
- egészséges közétkeztetés

Személyi gondozás

- személyi tisztaság, egyéni higiénia kialakítása,
- egészséges napirend kialakítása,
- egészséges életmódra szoktatás,
- egészséges öltözködés kialakítása,
- egészséges táplálkozás kialakítása,
- az egészségre káros szokások kiszűrése, elhárítása (dohányzás, alkohol, drog)
- az esetleges szenvedélybetegségek kezelése,
- gyógyulást elősegítő magatartásra nevelés (elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat),
- személyes biztonság (közlekedés, rizikóvállalás) kialakítása,
- helyes testtartásra, testedzésre, mozgásra nevelés,
- önmagunk és egészségi állapotunknak az ismerete,
- a személyes krízishelyzetek felismerése és a kezelési stratégiák ismerete,
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexuális felvilágosítás szerepének felismertetése az egészségmegőrzés érdekében,
- AIDS- prevenció,
- az otthoni tanulási helyzet kialakítása,
- az idővel való gazdálkodás szerepe,
- tanulási technikák kialakítása,
- az emberi értékek megismertetése,
- mentálhigiénés feladatok meghatározása a lelki egészség megőrzésére,
- gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenység.

V. 14.2 A megvalósítás lehetőségei

Iskolai programok

Tanórai foglalkozások

A szaktárgyi órák témafeldolgozásai: minden tantárgynak van csatlakozási pontja az egészségfejlesztéssel, ezeket a tanmenetekben piros színű Eü. betűkkel jelölik a nevelők. Kiemelt tantárgyak: természetismeret, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, technika, biológia, kémia, földrajz, etika, informatika, nyelvek

Osztályfőnöki órák: a tanmenetekben az OM kerettantervi segédlete alapján osztályonként be lett építve az e témakörbe tartozó konkrét tananyag.

Tanórán kívüli foglalkozások

- Az alábbi foglalkozások sajátos eszközeikkel kiegészítik, gyakorolják a tanórai programokat:
- napközis foglalkozások,
- délutáni szabadidős foglalkozások,
- játékos rendezvények: filmvetítések, vetélkedők, versenyek,
- egészségnevelési napok, november hónapban vetélkedők szervezése a témához kapcsolódva
- hétvégi iskolai rendezvények,
- kulturális programok,
- sportnapok, sportrendezvények,
- kirándulások, túrák,
- tájékoztató fórumok orvos, védőnők, pszichológus, bűnmegelőzési szakember, stb. részvételével,
- környezetrendezési, szemétszedési, takarítási akciók
- használt elemek, műanyag flakonok, papírhulladék gyűjtése,
- parkosítási tevékenység

Az egészségnevelési célokat és feladatokat segítő kapcsolataink

Külső segítők

- iskolaorvos
- védőnő
- fogorvos
- gyermek- és ifjúságvédelmi felelős
- gyermekjóléti szolgálat
- Nevelési Tanácsadó, Szombathely (pszichológus, logopédus)
- Rendőrség (drog prevenció, bűnmegelőzés)
- Szombathely MJV Önkormányzat
- a helyi Szülői Közösség
- a szülők

Belső segítők

- munkavédelmi felelős
- osztályfőnökök
- nevelőtestület

V. 14.3 Az egészségnevelési tevékenység céljai

Az iskolai egészségnevelés célja az, hogy a tanulók kellő ösztönzést és tudást szerezhessenek egy személyes, és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó, egészséges életvitelhez.

Az egészségneveléssel kapcsolatos legfőbb feladatok

- Az iskola minden nevelési eszközével szoktassa a tanulókat az egészséges életmódra!
- Javítsa testi és lelki állapotukat!
- Pozitív beállítódások és szokások kialakításával segítse elő egészséges személyiségfejlődésüket!
- Ismertesse meg a tanulókkal az egészséges táplálkozás elemeit!
- Kiemelt hangsúlyt fektessen a káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, drog) megelőzésére!
- Nevelési tevékenységével segítse elő a fogyatékosok és hátrányos helyzetűek integrációját!
- Előzze meg az iskolán belüli bántalmazásokat!
- A nemi érés időpontját megelőzően is fordítson gondot a szexuális nevelésre!

Az egyes évfolyamok kiemelt feladatai

A kiemelt feladatokat az osztályfőnöki órák egészségnevelési témái alapján fogalmaztuk meg.

- 3. o.: Rendszeres tisztálkodás, testi higiénia
- 4. o.: A játék, a sport és a testedzés szerepe az egészség megőrzésében
- 5. o.: Egészséges életmód
- 6. o.: A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái
- 7. o.: A serdülőkor érzelmi és lelki problémái
- 8. o.: Küzdelem a káros szenvedélyek ellen

A nevelő tevékenység során el kell érni, hogy a tanulók

- egészséges életvitelt tudjanak kialakítani,
- egészséges állapotukat örömmel éljék meg,
- a harmonikus családi életet értékként tiszteljék,
- ismerjék meg a betegségek megelőzésének módjait,
- legyenek képesek elkerülni a káros szenvedélyekre rászokást,
- fogadják el és segítsék beteg, sérült, fogyatékos embertársaikat,
- ismerjék meg környezetük leggyakoribb, egészséget veszélyeztető tényezőit (háztartás, iskola, közlekedés)
- tudjanak felelősen dönteni a konfliktusok megoldásában,
- legyenek felvilágosultak az őket érintő szexuális kérdésekben.

Biztosítani kell, hogy

- a családban és az óvodában megkezdett testi és mentálhigiénis nevelés folytatódjon,
- mindennapi mozgásban részesülhessenek a tanulók,
- egészséges táplálkozási szokások alakuljanak ki,
- napi, heti és évszakos egészségügyi ritmusok alakuljanak ki,
- a szenvedélybetegségek megelőzhetők legyenek,
- megfelelő szexuális felvilágosításban részesüljenek a tanulók, hogy felelős nemi magatartás alakulhasson ki,
- a tanulók megismerhessék a gyógyhatású, a mérgező illetve az allergiát kiváltó növényeket,
- megismerhessék a kisállattartási, állatgondozói alapismereteket, illetve ezek egészségügyi vonatkozásait.

V. 15 Az iskola környezeti nevelési elvei

A környezeti nevelés tágabb fogalom a közismertebb környezetvédelmi nevelésnél, mivel nemcsak védelemre, hanem kultúrára, világképre és életmódra nevelésről is szó van. Szinte nincs olyan területe az életnek, amelyet ne érintene: van jogi, művészi, tudományos, ipari, szociológiai, politikai világnézeti, és vallási oldala is, ezért komplexebb jelentésű a hagyományos szónál.

Az iskola nevelő-oktató munkájába e sokrétű feladatot kell beépíteni a legcélszerűbb módon és eszközökkel.

A környezeti nevelés célja, hogy

- kialakítsa a tanulókban a környezeti tudatosságot,
- környezettudatos, környezetvédő gondolkodásra neveljen,
- környezetbarát életmódot alakítson ki,
- kialakítsa az ehhez szükséges attitüdöket és készségeket,
- átadja az ehhez szükséges ismereteket,
- új típusú, környezetkímélő életmintákat teremtsen meg,
- célszerű tevékenységekre szoktasson,
- egyéni, elkötelezett, önálló cselekvőképességet alakítson ki,
- a természeti értékek védelmére, környezetvédelmi életvitelre szoktasson,
- környezetvédő személyiséget alakítson ki,
- az e tevékenységek következtében megakadályozza a környezeti válság elmélyülését,
- elősegítse a természet fennmaradását.

A célok megvalósításának feltételei:

- A tanulók természettudományos gondolkodásának fejlesztése.
- A szükséges társadalmi, jogi és gazdasági ismeretek átadása.
- Problémamegoldó gondolkodásra szoktatás.
- A természetben, környezetben való eligazodás képességének fejlesztése.
- Felelős természetvédelmi elkötelezettség kialakítása.
- A tanulók életkori sajátosságainak hangsúlyozott figyelembe vétele.

Egyéb feltételek:

- A környezeti nevelés egyénre irányított legyen.
- A családok kapjanak szemléleti és módszertani segítséget a pozitív környezettudatos élethez.
- A bevezető és kezdő szakaszban azoknak a tevékenységi formáknak az alkalmazása, amelyek kellően motiválják a tanulókat (pl. versenyjelleg, gyűjtemények készítése, csapatversenyek, akciók lebonyolítása, stb.)
- A megismerő tevékenységben a mese és a játék fontosságának figyelembe vétele.
- Pozitív attitüdök kialakítása illetve alkalmazása a megismerő tevékenységben.
- Az összes tantárgyon belül a megfelelő környezeti látás- és gondolkodásmód fejlesztése.
- Tantárgyközi tanítása-tanulási formák szorgalmazása.
- Megfelelő eszközrendszer kialakítása.
- A problémaközpontú tevékenységre törekedve az ismeretközpontúság csökkentése.
- A megismerés folyamatában a koncentrikuság és a fokozatosság alkalmazása (helyi, országos, világszintű gondok).
- A tanórai és a tanórán kívüli lehetőségek ötvözése.

V. 15.1 A környezeti nevelés megvalósításának módjai:

Tanórai lehetőségek

A környezeti nevelés az iskolában tanító minden pedagógus feladata, hiszen nem korlátozódhat csak egyes tantárgyakra. A különböző tárgyak – és oktatóik – összehangoltan szolgálják a célt, mert nemcsak tudást kell átadni, hanem látás és gondolkodásmódot is ki kell alakítani a tanulóban.

A természettudományos tantárgyak keretében a szükséges tudásanyagot adjuk át a tanulóknak, a hozzá tartozó környezeti nevelési tudnivalókkal együtt.

A humán tantárgyak sajátos eszközeivel pedig erősíthetjük a környezeti nevelés céljait, az osztályfőnöki órák keretében pedig komplex környezeti nevelést folytathatunk, legfontosabb funkcióként az egészséges életmódra nevelést a kötelezően biztosítandó évi minimum 10 órával.

Tanórák keretében végezhető tevékenységek

- Tanulmányi séták a településen és közvetlen környékén található élőhelyeken.
- Az iskolakertben és az iskola udvarán, környékén található virágok, növények gondozása.
- Az osztályokban és a folyosókon lévő virágok gondozása.
- Élősarok, kialakítása illetve gondozása az osztályban.
- Téli madáretetés.
- A tízórai maradékainak szelektív gyűjtése, komposztálása.
- A tanulók ösztönzése arra, hogy ne eldobható műanyag palackokban hozzák az innivalót.

Tanórán kívüli lehetőségek

- Tanulmányi kirándulások keretében látogatások a bemutatóhelyeken, tanösvényeken (Jeli arborétum, Őrségi Nemzeti Park, Ság-hegy, Kiskunsági Nemzeti Park, Aggteleki-cseppkőbarlang, Velem: őskori település).
- Intézménylátogatások (múzeumok, üzemek, villanytelep).
- Kerékpártúra
- Gyalogtúra
- Tavaszi és őszi takarítások akcióiban való részvétel
- Használt elemek és akkumulátorok gyűjtése.
- Papírgyűjtés.
- Részvétel az MMIK által szervezett környezetvédelmi játékokban, levelező akciókban.
- Időszakos kiállítások megtekintése az MMIK-ban (hüllő-, madár-, orchidea-, virágkötészet).
- Hulladékok újrahasznosítása (pl. eldobható palackból madáretető, gyertyacsonkból gyertyaöntés, jegyzetelésre, piszkozat írására használt írólapok felhasználása).
- Takarékosságra nevelés (energia-, víztakarékosság).

V. 16 A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

A nevelési folyamat komplexen érvényesül az iskolai tevékenységben. Ahhoz, hogy milyen emberré, milyen értékekkel rendelkező személyiséggé válik a tanuló, az iskola a maga eszközeivel és lehetőségeivel jelentősen hozzájárul. A nevelési folyamatban a következő értékek kialakítására törekszünk:

Igényesség:

Az igényszintnek reálisnak kell lennie, az adottságokat, a körülményeket is mindig figyelembe kell venni. Az igényszintet befolyásolhatják a különböző elvárások és követelmények, amelyeket a család, az iskola és egyéb közösségek támasztanak a tanulókkal szemben.

Pozitív értékorientáció:

Kialakulásának eszközei: a család és a szűkebb környezet magatartásmintái, valamint az iskola, a pedagógusok, a közösségek értékelő, helyeslő vagy elutasító magatartása és tevékenysége.

Közösségi jelleg

A következő szociális alapszükségletek kielégítését minden tanuló számára biztosítani kell:

- biztonság és védettség,
- elismerés és viszonzás,
- érvényesülés utáni vágy.

Önállóság:

A közösség - bármennyire is segít, támogat és véd - nem menti fel az egyént a felelősségvállalás, az önálló döntés, illetve a cselekvés kötelezettsége alól.

Fegyelmezettség:

Az elfogadott szabályok, normák betartásában, a követelmények teljesítésében nyilvánul meg.

Kreativitás:

Probléma érzékenyek, nyíltak legyenek.

Érzelmi nyíltság:

Nagy szerepe van a szeretetnek, örömnek, elismerésnek, jutalmazásnak. Tanítsuk meg tanulóinkat az őszinte érzelemnyilvánításra.

Reális önértékelés:

Alakítják a pedagógus jellemzése,

- a társak jellemzése, értékelése
- az önjellemzés,
- a rangsorgörbék.

Ha ezek az értékek beépülnek a tanuló személyiségébe, akkor - képességeiknek megfelelően - a tanulmányi munkájukat is az elvárásoknak megfelelően fogják végezni. Az értékek megvalósítása nem történhet csak iskolai keretek között, a család és az iskola összefogására van szükség. Vigyázzunk, hogy ne alakuljon ki hamis „énkép” /alulértékelés, túlértékelés/ a tanulókban!

A DIÁKOK KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLATÁNAK MEGSZERVEZÉSE

Középiskolánkban meg kell szervezni a tanuló közösségi szolgálatának teljesítésével, dokumentálásával összefüggő feladatok ellátását. A tanuló osztályfőnöke vagy az ezzel a feladattal megbízott felelős (pedagógiai asszisztens vagy az iskolatitkár) a tanuló előmenetelét rögzítő dokumentumokban az iratkezelési szabályok megtartásával nyilvántartja és folyamatosan vezeti a közösségi szolgálattal összefüggő egyéni vagy csoportos tevékenységet. Az Nkt. idevonatkozó jogszabályi rendelkezése értelmében a középiskola elvégzését közvetlenül követő érettségi vizsgaidőszakban az érettségi vizsgák megkezdésének feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása. A közösségi szolgálat együttműködési szervezetek tevékenységenként a következő színtereken valósítható meg: a) egészségügyi, b) szociális jótékonysági, c) oktatási, d) kulturális és közösségi, e) környezet- és természetvédelmi, f) katasztrófavédelmi, g) az óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel, közös sport- és szabadidős foglalkozásokkal. 140 A tanulót fogadó intézménynek a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott tevékenységi területen minden esetben, a (2) bekezdés b) pontjában meghatározott esetekben szükség szerint mentort kell biztosítania. A középiskolánk lehetőleg a 9-11. évfolyamos tanulói számára lehetőség szerint három tanévre, arányosan elosztva szervezi meg vagy biztosít időkeretet a legalább ötven órás közösségi szolgálat teljesítésére, amelytől azonban indokolt esetben a szülő kérésére el lehet térni. A közösségi szolgálatot az adott tanuló esetében koordináló pedagógus az ötven órán belül - szükség szerint a mentorral közösen - legfeljebb öt órás felkészítő, majd legfeljebb öt órás záró foglalkozást tart. A közösségi szolgálat teljesítése körében egy órán hatvan perc közösségi

szolgálati idő értendő azzal, hogy a helyszínre utazás és a helyszínről hazautazás ideje nem számítható be a teljesítésbe. A közösségi szolgálat helyszínén a szolgálattal érintett személy segítése tanítási napokon alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb háromórás, tanítási napokon kívül alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb ötórás időkeretben végezhető. A közösségi szolgálat során a tanuló naplót köteles vezetni, amelyben rögzíti, hogy mikor, hol, milyen időkeretben és milyen tevékenységet folytatott. A közösségi szolgálat dokumentálásának kötelező elemeként a) a tanulónak közösségi szolgálati jelentkezési lapot kell kitöltenie, amely tartalmazza a közösségi szolgálatra való jelentkezés tényét, a megvalósítás tervezett helyét és idejét, valamint a szülő egyetértő nyilatkozatát, b) az e-naplóban és a törzslapon a kijelölt pedagógusnak dokumentálnia kell a közösségi szolgálat teljesítését, c) az iskola a közösségi szolgálat teljesítéséről igazolást állít ki két példányban, amelyből egy példány a tanulónál, egy pedig az intézménynél marad, d) az iskola a közösségi szolgálattal kapcsolatos dokumentumok kezelését az iratkezelési szabályzatában rögzíti, e) az iskolán kívüli külső szervezet és közreműködő mentor bevonásakor az iskola és a felek együttműködéséről megállapodást kell kötni, amelynek tartalmaznia kell a megállapodást aláíró felek adatain és vállalt kötelezettségein túl a foglalkoztatás időtartamát, a mentor nevét és feladatkörét.

V. 16.1 A magatartás értékelésének elvei

Példás magatartású az a tanuló, aki

- a közösség fejlődését, javítását jó kezdeményezéssel, véleményének megfelelő kinyilvánításával, valamint példás viselkedésével elősegíti, és társait is erre ösztönzi;
- szereti a közösségi életet, szívesen tevékenykedik érte és benne;
- a házirendet megtartja, társait is erre ösztönzi;
- nevelőivel, társaival, szüleivel, minden felnőttel szemben tisztelettudó, udvarias;
- fegyelmezett, megbízható, pontos, segítőkész;
- csendes, passzív magatartás nem példás.

Jó magatartású az a tanuló, aki

- részt vesz a közösségi életben, a rábízott feladatokat elvégzi, iskolai és iskolán kívüli viselkedése ellen általában nincs kifogás;
- a házirendet és az iskolai együttélés szabályait betartja;
- nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tisztelettudó, udvarias;

- fegyelmezett, segítőkész, általában megbízható, pontos;

Változó magatartású az a tanuló, aki

- a közösségi munkában csak vonakodva vesz részt, annak alakítására nincs befolyással, viselkedésével szemben kifogás merül fel, de igyekszik javulni;
- a házirendet és egyéb szabályzatokat csak ismételt, állandó figyelmeztetéssel tartja be ;
- nevelőivel, társaival, szüleivel szemben nem udvarias és nem tisztelettudó;
- társai viselkedését közömbösen nézi;
- figyelme ingadozó, munkája pontatlan;

A tanulók évközi beírások nélkül is kaphatnak változó minősítést.

Rossz magatartású az a tanuló, aki

- munkájával a közösség fejlődését hátráltatja, iskolai viselkedésével rossz példát mutat társainak, hibáit nem látja be;
- közösségi munkát nem végez, másokat is visszatart, szándékosan árt a közösségnek;
- a házirendet ismételt figyelmeztetések ellenére sem tartja be;
- nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tiszteletlen, udvariatlan;
- figyelmetlen, durván beszél, verekszik

A magatartás minősítése

	PÉLDÁS	JÓ	VÁLTOZÓ	ROSSZ
l. Aktivitás, példamutatás	igen jó, nagyfokú	közepes	gyenge	negatív, romboló
2. A közösségi célokkal azonosulás, érdekeinek figyelembe vétele	nagyfokú, élen jár	aktívan részt vesz, ellene nem vét	ingadozó, közömbös	szemben áll, érdektelen
3.Hatása a közösségre	Pozitív	befolyást nem gyakorol	nem árt	negatív
4.Törődés társaival	gondos, segítőkész	segítőkész	ingadozó	közömbös, gátló

5.Házirend betartása	Betartja, ösztönöz	betartja	részben tartja be	sokat vét ellene
6.Viselkedés, hangnem	kifogástalan	kívánnivalót hagy maga után	udvariatlan, nyegle	durva, goromba
7.Fegyelmezettség	nagyfokú	megfelelő	gyenge	elégtelen

V. 16.2 A szorgalomjegyek megállapításának elvei

A tanulmányi munka minősítésénél figyelembe kell venni

- a tanulmányi munka tényezőit,
- a tanuló életkörülményeit, helyzetét,
- egyéni képességeik szintjét.

***Példás szorgalmú* az a tanuló, aki**

- igényli tudása bővítését,
- céltudatosan és ésszerűen szervezi meg tevékenységét,
- munkavégzése pontos, megbízható,
- minden tárgyban elvégzi feladatait,
- munkájában önálló,
- önellenőrzése pontos, rendes,
- kötelességtudata magas fokú,
- munkatempója lankadatlan, mindig figyel, készül, érdeklődik,
- érdeklődése az iskolán kívüli ismeretanyagra is kiterjed,
- egyes iskolai tárgyakban a tantervi követelményeken felül is produkál.

***Jó szorgalmú* az a tanuló, aki**

- figyel az órákon, azokra rendszeresen készül,
- házi feladatait lelkiismeretesen elkészíti,
- rendszeresen, megbízhatóan dolgozik,
- önellenőrzése megbízható,
- tudja, mihez kell segítséget kérnie,
- érdeklődése megmarad az iskolai tananyag keretein belül.

***Változó szorgalmú* az a tanuló, aki**

- teljesítményekben ingadozó,
- időszakonként dolgozik, máskor figyelmetlen, pontatlan,
- figyelme nem tartós, szétszórtság jellemzi,
- önállótlan, csak utasításra kezd munkához,
- nem ellenőrzi önmagát illetve munkáját.

***Hanyag szorgalmú* az a tanuló, aki**

- feladatait nem végzi el,
- figyelmetlenül dolgozik, megbízhatatlan,
- kötelességeivel nem törődik,
- munkájára a teljes közöny, az érdektelenség jellemző.

A szorgalom minősítése

	PÉLDÁS	JÓ	VÁLTOZÓ	HANYAG
1. Tanulmányi munkája	igényes	figyelmes	ingadozó	hanyag
2. Munkavégzése	kitartó, pontos, megbízható	rendszeres	rendszertelen	megbízhatatlan
3. Ált. tantárgyi munkavégzése, Önálló munkavégzése	mindent elvégez	ösztönzésre dolgozik	önállótlan	elvégezfeladatait nem végzi el
4. Többlet feladatot vállal	igen	keveset	ritkán	nem
5. Munkabeosz-tása, önellenőrzése, önálló munka-végzése	igen	jó	közepes	gyenge vagy nincs
6. Tanórán kívüli információk felhasználása	igen gyakori, rendszeres	előfordul	ritkán	egyáltalán nem

V. 16.3 A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

V. 16.3.1 A jutalmazás elvei

Iskolánkban csak a tanulmányi kötelezettségen túl végzett jó munkáért részesülhet jutalomban.

- egyén;
- csoport;
- osztályközösség vagy
- az iskolás egész közössége;

Jutalom jár a versenyeken való részvételért, illetve kimagasló szereplésért.

A jutalmazás módját esetenként az iskola igazgatója, az osztályfőnök vagy az adott szaktanár dönti el.

Tanév közben fegyelmi büntetést kapott tanuló az adott évben jutalomban nem részesülhet.

Egyéni jutalom jár

- a magatartás és a szorgalom terén tanúsított példamutatásért;
- a tanulmányi munkában elért kiemelkedő eredményért;
- a tanórán kívüli foglalkozásokon és versenyeken elért jó eredményért;

Csoportnak jár jutalom

- a példamutató, egységes helytállásért;
- a kiváló eredménnyel végzett együttes munkáért;

A jutalmazás formái:

Tantestületi dicséret

- példamutató tanulmányi munkáért;
- példamutató magatartásért;

Főigazgatói dicséret az iskola közössége előtt

- a tanórán kívüli foglalkozásokon elért kiemelkedő eredményért;

Oklevél

- kiemelkedő tanulmányi munkáért;
- példamutató magatartásért;

Könyvjutalom

- a közösségben végzett jó munkáért;
- jó tanulmányi eredményért;
- versenyeken elért jó eredményért;

Az érettségi vizsgán adható dicséretek

a) tantárgyi dicséret:

Az érettségi vizsga során kiemelkedő szaktárgyi teljesítményt nyújtó tanulót a szaktanár tantárgyi dicséretben részesítheti.

Formája: az érettségi jegyzőkönyvbe való bejegyzés.

b) általános dicséret:

Az érettségi vizsga során kiemelkedő teljesítményt nyújtó tanulót a vizsgaelnök általános dicséretben részesítheti.

Formája: az érettségi jegyzőkönyvbe való bejegyzés.

" 100 ötös " akció

Az intézmény tanévenként meghirdeti a "100 ötös" akciót. Aki a tanév során száz darab ötöst szerez, igazoló oklevelet és könyvjutalmat kap, amelyeket az iskola főigazgatója ad át a tanulónak a tanulóközösség előtt, s a jutalmazott neve kikerül a hirdetőtáblára. Az iskola minden tanulója részese az akciónak. Célunk, hogy a tanulás motiválása mellett olvasóbbá is váljanak diákjaink.

V. 16.3.2 A fegyelmezés elvei

Az a tanuló, aki a tanulói jogviszonnyal kapcsolatos kötelességeit szándékosan vagy gondatlanul megszegi, fegyelmező intézkedésben vagy fegyelmi büntetésben részesül. A fegyelmező intézkedés és a fegyelmi büntetés nevelési eszköz. Alkalmazásakor figyelembe kell venni a tanuló életkori sajátosságait és a terhére rótt kötelezettségszegés súlyát. A fegyelmező intézkedés és a fegyelmi büntetés nem lehet megtorló vagy megalázó. Testi fenyítést alkalmazni tilos! A tanulók fegyelmi ügyében első fokon - ha a működési szabályzat eltérően nem rendelkezik - a nevelőtestület dönt.

A tanulóval szemben a következő fegyelmező intézkedések hozhatók:

- egyéni vagy közösség előtti szóbeli figyelmeztetés;
- osztályfőnöki vagy főigazgatói írásbeli intés, amelyet a szülővel láttamoztatni kell;

2011. évi CXC. törvény 58. paragrafusa szerint, ha a tanuló a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető.

A fegyelmi büntetés lehet:

- megrovás
- szigorú megrovás
- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, illetőleg megvonása;
- áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába;

A másik iskolába való áthelyezés akkor alkalmazható, ha az iskola főigazgatója a tanuló átvételéről a kérdéses iskola igazgatójával megállapodott.

Gátlást kiváltó módszerek:

- felügyelet
- ellenőrzés
- figyelmeztetés
- intés
- fenyegetés
- tilalom
- átterelés
- elmarasztalás

Eszközök:

Nyelvi (verbális) eszközök:

Az információközlés azon módjai, amikor közleményeinket a nyelv segítségével továbbítjuk

- beszéd
- beszélgetés: spontán vagy tervezett, egyéni vagy csoportos
- interjú

Nem nyelvi (non verbális) eszközök:

Az információközlés azon módjai, amikor közleményeinket a nyelven kívüli eszközökkel fejezzük ki.

- arckifejezés (mimika)
- szemmozgás
- tekintet
- testközelség

- térközszabályozás
- testhelyzet, testtartás
- mozdulatok, gesztusok
- kulturális jelzések

Szociális technikák:

Ezeket a technikákat a tanulók a felnőttektől tanulják el, kezdetben a családban 8gyermekkori beidegződés) majd az iskolai közösségben. Ezért nagyon fontos, hogy a diákok milyen mintát kapnak otthon és az iskolában.

- **Technikák az ön- és emberismeret fejlesztéséhez:**
  - Fejlesztő interjú
  - Fejlesztő beszélgetés
- **Szociális készségfejlesztő technikák**
  - Minta és modellnyújtás
  - Megerősítés (buzdítás, dicséret, jutalmazés9
  - Szerepjáték
  - Dramatizáló tevékenység

V. 17 A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének elvei

Pedagógiai programunk elkészítésénél alapul vettük a 32/2012.(X.8.) EMMI rendeletet, az SNI-s tanulók iskolai oktatásának irányelveit az Alapító Okiratban meghatározott és az intézményünkben oktatott fogyatékosságtípusoknak megfelelően.

A törvény meghatározza évfolyamonként a heti kötelező tanórák számát, a kötelező egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások megszervezésének heti időkeretét, valamint a nem kötelező, választható tanórai foglalkozások évfolyamra lebontott heti időkeretét.

A törvényben meghatározott kötelező, nem kötelező tanórai és tanórán kívül, valamint rehabilitációs célú foglalkozásokat az alábbi pedagógiai elvek alapján szervezzük:

- Tanulóink iskolai fejlesztésénél figyelembe vesszük a tanulási nehézségeket, sajátos nevelési szükségleteiket, amelyek kielégítéséhez határozzuk meg a célokat, a fejlesztési tartalmakat és eljárásokat.
- A csoport működését igazítjuk – differenciált tartalmakban, módszerekben – a tanórákon, a kiscsoportban, az egyéni fejlesztő és a rehabilitációs órákon valósul meg.

Az optimista bánásmóddal, a szükséges nevelési többletszolgáltatásokkal, a tanulási akadályozottság, az értelmi fogyatékosság miatt kedvezőtlen nevelhetőségű tanulók fejlesztése eredményre vezet.

A sajátos elvek, célok és tartalmak, de a szervezeti keret is az értelmi fogyatékos tanulók eredményes nevelhetőségét szolgálják.

Az enyhe fokban eltérő értelmi fejlődésű, tanulásban akadályozott tanuló adottságai között sok a nevelés szempontjából kedvezőtlen elem.

Ennek okán az átlagos nevelés náluk nem hoz kellő eredményt, csak a szükséglethez igazított gyógypedagógiai megsegítés, amely figyelembe veszi a testi – lelki állapotokban rejlő nevelést nehezítő tényezőket és az életkori sajátosságokat.

	Sajátos nevelési igényű tanulókkal kapcsolatos tevékenységek
Pedagógiai alapelvek	• A sajátos nevelési igényű tanulók ellátása a szocializációjukat segítő inkluzív nevelésben valósul meg, melyben fejlesztésük a számukra megfelelő tartalmak közvetítésével segíti a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést • A habilitációs, rehabilitációs célok átfogják az intézmény egész nevelési-oktatási rendszerét, kiemelt figyelmet fordítva a befogadó környezet kialakítására, az egyediséghez való alkalmazkodásra. • A sajátos nevelési igényű tanulók ellátása olyan szakmaközi együttműködésben, nyitott tanítási-tanulási folyamatban valósul meg, amely az egyéni szükségletekhez igazodó eljárásokat, időkeretet, eszközöket, módszereket, terápiákat alkalmaz, és figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó tantárgyi tartalmakat.
Célok	• A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók fogyatékosságból eredő hátrányának megelőzése, csökkentése, a hiányzó, vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a funkciók egyensúlyának kialakítása, a képességek kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük sérülés-specifikus szempontú támogatása, a meglevő funkciók bevonásával. • Az egyéni sikereket segítő funkciók fejlesztése, a kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása
Feladatok	• A sajátos nevelési igényű tanulók sérülésspecifikusság szerinti fejlesztése, speciális terápia, egészségügyi és pedagógiai habilitációs és rehabilitációs foglalkozások, szükség esetén speciális eszközök biztosítása • Megfelelő tanulásszervezési formákkal és módokkal biztosítani, hogy a tanórákon és a tanórán kívüli tevékenységben érvényesüljön a differenciált, az egyéniesített fejlesztés, eltérő képességekhez, viselkedéshez való alkalmazkodás. • Olyan tanulási környezetet, speciális módszerek, tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, amelyben sokoldalú szemléltetéssel, cselekvéssel, gazdag feladattárral, speciális eszközök alkalmazásával valósul meg készség- és képességfejlesztés • A pedagógus a tanórai tevékenységek/foglalkozások tervezésébe építse be a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat, a státuszfelvétel (gyermek/tanuló megfigyelés, teljesítmény-elemzés, ismeret, képesség, attitűd) eredményeit, – szükség esetén – változtasson eljárásain, módszerein. • A pedagógus a tananyag adaptálásánál, feldolgozásánál vegye figyelembe az egyes tanulók fejlettségi szintjét, a támogatás szükséges mértékét, a tantárgyi tartalmak sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó specifikus jellemzőit, az irányelvekben foglaltakat. • Az egyéni haladási ütem biztosítására egyéni fejlesztési és tanulási terv készítése, individuális módszerek, technikák alkalmazása.

	• A pedagógus működjön együtt a gyermek/tanuló fejlesztésében résztvevő szakemberekkel.
Nevelő-oktató munkánk eszköz- és eljárásrendszere	Az alkalmazott módszer kiválasztásának alapelvei: A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésében alkalmazott sérülés-specifikus módszerek, eljárások, szemléltetés, az Irányelvekkel összhangban, igazodnak a tanuló sajátos nevelési igényéhez, fejlettségéhez, állapotához, szükségletéhez, egyéni haladási üteméhez, tanulási stratégiájához, előzetes ismeretéhez és egyéb ismeretszerzési képességeiben megnyilvánuló különbözőségéhez. A nyitott tanítási-tanulási folyamatban megvalósuló tevékenység lehetõvé teszi az egyes gyermekre vonatkozó pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális eszközök alkalmazását.
A személyiség-fejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat	A sajátos nevelési igényű gyermek/tanulók fejlesztése szakmai és szakmaközi együttműködéssel valósul meg. A személyiségfejlesztés alapja a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye és a pedagógus tanulókra vonatkozó megfigyelése, a fejlődés folyamatos nyomon követése és önmagához mért értékelése.
A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját elősegíti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő nevelésük. A pedagógus kiemelt feladata az osztály közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
Az osztályfőnök feladatai	• Koordinálja az SNI tanulók ellátásában érintett szakemberek munkáját, segíti a szülőkkel való kapcsolattartás formáit • Koordinálja az SNI tanulók esetén az egyéni fejlesztés tervezésének folyamatát (egyéni fejlesztési terv készítésének koordinációja) • Nyomon követi, figyeli az SNI tanulók szakértői véleményének érvényességét • Figyelemmel kíséri az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alóli mentesítés megvalósításának gyakorlatát • Az osztály és szülőközösségben előkészíti az SNI tanulók fogadását • Szükség szerint, a jogszabályban meghatározott módon kezdeményezi a tanuló szakértői vizsgálatát, véleményezése korrekt, szakmailag megalapozott.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendjét	Az intézmény befogadó iskola, vállalja a sajátos nevelési igényű: *tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, hallássérült, mozgássérült, beszédfogyatékos vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral)* küzdő gyermekek, tanulók ellátást. A habilitációs, rehabilitációs célok átfogják az intézmény egész nevelési-oktatási rendszerét, kiemelt figyelmet fordítva a befogadó környezet kialakítására, az egyediséghez való környezeti alkalmazkodásra. Pedagógiai szemléletét a sokszínűség felismerésére, elismerésére törekvés, a tanulók egyéni sajátosságihoz igazodó, az együttnevelést, a tehetséggondozást szolgáló tanulásszervezési módok alkalmazása jellemzi. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésének tervezésénél a pedagógusok figyelembe veszik a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvét. A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók sérülés-specifikus egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, az Irányelvben megadott módosítások figyelembevételével. Az adaptációs folyamatban a pedagógusok - a fogyatékosság típusának megfelelően – csökkentik a tananyagot, átütemezik a feldolgozást, speciális módszereket, technikák alkalmaznak, speciális technikai eszközöket használnak, a tanuló számára előnyös ismeretelsajátítási módszer preferálnak, az Irányelvekkel összhangban. Adaptációs tevékenység <u>Mozgássérültek esetén:</u> • akadálymentes, valamennyi tanuló számára egészséges környezeti feltételeket nyújtó fizikai környezet, • személyre szabott (segéd) eszközök és egyéb, az oktatáshoz szükséges speciális eszközök • befogadó, elfogadó, kölcsönös alkalmazkodást kívánó, a tágabb környezetre is hatással bíró személyi környezet

	• szükség szerint, indokolt esetben személyi segítő megléte - a tananyag tartalmának módosítása, csökkentése az értékelés alóli mentesítés abban az esetben, ha az általános követelményeknek való megfelelés semmilyen módszertani, technikai segítségnyújtással, környezeti adaptációval nem érhető el • iskolai fejlesztés szakaszolása megegyezik a NAT képzési szakaszaival <u>Tanulásban akadályozott tanulók esetén:</u> • a fejlesztési területek megegyeznek a NAT-ban leírtakkal, de azok mélysége, időigénye, mennyisége, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul • az ismeretszerzés, a feldolgozás és alkalmazás során fontos a vezetés, folyamatos segítség, irányítás • cselekvésbe ágyazott ismeretszerzés, képi rávezetés • a feldolgozás és fejlesztés idejének növelése, lassúbb tempó biztosítása <u>Beszédfogyatékos tanuló esetén:</u> • a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése alól mentességben részesülhet • a tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai megegyeznek a NAT-ban alkalmazott szakaszolással, indokolt esetben a bevezető szakasz, az első évfolyam tananyagának két tanévre eloszlik. <u>Pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók:</u> • a tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a NAT-ban rögzítettektől. Indokolt esetben az első évfolyam két tanévi időtartamra széthúzható • speciális tanulásszervezési módok, eljárások, értékelés, eszközhasználat • az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az értékelés és minősítés alól mentesítés A sajátos eltérések a helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervekben rögzítettek
Az értékelés rendje	• Sajátos nevelési igényű tanulók értékelésének szempontja az önmagukhoz mért fejlődés. Tudásuk képességeiknek megfelelő értékelése, az Irányelvekben meghatározott, eltérő tanulmányi követelmények, módszertani, technikai segítségnyújtással támogatott számonkérés szerint.

	• Egyes esetekben a szakértői bizottság szakértői véleményében és a nevelési tanácsadó szakvéleményében foglaltak szerint az igazgató a minősítés és értékelés alól mentesíti a tanulót, abban az esetben, ha az általános követelményeknek való megfelelés semmilyen módszertani, technikai segítségnyújtással, környezeti adaptációval nem érhető el
A nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke	**A sajátos nevelési igényű gyermek/tanuló fejlesztését sérülés-specifikus eszközök biztosítják, a kötelező eszközjegyzék szerint.**
A tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei	• a tankönyv tartalma feleljen meg az Irányelvekben foglaltaknak • legyen alkalmas a differenciálásra • vegye figyelembe a sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó sérülés-specifikus elvárásokat (átláthatóság, olvashatóság, betűméret) • adjon lehetőséget a tevékenységközpontú módszerek alkalmazására • feleljen meg az életkori sajátosságoknak • esztétikus kivitele motiválja a tanulót
Alkalmazandó kerettantervet	• az 51/2012.(XII.21.) sz. EMMI rendelet módosításában kiadásra került 11. mellékletében megjelent kerettantervet alkalmazzuk. • A különböző fogyatékosságoknak megfelelően a nagyothalló, mozgássérült, tanulásban akadályozott, beszédfogyatékos, pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók részére a 20/2012.(VIII.31.) sz. EMMI rendelet által meghatározott és a NAT-nak megfelelő kerettanterveket alkalmazzuk • egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs rehabilitációs óraszámot a 2011. évi Köznevelési törvény 6. mellékletével összhangban

V. 18 A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei 2020. szeptember 1-től

V. 18.1 A Nemzeti alaptanterv és a választott kerettanterv alkalmazás a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásában

A Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat) a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a tanulási területeken megfogalmazott célok, feladatok – a sajátos nevelési igényű tanulókra is érvényesek. A sajátos nevelési igényű tanulókat nevelő-oktató iskolák pedagógiai programjuk, helyi tantervük elkészítésénél figyelembe veszik:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény), a Nat és az Irányelv rájuk vonatkozó előírásait,
- a kollégiumi nevelés országos alapprogramját,a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- a szülők elvárásait és
- az általuk nevelt-oktatott tanulók sajátosságait.

Az Irányelv egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű tanulóknak a többi tanulóval részben vagy egészben együtt (integráltan), azonos iskolai osztályban történő, illetve az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben, konduktív pedagógiai intézményben, iskolai osztályban a sajátos nevelési igényű tanulók számára külön szervezett (gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményekben) nevelésére-oktatására.

Az Irányelv célja

Az Irányelvben foglaltak célja, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél.

Az Irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy:

- a fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést;
- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez;

- a tanulást megalapozó pszichikus funkciók, képességek, készségek kialakítása, fejlesztése kiemelt szerepet kapjon a teljes alapfokú oktatás szintjén, de különösen az általános iskola alsó tagozatán, illetve ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is visszanyúljon;
- a rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az intézmények pedagógiai programjainak tartalmi elemeivé,
- a tanulókat a nevelés-oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

Ennek érvényesítése érdekében meghatározza:

- a tartalmak kijelölésekor egyes területek módosításának, elhagyásának vagy egyszerűsítésének, illetve új területek bevonásának lehetőségeit;
- a sérült képességek, készségek, kompetenciák habilitációs, rehabilitációs, célú korrekciójának területeit;
- a nevelés-oktatás és fejlesztés szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

V. 18.2 A sajátos nevelési igényű tanulók egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátása

A tanulók között fennálló – egyéni adottságokból és igényekből adódó – különbségeket az iskolák a pedagógiai programok és helyi tantervek kialakításakor veszik figyelembe.

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékosság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;
- az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teheti szükségessé.

V. 18.2.1 A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

a) A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában részt vevő nevelési-oktatási intézmények egész nevelési-oktatási rendszerét – az általános elveken túl – átfogó, hosszú távú habilitációs, rehabilitációs célok és feladatok határozzák meg, melyeket az intézmény dokumentumai tartalmaznak.

b) A habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanulási-tanítási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.

c) A sajátos nevelési igényű, ugyanakkor kiemelt tehetségű tanulók ellátása esetén a habilitációs, rehabilitációs tevékenység mellett kell megjelenniük a tehetséggondozás feladatainak.

V. 18.2.2 A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszédfogyatékosságból, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékosságból, autizmus spektrumzavarból vagy egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.

b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.

c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.

d) Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók és a személyiség fejlesztése.

e) Társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.

f) Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

V. 18.2.3 A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- A sajátos nevelési igény típusa és súlyossága.
- A sajátos nevelési igény kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.
- A sajátos nevelési igényű tanuló
  - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
  - képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
  - érzelmi szükségletei, állapota, attitűdje,
  - korai fejlesztésben és gondozásban való részvétele, a korai időszak fejlődésmenete.
- A társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, az átvezetés, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.
- A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket meg kell jeleníteni:

- az intézmény pedagógiai programjában,
- a helyi tantervben,
- a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanulási-tanítási programban (pl. tanmenet, óraterv),
- az egyéni fejlesztési tervben.

A sajátos nevelési igény típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor kompetenciája:

- a programok, programcsomagok tervezése, összeállítása;
- a habilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés;
- közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő habilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, kivitelezésében, ezt követően a konzultációban, az osztálytermi környezet adaptációjában;
- a tanuló fejlődésének nyomon követése, értékelése, illetve az ebben való közreműködés a többségi pedagógusokkal együtt.

V. 18.3 A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára

A nevelés- oktatás, fejlesztés kötelezően biztosítandó pedagógiai feltételeit a köznevelési törvény foglalja össze. A köznevelési törvény a sajátos nevelési igényű tanulókhoz igazodva az általánosan kötelező feltételeket több területen módosítja, illetve kiegészíti olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani és hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára, mint például:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek, differenciált, egyénre szabott tananyagok;
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok; fejlesztő helyiségek;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának, illetve osztálytermi foglalkoztatásának megvalósulásához;
- a tanulók sajátos nevelési igénye típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalt gyógypedagógus, terapeuta (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat).

V. 18.4 A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk). Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagukhoz mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladása tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra.
- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a habilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz, a tanuló képességei kibontakoztatásának érdekében.
- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlat e-bank, iskolai „forrásközpont” működtetése – a pedagógusok által kidolgozott egyes differenciált tananyagok, feladatlapok stb. felhasználásával, melyeket az iskola minden pedagógusa használhat, illetve minden pedagógus gyarapítja az anyagokat.
- A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység, amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki
    - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait;
    - egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus, konduktor együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
    - a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;

- a neurodiverzitást figyelembe vevő oktatási módszerek, rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoz létre, melyben érvényesül a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek (az instrukciók adása terén is) alkalmazása, beleértve az értékelést is;
- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
- együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, konduktor iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, konduktor

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- javaslatot tesz a fogyatékosság, az egyéb pszichés fejlődési zavar, az autizmus spektrum zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
- javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
- együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvárt tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztenstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig. Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –
  - terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a habilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
  - alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;
  - segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
  - segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált nevelésben-oktatásban részt vállaló nevelési-oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI), a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok segítségét. Ennek keretében ismerjék meg az integrált nevelés létező jó gyakorlatait, tapasztalatcsere, tudásháló (képzések, online platform stb.) révén.

V. 18.5 Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai nevelésének-oktatásának irányelvei

V. 18.5.1 Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanuló

Az egyéb pszichés fejlődési zavar a Köznevelési törvény által használt gyűjtőfogalom, a sajátos nevelési igényre (SNI) való jogosultság egyik kategóriája. Ebbe a kategóriába tartoznak a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavart a pedagógiai szakszolgálat minősíti szakértői bizottsági tevékenysége során, a sajátos nevelési igény megállapítása céljából, a diagnosztikus protokollra épülő komplex állapotfelmérés alapján.

A kategória többféle diagnózist tartalmaz, részben idegrendszeri fejlődési zavarokat, részben a magatartás-szabályozás más zavarait. Az idegrendszeri fejlődési zavarok nagy csoportjából ebbe a kategóriába tartozik a specifikus tanulási zavar és a figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD). Ezeknek az állapotoknak közös vonása, hogy a hátterükben mindig eltérő idegrendszeri fejlődés áll, ami számos esetben genetikai okokra visszavezethető vagy pre-, illetve perinatálisan (magzati korban vagy a születés körüli időszakban) szerzett, nem a környezet vagy a nevelés hatására alakulnak ki, és a zavar a korai életkortól kezdve jelen van. Ezzel szemben a magatartásszabályozási zavarok általában nem az eredendően eltérő idegrendszeri fejlődés talaján alakulnak ki, hanem az idegrendszer biológiai sérülékenysége és a rossz környezeti feltételek, elégtelen bánásmód, tartósan extrém magas stressz együttes következményeként jönnek létre.

Kívánatos lenne az egyéb pszichés fejlődési zavar kifejezés helyett erre a meglehetősen heterogén tanulói csoportra a Nemzeti köznevelési törvényben zárójelben szereplő **tanulási,**

figyelem- és magatartás-szabályozási zavar megnevezést mint SNI főcsoport-elnevezést használni. Ezt elméleti és gyakorlati szempontok, valamint a nemzetközi terminológiahasználat is indokolja.

- A (specifikus) **tanulási zavar** egy olyan multifaktoriális meghatározottságú ún. idegrendszeri fejlődési zavar (pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, vagy ezek halmozódása), mely az átlagos vagy akár átlag feletti értelmi képességek és a szükségletekhez illeszkedő, megfelelő oktatási feltételek ellenére okoz komoly nehézségeket a tanulásban, a sikeres iskolai előmenetelben. Az egyes tanulási zavarok tünetei gyakran egyszerre is jelen lehetnek, ezáltal több iskolai készséget is érinthetnek, pl. az olvasás elsajátításának zavara és az aritmetikai műveletvégzés zavara. A specifikus tanulási zavar iskolai alulteljesítést eredményez, de nem minden iskolai alulteljesítés mögött áll specifikus tanulási zavar. Bár a (specifikus) tanulási zavarral küzdő gyerekek adott területeken gyenge teljesítményt produkálnak, nehézségeik ellenére bizonyos tanulási területeken akár kiemelkedő teljesítményre lehetnek képesek, bizonyos területeken tehetségesek. Ez a paradox tanulási helyzet számtalan feszültséget, meg nem értést indukál mind az érintett tanulóban, mind a szülőben, pedagógusban.
    - Az **olvasási zavar** (diszlexia) neurobiológiai eredetű specifikus tanulási zavar, az olvasás, írás elsajátításának nehézségét jelenti, gyenge szófelismerés, pontatlan és lassú olvasás jellemzi, mely legtöbbször helyesírási zavarokkal együtt jelentkezik.
    - A **helyesírási zavar** (diszortográfia) önmagában előfordul ugyan, de ritkán.
    - Az **íráskivitelezés** (íráskép) **zavara** (diszgráfia) gyakran olvasási zavar nélkül jelenik meg. Másodlagos következményként szövegértési nehézségek jelentkezhetnek, valamint a kevesebb olvasási tapasztalat hátráltathatja a szókincs és a háttértudás fejlődését.
    - A **számolási zavar** (diszkalkulia) esetén az intellektuális teljesítményhez, életkorhoz (osztályfokhoz) viszonyítva jelentős elmaradás mutatkozik a számköri ismeretek, számérzék, szám- és műveleti fogalmak kialakulásában, az alapvető műveletek végzésében és a bázisfunkciók (téri-vizuális rendszer, központi végrehajtó rendszer, munkamemória, beszéd és nyelv, gondolkodási funkciók) működésében. Következményesen nehezített lehet a magasabb szintű matematikai fogalmak elsajátítása, a matematikai ismeretszerzés és -alkalmazás folyamata, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldása.

Mindezen tünetek markánsan és perzisztensen/tartósan fennállva jelentkeznek, nem tekinthetők csupán fejlődési késésnek. A (specifikus) tanulási zavarok hátterében a nyelvi rendszer eltérő fejlődése, a munkaemlékezet gyengesége, valamint az információfeldolgozás sajátos szerveződése áll. Mindezek mellett gyakran mutatkoznak a mozgásszervezés, kézügyesség, bizonytalan kézpreferencia, téri tájékozódás, vizuális észlelés, szenzoros integráció, végrehajtó működés nehézségei.

- A hétköznapi nyelvhasználatban is egyre gyakrabban felbukkanó **ADHD** kifejezés egy angol mozaikszó (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, magyarul **figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar**), mely
  - figyelemhiánnyal és/vagy
  - **túlmozgással** (hiperaktivitás) és **impulzivitással** jellemezhető.

A két altípus önállóan vagy kombinált formában is előfordulhat.

Az ADHD átlag alatti, átlagos és átlag feletti intellektuális teljesítmény mellett egyaránt jelen lehet. A szakirodalom szerint az iskoláskorú gyermekek kb. 5%-át érintő, a tanulási teljesítményt és a viselkedésszervezést jelentős mértékben befolyásoló, támogatás hiányában rontó, idegrendszeri fejlődési zavar, mely jelentős mértékben aluldiagnosztizált, számos esetben a diagnózis és a sajátos nevelési igény megállapítása nélkül van jelen a köznevelés színterein. A mindennapi oktatási, nevelési helyzetekben ennek következménye a szétszórtság, feledékenység, a figyelem könnyű elterelhetősége, huzamosabb ideig történő fenntartásának nehezítettsége, az egymást követő utasítások megjegyzésének nehézsége, a feladatok megfelelő sorrendjének kialakítási problémái és a véghezvitel nehézsége, saját holmik gyakori elhagyása, mások félbeszakítása, mérlegelés nélküli beszéd és cselekvés, ami gyakran inadekvátnak vagy erőszakosnak is tűnhet. Nehéz az érintett tanulók számára az önszabályozás és önirányítás, a mindennapi élethez szükséges tevékenységek szervezése, a célorientált cselekvés tervezése, kivitelezése, az érzelmek szabályozása. Mindezek gyakran alulteljesítést eredményeznek az iskolai haladásban is.

Az ADHD számos erősséggel is együtt jár. Az érintett tanulók kreatívak, kíváncsiak, lelkesek és kockázatvállalók, sikerorientáltak, szokatlan és eredeti ötleteikkel, javaslataikkal értékes tagjai a tanulóközösségnek. Számukra érdekes témákban elmélyült érdeklődést mutatnak és kimagasló teljesítményre is képesek lehetnek. Megfelelő támogatás mellett hihetetlen energiáikkal rengeteg feladatot ellátnak, pozitív értelemben motorjai lehetnek a tanulási folyamatnak.

Az ADHD hátterében a végrehajtó funkciók gyenge és/vagy eltérő szerveződése áll, amely a munkamemória (rövid távú emlékezetben megtartott elemek és az ezekkel való mentális műveletvégzés), a viselkedésgátlás (gátlás kontroll), a kognitív flexibilitás (rugalmas váltás) és a figyelem működését befolyásolja.

A viselkedésszabályozás problémái ADHD-ban az érzelmi kontroll gyengeségében, az önmaguk vagy mások felé irányuló agresszióban, szorongásban, az én-szabályozás gyengeségében, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés, valamint a metakogníció (saját tudásról való tudás, kognitív önreflexió) eltérő fejlődésében mutatkoznak meg. Minthogy a magatartás-jellemzőkben hasonlóság figyelhető meg a magatartásszabályozási zavarral, fontos hangsúlyozni, hogy ezeknek hátterében elsődlegesen idegrendszer-működési zavar, az ún. végrehajtó funkciók zavara, és nem kizárólag környezeti ártalom húzódik meg.

- A **magatartásszabályozási zavar** is az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriában nevesülő SNI állapot. Összefoglaló név, mely alatt
  - **impulzuskontroll-zavar**t (személyre és/vagy tárgyakra, tulajdonra irányuló agresszív, destruktív szóbeli és viselkedéses kitörések) és
  - **diszruptív** (irritált, vitatkozó, bomlasztó),
  - **diszszociális** (normasértő, agresszív, megbotránkoztató) **viselkedészavarokat** értünk.

A magatartásszabályozás zavarával együtt járó problémák súlyosan és tartósan megnehezítik a tanulási helyzetekben való aktív és produktív részvételt, ezáltal jelentős tanulási hátránnyal járnak. A zavarok természetéhez tartozik, hogy kihatással vannak a társas viselkedésre, az interperszonális kapcsolatokra, kommunikációra, a normakövetésre és a szabályok betartására, így ezek a problémák az oktatási, nevelési helyzetekben is jelen vannak. Szakszerű állapotfelmérés és intervenció szükséges ahhoz, hogy az érintett tanuló és tanulóközösség hatékony tanulása megvalósulhasson. Az ADHD és a magatartásszabályozási zavarok diagnosztizálása pszichiáter szakorvosi kompetencia, a beavatkozás tervezésénél a család, pszichiáter szakorvos, (klinikai) szakpszichológus, gyógypedagógus és pedagógus együttműködése szükséges.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó állapotok gyakran együttesen is előfordulnak, illetve más idegrendszeri fejlődési zavarokkal is együtt járhatnak (komorbiditás). A tanulási zavar gyakran együtt jár figyelemhiányos/hiperaktivitás zavarral (ADHD), nyelvfejlődési zavarral vagy fejlődési mozgáskoordinációs zavarral. Megfelelő intervenció hiányában a hosszú távon fennálló tanulási kudarcok következtében különböző másodlagos pszichés eltérések (szorongásos, kényszeres zavarok, érzelem- és magatartásszabályozási

problémák) alakulhatnak ki. A fenti zavarok együttesen súlyos és tartós tanulási problémákhoz vezethetnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók gyakran élnek át kudarchelyzetet, sikertelenséget, elutasítást, amelynek következtében az iskolai teljesítményelvárások iránti közömbösség vagy ellenállás, önértékelési zavarok, különböző jellegű és mértékű társas interakciós és alkalmazkodási problémák alakulhatnak ki. Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladtával a társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget idézhetnek elő. Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének jelei az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében abban is megmutatkoznak, hogy a tanulók általában fáradékonyabbak, a változásokra érzékenyebbek, nehezebben tűrhetnek zajokat, szenzorosan könnyen túlterhelődnek, nehezen viselik el a várakozás, kivárás okozta feszültséget, aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak, gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, esetleg egyedüllétre, támasznyújtásra, fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

V. 18.5.2 Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók nevelés-oktatásának alapelvei

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló iskolai alulteljesítés esetén folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényel, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, a többségi pedagógus bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi habilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ. Fejlesztésük az egyéni szükségletek figyelembevételével a szülővel és a tanulóval, valamint a pedagógusokkal történő megbeszélést követően történhet. Kiegészítő szolgáltatás (pl. pszichológiai gondozás, családterápia, tehetségazonosítás) igényelhető a pedagógiai szakszolgálatban, a segítő szakemberek és az intézmény együttműködésével. Beilleszkedésük segítését intézményi pszichológus is támogathatja.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában vagy intenzív terápiás

és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. beszédfogyatékossággal társulva logopédiai osztályban, tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben) történhet.

A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történjen.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulásszervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályaorientáció folyamatára is hatással van.

A tanulók fejlesztésében törekedni kell

- a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
- a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;
- a fejődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevétele;
- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (tanórán a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.

V. 18.5.3 Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladat a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása, vagyis a tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, az esetleges adaptálás lehetőségeit, tekintetbe véve azon tananyagrészeket, amelyek egyéni vagy kiscsoportos korrepetálással, fokozatos felzárkóztatással, kompetenciafejlesztéssel és az így irányított otthoni gyakorlással az osztályfoknak megfelelő ismeretszerzés és -alkalmazás a tanulónál eredményesnek bizonyul.

A pozitív énkép és önértékelés kialakítása érdekében a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek és már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek! Ehhez az elváráshoz kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek a várt és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei.

Az alapelvek megvalósítása érdekében feladat:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- előzetes tudás felmérése;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;
- differenciálás megvalósítása:
  - a feladatok megoldásához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
  - a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítani;
  - az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
  - ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;
- a különbözőségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának (neurodiverzitás) tekintse;

- a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenysége.

E szemlélet gyakorlatban történő alkalmazásához olyan fejlesztési célokat kell kijelölni, amelyek a tanulási környezetet is illesztik a tanuló egyedi jellemzőihez, és az ehhez igazodó, a képességtartományok mindkét határán − tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte − kihívást jelentő feladatok megtervezését támogatják.

További feladat a tanulás iránti motiváció, kitartás és a kudarctűrő képesség növelése, a kortársakra és a felnőttközösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása, a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra szükséges támaszkodniuk, amelyek figyelembe veszik

- a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
- érdeklődését,
- tehetségét,
- célkitűzéseit,
- kulturális hátterét.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően, valamint a jellemző figyelemkoncentráció eltéréseit is figyelembe vevő tanórai foglalkozásokkal, a tanórán belül 15-20 perces tevékenységek váltakozásával segíthető a tanulás konszolidációja, biztosítható a megfelelő terhelés, valamint a figyelem fenntartása.

Olvasási zavar

Az olvasási zavar (diszlexia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő értő olvasás készségének kialakításával az olvasóvá válás elősegítése.

Fő célkitűzések:

a) az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a magyar nyelv ortográfiai sajátosságait figyelembe vevő analizáló-szintetizáló módszerrel;

b) stabil betűismeret, betű-hang megfeleltetés kialakítása;

c) biztos szóolvasás kialakítása mind valódi, mind álszavak esetében;

d) olvasás fluenciájának/gördülékenységének elősegítése;

e) az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt;

f) szövegértési stratégiák kialakítása;

g) a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során;

h) az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel;

i) a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, a tanulás támogatása pl. képekkel, gondolattérképpel, nyomtatott óravázlatokkal, bemutatók rendelkezésre bocsátásával, a szövegek auditív felkínálásával (pl. hangfájlok szerkesztése, hangoskönyvek, optikai karakterfelismerés stb.), gépírással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával;

j) speciális olvasástanítási program alkalmazása;

k) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása;

l) az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése,
- verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése,
- modalitásspecifikus integráció fejlesztése,
- különböző észlelési funkciók fejlesztése.

<u>Íráskép zavara</u>

Az íráskép (írásbeli kifejezés) zavara (diszgráfia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő íráskészség kialakítása, annak elősegítése, hogy a tanuló képes legyen használni az írott nyelvet (akár folyóírás, akár nyomtatott írás, akár gépírás verziókban) a kommunikáció, ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

Fő célkitűzések:

a) az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló íráskivitelezés);

b) a különböző írásformák tanulói képességekhez, szükségletekhez és preferenciákhoz illesztése.

c) A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

d) eszköz (ceruza, ceruzafogó) helyes használata;

e) megfelelő testtartás kialakítása az írás során;

f) a mozgáskoordináció fejlesztése;

g) a testséma biztonságának kialakítása, a szenzomotoros integráció fejlesztése;

h) a vizuomotoros koordináció/szem-kézmozgás összerendezettségének fejlesztése;

i) célirányos mozgások fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra, praxiára/célirányos mozgások kivitelezésére;

j) a ritmus, a nyomás és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése;

k) a végrehajtó működés fejlesztése, különös tekintettel a motoros output optimalizálására.

Helyesírás zavara

A helyesírás zavara (diszortográfia) esetében kiemelt feladat az írott nyelv ortográfiájának/helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a fluens/gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségszintű elsajátíttatása.

Fő célkitűzések:

a) a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása;

b) a fő helyesírási szabályok begyakoroltatása (a kivételek megtanulásának mellőzésével), analógiás stratégiahasználat kialakítása;

c) önmonitorozás, önellenőrzés rögzítése;

d) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése;

b) beszédpercepció fejlesztése;

c) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése;

d) modalitásspecifikus integráció fejlesztése;

e) hang-betű megfeleltetés fejlesztése.

Számolási zavar

A számolási zavar (diszkalkulia) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló az osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.

Fő célkitűzések:

a) a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;

b) matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása;

c) a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása;

d) a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés;

e) segítő, kompenzáló eszközök használatának lehetővé tétele;

f) a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása;

g) a matematikai gondolkodás és érvelés (kérdésfeltevések, szóbeli kifejezés, érvelés, divergens, ill. konvergens gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, problémamodellezés, algoritmikus gondolkodás) fejlesztése;

h) a diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése;

b) szám- és mennyiségfogalom kialakítása, magasabb szintű matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldásának segítése, fejlesztése;

c) a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése;

d) a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;

e) az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló a figyelmi, aktivitási és impulzivitási nehézségei ellenére elsajátítsa az osztályfokának megfelelő ismereteket és kompetenciákat minden tantárgy esetében. Cél, hogy az ismeretszerzés és -alkalmazás, a tudásgyarapítás és képességfejlődés osztálytermi és hétköznapi színtereken is megvalósuljon.

Fő célkitűzések:

a) a figyelem- és viselkedésszabályozás egyensúlyának megteremtése személyre szabott támogatással;
b) teammunka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés;
c) a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;
d) a túlzott viselkedéses aktivitás veszélytelen és nem zavaró levezetésének megteremtése;
e) fokozott egyéni bánásmód;
f) az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;
g) önbecsülés és pozitív énkép kialakítása;
h) szociális készségek fejlesztése, beilleszkedés elősegítése;
i) feladatkivitelezés idői és téri struktúrájának megtervezése és kivitelezése;
j) dicséret, jutalom, motiválás, sikerélmény biztosítása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) ADHD esetén a képességfejlesztés kiemelt területe az önszabályozás fejlesztése;
b) a társas szabályok, a mindennapi együttéléshez szükséges normák kialakítása és betartatása;
c) a mindennapi együttéléshez szükséges szociális/társas készségek kialakítása, fejlesztése;
d) a figyelmi működés és a kontrollált viselkedés kialakításának támogatása;
e) speciális figyelemtréning, különösen a tartós figyelemre vonatkozóan;
f) koncentráció fejlesztése;
g) utasításkövetés gyakorlása, fejlesztése;
h) a türelem, késleltetés és gátlás képességének fejlesztése;
i) mozgáskoordináció, biztonságos mozgáskivitelezés fejlesztése, adekvát mozgásos aktivitás biztosítása.

Magatartásszabályozási zavar

A magatartásszabályozási zavar esetében kiemelt feladat a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

Fő célkitűzések:

a) az önszabályozás fejlődésének támogatása pedagógiai eszközökkel;
b) kihívást jelentő viselkedések/viselkedésproblémák csökkentése;
c) adaptív viselkedés, szabálykövetés, szabálytartás kialakulásának támogatása;
d) társas készségek, kapcsolatok fejlesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

a) düh- és agressziókezelés fejlesztése,
b) érzelemfelismerés és érzelemkifejezés fejlesztése,
c) kommunikáció fejlesztése,
d) konfliktuskezelési képesség, problémamegoldás fejlesztése,
e) megküzdési képesség fejlesztése,
f) figyelmi működés fejlesztése.

Eszközei lehetnek:

a) kognitív viselkedésterápiás eljárások egyes elemeinek alkalmazása pedagógiai helyzetben;
b) a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása (napirend);
c) tevékenységek végzésének, iskolai feladatok teljesítésének lépésekre bontása (folyamatábra/forgatókönyvek);
d) sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása;
e) együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

V. 18.5.4 A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során a Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges, a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadók, de a kompetenciaterületek, tanulási területek és tudástartalmak (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) módosulhatnak.

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges.

A Nat kiemelt célkitűzése az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevétele. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölcsönös együttműködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása).

Az együttgondolkodást, a közös szemléleti alapokat a pedagógiai szakszolgálatok és a nevelést-oktatást végző intézmények között **valódi tudásmegosztáson alapuló, átjárható információáramlás támogatja.**

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell hogy jelenjenek.

Kulcskompetenciák fejlesztése

Alapkompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében kiemelt jelentőségű az alapkompetenciák kialakítása: az olvasáshoz, íráshoz, szövegértéshez szükséges nyelvi funkciók, mennyiségi, számfogalmi (készségszintű, elvont számolás kis számköröktől kezdve), téri-vizuális és idői viszonyokban való tájékozódáshoz, valamint a mozgáshoz kapcsolódó ismereteknek, készségeknek és attitűdöknek a rendszere. Az alapkompetenciák fejlesztése

elsősorban az alapozó négy évfolyam feladata, ugyanakkor az érintett gyermekeknél a felsőbb évfolyamokon átívelve szükséges e kompetenciák stabilizálása, a lemorzsolódás, korai iskolaelhagyás csökkentése érdekében is.

A tanulás kompetenciái

Kiemelt fejlesztési terület az érintett gyermekek aktív, önirányított tanulási kompetenciájának kialakítása a tanulási területeken átívelve. Tudatosítani kell a tanulóban az erősségeit és gyengeségeit/nehézségeit, valamint hangsúlyozni szükséges, hogy az eltérő információfeldolgozási stratégia és tanulási stílus nem feltétlenül hibás, csupán a megismerés másfajta útja. A tanulóval közösen meg kell találni azt a tanulási-kognitív stílust, mely illeszkedik képességmintázatához és személyiségéhez, s mellyel hatékony, önálló tanulóvá képes válni. A pedagógus a reális tanulási célok kitűzésében, a tanulási preferenciák megtalálásában támogathatja őt. Lépésekre bontott, idői ütemezést is tartalmazó, elérhető tanulási tervek összeállítása szükséges. Lényeges elem a kíváncsiság, önreflexió és önellenőrzés iránti igény felkeltése és fenntartása, valamint annak a megerősítése, hogy a tanulás természetes velejárója a hibázás, s ezt kellő belátással, türelemmel és problémaérzékenységgel erőforrássá lehet tenni. Lényeges továbbá a saját tanulásért érzett felelősségvállalás kialakítása, a kitartás erősítése és az érintett gyermekek kimozdítása a tanult tehetetlenségből, azáltal, hogy megélik saját kompetenciájukat és kontrolljukat a tanulási tevékenységük felett.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral érintett gyermekek számára gyakran nehézséget jelent

- mások arckifejezésének, érzelmeinek leolvasása és értelmezése;
- a gesztusok, testbeszéd felismerése, értelmezése;
- a másik hanghordozásának, hangsúlyának, hangerejének észlelése, ezek jelentésének, üzenetének értelmezése;
- megőrizni és tiszteletben tartani mások személyes terét;
- szociálisan megfelelő módon érintkezni másokkal;
- gondolatokat, érzéseket, szükségleteket és benyomásokat hatékonyan, összeszedetten kifejezni.

A tanulás-tanítás során ki kell aknázni a kommunikációs helyzetekben meglévő fejlesztési lehetőségeket a fenti kommunikációs kompetenciák gyakorlására, a metakognitív

viselkedési stratégiák kialakítására, például kooperatív technikák, projektmunkák alkalmazásával.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák kiváló lehetőséget kínálnak az érintett tanulók hatékony információszerzésére, a kompenzációs utak megtalálására. A szövegszerkesztő, a bemutatókészítő, az adatkezelő, az adatfeldolgozó, a grafikus, hang-, videoszerkesztők hatékonyan használhatók fel a tananyag adaptálására, ezáltal a nehézségek leküzdésére, valamint tehetséggondozásra. Az érintett gyermekek sérülékenysége miatt különösen fontos, hogy tisztában legyenek a digitális technológiák alkalmazásának jogi és etikai alapelveivel, megtanulják, hogyan lehet megvédeni a magánszférát, a személyes adatokat és a digitális identitást.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A tudomány és technológia iránti érdeklődés, nyitottság felkeltése azért lényeges, mert az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók negatív énképük, önértékelésük miatt gyakran elveszítik az intellektuális nyitottságukat, különösen a kognitív kihívással telített helyzetekben. Valós, érdeklődési körükbe eső problémamegoldás során megtanulják alkalmazni az analizáló, szintetizáló és algoritmizáló gondolkodási formákat, valamint az induktív (rávezető, egyediből az általános felé mutató), deduktív (levezető, általánosból az egyedire mutató) és abduktív (hipotézisalkotás, célja a magyarázat) következtetések szabályait, alkalmazási területeit.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarban érintett gyermekek gyakran nehezen boldogulnak családi és intézményi kapcsolataikban, nehezítettek lehetnek a felnőttekkel és kortársakkal való társas interakciók. A kortársközösség a tanulási, viselkedésszervezési problémáik miatt kevésbé elfogadó lehet velük szemben, ezért mindenképpen támogatni szükséges a kapcsolati hálók kiépítését, fenntartását. Fontos, hogy megtanulják az érzelmek és más szociális jelzések felismerését, a metakommunikatív jelzések megértését, az érzelmek, vágyak, célok, gondolatok megfelelő kifejezését és értelmezését. A társas interakció az egészen alapvető készségektől (pl. üdvözlés) az összetett készségekig (pl. érzelmileg feszült helyzetben kritika elfogadása) számos

elemből tevődik össze, alapjai jellemzően a családi szocializáció során kerülnek elsajátításra, melyeket az intézményes nevelés megerősít, kiegészít. Az egyéb pszichés fejlődési zavarban érintett tanulók esetében – az eltérő fejlődésmenet következtében – hiányos vagy nem megfelelő lehet a szociális készségek készlete (különösen ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), vagy az ismételt rossz tapasztalatok és kudarcok következtében gátoltság, visszahúzódás (különösen tanulási zavarok esetén), esetleg a kritikai mérlegelés hiánya alakulhat ki, valamint a végrehajtó működések gyengesége miatt tartós jellemzője is lehet a fejlődésnek, ezért a pedagógiai figyelemnek fokozott mértékben ki kell terjednie ennek a kompetenciának a fejlesztésére. A kortárskapcsolatok kiépítéséhez és fenntartásához szükséges készségek fejlesztésével, a kapcsolatépítés facilitálásával/ösztönzésével lehetőség adódik a szociális viselkedéselemek fejlesztésére, gyakorlására. Lényeges az érintett tanulók kimozdítása az esetleges passzivitásból, az iskolai életben való aktív részvétel támogatása. Támogatni kell a tanulóban a felelősségvállalást, a gondoskodást, a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, a kockázatvállalást, a konfliktushelyzetekben az asszertivitásra támaszkodó konfrontációt is.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

Az esztétikai átélés élménye és a művészi önkifejezés lehetősége az érintett tanulók rezilienciáját (a nehézségekhez való rugalmas és adaptív alkalmazkodáshoz szükséges készségek) és rekreációját egyaránt támogatja. Így a kreatív tevékenységekbe történő aktív bekapcsolódás lehetősége elengedhetetlen eszköz a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók esetében hangsúlyos szerepe van az iskolák pályaorientációs tevékenységének, hogy a tanulók és szüleik megismerjék a továbbtanulási, szakmatanulási opciókat, a felvételi rendszerben adható többlettámogatási, méltányossági lehetőségeket. Kellő figyelmet kell fordítani a sikerorientáltság, az innovációs készség kialakítására.

Egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Az egyes tanulási területekre vonatkozó tanulási célok elérését, a fejlesztésre fordított időt, a tananyag adaptálásának módszereit nem lehet egységesen az egyéb pszichés fejlődési zavarra vonatkoztatni. Az érintett tanulócsoport heterogenitása miatt lényeges megismerni a tanuló problémájának természetét, mélységét, az információfeldolgozás sajátosságait s az egyéni szükségleteket. A Magyar nyelv és irodalom, a Matematika, az Idegen nyelv, a Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási területek fejlesztési feladatainak megvalósítása kíván nagyobb figyelmet. Az egyéb pszichés fejlődési zavar típusától, súlyosságától függően az egyes témakörök között hangsúlyeltolódások válhatnak szükségessé. Ugyanakkor minden tanulási terület (tantárgy) esetében fontos:

- a tantervi adaptáció;
- az éppen szükséges és elégséges módosítás és támogatás;
- a támogató pedagógiai környezet;
- a tananyagot úgy kell megtervezni és felépíteni, hogy az befogadható legyen a tanulók számára, illeszkedjen előzetes tudásukhoz, érdeklődésükhöz, aktiválja a tanulók kognitív sémáit;
- módszertani sokrétűség;
- differenciált rétegmunka;
- segédeszköz használata, pl. laptop, számológép, szoftveres támogatás;
- multiperspektivitás: egy probléma több szempontból való megközelítése, különböző alkalmazási példák behozása a tanulási folyamatba;
- önhatékonyság érzésének megtapasztaltatása, valamint az önirányítás lehetőségének biztosítása;
- a tanulási stratégia kialakítása mellett az egyéni tanulási stílus megismerése, figyelembevétele;
- multiszenzorialitás: a tanulók számára a minél több érzékszerv bevonását igénylő tanulás, valamint a motoros tapasztalatszerzés fontossága. A tanulás során a lehető legtöbb érzékelési tapasztalat megszerzésének biztosítása a cél, melyhez a konkrét tárgyak, applikációk, infokommunikációs eszközök, modellek bevonása szükséges;

- hozzáférhetőség biztosítása: itt egyrészt a fizikai akadályok leküzdése fontos, látja-e, hallja-e minden gyermek a pedagógust, a demonstrációt, hozzáfér-e a különböző szemléltetőeszközökhöz (van-e belőlük elég). Az ún. nyitott polcok, sarkok, illetve az ezeken elhelyezett, a tanulás aktuális tematikájához illeszkedő könyvek, eszközök, modellek szintén növelik a hozzáférhetőséget. Ugyanilyen jelentőségű a tananyagokhoz való hozzáférhetőség is. Minden tanuló számára hozzáférhető-e az órán feldolgozandó szöveg, vagy van-e olyan tanuló, akinek a számára nagyobb méretű, illetve adaptált szövegverzióra van szükség, mely akár hosszúságában, akár a fogalomhasználatában eltér az eredetileg használttól.

Magyar nyelv és irodalom

A grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése, mind a beszélt, mind az írott nyelv területén kiemelten fontos.

A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése szükséges a dekódolás tanítása előtt. Az olvasás, írás kognitív bázisképességeinek megalapozása elengedhetetlen előfeltétele az olvasástanulás megkezdésének. A szódekódolás tanítása, a betű-hang asszociációk kialakítása kellő módszertani tudatossággal és a gyermek haladásához igazított idői ütemezéssel történjen!

A grafomotoros ügyetlenség gyakran okoz technikai értelemben nehézséget az írástanulás során, a lassú írástempó mellett a nehezen olvasható vagy olvashatatlan íráskép is jellemző lehet. Éppen ezért lényeges, hogy a késleltetett, elnyújtott írástanítást grafomotoros alapozás előzze meg, a finommotoros tevékenységek számtalan lehetőségét kiaknázva. Az íráskép zavarában érintett gyermekeknél a szépírás, külalak és füzetvezetés értékelése a rendezettségre való törekvés és a gyermek képességeinek, önmagához mért haladásának figyelembevételével történjen! Hasonlóképp az olvasás és szövegértés értékelésekor is az önmagához mért fejlődést figyelembe vevő fejlesztő értékelés kerüljön előtérbe! Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésére, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére (pl. házi feladatok, beadandók nyomtatott vagy elektronikus formában való leadására), folyóírás helyett nyomtatott betűvel való írás jóváhagyására.

Az olvasás gördülékenységének, fluenciájának elősegítése szükséges változatos szövegek páros, közös, paralel, ill. váltott hangos olvasásával.

A tanulási zavarral és figyelemzavarral küzdő tanulóknál szükséges lehet a szöveg adaptálása (nagyobb, eltérő színű betűk, a szöveg egyszerűsített, rövidített verziójának elkészítése). A szövegértés fejlesztése elősegíti a mindennapi és az irodalmi szövegek befogadását, majd az azokkal való tovább dolgozást, tovább gondolkodást.

Amennyiben a szövegfeldolgozás is érintett, különösen fontos a szisztematikus, a nyelv különböző szintjeit elemenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz juttató oktatás. Érdemes a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez és érdeklődéséhez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál

(szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg) hangsúlyos. A mentális lexikon és az ahhoz történő hozzáférés, a fogalomalkotás folyamatos fejlesztése kiemelt feladat.

Matematika

A matematika területén az érintett tanulók heterogenitása miatt nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló esetén pont ezen a területen jelentkezik a gyermek kiemelkedő képessége, tehetsége, miközben súlyos olvasási zavarral küzd. Más esetben a matematikai képességek érintettsége olyannyira jelentős, hogy szükséges lehet a tantárgy vagy az aritmetikai tantárgyrész alóli felmentés vagy segédeszköz-használat, pl. számológép biztosítása, szorzó- és bennfoglaló tábla, korong, rehabilitációs foglalkozásokon használt eszközök, számológép (esetenként nagyobb kialakítású négyzethálós füzet) használata (szükség esetén más tanórákon is, pl. fizika, kémia, történelem, természettudomány). Ajánlott lehet ezeken a tanórákon – a tanuló egyéni sajátosságaihoz igazodva – a képletek, esetleg definíciók számonkérése (pl. a megfelelő nyelvi, emlékezeti kompetenciákra támaszkodva), illetve szükség esetén bizonyos tantárgyrészek értékelése alóli mentesítés biztosítása.

Egyes esetekben számolni kell a grammatikai szint sérülésével, ami szövegértési nehézségekben nyilvánul meg, ezt fokozhatja a szimbólumok megértésének, illetve a verbális absztrakciónak a fejletlensége. A mennyiségekkel és a számossággal kapcsolatos ismeretek tanításakor, a szám- és műveleti fogalmak kialakításakor (pl. a számok közötti viszonyok, relációk megértési nehézségei esetén stb.) különös figyelmet kell fordítani a megfelelő tempó kialakítására, és építeni kell a tanulók maximális együttműködésére, a mozgással társított szemléltetésre, az eszközhasználatra és az analóg cselekedtetésre, mindvégig verbális megerősítéssel kísérve. Rendkívül fontos az analóg, bevéső, ismétlő-rendszerező gyakorlás végzése is. A geometriai ismeretek, az arányosság témaköreinél tekintettel kell lenni a vizuális észlelés nehezítettségére, a téri tájékozódás zavarára, ill. geometriai szerkesztéseknél, koordinátatengelyen való jelöléseknél a kivitelezési nehezítettségre (vizuomotoros koordináció, praxis zavara). A matematikai gondolkodás fejlesztése speciális szemléltetéssel és tananyagokkal, vagyis az interaktív tábla és digitális tananyagok lehetőség szerinti alkalmazásával is támogatható, ám elsősorban a metakogníció, a nyelvi kompetenciák és gondolkodás fejlesztésével valósulhat meg.

Kiemelt figyelmet szükséges fordítani az időbeli tájékozódás fejlesztésére és a szerialitásos feladatok gyakorlására.

A matematikai szakkifejezések és a szaknyelv használatának fokozatos megkövetelése a szóbeli kifejezés erősítésének fontos eszköze, a szabályok, definíciók precíz elvárásának elkerülésével.

A kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

Az olvasás és szövegértés nehézsége hátráltathatja a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak megértését.

Az idővel kapcsolatos fogalmak, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. A gyenge verbális emlékezet miatt problémát jelenthet egyes gyermekeknél az évszámok precíz bevésése, az idegen szavak (történelmi személyek, helynevek, fogalmak) pontos memorizálása. A vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése segítheti ezen nehézségek minimalizálását. A nyelvi érintettség miatt bizonyos absztrakt fogalmak megértése és használata is nehézséget jelenthet. Érdemes a tananyag-feldolgozás előtt fogalomlistát, ill. vázlatot adni a tanulóknak. A tanulás további támogatásához képek, az összefüggéseket szemléletesen ábrázoló gondolattérképek használata is kiemelt jelentőségű, magasabb szinten azok készítésének a megtanítása is célul tűzhető ki az önálló tanuláshoz.

Külön figyelmet kell fordítani a térképhasználat tanítására és gyakoroltatására, mivel a tanulók ezen csoportjának sok esetben nagy kihívást jelent az absztrakt ábrákon való tájékozódás. Ide tartozik a grafikonok, táblázatok, diagramok értelmezése is, melyek a történelmi, társadalomismereti tananyag szerves részét képezik, és elemzésük a tantárgyi követelményrendszerhez tartozik.

Fontos a gyakorlati bemutatás, illetve az ismeretek szituációs helyzetekben való kipróbálása, a dramatizálás, az érzelemdús, szubjektív elemeket megmozgató, a mindennapi tapasztalathoz köthető társadalmi feladatok szemléltetése, a tanulók közvetlen megszólítása, bevonása a feladathelyzetbe. A tanuló mindig lássa maga előtt a folyamatot, a kiindulástól kezdve a végkifejletig, értse benne szerepét, esetleges feladatát, képes legyen esetlegesen a társadalmi folyamatok őt személyesen érintő részében véleményének megfogalmazására és az önképviseletre!

Erkölcs és etika

Csakúgy, mint a Történelem és állampolgári ismeretek tanulási terület esetében, a szövegértési és figyelmi nehézségek hátráltathatják az összefüggések megértését, a tanulságok generalizálását. Figyelmet kell fordítani a tanuló szükségleteihez igazodó szövegmennyiségre, tagolásra, a magyarázatok részletezettségére, a megértés ellenőrzésére. A tanulási terület témái közül az önszabályozás, a társas-emocionális szabályok, az etikai normák, a másság elfogadása, a tolerancia, a pozitív diszkrimináció, a jogérvényesítés és általában a speciális szükségletekhez, fogyatékosságokhoz kapcsolódó témák elsajátítása különösen fontos az érintett tanulók szempontjából, egyrészt ezek mind támogatják azokat a fejlesztési nevelési célokat, amik az egyéni fejlesztési tervben is hangsúlyos, másrészt az aktuális és későbbi életvezetés szempontjából a mindennapi életben is azonnal hasznosuló tudástartalmakat jelentnek minden osztályfokon.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományok gyakran az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók erősségei közé tartoznak, ez a terület különösen az ADHD-ban érintett gyerekek esetében a kíváncsiság, kreativitás és alkotó fantázia kiteljesedésének terepe lehet. A tanuló érdeklődése és figyelme könnyebben felkelthető és fenntartható, motoros aktivitása kevésbé kifejezett, amikor számára is motiváló tartalmak kerülnek átadásra. A Természettudományok tanulási terület a témák gazdagsága és sokszínűsége okán támogathatja a kiemelt fejlesztési célok megvalósítását.

Mindemellett külön figyelmet kell fordítani a szakszavak bevésésére, a térképen való tájékozódás gyakorlására, az összefüggések logikájának megértetésére. A kémia és fizika tantárgyak során elsősorban a szöveges, illetve számításos feladatok során szorulhatnak külön megsegítésre a számolási és/vagy olvasási zavarral küzdő tanulók, valamint a kísérletek, mérések kiemelt figyelemkoncentrációt és pontosságot igényelnek, a szerialitás (sorrendiség) figyelembevételével, ami szintén nehezített feladat lehet.

Idegen nyelv

Fontos célkitűzés az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, valamint nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése, a szóbeli és az írásbeli kommunikáció fejlesztése, figyelembe véve az egyéb pszichés fejlődési zavar következtében

érintett nyelvi funkciókat. A nyelvi zavar esetenként olyan súlyosságú, hogy szükségessé válhat a tanulót a tantárgy vagy tantárgyrész értékelése alól mentesíteni. Az élő idegen nyelv ismeretének jelentősége egyre erőteljesebb, így ezt a lehetőséget alapos mérlegelés, szakmai megfontolás után ajánlott biztosítani.

Az idegen nyelvek tanításánál a nyelvoktatás auditív módszereinek előtérbe helyezése javasolt. A tudásátadás során szükséges a figyelemfenntartás, a feladatszervezés és a motiváció felkeltésének vizuális támogatása, a párhuzamosan több csatornán történő szemléltetés. Javasolt a memoriterek kisebb részletekben valók kérdezése szóbeli beszámolók során.

Helyesírási, olvasási és szövegértési problémákkal küzdő tanulók esetében főleg a szóbeli kommunikáció magabiztos alkalmazásának elsajátítása a cél. Ennek során sok esetben méltányosan, az egyéni fejlődési lehetőségeket figyelembe véve kell megítélnünk a kiejtési és nyelvhelyességi kérdéseket; elsősorban a beszédbátorság elérése lehet a célunk. Az írásbeli kommunikáció használatát, a differenciált fejlesztés mellett, az IKT-alapú olvasó- és helyesírás-ellenőrző programok is segíthetik.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

A Művészetek tanulási területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van.

Bizonyos tanulók a művészetek terén kimagasló képességgel bírnak. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben. Más gyermekeknél a grafomotoros ügyetlenség nehezítheti a kreatív alkotás kifejeződését.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása lehet a tanulók erőssége. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet játszhat az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulóknál. A digitális technológia nyújtotta lehetőségek egyfelől kiemelt jelentőséggel bírnak a tudásterületek, tananyagok egyéni szükségletekre, preferenciákra szabásában, adaptálásában. Másrészt a sokszor jól működő algoritmikus, komputációs gondolkodás fejlesztésének eszközei is. Az életpálya-építés, pályaorientáció szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Fokozott jelentőséggel bír a hétköznapi életet, ismeretszerzést és -elsajátítást, valamint a tanulást könnyítő alkalmazások készségszintű használatának elsajátítása.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület fejlesztési feladatainak megvalósítása során javasolt a szenzoros integrációs programok és terápiák beállítása, ill. azok elemeinek megvalósítása a tanórán, továbbá ajánlott a kiegészítő egészségügyi ellátáson belül gyógyúszás, valamint logopédiai ritmika alkalmazása is.

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar, indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], alsó tagozat, felső tagozat, középiskola)

Az alapkészségek biztos kialakítása, a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges alapkompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozása, valamint a tanulási motiváció felkeltése és fenntartása az egyéb pszichés fejlődést mutató tanulók esetében is kiemelt jelentőségű.

A különbségek feltárása, az érési késést, fejlődésben való elmaradást mutató gyermekek képességeinek fejlesztése az alapkészségek kialakítása szempontjából is az alapozó nevelési szakasz kiemelt feladata.

Az első tanév első féléve minden köznevelési intézményben olyan előkészítő szakasz, amely tananyagában, módszereiben és értékelési formáiban eltér a későbbiektől. Ez az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába eső tanulóknak kedvező, a Nat-ban javasoltak alkalmazása megfelelő.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a Nat-ban rögzítettektől. A helyi tantervben indokolt lehet esetükben az 1. évfolyam két tanévi időtartamra történő széthúzása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszaka a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek. Ehhez kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek az elvárás és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres

pedagógiai munka eszközei. Ennek értelmében a differenciált pedagógiai tervezés alapját a tanulási folyamat kezdetén ismert, a fenntartó által felkínált és/vagy az iskola pedagógiai programjában rögzített, diagnosztikus céllal történő értékelés adja. A tanulási folyamat követését szolgáló felméréseket, ellenőrző méréseket minden esetben a tanulást támogató, fejlesztő-segítő értékelésnek és visszajelzésnek kell követnie. Ezeknek az eszközöknek a kiegészítése a tanulói önértékeléssel, a társértékeléssel és a csoportos értékelési formákkal lehetővé teszi, hogy az értékelés a tanuló számára örömteli, élvezetes eseménnyé váljon, fejlesztve ezzel a reflektivitást és az érzelmi, szociális intelligenciát, valamint a pozitív énkép és önbecsülés fejlődését.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába került tanuló a megyei szintű pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottságának szakértői véleménye alapján indokolt esetben adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) értékelése és minősítése alól mentességben részesülhet, továbbá többlet felkészülési idő, segédeszköz-használat biztosítható számára.

A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetése indokolt.

Állapotmegismerés – szakértői vélemény

Az állapotmegismerés fogalom gyógypedagógiai pszichodiagnosztikai tevékenységre utal. Átfogó – bio-pszicho-szociális – szemléletet képvisel, melynek keretében korszerű tesztekkel és vizsgáló eljárásokkal történik meg a keresztmetszeti kép és az élettörténet feltérképezése, a diagnózis megállapítása és a támogatási, fejlesztési terv elkészítését megalapozó javaslat kialakítása. A specifikus tanulási zavar, valamint a figyelem- és magatartásszabályozás zavarának megállapítása sokrétű, differenciáldiagnosztikai irányultságú állapotfeltárást igényel, melynek során a komorbiditások/társuló zavarok, fogyatékosságok megállapítását is szem előtt kell tartani. Az ADHD és a magatartásszabályozás zavarai alá tartozó diagnózisok megállapítása pszichiátriai szakorvosi kompetencia, melyet a szakértői vizsgálat felhasznál az SNI státusz megállapításához vagy kizárásához. A szakértői vélemények akkor tudnak valódi segítséget, támpontot nyújtani a pedagógusoknak, ha elkészítésük és értelmezésük valódi teammunkán alapul.

Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik. Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatást kell kapniuk az osztálymunkában részt vevő pedagógusoknak, szaktanároknak, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökére. Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulása időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrzésre kerül a további célkitűzések megtervezését megelőzően, melyről a pedagógusnak szintén tájékoztatást kell kapnia. A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt. A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozás mellett.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban az egyéb pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába. Ennek érdekében a diagnózisalkotás fontos része a gyermekpszichiátriai vizsgálat (ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), szükség esetén kiegészítésként gyermekneurológiai, fül-orr-gégészeti, valamint gyermekszemészeti vizsgálat, továbbá az ezekhez kapcsolódó beavatkozások és rendszeres kontroll.

Tárgyi és személyi feltételek

- Az osztályterem legyen barátságos, a gyermekek méretéhez, fizikai adottságaihoz megfelelően kiválasztott székekkel, padokkal!
- Az osztályterem funkcionálisan elkülönülő részei, a berendezés logikája (polcok, szekrények tartalma) legyen a gyermekek számára jól értelmezhető, szükség szerint felcímkézett, színkóddal ellátott stb.!
- Álljon rendelkezésre jól körülhatárolt saját munkaterület!
- A tanulók számától, támogatási szükségletének mértékétől függően gyógypedagógiai asszisztens folyamatos jelenléte szükséges.

- Integrációban a kéttanáros modell érvényesíthető, ahol az egyik pedagógus gyógypedagógiai végzettségű, és/vagy a támogatási szükséglet mértékétől függően asszisztens jelenléte (utazó gyógypedagógus, utazó konduktor rendszeres konzultációjával) szükséges.
- A tanuló kommunikációs képességeihez leginkább illeszkedő, aktivitását elősegítő csatornák, eszközök (alternatív és/vagy augmentatív kommunikáció – a beszélt nyelv elsajátításának súlyos akadályozottsága esetén használatos kiegészítő vagy helyettesítő módszerek, eszközök) rutinszerű használata szükséges a tanuló fogalomtárának folyamatos bővítésével.

V. 18.6 Oktatási, nevelési célok – részcélok, az elérés útjai

V. 18.6.1 A célok meghatározása

Mint minden esetben, az értelmileg akadályozott tanulók nevelésének-oktatásának célja is a minél önállóbb, harmonikus életvezetésű felnőtté válás. Általánosságban ez az egyéni képességek, adottságok maximális feltárását, aktiválását jelenti a lehető legjobb adaptáció és önállóság érdekében. Ennek alapja a gyengébb és/vagy sajátos rajzolatú kognitív képességek, a szociális és kommunikációs adottságok fejlesztése a korrekció és kompenzáció elvének figyelembevételével. Alapjaiban, elveiben nincs különbség a Nat-ban meghatározott főbb célkitűzésekben, de a megvalósulás miként jét, a konkrét lehetőségeket az egyéni képességek és az ezekhez igazodó differenciálás határozza meg.

A tanulók adottságai miatt sajátos elemeket is tartalmaz az ehhez vezető út. Tanulóink várható életformája egész életen át valamilyen támogató közösségi szolgáltatáshoz kapcsolódik. Ahhoz, hogy ezeken a kereteken belül a lehető legönállóbb, az adott társadalmi berendezkedésben elfogadott normák szerinti teljes életet élhessenek, több szempontot is kiemelten kell kezelnünk. Az oktatás terén a megszerzett tudás várható hasznosulása, praktikus előnye, valamint a minél szélesebb körű tájékozódás, az azonos ismeretanyaghoz való hozzáférés joga együttesen kell, hogy érvényesüljön. A nevelésben egyaránt fontos szempont a társadalmi konszenzuson alapuló normákhoz, írott és íratlan szabályokhoz való alkalmazkodás, a társas érintkezésekben az együttműködő, alkalmazkodni képes személyiség tulajdonságainak erősítése, valamint a tanuló saját életével kapcsolatos döntéseiben való aktív részvétel, az önrendelkezés, érdekérvényesítés képességének fejlesztése.

A jellemző kognitív akadályok miatt külön kiemelt fejlesztési feladat az épp elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazása, változó feltételek közötti gyakorlása.

A tanítás tervezése, így a megfelelő módszer, szemléltetőeszköz, fogalomhasználat stb. kiválasztása során egyszerre kell tekintettel lenni az egyes tanulók aktuális állapotára, azaz aktuális kognitív, szociális és emocionális fejlettségi szintjére, valamint a biológiai korára.

V. 18.6.2 Oktatási és nevelési célok a Nat alapján, az értelmileg akadályozott tanulókra vonatkozó sajátosságok és ajánlások

- Testi és lelki egészségre nevelés: az értelmileg akadályozott tanulók fizikai-morfológiai adottságai a kóreredettől függően igen sokfélék lehetnek, ezért az általános – Nat-ban megfogalmazott – célkitűzéseken túl szükséges az egyedi adottságokra, szükségletekre és lehetőségekre is tekintettel lenni. Érvényesülnie kell a korrekció és a kompenzáció elvének. Esetenként más szakemberekkel (ortopéd szakorvos, neurológus, konduktor, gyógytornász, szomatopedagógus stb., lelki egészség terén pszichológus, pszichiáter, családgondozó, védőnő) való együttműködés, konzultáció is szükséges lehet.
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése: kiemelt területe az értelmileg akadályozott tanulók nevelésének, szoros összefüggésben az önállóság fejlesztésével. Ugyanakkor adottságaiknál fogva sokan töredékesen képesek kibontakozni ezen a téren. Tanulóinknál kiemelt feladat annak megtanítása, hogy ismerje fel és tudja kifejezni saját érzelmeit, legyen tisztában saját erősségeivel és ismerje fel saját határait, bizonytalanságait. Ehhez igazodóan legyen képes segítséget kérni és elfogadni, ehhez ismerje meg környezetében a segítő személyek körét, az érdekképviseleti szerveket. A szükségletalapú támogatás rendszerében képességeihez, adottságaihoz mérten optimális módon igazodjon el és tudja érvényesíteni érdekeit.
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés: a Nat által összefoglaltak konkrét helyzetekben, az értelmileg akadályozott tanuló saját életterére, napi kapcsolataira jellemző módon kell, hogy megjelenjenek. Kiemelt fontosságú a valószerűség, hitelesség, belátható ság. Az egészséges öntudat fejlesztése mellett kiemelten fontos olyan szokásrendszer következetes jelenléte az iskolai nevelés során, amely interiorizálása (belső meggyőződéssé, élete részévé válása) a tanuló részéről elősegíti a hétköznapokban való eligazodást, a szükséges alkalmazkodást.

- Médiatudatosságra nevelés: az értelmileg akadályozott tanulók kommunikációs adottságai nagyon eltérőek, de tartalmi és/vagy formai tekintetben többnyire elmaradnak a korosztályi sajátosságoktól. Épp ezért kiemelt jelentőségű a beszélt és az írott nyelv használatának és befogadásának gyakorlása, fejlesztése tartalmi és formai, mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt. Ahol jelentősebb akadályokba ütközik a szokásos csatornák alkalmazása, mindenképp indokolt az augmentatív és alternatív kommunikáció lehetőségei közül az adott tanuló számára legmegfelelőbb kiválasztása és tanítása, így biztosítva a kommunikáció jelentőségének és lehetőségeinek megtapasztalását. A médiahasználat ennek egyik eszköze is lehet. A médiumok, a különféle közösségi oldalak, információk megismertetése során kiemelten szükséges a felelősségteljes használatra tanítás, ezáltal az esetleges abúzusok (visszaélések, kihasználások, bántalmazások) megelőzése, tekintettel arra, hogy az értelmi akadályozottsággal gyakran együtt jár a rejtett szándékok fel nem ismerése, a naivitás.

- A tanulás tanítása, pályaorientáció: Értelmileg akadályozott személyek esetében nem várható teljes önállóság e téren. A pedagógus fő feladata a személyiség kibontakoztatása, a tehetséggondozás, az egyéni hajlamok, érdeklődési kör megismerése és a tanuló támogatása az ebben való kiteljesedésben. Az eredményes tanulási stratégiák, a leghatékonyabb segítségnyújtási formák egyénre szabottan, differenciáltan jelennek meg. Fontos, hogy az egyént érintő döntésekbe mindig bevonják az értelmileg akadályozott személyt, belátható és érthető érveket, szempontokat mutassanak fel, megfelelve a „semmit rólunk nélkülünk” alapelvnek.

- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet megismerésének és az ezekkel való harmonikus kapcsolat kialakulásának elősegítése. Az értelmileg akadályozott tanulók elsősorban saját élményeken keresztül, tapasztalás révén ismerkedhetnek nemzeti kultúránk értékeivel. A hazai – nem hazai, magyar – nem magyar kategóriákat többségük megtanulja értelmezni, és a sokszínűség, más nyelvek, kultúrák felfedeztetése, a kölcsönös tisztelet elemi megtapasztalása is elérhető. A nevelés egyik sarkalatos pontja az olyan szociális, kommunikációs, kognitív készségek fejlesztése, amelyek megkönnyítik és teljesebbé teszik a szűkebb és tágabb személyes, közösségi és társadalmi környezetben való eligazodást, részvételt. Ennek módja, mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat, de túlnyomó többségük felnőttkorra is több-kevesebb támogatást igényel jogainak gyakorlásában, elemi kötelességeinek tudatosításában (pl. okiratok jelentősége), változó társas-viselkedéses helyzetek megfelelő értelmezésében és az ezekhez való alkalmazkodásban.

V. 18.6.3 Az integráció

Az integráló oktatási modellek létjogosultságát olyan nemzetközi egyezmények, alapelvek támasztják alá, mint az antidiszkriminációs törekvések, a hátrányos megkülönböztetés és kirekesztés tilalma, az egyenlő esélyek megteremtése az azonos végzettség megszerzésére, az egyetemes emberi jogok érvényesítése, a demokratikus értékek érvényesülése.

Elvben bármelyik értelmileg akadályozott tanuló integrálható, amennyiben egyéni szükségleteihez igazítva biztosítottak a tárgyi és személyi feltételek. A befogadó intézménynek rendelkeznie kell a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló szükségleteihez igazodó tanulási környezet kialakításához megfelelő eszközökkel, módszerekkel, eljárásokkal és szakemberekkel. Nemzetközi tapasztalatok szerint az integráció különféle formái egyaránt eredményesek lehetnek (teljes, részleges, lokális, szociális-szabadidős). Értelmileg akadályozott tanulók esetében az elsődleges cél a szociális beilleszkedés, a kölcsönös megismerés és tolerancia hétköznapivá válása. Leginkább a Montessori pedagógiai alapelvekre építő, az individualizált feladat- és követelményállításra fókuszáló oktatásszervezési módszer válhat be. Itt különös hangsúlyt kell fektetni a tananyagnak mind a mennyiségi, mind a minőségi adaptálására, egyéni teljesítményhez igazítására. Az értelmileg akadályozott tanulótól elvárt teljesítmény a tananyag tartalmában, mennyiségében, a számonkérés módjában egyaránt jelentősen eltérhet az osztály átlagos teljesítményétől.

További szempont, hogy a tárgyi környezet kialakítása igazodjon a korábban részletezett elvárásokhoz.

Az értelmileg akadályozott tanulónak az integráló körülmények között (is) joga és szüksége van a habilitációs/rehabilitációs foglalkozásokra. Ez történhet egyéni fejlesztés formájában, vagy a tanulócsoportban, az osztálymunkába beépítve, közvetlen támogatás formájában.

Az együttnevelés megvalósítását nagymértékben segíti a támogató szülői házzal történő kapcsolattartás.

Az integrált képzésben részt vevő tanuló értékelésénél elsődleges a tanuló önmagához képest elért fejlődése.

Teljes integráció (inklúzió) esetén a kéttanáros modell javasolt, ahol a tanulási idő túlnyomó részében egy tanító/tanár és egy értelmileg akadályozottak pedagógiája szakirányon diplomát szerzett gyógypedagógus (vagy oligofrénpedagógia szakos gyógypedagógiai tanár) is jelen van. Egy további lehetséges modell a kooperáló osztályok szervezése. Itt az osztályon belül két alcsoportot hozunk létre, melyek a tanulás során időszakosan különválnak – különös tekintettel az akadémiai tudás elsajátítására, ugyanakkor pl. a készségtárgyak és a természetismereti tárgyak ismereteit együttműködve, a projektmódszer és kiscsoportos (páros) feladatmegoldás keretében ismerik meg. Itt is alapvető a személyre szabott részfeladatok összeállítása.

A hazai gyakorlatban gyakoribb a relatív integráció, amely során a gyermek egy, a saját diagnózisának leginkább megfelelő profilú speciális intézmény helyett egy másmilyen profilú speciális tantervű intézmény (vagy osztály) tanulója lesz. Jellemzően a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló az enyhe értelmi fogyatékos tanulók tanterve szerint haladó csoportba kerül. A szakértői bizottságok, amennyiben javasolják egy gyermek relatív integrációban való tanítását, többnyire a fogadó osztálytól eltérő, azaz a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló tanterve szerinti haladást írják elő. Ennek előnye, hogy az érintett tanuló saját képességprofiljához igazodó tananyag- és elvárásrendszerrel szembesül. Határozottan hátrányos azonban, hogy így valójában csak téri integráció valósul meg, mivel a kerettantervek témakörei nincsenek összehangolva. Így a közös tevékenykedés, a szociális kapcsolatteremtés teljesen esetlegessé válik. Ezért javasolható, hogy a relatív integrációban – ahogy a nemzetközi integráló gyakorlatban jellemző – a fogadó osztály által tanult témaköröket egyénre szabottan, adaptálva tanulhassa az integrált tanuló.

A tanulmányaikat integrációban, relatív integrációban folytató tanulók nagyobb valószínűséggel folytathatják tanulmányaikat szakiskolában. A jobb képességű tanulók egyes esetekben megfelelő támogatás, külön felkészítés mellett az eltérő tanterv szerint végzett általános iskolai tanulmányokat követően is képesek lesznek szakiskolai tanulmányok folytatására, ahol OKJ szerinti részszakképesítést, kivételesen erős motiváltság esetén szakképesítést szerezhetnek. Hangsúlyozni kell azonban, hogy mindezek megvalósulásához megfelelő részképességek, tanulási képesség és motiváltság, valamint a támogató környezet együttes megléte szükséges. Ez a későbbi társadalmi integrációs esélyeket is jelentősen megnöveli.

Azok, akik ezt nem tudják teljesíteni, készségfejlesztő iskolákban tanulhatnak tovább.

VI. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A pedagógiai program érvényességi ideje:

A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el, és az igazgató hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni. (Nkt. 26. § (1))

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata:

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. A nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására

- az iskola igazgatója,
- a nevelőtestület bármely tagja,
- a nevelők szakmai munkaközösségei,
- az iskolaszék,
- az iskola fenntartója tehet javaslatot.

A szülők és a tanulók a pedagógiai program módosítását közvetlenül a szülői szervezet, illetve diákönkormányzati képviselői útján javasolhatják.

A módosított pedagógiai programot a jóváhagyást követő tanév szeptember 1. napjától kell bevezetni felmenő rendszerben.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az intézmény pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető az intézmény honlapján.

A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve helyeken tekinthető meg:

- az intézmény fenntartójánál,
- az intézmény irattárában,
- az iskola könyvtárában,
- az iskola nevelői szobájában,
- az iskola igazgatójánál,
- az igazgatóhelyettesnél,
- az óvodában

VI. 1 **Legitimációs záradék**

VI. 1.1 A nevelőtestület nyilatkozata

A **Pedagógiai programot** az intézmény **nevelőtestülete** 2024. augusztus 21. napján tartott értekezletén véleményezte.

Kelt: Szombathely, 2024. augusztus 21.

.....

hitelesítő nevelőtestületi tag,
munkaközösség vezető

A Mate Meršić Miloradić Horvát Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁT jóváhagyom.

Kelt: Szombathely, 2024. augusztus 21.

.....

Paukovitsné Horváth Edit
főigazgató

VI. 1.2 Fenntartói nyilatkozat

Jelen pedagógiai programmal kapcsolatban a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 25. § értelmében az alábbi, a fenntartóra többletkötelezettséget telepítő rendelkezések:

úszásoktatás
korcsolyaoktatás
tanulók tanév végi jutalmazása
programok, rendezvények szervezése
sport- és tanulmányi versenyeken való részvétel
anyaországi kapcsolatok kialakítása, ápolása

vonatkozásában az intézmény fenntartója egyetértési jogkört gyakorolt.

Aláírásommal tanúsítom, hogy a fenntartó döntésre jogosult *szerve/vezetője* a pedagógiai program fenti rendelkezéseivel egyetért, azokat a Közgyűlés 139/2024.(IX.14.)OHÖK számú Határozata alapján jóváhagyja.

Kelt: BUDAPEST, 2024 év IX. hónap 14. nap

Hrvatska državna samouprava
Országos Horvát Önkormányzat

fenntartó képviselője

VII. MELLÉKLETEK

VII. 1 **1. számú melléklet (felszerelések jegyzéke)**

A 20/2019. (VIII. 30.) EMMI rendelet **2020. szeptember 1-jétől módosította** a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló **20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 161. §-ban megfogalmazottakat**, amely szerint a **XVII. fejezetben a nevelési oktatási intézmények kötelező felszerelésére vonatkozó szabályok a helyiség-és eszköz-, valamint felszerelési jegyzékkel kapcsolatban megváltoztak.**

A 161. § (2) bekezdése szerint a kötelező (minimális) helyiségeket és az egészség-és munkavédelmi eszközöket a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. melléklete tartalmazza.

A nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) felszereléseiről szóló jegyzék az alábbi két linken található meg:

https://www.kormany.hu/hu/dok?source=2&type=314#DocumentBrowse

https://www.oktatas.hu/kozneveles/az_oktatasert_felelos_miniszter_altal_jovahagyott

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelőoktató munkát segítő eszközök és felszerelések beszerzése ennek megfelelően folyamatos

Testnevelés 1-8. évfolyam:		beszerzés felmenő rendszerben folyamatos
Teremfoci kapu /hordozható/		
Ping-pong asztal gördíthető		
Röplabdaháló		
Labdatartó		
Medicinlabda 3 kg.		
Medicinlabda 5 kg.		
Színes műanyag labda		
Futball labda		
Kosárlabda		

Röplabda		
Tornakarika		
Magasugró mérce		
Magas ugró léc		
Mérőszalag.		
Stopperóra		
Egykezes súlyzó 5 kg-os		
Kézilabda		
Kislabda		
Tornaszőnyeg		
Tornapad		
Zsámoly		
Bordásfal		
Mászókötél		
Mászórúd		
Kiegészítő tornakészlet		
Egyéni fejlesztést szolgáló tornafelszerelések		
Mentőláda		
Kosárlabda palánk		
Kézilabda kapu		
Gyűrű		
Távolugró gödör		
Rajz 1-8. évfolyam:		beszerzés felmenő rendszerben folyamatos
Rajztábla A/4		
Vázák, edények, mértani idomok,		
Különböző technikák eszközei		
Elsötétítő függöny		
Informatika 5-8.évfolyam:		
Számítógépek és tartozékai		
Számítógépes asztalok		

Technika 1-8. évfolyam:		beszerzés felmenő rendszerben folyamatos
Szerelő készlet		
Konstrukciós fém építőkészlet		
Ráspoly		
Reszelők		
fűrészek		
Tanulói munkaasztalok		
Támla nélküli szék		
Kémia:		
Fémek reakciói vízzel		
Fémek reakciói savval		
Sav-bázis reakció		
Közömbösítés		
Borszeszégő 100 ml		
Főzőpohár		
Szűrőpohár		
Óraüveg		
Üvegtölcsér		
Üvegkád 300x200x190		
Kémcső perem nélkül		
Állólombik		
Gömblombik		
Mérőhenger		
Kémcsőállvány		
Tégelyfogó		
Csipesz		
Vegyes kanál		
PH papír		
Kék lakmusz		
Kémcső kefe		
Írásvetítő		

Méregszekrény		
Mentőláda		
Vegyszerek		beszerzése folyamatos
Poroltó		
Fali mosogató		
Biológia:		beszerzése folyamatos
Anatómiai faliképek:		lehetőség szerint digitális kiváltás
Emberi csontváz		
Idegrendszer		
Torzó		
A fül		
A vese		
A bőr		
A központi idegrendszer		
A feltételes reflex		
Az emésztő rendszer		
A belső elválasztású mirigyek		
A csont felépítése		
A szív I. anatómia		
A szív II. fiziológia		
A menstruációs ciklus		
A vízpartok és vizek élővilága		
A folyók élővilága		
A trópusi őserdők élővilága		
A rétek, legelők életközössége		
Vadon élő állatok I. /erdő /		
Vadon élő állatok II /kisemlősök /		
Bogarak, rovarok		
A pók jellemzői		
Rákok		
Kagylók		

A kakas és a tyúk		
A szarvasmarha		
Emberi szaporodást oktató tábla		
50x70 cm		
25x35 cm		
Az agyvelő		
A megtermékenyítés		
A méhen belüli fejlődés		
Szaglás		
A légzés		
A hallás		
A látás		
Emberi csontváz állványon		
Bőrmodell nagyított		
Szem modell 6 rész nagyított		
Béka csontváz üvegkazettában		
Egér csontváz üvegkazettában		
Fogtípus gyűjtemény /állati/		
Galamb csontváz		
Ponty csontváz üvegkazettában		
Rovartest tagoltsága /dobozos/		
Cserebogár fejlődése		
Tanulói mikroszkóp		
Műanyag átlátszó téglatest		
Magyar irodalom és nyelvtan:		beszerzés felmenő rendszerben folyamatos
Szófajok rendszere		
Hangtani ismeretek összefoglalója		
A szó - falitábla		
Az igék alakjai		
Az igenév - falitábla		
A mondat - falitábla		

Értelmező szótárak		
Helyesírási szótárak		
Kötelező olvasmányok		
Magyar irodalomtörténeti térkép		
Fizika:		beszerzése folyamatos, lehetőség szerint digitális kiváltás
SI mértékrendszer		
Közlekedő edények		
Rugós erőmérő		
Fizikusok arcképsorozat		
Arkhimédészi hengerpár		
Gázok tágulása hő hatására		
Mágnesrúd fatokban		
Eszköz a lineáris hőtágulás kimutatására		
Elektromotor, generátor		
Elektromos csengő		
Voltax		
Fali mosogató		
Poroltó		
Földrajz:		faliképek kiváltása digitálisan
Ásványfajták		
A vulkánok működése		
Naprendszerünk		
A föld forgása		
Földrajzi fokhálózat		
Karszt jelenségek		
A föld vetődése		
A föld gyűrődése		
Iskolai iránytű fatokban		

Tanulói iránytű		
Térképek		
Faliképek:		
A virágos növény részei		
A fák		
Házi állatok 50 x 70		
Gyümölcsök 50 x 70		
Cintányér		
Dobverő fa fejjel		
Triangulum		
Demonstrációs óra		
Néprajzi lexikon		
Értelmező kéziszótár		
Ablak-zsiráf lexikon		
Írásvetítő		
Alsó tagozat 3-4. évfolyam.		
A szavak alakja, jelentése		
A szó		
Az igék		
A mondat		
Hangtani ismétlés, összefoglalás		
Mágneses törtek táblázat		
Két tányéros mérleg 5 kg-os		
Tömeg 10 g, 50 g, 100g, 200g,500g,1 kg		
Mértékegységek		
Naprendszerünk		
Területszámítások		
Szorzótábla		
Római számok		
A virágos növény részei		
A virág és a termés		

A házi méh		
A májusi cserebogár		
A kakas és a tyúk		
A szarvasmarha		
A kutya		
Rovarok		
Iskolai iránytű fatokban		
Magyarország domborzata és vizei		
Magyarország közlekedése, megyéi		
Cintányér		
Domborzati földgömb		
Helyesírási szótár		
Néprajzi lexikon		
Értelmező kéziszótár		
Ablak-zsiráf lexikon		
Ének-zene 5-8. évfolyam:		
Szintetizátor		
Zeneszerzők arcképei		
Kották		
Kottaállvány		
Tantermek:		
Tanulói asztalok, székek		
Nevelői asztal, szék		
Eszköztároló szekrény		
Tábla		
Szeméttároló		
Sötétítő függöny		
Irodák, nevelőtestületi szoba, dolgozói öltözők:		
Íróasztalok		
Székek		
Tárgyalóasztal		

Iratszekrények		
Lemezszekrény		
Telefon		
Fénymásoló		
Számítógép		
Nyomtató		
Könyvszekrény		